ปี
6

วิวิธวรรณสาร

WIWITWANNASAN

JOURNAL OF LANGUAGE AND CULTURE

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม) 2565

ISSN 2630-0168 (Print)

ISSN 2630-0168 (Print)
ISSN 2672-9458 (Electronic)
เครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2565

วิวิธวรรณสาร

WIWITWANNASAN
Journal of Language and Culture
ISSN 2630-0168 (Print)
ISSN 2672-9458 (Electronic)

ผู้เขียนประจำฉบับ

Nareerut Boonchuay
อุน จันนารี
พอนไช นันทะลังสี
นิศานาจ โสภาพล
ปิยาภรณ์ พิชญาภิรัชต์
สุทธินันท์ ศรีอ่อน
รุ่งภัสสรณ์ ศรัทธาธนพัฒน์
พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง)
กุสุมา สุ่มมาตร์
จิรวรรณ สิทธิศักดิ์
อุภาวัณณ์ นามหิรัญ
วาสนา บุญสม
อรวรรณ ฤทธิ์ศรีธร

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2565

เจ้าของ

เครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ	ราชบัณฑิตยสภา
ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.ดวงมน จิตร์จำนงค์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์สงบ บุญคล้อย	ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันออก
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภักดีคำ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ นันทจันทูล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกริก
รองศาสตราจารย์สุนีย์ เลี่ยวเพ็ญวงษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร คงศิริรัตน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2565

รองศาสตราจารย์กฤษฎา ศรีธรรมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารียา หุตินทะ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สกุล บุณยทัต	มหาวิทยาลัยศิลปากร
นางชมัยภร บางคมบาง	ศิลปินแห่งชาติ
Dr.Nguyen Thi Thuy Chau	Vietnam National University
Dr.Chom Sonnang	Royal Academy of Cambodia

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ รักษ์มณี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา จักรไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรธน์ ศรียาภัย	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเคียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา เจียพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชดา ลาภใหญ่	มหาวิทยาลัยรังสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรัฐิพร ไทยงูเหลือม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ดร.วิชุดา พรายยงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
ดร.สรพันธ์ นันต๊ะภูมิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2565

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุณยเสนอ ตรีวิเศษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายภาษาต่างประเทศ

ดร.สมศักดิ์ พันธ์ศิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์จิรัฏฐ์ธัญกมล ผลเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ดร.พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

ประสานงาน

อาจารย์ยุพาวดี อาจหาญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ทิพวัลย์ เหมรา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พิสูจน์อักษร

อาจารย์อุภาวัณณ์ นามหิรัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณภัทร เชาว์นวม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติภาพ ชารัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ปนิดา ทองบุญชม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์อรรถพล ธรรมรังษี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ดร.อรวรรณ ฤทธิ์ศรีธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ประยุทธ จิตราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2565

ประสิทธิภาพเว็บไซต์
ดร. สินทรัพย์ ยืนยาว มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ศิลปกรรม–รูปเล่ม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร์

ประชาสัมพันธ์
อาจารย์อุภาวัณณ์ นามหิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.3 (September - December) 2022

Publisher

Network of Academics on Language and Culture

Editorial Consultant

Adjunct Prof. Chamnong Thongprasert	Fellow of The Royal Society
Prof. Dr. Pathom Hongsuwan	Mahasarakham University

Expert

Prof. Dr. Duangmon Chitchamnong	Prince of Songkla University Pattani Campus
Prof. Chuan Petkaew	Suratthani Rajabhat University
Hon. Prof. Dr. Boonyong Ketthet	Khonkaen University
Assoc. Prof. Dr. Natthaporn Panpothong	Chulalongkorn University
Assoc. Prof. Sagnop Boonkloi	Eastern Language Specialist
Assoc. Prof. Dr. Thanya Sangkhaphanthanon	Naresuan University
Assoc. Prof. Dr. Santi Phakdeekam	Srinakharinwirot University
Assoc. Prof. Dr. Wilaisak Kingkham	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Siriwan Nantachantoon	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Wilaiwan Khanittanan	Thammasat University
Assoc. Prof. Dr. Chalor Rodloy	Krirk University
Assoc. Prof. Sunee Leopenwong	Khon Kaen University
Assoc. Prof. Dr. Supaporn Kongsirirat	Naresuan University
Assoc. Prof. Krisada Sridharmma	Maha Sarakham Rajabhat University

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.3 (September - December) 2022

Assoc. Prof. Dr. Somkiat Wattanapongsakul	Sukhothai Thammathirat Open University
Assoc. Prof. Dr. Siriporn Phakdeephasook	Chulalongkorn University
Asst. Prof. Areeya Hutinta	Silpakorn University
Asst. Prof. Sakun Bunyathat	Silpakorn University
Mrs. Chamaiporn Bangkombang	National Artist
Dr. Nguyen Thi Thuy Chau	Vietnam National University
Dr. Chom Sonnang	Royal Academy of Cambodia

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Somkiat Rakmanee	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Chettha Chakchai	Rajabhat Maha Sarakham University
Assoc. Prof. Dr. Warawat Sriyabhaya	Phayao University
Asst. Prof. Prakit Chantakhian	Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Kobkan Wisesram	Phetchabun Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Suchada Jiaphong	Pibulsongkram Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Rachada Lapyai	Rangsit University
Asst. Prof. Dr. Jiratthiporn Thainguluam	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Dr. Wichuda Praiyong	Dhonburi Rajabhat University
Dr. Soraphan Nantaphum	Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.3 (September - December) 2022

Editor in Chief

Assoc. Prof. Dr. Bunsanoe Triwiset — Buriram Rajabhat University

Assistant Editor for Foreign Language

Dr. Somsak Phansiri — Buriram Rajabhat University
Chiratthankamol Phoncharoen — Surindra Rajabhat University
Dr. Pisutpong Endoo — Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus

Coordinator

Yuphawadee Athan — Buriram Rajabhat University
Thippawan Hemmara — Buriram Rajabhat University

Proofreader

Uphawan Namhiran — Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Napat Chawnuam — Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Santiphap Charam — Buriram Rajabhat University
Phiphat Prasertsang — Buriram Rajabhat University
Panida Thongbunchom — Buriram Rajabhat University
Attapol Thummarungsee — Buriram Rajabhat University
Dr.Orawan Rithisrithorn — Buriram Rajabhat University
Prayut Jitrach — Buriram Rajabhat University

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.3 (September - December) 2022

Web Editor

Dr. Sinsup Yuenyaw Buriram Rajabhat University

Layout Editor

Asst. Prof. Palita Phonpradapphet

Public Relations Officer

Uphawan Namhiran Buriram Rajabhat University

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2565

Office of Wiwitwannasan Journal of Language and Culture
568 Village No. 9, Samet Sub-District, Mueang Buriram, Buri Ram
Province 31000, Tel. 084-518-6262
Email Address: wiwitjournal@gmail.com
Subscribe and Submission of manuscript at
https://www.tci-org/index.php/wiwitwannasan/article/view/192684

ที่ทำการสำนักงานวารสารวิวิธวรรณสาร

568 หมู่ที่ 9 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
โทรศัพท์: 084-518-6262
email address : wiwitjournal@gmail.com

สมัครสมาชิกและส่งบทความได้ที่เว็บไซต์
https://www.tci-thaijo.org/index.php/wiwitwannasan/article/view/192684

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2565

เกี่ยวกับวารสาร

วิวิธวรรณสาร เป็นวารสารวิชาการที่เกิดจากความร่วมมือทางวิชาการของเครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมในหลายมหาวิทยาลัย เป็นวารสารราย 4 เดือน ตีพิมพ์สองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่หนึ่ง ระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน ฉบับที่สอง ระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และ ฉบับที่สาม ระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม วิวิธวรรณสาร ได้จัดทำเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบตีพิมพ์ และรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ต้นฉบับ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือที่เป็นองค์ความรู้ด้านภาษา วรรณคดี คติชนวิทยา ภาษาศาสตร์ การสอนภาษา และภาษาเพื่อการสื่อสาร บทความที่จะได้รับการพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสาร จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใด และบทความทุกเรื่องที่รับพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบทความ โดยเป็นการประเมินแบบอำพรางสองฝ่าย ต้นฉบับอาจได้รับการปรับปรุงและแก้ไขตามที่บรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสมควร ทั้งนี้ ข้อคิดเห็นใด ๆ ในบทความถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ อย่างไรก็ตาม ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์เป็นของวารสาร การพิมพ์ซ้ำบางส่วนหรือทั้งหมดของบทความจะต้องได้รับการอนุญาตจากบรรณาธิการวารสารเป็นลายลักษณ์อักษร

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.3 (September - December) 2022

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.3 (September - December) 2022

About Journal

Wiwitwannasan is an academic journal which originated from the academic cooperation of the Network of Academics on Language and Culture in many universities. It is a four monthly journal published in two languages: Thai and English. There are three issues each year, which are the first issue between January - April, the second issue between May - August and the third issue between September - December. Wiwitwannasan is prepared in two formats, which are the printed format and electronic format. The objective is to publish the manuscripts of the research article, academic article, and book review article, which are a body of knowledge in the field of language, literature, folklore, linguistics, teaching of language and language for communication. The articles to be published in the journal must be articles that have never been published in any other journals before, or are under consideration to be published in any other journals, and every article considered for publication in this journal has been evaluated by three experts in science related to articles by double blind method. The manuscript may be revised and edited as appropriate by the editors and experts. Any comments in the article are the views and responsibilities of the author of the article; however, the copyright is owned by the journal, and the reprint of all or part of an article must be approved by the editor of the journal in writing.

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2565

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2565

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ **วิวิธวรรณสาร** ฉบับนี้ เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2565) ประกอบด้วยบทความวิชาการ บทความวิจัย รวม 9 เรื่อง แบ่งเป็น บทความวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา 2 เรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเชิงวิจารณ์ 4 เรื่อง การศึกษาเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว 2 เรื่อง และบทความเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย 1 เรื่อง

บทความวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา 2 เรื่อง ได้แก่ **An Analysis of Personification as a Rhetorical Device in the US Presidents' Speeches in Four Decades** เป็นการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในบทสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาที่ดำรงตำแหน่งระหว่างปี 2524-2564 ซึ่งพบว่า กลวิธีทางภาษาที่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเลือกใช้มากที่สุดคือการใช้วาทศิลป์แบบบุคลาธิษฐาน และเรื่อง **การศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์** ซึ่งพบว่ามีความเหมือนกันในด้านรูปแบบการเขียน การใช้ภาษาจินตภาพและความเปรียบ ส่วนความต่างเป็นเรื่องของเวลา บริบทของสังคม และพระชนมพรรษาที่ส่งผลต่อโลกทัศน์ที่สะท้อนออกมา

การวิเคราะห์วรรณกรรมเชิงวิจารณ์ 4 เรื่อง ได้แก่ **ภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร: การวิเคราะห์แนววาทกรรมเชิงนิเวศ** ความพยายามที่จะเชื่อมโยงชื่อสถานที่ต่างๆ ในนิทานพื้นบ้านเขมรที่สัมพันธ์กับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมอย่างไร **LGBTQ ความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์และวาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศในสังคมไทย** เป็นความพยายามจะศึกษาสภาพความหลากหลายทางเพศที่ใช้ตัวย่อว่า **LGBTQ** กล่าวคือ *L-Lesbian* (ผู้หญิงที่ชอบผู้หญิงด้วยกัน) *G-Gay* (บุคคลที่ชอบเพศเดียวกัน) *B-Bisexual* (บุคคลที่ชอบทั้งผู้ชายและผู้หญิง) *T-Transgender* (บุคคลที่มีจิตใจตรงข้ามกับเพศสภาพ) และ *Q-Queer*

(เพศไร้กรอบ) ผู้คนเหล่านี้ ต่างต้องการพื้นที่และต้องการแสดงตัวตนอย่างเปิดเผยในท่ามสังคมไทยที่ยังไม่พร้อมจะยอมรับความหลากหลายนี้มากนัก **ภาพแทนและการประกอบสร้าง "สัตว์" ในรวมเรื่องสั้นคืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ ของ จเด็จ กำจรเดช** มุ่งศึกษาลักษณะเด่นของกลวิธีสร้างสรรค์เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ปี 2563 ซึ่งพบเทคนิคการนำเสนอที่เต็มไปด้วยสัญญะ ภาพแทน และการประกอบสร้าง และ **วิกฤตความเป็นชายในรวมเรื่องสั้น สนธยาสโมสร** มุ่งศึกษาและได้ผลสะท้อนว่า แนวคิดเรื่องผู้ชายเป็นใหญ่กำลังถูกท้าทายอำนาจจากมนุษย์ที่ไม่ใช่ผู้ชาย

การศึกษาเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว 2 เรื่อง ได้แก่ **จินตนาการหน้ากากผีในวัฒนธรรมพุทธสองฝั่งโขง** เป็นความพยายามของผู้เขียนที่จะสื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องผีผ่านหน้ากากที่สร้างขึ้นในพิธีกรรม ซึ่งดำรงอยู่ภายใต้วัฒนธรรมพุทธศาสนาเป็นใหญ่ในพื้นที่สองฝั่งโขง และ **การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร** ความพยายามที่จะทำให้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชนมีมูลค่าในเชิงการท่องเที่ยว

นอกจากนี้แล้ว ยังมีบทความเกี่ยวกับการเรียนการสอน 1 เรื่อง ได้แก่ **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว** ที่ยืนยันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านทฤษฎีที่เชื่อถือได้อย่างจริงจัง ผู้เรียนย่อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าการสอนแบบเดิม

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจวิพากษ์บทความ เพื่อให้ได้บทความที่มีคุณภาพ มีคุณค่าทางวิชาการ และขอขอบคุณผู้เขียนบทความที่เชื่อใจให้เราเป็นยานพาหนะนำสารของท่านไปสู่ผู้อ่าน

บุณยเสนอ ตรีวิเศษ
บรรณาธิการ

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.3 (September - December) 2022

Editorial Note

This academic journal, Wiwitwannasan, was the 3rd issue of the 6th year, (September-December, 2022) consisting of 9 academic articles and research articles, which were divided into 2 articles on analyzing language strategies, 4 articles on literary criticism, 2 articles on cultural studies and 2 tourism and 1 article on teaching Thai language.

Two articles on analysis of language strategies were: **An Analysis of Personification as a Rhetorical Device in the US Presidents' Speeches in Four Decades,** was the analysis of language strategies used in the US President's speeches during 1981-2021, in which the most used Rhetoric was the personification. **A Comparative Study of Royal Writings of 'Away from Home' and 'When I Departed from Siam to Switzerland'**, which found that both were the same in terms of writing style, using imaginary and simile, whereas, the difference was a matter of time, social context and the age that affected the reflected worldview.

Four articles on literary criticism were: **Toponymy in Khmer Folk Tales: An Ecological Discourse Analysis**, was attempting to associate the names of places in Khmer folklore that relate to humans and the environment. **LGBTQ, Equality of Humanity, and SOGIE Discourse in Thai Society,** was an attempt to study the state of LGBTQ sexual diversity, which meant L-Lesbian (women who like women together), G-Gay (people who like the same sex), B-Bisexual (people who like both men and women), T-Transgender (Gender-minded people) and Q-Queer (Genderless) These people need space and want to express themselves openly in a Thai society that was not yet ready to accept this diversity. **Representation and Construction of Animals in Jadet Kamjorndet's Collection of Short Stories of That Night of the Tiger and**

Other Animal Stories, which focused on the outstanding characteristics of short story creation strategies that won the SEA Write Award in 2020, in which the presentation technique was semiotics, representation, and constructions. **The Crisis of Masculinity in a Collection of Short Stories, Sonthayasamoson**, which focused on studies and reflected that the concept of male dominance being challenged by human beings other than men.

Two articles on cultural and tourism studies were: **Imagination of Ghost Masks in Buddhist Culture on Both Sides of the Mekong River**, was the author's attempt to convey animistic culture through masks created in rituals, which existed under the Buddhist culture as the dominant area on both sides of the Mekong. **Cultural Tourism in the New Dimension of the Floating Market Community in Bangkok Metropolitan** was an effort to make culture and community wisdom valuable in terms of tourism.

In addition, there was also one article on teaching-learning: **The Development of Package of Learning Activities Based on the Concept of KWL Plus to Enhance Critical Reading Ability for Grade 8 Students in Lao People's Democratic Republic**, which confirmed that teaching through seriously reliable theory, the learners naturally have higher learning achievements than traditional teaching.

The editorial team would like to thank the experts who provided assistance to critique of the articles to get academically valuable quality articles and thank the authors of the articles for trusting us to be a vehicle to bring their message to the readers.

Bunsanoe Triwiset

Editor in Chief

สารบัญ

วิวิธวรรณสาร
ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2565

An Analysis of Personification as a Rhetorical Device in the US Presidents’ Speeches in Four Decades 25

การวิเคราะห์บุคลาธิษฐานในฐานะกลวิธีในการใช้วาทศิลป์ในสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ใน 4 ทศวรรษ

Nareerut Boonchuay

นารีรัตน์ บุญช่วย

ภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร: การวิเคราะห์แนววาทกรรมเชิงนิเวศ 51

Toponym in Khmer Folktales: An Eco-critical Discourse Analysis

อุน จันนารี

Un Channary

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 67

The Development of Learning Activity Package Based on KWL Plus Concept to Enhance Analytical Reading Ability for Grade 8 Students in Lao PDR

พอนไซ นันทะลังสี / นิศานาจ โสภาพล / ปิยาภรณ์ พิชญาภิรัชต์

Phonexay Nanthalangsy / Nisanart Sopapol / Piyaporn Pitchayapirat

จินตนาการหน้ากากผีในวัฒนธรรมพุทธสองฝั่งโขง 87
The Imaginative Ghost Masks in the Buddhist Cultures on Both Sides of Mekong
สุทธินันท์ ศรีอ่อน
Suddhinan Sri-On

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร 105
The Cultural Tourism in New Normal Tourism of Bangkok Metropolitan Floating Market Communities
รุ่งภัสสรณ์ ศรัทธาธนพัฒน์
Rungbhassorn Satthathanabhat

LGBTQ ความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์และวาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศในสังคมไทย 119
LGBTQ Equality of Humanity And SOGIE Discourse in Thai Society
พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) / กุสุมา สุ่มมาตร์ / จิรวรรณ สิทธิศักดิ์
Phra Silasak Sumato (Buntong) / Kusuma Soommat / Chirawan Sitthisak

ภาพแทนและการประกอบสร้าง "สัตว์" ในรวมเรื่องสั้นคืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ของจเด็จ กำจรเดช 137
Representation and Construction of Animal in Collection of Short Stories 'That Night of the Year of the Tiger and Other Animal Stories' of Jadet Kamjorndet
อุภาวัณณ์ นามหิรัญ
Uphawan Namhiran

การศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ 161

A Comparative Study of Royal Writings of King Chulalongkorn's "Away from Home" and King Bhumibol's "When I Departed from Siam to Switzerland"

วาสนา บุญสม

Watsana Boonsom

วิกฤตความเป็นชายในรวมเรื่องสั้น สนธยาสโมสร 187

The Crisis of Masculinity in the Collection of Short Stories Sonthayasamoson

อรวรรณ ฤทธิ์ศรีธร

Orawan Rithisrithorn

แนะนำผู้เขียน 211

An Analysis of Personification as a Rhetorical Device in the US Presidents' Speeches in Four Decades

การวิเคราะห์บุคลาธิษฐานในฐานะกลวิธีในการใช้วาทศิลป์ ในสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ใน 4 ทศวรรษ

Nareerut Boonchuay / นารีรัตน์ บุญช่วย

English Language Department, College of Liberal Arts, Rangsit University, Pattum Thani 12000, Thailand
สาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต,
ปทุมธานี 12000, ประเทศไทย

Email: nareerut26@gmail.com

Received: August 26, 2022
Revised: October 4, 2022
Accepted: December 20, 2022

Abstract

The purposes of this study were to analyze personification as a rhetorical device in political speeches and to find out the frequency of personification in the inaugural speeches of the US Presidents in the year 1981-2021. It was the analysis of the rhetorical feature of personification used in the eleven speeches by seven US Presidents in 4 decades in order to express the conceptual framework of the American leaders' rhetoric. The descriptive qualitative method has been applied, and the rhetorical strategy of conceptual personification has been used in order to scrutinize sentences of the speeches. The finding revealed that the seven US Presidents, all quite frequently, use the rhetorical device of personification with the aim to make the American people understand their concepts, beliefs, and goals for America, and the rhetorical device of personification was mostly found in the speech of President Barack H. Obama in the second inaugural speech in 2013.

Keywords: Personification, Rhetorical Device, Persuasion, Inaugural Speech

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บุคลาธิษฐาน (personification) ในฐานะที่เป็นกลวิธีในการใช้วาทศิลป์ (rhetorical device) ในการเมือง และเพื่อหาความถี่ของการใช้บุคลาธิษฐานในสุนทรพจน์ในพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่งของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ในปี 2524-2564 งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ลักษณะสำคัญเชิงวาทศิลป์ของบุคลาธิษฐานที่ใช้ในสุนทรพจน์ 11 ครั้งโดยประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา 7 คน ในห้วงเวลา 4 ทศวรรษ และเป็นการอธิบายกรอบแนวคิดของการใช้วาทศิลป์ของผู้นำชาวอเมริกัน โดยใช้วิธีการเชิงพรรณนาเชิงคุณภาพและใช้กลยุทธ์เชิงวาทศิลป์ของบุคลาธิษฐานที่เป็นกรอบแนวคิดเพื่อกลั่นกรองประโยคของสุนทรพจน์ พบว่าประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาทั้ง 7 คนใช้กลวิธีในการใช้วาทศิลป์ในแบบบุคลาธิษฐาน โดยมุ่งหมายเพื่อให้ชาวอเมริกันเกิดความเข้าใจในแนวคิด ความเชื่อและเป้าหมายเพื่อประเทศสหรัฐอเมริกาของพวกเขา และกลวิธีในการใช้วาทศิลป์พบมากที่สุดในสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีบารัค เอช. โอบามา ในพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาครั้งที่สอง ในปี 2556

คำสำคัญ: บุคลาธิษฐาน, กลวิธีในการใช้วาทศิลป์, การโน้มน้าว, สุนทรพจน์ในพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี

Introduction

Figures of speech are rhetorical devices used by writers and speakers to give the meaning of a word, phrase or sentence beyond their usual, literal definition. In politics, language plays an essential role because all political actions are prepared, attended, and influenced by language. Consequently, language and politics are closely harmonized. In other words, language and politics are intimately linked at a fundamental level. Politicians wish to enhance people's interest and to strengthen their image, to make people share their opinions, and to agree with their ideas or concepts to inform the general public of their ideology and message. The core of political speech is the capability of the politician to utilize language and symbols that clarify obscure tendencies among the messages. The main objective of political speech is to get the corresponding effect through persuasion. Therefore, political persuasion is an important part of any society where communicators try to convince the others to change their beliefs or behavior in considering a political issue via messages with a sense of free choice (Perloff, 2003, p. 34).

The rhetoric skill is imperative as the power to persuade the target audience. In other words, the idea of persuasion or rhetoric is a strong tool to persuade, motivate, and inspire the target audience. Many rhetorical devices are used by politicians because

they want to differentiate themselves from ordinary people (Devlin, 2008, p. 42). An inaugural speech, as one kind of political speech, is an important event for a president to address the public. The speech is mostly delivered in the atmosphere of celebrating the victory. It is an excellent opportunity for the president to persuade and share the ideology with the nation (Shaw, 2017, p. 80).

Persuasion involves discourse and rhetoric to influence the receivers to adopt an attitude towards a particular issue (van Dijk, 1997, p. 11). In political speeches, persuasion is achieved by choosing a form of discourse that will appeal to supporters. Thus, an important aspect of political speeches is the rhetorical art of persuasive communication. The purpose of persuasive speech is to change the audiences' behavior or attitude toward something or even accept the speaker's opinion. This type of speech always has emotion involved, and the speaker always asks audience's support. The persuasive techniques are vital for politicians interested in manipulating others or getting people to accept or reject specific ideas or plans of action.

To arouse the target audience's attitudes, feelings and beliefs about a given subject, politicians should have audience's involvement and always employ personification, the attribution of human qualities to non-human things, to offer a livable picture and an expressive and emotional significance. These can be objects, events, ideas, or even living, non-human things (Kathryn, 2022). Personification happens all the time. We use metaphorical expressions in our daily language that appear to ascribe human traits to non-human objects. It helps us to relate to these and get some kinds of handle on them when they are otherwise too tricky to comprehend fully. (Incognito, 2021)

According to Lakoff and Johnson (1980, p. 33), personification is a distinct linguistic phenomenon even though it belongs to the group of ontological metaphors. To be more precise, in personification, something non-human is spoken about as if being human. As politicians, they commonly use conceptual personification in politics to refer to the country or political movements as people.

Research questions are which of the seven US Presidents mostly used personification in his speech and how often personification is used in each of eleven speeches of seven US Presidents.

Objectives of the Study

To carry out this comparative analysis, the objectives of this study are (1) to analyze personification as a rhetorical device in political speeches and (2) to find out the frequency of occurrences of personification found in each of the speeches of the US Presidents in the year 1981-2021. Using the available means of persuasion in personalization, politicians generally refer to the country or political movements as people.

Scope and Method of the Study

The speeches of US Presidents in the year 1981-2021 were selected for this study because this precious period was four decades of changes when many important events of the United States of America occurred. This study has made people see how rhetorical devices used in speeches of US Presidents as powerful tool were formed. The analysis focused only on personification as one of the rhetorical devices, used in the eleven speeches of seven US Presidents in four decades of the year 1981-2021. Data collection was made by text analysis of each speech.

Table 1: Eleven Speeches of Seven US Presidents in the Year 1981-2021

President	Speech	Year
Ronald W. Reagan	The First Inaugural Speech	1981
	The Second Inaugural Speech	1985
George H. W. Bush	The Inaugural Speech	1989
William J. Clinton	The First Inaugural Speech	1993
	The Second Inaugural Speech	1997
George W. Bush	The First Inaugural Speech	2001
	The Second Inaugural Speech	2005
Barack H. Obama	The First Inaugural Speech	2009
	The Second Inaugural Speech	2013
Donald J. Trump	The Inaugural Speech	2017
Joseph R. Biden, Jr.	The Inaugural Speech	2021

Literature Review

This study focuses on language creation and language power in the use of personification, one popular type of rhetorical devices: assigning human attributes, such as emotions and behaviors, to a non-human entity or inanimate object to express a point or idea in a more colorful, imaginative way, in politics, particularly in the speeches by US Presidents.

Rhetorical Devices

Rhetoric is recognized as the art of utilizing the language for persuasion effects. It is an effective tool to give information, persuade and motivate the audience for particular purposes in specific situations (Murthy & Ghosal, 2014, p. 250). Rhetoric is the principle of training communicators, writers, speakers, auditors and readers. Originally, rhetoric was the systematic study of oratory and applied to the training of orators for debate and other forms of public speaking in the classical Greece and Rome (The New Encyclopedia Britannica, 1994, p. 19). Rhetorical devices are used to trigger emotional responses in an audience by employing effectual articulation. These stylistic devices not only enhance the aesthetic quality of the text but also help the speakers to put forth a convincing argument and transmit the message intelligibly to their audience (KidSmart, 2020).

Modes of Persuasion or Rhetorical Appeals

Zakariya (2018, p. 96) mentioned Aristotle (1991, as cited in Griffin, 2012) expressing his opinion about "modes for persuasion", known as rhetorical appeals, 'ethos', 'pathos' and 'logos', are tools for persuading others to a particular point of view. He used the three terms to explain how rhetoric works: "Of the modes of persuasion furnished by the spoken word, there are three kinds. The first kind depends on the personal character of the speaker (ethos: a means of convincing an audience using the authority or credibility of the persuader, whether it's a notable or experienced figure in the field or a popular celebrity); the second on putting the audience into a certain frame of mind (pathos: a way of convincing an audience of an argument by creating an emotional response to an impassioned plea or a convincing story); the third on the proof, or apparent proof, provided by the words of the speech itself (logos: a way of persuading an audience with

reason, using facts, figures and rationale). Persuasion is achieved by the speaker's personal character when the speech is so spoken as to make us think him credible."

Furthermore, for the three persuasive appeals of rhetoric, Moses (2012, pp. 87-100) described rhetoric as the practice in the use of the language of influencing others to achieve planned goals characterized by certain credibility (ethos), the ability to manage listener emotions (pathos), and the use of logic (logos). Similarly, Larson (1998, pp. 2-4, as cited in Altikriti, 2016, pp. 47-66) described rhetoric as the intelligent ability to use the means of language in the process of persuasion, which can be done using ethics (ethos), emotional appeal (pathos), or reason (logos).

Here are some examples of the use of the three persuasive appeals of rhetoric by politicians, particularly the Presidents of the United States on various important political agendas.

Ethos Appeal Examples in Political Speeches:

Barack H. Obama, 2012

"Now, the first time I addressed this convention, in 2004, I was a younger man — (laughter) — a Senate candidate from Illinois who spoke about hope, not blind optimism, not wishful thinking but hope in the face of difficulty, hope in the face of uncertainty, that dogged faith in the future which has pushed this nation forward even when the odds are great, even when the road is long.

Eight years later that hope has been tested by the cost of war, by one of the worst economic crises in history and by political gridlock that's left us wondering whether it's still even possible to tackle the challenges of our time. I know campaigns can seem small, even silly sometimes."

Ronald W. Reagan, 1989

"I hope we once again have reminded people that man is not free unless government is limited. There's a clear cause and effect here that is as neat and predictable as a law of physics: As government expands, liberty contracts."

Pathos Appeal Examples in Political Speeches:

Barack H. Obama, 2013

"Over the past two years, what began as a series of peaceful protests against the oppressive regime of Bashar al-Assad has turned into a brutal civil war. Over 100,000 people have been killed. Millions have fled the country...The situation profoundly changed, though, on August 21st, when Assad's government gassed to death over 1,000 people, including hundreds of children. The images from this massacre are sickening: men, women, children lying in rows, killed by poison gas, others foaming at the mouth, gasping for breath, a father clutching his dead children, imploring them to get up and walk."

Ronald W. Reagan, 1987

"Behind me stands a wall that encircles the free sectors of this city, part of a vast system of barriers that divides the entire continent of Europe...Yet it is here in Berlin where the wall emerges most clearly...Every man is a Berliner, forced to look upon a scar...

General Secretary Gorbachev, if you seek peace, if you seek prosperity for the Soviet Union and Eastern Europe, if you seek liberalization: Come here to this gate! Mr. Gorbachev, open this gate! Mr. Gorbachev, tear down this wall!"

Logos Appeal Examples in Political Speeches:

Joseph R. Biden, Jr., 2021

"It's taken as many lives in one year as America lost in all of World War II. Millions of jobs have been lost. Hundreds of thousands of businesses closed. A cry for racial justice some 400 years in the making moves us."

Donald J. Trump, 2018

“So here are just a few statistics on the human toll of illegal immigration. According to a 2011 government report, the arrests attached to the criminal alien population included an estimated 25,000 people for homicide, 42,000 for robbery, nearly 70,000 for sex offenses, and nearly 15,000 for kidnapping. In Texas alone, within the last seven years, more than a quarter-million criminal aliens have been arrested and charged with over 600,000 criminal offenses. ... Sixty-three thousand Americans since 9/11 have been killed by illegal aliens. This isn’t a problem that’s going away; it’s getting bigger.”

Barack H. Obama, 2015

“But tonight, we turn the page. Tonight, after a breakthrough year for America, our economy is growing and creating jobs at the fastest pace since 1999. Our unemployment rate is now lower than it was before the financial crisis. More of our kids are graduating than ever before. More of our people are insured than ever before. And we are as free from the grip of foreign oil as we’ve been in almost 30 years.”

According to Gooch (2021), Aristotle is the father of public speaking and had enormous influence on the art of rhetoric. He defines the rhetorician as someone who is always able to see what is persuasive. According to Aristotle, the end goal of persuasion is to use language to encourage both parties to flourish. A speech involves three parts: the speaker, the subject of the speech and the audience to whom the speech is addressed, and it is this last part, namely the audience, which determines the purpose of the speech. In classical rhetoric.

Aristotle divided speech into three branches or kinds of causes (Honeycutt, 2011).

(a)	Political speeches	to advise political assemblies
(b)	Forensic speeches	to accuse or to defend someone in law court

(c)	Ceremonial speeches	to praise or to censure someone or sometimes, to blame others for current situations or during ceremonies

In each of these branches, there is a persuasive element, trying to persuade listeners of something to produce an intended effect. Particularly, politicians have been trained in rhetoric to produce their effective statements because the essence of political speech, aiming at establishing the expediency or the harmfulness of a proposed course of action, urges the audience either to do or not to do something. Moreover, political speeches often make any concession short of admitting that they are recommending their audience to take an inexpedient course or not to take an expedient one (Rapp & Christof, 2022).

During the speech, the speaker should weigh each possible technique and potential data or evidence for the audience's reaction. In addition, a good public speech should have clear sense of purpose. The speech that the speaker presents will depend on the specific purpose, such as persuasive speech and ceremonial speech (Osborn and Osborn, 2003, pp. 7-8). In a ceremonial occasion for public speaking, personification is used to impress the audience. Appropriate thought, feeling, style, and delivery will contribute to the desired effect. If the audience feel that the speaker is sincere, he should be able to manage his facts, language, and organization to create a response of genuine appreciation.

Here are ten commonly used rhetorical devices with their definitions (Allee, 2021).

Alliteration	to reflect repetition in two or more nearby words of initial consonant sounds
Analogy	to create a comparison by showing how two seemingly different entities are alike

Anaphora	to feature repetition of a word or phrase at the beginning of successive sentences, phrases, or clauses
Epiphora	a word or a phrase repeated at the ends of successive clauses
Chiasmus	two or more clauses balanced against each other by the reversal of their structures
Euphemism	to replace a word or phrase related to a concept which might make others uncomfortable
Idiom	a set expression or a phrase comprising two or more words to mean something quite different from what individual words of the phrase would imply
Metaphor	to make a comparison between two unlike things
Personification	**Inanimate objects and ideas given human attributes**
Similes	two essentially dissimilar objects or concepts expressly compared with one another through the use of “like” or “as”

Rhetoric is the art or study of using language and the skill of using language effectively and persuasively, and it makes someone’s communication credible and engaging. A rhetorical device is a linguistic tool that employs a particular type of sentence structure, sound, or pattern of meaning in order to evoke a particular reaction from an audience. Each rhetorical device is a distinct tool that can be used to construct an

argument or make an existing argument more compelling (Somers, 2019). Consequently, rhetorical devices are the ways in which we influence each other or hearers by exchanging ideas, sentiments, feelings and possible programs of action through the artful use of verbal and nonverbal symbols.

Personification

Lakoff and Johnson (1980, pp. 33-34) define personification as an ontological metaphor, “where the physical object is further specified as being a person”. Personification is a type of rhetoric in figure of speech or a type of figurative language used as a literary device in order to make a piece of speaking or writing more vivid and descriptive, in which an inanimate object or abstraction is given human qualities or abilities. In other words, personification is characterized by the assumption that non-human beings have a gesture, characteristic, and feeling like human beings.

According to Richard Nordquist (2020), personification is a trope or figure of speech in which an inanimate object or abstraction is given human qualities or abilities. There are 2 types of personification. One refers to the practice of giving an actual personality to an abstraction. This practice has its origins in animism and ancient religion, and it is called ‘personification’ by modern theorists of religion and anthropology. The other meaning of ‘personification’ . . . is the historical sense of prosopopoeia. This refers to the practice of giving a consciously fictional personality to an abstraction, ‘impersonating’ it. This rhetorical practice requires a separation between the literary pretense of a personality and the actual state of affairs.

Originally, the idea was pretending that an inanimate thing, or imaginary being was speaking. In personifying nonhumans or inanimate objects as humans, a non-living thing is treated as if it were a living entity, and this tool of language is used to create sensation, emotion, desires, and the power of speech. Therefore, personification can create any gesture, characteristic, and feeling, allowing listeners or readers to make surprising connections and experience messages more deeply, creating a clearer picture and strong impact in the listeners’ and readers’ mind, and helping to add more value or meaning to messages.

In the case of things, animals or plants, personification makes it easier for people to have access to them. Certainly, it can make spoken or written descriptions or messages more vivid. These are all examples of personification.

Examples of Personification in General Use

Personification in Poetry and Books:

(a) The grey-eyed **morn smiles** on the **frowning night**,
Chequering the eastern clouds with streaks of light.
(Romeo and Juliet by William Shakespeare: Act II. Scene III.)

(b) The moon was shining sulkily,
Because **she thought the sun**
Had got no business to be there
After the day was done
(The Walrus and the Carpenter by Lewis Carroll)

(c) **The teapot sang** as the water boiled
The ice cubes cackled in their glass
The teacups chattered to one another.
While **the chairs were passing** gas
(Dinnertime Chorus by Sharon Hendricks)

(d) **The night was creeping** on the ground!
She crept and did not make a sound.
(Check by James Stephens)

Personification in Advertising:

(a) **The car** that **cares** (Kia car)

(b) Acer. **We hear you**. (Acer computers)

(c) **Nothing hugs** like Huggies (Huggies diapers)

(d) **Kleenex says** bless you (Kleenex facial tissues)

Personification in Daily Life:

(a) I could hear **Hawaii calling** my name.

(b) The computer **argued** with me and **refused** to work.

(c) The tornado **ran through town without a care**.

(d) My heart **jumped** when my daughter entered the room in her wedding dress.

Examples of Personification in Lakoff & Johnson (1980, p. 33)

(a) Life has **cheated** me.

(b) Inflation is **eating up** our profits.

(c) The computer **went dead** on me.

(d) This fact **argues** against the standard theories.

(e) His theory **explained** to me the behavior of chickens raised in factories.

It is true that things, animals or plants cannot communicate by using human language, but only if a speaker or author assumed that they had characteristics like humans, it would allow a listener or reader to have a better listening or reading experience, make speaker's or author's descriptions more unique, and help the listener or reader better relate to their speaking or writing. Even though people know that it is impossible for a living thing like an animal, plant, or thing that was definitely not a human to feel that way, using personification is a way to create a sentence or message to be more interesting and attractive.

Persuasion and Personification in Political Speeches

The main rhetoric purpose of personification is persuasion to change the thinking or behavior of an audience or to strengthen its beliefs. Charteris-Black (2011, pp. 13-51) had an observation about the role of personification in political language. He mentioned that personification is used in political speeches in order to move the audience. He analyzed Bush's, Churchill's, Thatcher's and Blair's speeches, and found that they had a strong inclination towards using personification in order to evoke the audience's emotions.

Persuasion is the product of rhetoric. It is defined as one party convincing another with a particular point of view through the means of language. Persuasion refers to the intention, act and effect of changing an audience's thinking. In term of the process, it is the process of persuasion relying on different methods that can be referred to as 'rhetoric'. Rhetoric refers to the methods used by the speaker to achieve persuasion apart from his/her "intention, action and effect" (Charteris-Black, 2011, p. 13). It is a complex multi-layer process, and it is the outcome of the interaction between intention, linguistic choices and the context (Charteris-Black, 2011, p. 51). In the overall persuasive methods of political discourse, personification is commonly used to draw a mental picture or a way of understanding 'us' and 'them' (Charteris-Black, 2011, p. 32).

Even though personification is a powerful weapon of persuasion, the way people respond to it depends on how personally relevant the message is to the audience. Generally, politicians use personification in politics to refer to the country or political movements as **PEOPLE**. Moreover, politicians commonly use personification in politics, acting as if the entire United States were **ONE PERSON**.

Examples of Personification of Barack H. Obama (2016)

- ...we respond to the changes of our time with fear, **<u>turning inward</u>** as a nation, and **<u>turning against</u>** each other...
- ...we **<u>face</u>** the future with confidence in who we are, ...

- Surveys show our **standing** around the world is higher than when I was elected to this office, ...
- When you come after Americans, we go after you. It may take time, but we have long memories, and our **reach** has no limit.
- That's the America I know. That's the country we love. **Clear-eyed. Big-hearted**.
- ...Social Security and Medicare are more important than ever; we shouldn't **weaken** them; we should **strengthen** them.

Results of the Study

The results showed the rhetorical devices of personification found in the US Presidents' speeches during 1981-2021 as follows:

Figure 1: Comparison of Occurrences of Rhetorical Device of Personification Found in the US Presidents' Speeches in the Year 1981-2021

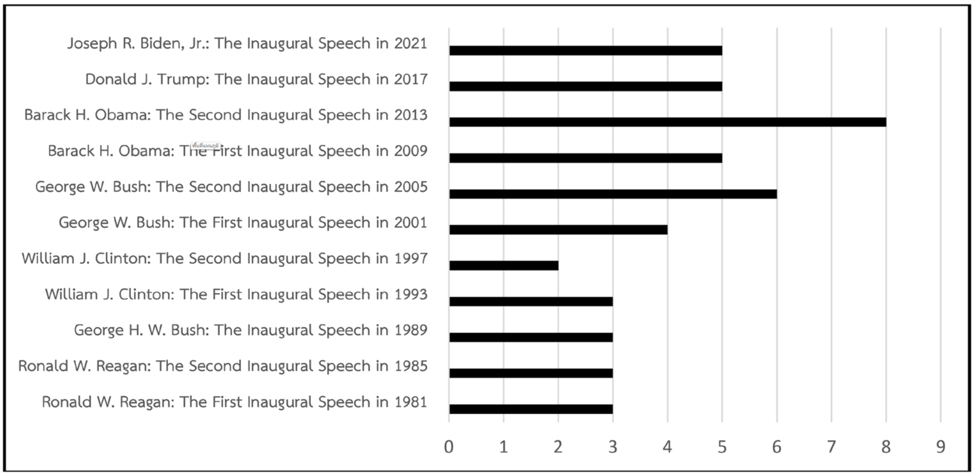

Figure 1 shows the comparison of occurrences of rhetorical device of personification found in the eleven inaugural speeches by seven US Presidents in the Year 1981-2021. The occurrences of rhetorical device of personification in each inaugural speech are: Ronald W. Reagan in the First Inaugural Speech, 1981 (3), Ronald W. Reagan in the Second Inaugural Speech, 1985 (3), George H. W. Bush in the Inaugural Speech, 1989 (3), William J. Clinton in the First Inaugural Speech, 1993 (3), William J. Clinton in the Second Inaugural

Speech, 1997 (2), George W. Bush in the First Inaugural Speech, 2001 (4), George W. Bush in the Second Inaugural Speech, 2005 (6), Barack H. Obama in the First Inaugural Speech, 2009 (5), Barack H. Obama in the Second Inaugural Speech, 2013 (8), Donald J. Trump in the Inaugural Speech, 2017 (5), and Joseph R. Biden, Jr. in the Inaugural Speech, 2021 (5).

In four decades (1981-2021), the data of occurrences of rhetorical device of personification found in the eleven inaugural speeches by seven US Presidents can be separated into the first two decades (1981-1997) in Figure 2 and the second two decades (2001-2021) in Figure 3 in order to make it easier to understand how the occurrences differ over the two periods of four decades.

Figure 2: Comparison of Occurrences of Rhetorical Device of Personification Found in the US Presidents' Speeches in the First Two Decades (1981-1997)

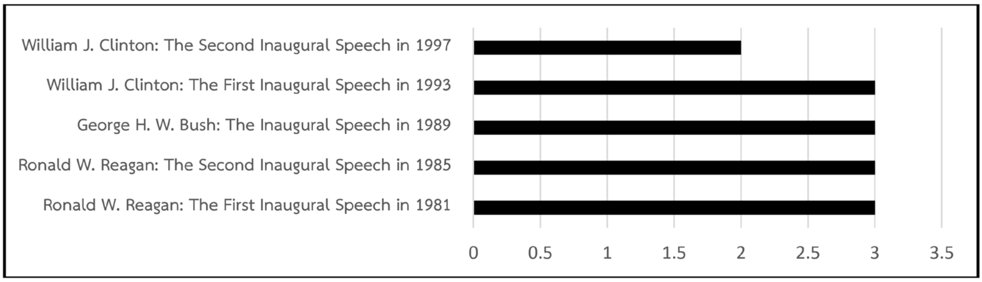

Figure 2 shows the occurrences of rhetorical device of personification used in the speech of each US President in the first two decades (1981-1997).

Ronald W. Reagan: The First Inaugural Speech in 1981 (3 occurrences of personification)

1. "...**a tax system** which **penalizes** successful achievement ...."
2. "Putting **America** back to **work** means putting all Americans back to work."
3. "Is it time to **reawaken** this industrial **giant**, ..."

Ronald W. Reagan: The Second Inaugural Speech in 1985 (3 occurrences of personification)

1. “Let **history say** of us…”
2. “…when the **American Revolution was reborn**.”
3. “…when **freedom gained new life**.”

George H. W. Bush: The Inaugural Speech in 1989 (3 occurrences of personification)

1. “…**freedom** deems **reborn**…”
2. “…**Freedom works**…”
3. “When **America says something**…”

William J. Clinton: The First Inaugural Speech in 1993 (3 occurrences of personification)

1. “**A spring reborn** in the world’s oldest democracy…”
2. “While **America rebuilds at home**…”
3. “The **scripture says**, “And let us not…”

William J. Clinton: The Second Inaugural Speech in 1997 (2 occurrences of personification)

1. “The **promise** of America **was born** in the 18th century…”
2. “…**American Dream alive** for all her children…”

Figure 3: Comparison of Occurrences of Rhetorical Device of Personification Found in the US Presidents’ Speeches in the Second Two Decades (2001-2021)

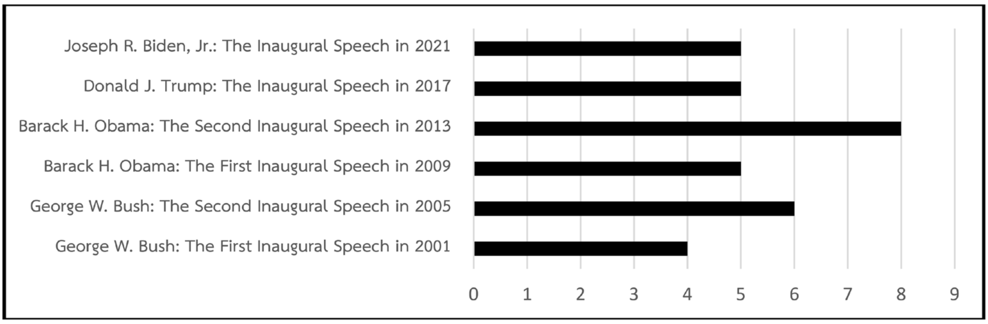

Figure 3 shows the occurrences of rhetorical device of personification used in the speech of each US President in the second two decades (2001-2021).

George W. Bush: The First Inaugural Speech in 2001 (4 occurrences of personification)

1. "...**ideals** that **moves us** beyond our backgrounds, **lift us** above our interests and **teach us** what it means to be citizens."
2. "**America** at its best is **courageous**."
3. "The **enemies of liberty and our country should make no mistake**."
4. "**America** at its best is **compassionate**."

George W. Bush: The Second Inaugural Speech in 2005 (6 occurrences of personification)

1. "**America defended** our own freedom by standing..."
2. "And when the soul of a nation finally **speaks**..."
3. "...today, **America speaks** anew to the people..."
4. "...**America sees** you..."
5. "...and **America will walk** at your side..."
6. "Division among free nations is a primary goal of **freedom's enemies**."

Barack H. Obama: The First Inaugural Speech in 2009 (5 occurrences of personification)

1. "...the **market** can **spin out of control**."
2. "...we remain a **young nation**..."
3. "...**America is a friend** of each nation..."
4. "the **recriminations and worn-out dogmas** that have **strangled** our politics."
5. "...but that we will **extend a hand** if you are willing to unclench your fist."

Barack H. Obama: The Second Inaugural Speech in 2013 (8 occurrences of personification)

1. "...**America** cannot **resist** this transition."
2. "... **history tells us** that while these truths may be self-evident, ..."
3. "... knowing that **the failure** to do so would **betray** our children...."
4. "... all of us are created equal –- is **the star that guides us** still."
5. "as **it guided our forebears** through Seneca Falls, and Selma, and Stonewall."
6. "as **it guided all those men and women**."
7. "... **the flag** that waves above and that **fills our hearts with pride**."
8. "... with passion and dedication, let us answer **the call of history** and ...."

Donald J. Trump: The Inaugural Speech in 2017 (5 occurrences of personification)

1. "...of which **the world has never seen** before"
2. "From this day forward, a new **vision will govern** our land."
3. "...we understand that **a nation is** only **living** as long as it **is striving**."
4. "Now **arrives the hour of action**."
5. "We stand at **the birth of a new millennium**,"

Joseph R. Biden, Jr.: The Inaugural Speech in 2021 (5 occurrences of personification)

1. "A once-in-a-century **virus silently stalks** the country."
2. "**America** – **requires** more than words."
3. "Recent **weeks and months have taught us** a painful lesson."
4. "The **world is watching** today."
5. "...**democracy and hope, truth and justice**, did not **die** on our watch..."

The phrases or sentences of inaugural speeches of US Presidents as seen above are demonstrated as the rhetorical stylistics device in order to clearly show how personification existed and how personification was employed by each of the US Presidents in four decades of the year 1981-2021. In political discourse, the expressions of

personification are utilized to offer a livable picture and an expressive and emotional significance.

Conclusion

As a tool used in speeches, rhetoric is the language designed to motivate, persuade, educate, or inform the specific or intended audience who are people or groups of people the speaker has in mind as potential listeners for his speech. Rhetoric is especially useful in politics and crucial in changing perceptions, winning votes, and achieving political goals.

Rhetoric is the art of ruling the minds of men - Plato

The process of persuasion is based on the persuader's awareness to influence someone else and change the persuadee's mind about something on conscious or unconscious decision. Persuasion is a symbolic process in which communicators try to convince other people to change their attitudes or behavior regarding an issue through the transmission of a message, in an atmosphere of free choice (Perloff, 2003, p. 8). In political speeches, persuasion is achieved by choosing a form of discourse that will appeal to the politicians' audience.

For politicians, personification can be used to make their points more vividly or can help their audience understand, sympathize with, or react emotionally to the essence they want to impressively communicate to their audience. Better explaining concepts and ideas and forging a deeper connection with the audience are the purposes of personification in political speeches as the practice of showing a particular quality, which is inanimate objects or abstract concepts, in the form of person. Obviously, it is an essential rhetorical device that can be used for conceptualizing and understanding abstract ideas. The analysis showed how abstract ideas are portrayed as tangible entities that can be contained and physically been touched, by using emblematic expressions, such as "...**ideals** that **moves** us beyond our backgrounds, **lift** us above our interests and **teach** us what it means to be citizens." (George W. Bush: The First Inaugural Speech in 2001).

By looking deeper into how personification is used and what it is used for, we have learnt that it is a form of figurative language in which inanimate objects are given human traits, such as emotions, gestures, desires, speech and more. It is used generally in everyday language and also used frequently in politics, particularly in every inaugural speech. It is a way of making a description much more unique and vivid and aids the audience to better understand what is being described, such as "...**democracy and hope, truth and justice**, did not **die** on our watch..." (Joseph R. Biden, Jr.: The Inaugural Speech in 2021).

The conclusion is that all of the US presidents in the year 1981-2021, especially in the last two decades (2001-2021) of George W. Bush, Barack H. Obama, Donald J. Trump, and Joseph R. Biden, Jr., frequently used personification in their inaugural speeches with the aims to make the American people be able to identify with and understand their beliefs, determinations, commitments, and goals for America, such as "... **the flag** that waves above and that **fills our hearts with pride**." (Barack H. Obama: The Second Inaugural Speech in 2013).

Through the employment of personification in their inaugural speeches, the US Presidents assisted the American people to develop a connection between an object and the feeling of sympathy or encouragement. According to the number of occurrences of rhetorical device of personification found in the US Presidents' speeches during four decades, this generation of the last two decades of US Presidents has significantly developed more aesthetic choices in using language to persuade or convince the audience. The atmosphere of sharing and togetherness needs to be established and the maintenance of social contact is really important (Cruse, 2002, pp. 290-291). Needless to say, politicians have been definitely trained in rhetoric to produce their effective statements. They express social relationships and personal opinions or attitudes using extra-linguistic cues, such as "We stand at **the birth of a new millennium**," (Donald J. Trump: The Inaugural Speech in 2017).

Furthermore, by giving human characteristics to a non-human object or concept, all of the US Presidents in the last two decades provided a more complete understanding and confidence of an object or concept which is difficult to comprehend. They used personification to explain something incomprehensible and provide vivid examples, images, or features for the American people. Personification also expands their knowledge and point of view about the political contents that the US Presidents in the year 1981-2021

tried to deliver. As a result, it can increase the American people's interest and keep their attentiveness to the speeches. Personification promotes humans to take a new look at our surroundings (Nordquist, 2012).

References

Allee, J. (2021). **Rhetorical Analysis**. Student Success. University of Arkansas. Retrieved from https://success.uark.edu/get-help/student-resources/rhetorical-analysis.php

Altikriti S. (2016). Persuasive Speech Acts in Barack Obama's Inaugural Speeches (2009, 2013) and The Last State of the Union Address (2016). **International Journal of Linguistics, 8** (2), 47-66.

Aristotle, & Kennedy, G. A. (1991). **On Rhetoric: A Theory of Civic Discourse**. New York:Oxford University Press.

Biden, J. R. (2021, January 20). **Inaugural Address by President Joseph R. Biden, Jr.**, The White House, Washington, D.C. Retrieved from https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/01/20/inaugural-address-by-president-joseph-r-biden-jr/

Bush, G. (1989, January 20). **Inaugural Address of George Bush.** Lillian Goldman Law Library**.** Retrieved from https://avalon.law.yale.edu/20th_century/bush.asp

Bush, G. W. (2001, January 20). **Full Text of President George W. Bush's I naugural Speech**. ABC News. Retrieved from https://abcnews.go.com/Politics/story?id=122003&page=1

Bush, G. W. (2005, January 20). **George W. Bush, "Second Inaugural Address"**. Voices of Democracy: The U.S. Oratory Project. Retrieved from https://voicesofdemocracy.umd.edu/bush-second-inaugural-speech-text/

Charteris-Black, J. (2011). **Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor**. London: Palgrave Macmillan.

Clinton, W. J. (1993, January 20). **First Inaugural Address of William J. Clinton**. Yale Law School: Lillian Goldman Law Library. Retrieved from https://avalon.law.yale.edu/20th_century/clinton1.asp

Clinton, W. J. (1997, January 20). **Second Inaugural Address of William J. Clinton.** Yale Law School: Lillian Goldman Law Library. Retrieved from https://avalon.law.yale.edu/20th_century/clinton2.asp

Cruse, A. (2002). **Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics**. New York: Oxford University Press.

Devlin, J. (2008). **How to Speak and Write Correctly**. Rockville: Arc Manor.

Gallagher, A. J. (2016, February). **Metaphors in American Politics: Tag Archives: Personification**. Retrieved from http://www.politicalmetaphors.com/tag/personification/

Gooch, M. G. (2021). **What Do Aristotle and Public Speaking Have in Common?** Retrieved from https://www.linkedin.com/pulse/what-do-aristotle-public-speaking-have-common-marianne-gilligan-gooch

Griffin, E. (2012). **A First Look of Communication Theory** (8th ed.). New York: McGraw-Hill.

Honeycutt, L. (2011). **Aristotle's Rhetoric**. Retrieved from https://kairos.technorhetoric.net/stasis/2017/honeycutt/aristotle/rhet1-3.html

Incognito. (2021, April). **The Problem with Personification in Politics**. Retrieved from https://thestandard.org.nz/the-problem-with-personification-in-politics/

Kathryn, L. (2022, June). **Simile, Metaphor, and Personification: A Brief Guide to Figures of Speech.** Retrieved from https://owlcation.com/humanities/Figurative-Language-A-Brief-Guide-to-Figures-of-Speech-Written-by-an-English-Instructor

KidSmart. (2020). **Better Creative Writing – with the 10 most effective rhetorical devices.** KidSmart. Retrieved from https://kidsmartapp.co.uk/content/writing/rhetorical-devices/#Rhetorical_devices_in_politics

Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). **Metaphors We Live By**. Chicago: University of Chicago Press.

Larson, C. (1998). **Persuasion: Reception and Responsibility** (8th ed.). Belmont: Wadsworth.

Moses, A. (2012). A Rhetorical Analysis of Selected Political Speeches of Prominent African Leaders. **British Journal of Arts and Social Sciences, 10** (1), 87-100.

Murthy, D. M. L. & Ghosal, M. (2014). A Study on Aristotle's Rhetoric. **Research Journal of English Language and Literature (RJELAL), 2** (4), 249-255. Retrieved from http://www.rjelal.com

Nordquist, R. (2012). **What Is Personification? Examples of Personification in Prose, Poetry, and Advertising.** Retrieved from http.www.about.com/Grammar and Composition

Nordquist, R. (2020). **Personification: Definition and Examples.** ThoughtCo.: Dotdash Meredith. Retrieved from https://www.thoughtco.com/personification-figure-of-speech-1691614

Obama, B. H. (2009, January 21). **President Barack Obama's Inaugural Address**. THE WHITE HOUSE, Office of the Press Secretary. Retrieved from https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2009/01/21/president-Barack-obamas-inaugural-address

Obama, B. H. (2012, September 6). **President Obama's Full Remarks from the Democratic National Convention**. The New York Times. Retrieved from https://www.nytimes.com/2012/09/06/us/politics/president-obamas-full-remarks-from-the-democratic-national-convention.html

Obama, B. H. (2013, January 21). **Inaugural Address by President Barack Obama**. THE WHITE HOUSE, Office of the Press Secretary. Retrieved from https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/01/21/inaugural-address-president-barack-obama

Obama, B. H. (2013, September 10). **Remarks by the President in Address to the Nation on Syria**. The White House: Office of the Press Secretary. Retrieved from https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/09/10/remarks-president-address-nation-syria

Obama, B. H. (2015, September 28). **Remarks by President Obama to the United Nations General Assembly**. The White House: Office of the Press Secretary. Retrieved from https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/09/28/remarks-president-obama-united-nations-general-assembly

Obama, B. H. (2016, January 13). **Remarks of President Barack Obama – State of the Union Address as Delivered.** THE WHITE HOUSE, Office of the Press Secretary. Retrieved from https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/01/12/remarks-president-barack-obama-%E2%80%93-prepared-delivery-state-union-address

Osborn, M. & Osborn, S. (2003). **Public Speaking** (6th ed.). Boston: Houghton Mifflin.

Perloff, R. M. (2003). **The Dynamics of Persuasion, Communication and Attitudes in the 21st Century.** Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.

Rapp & Christof. (2022). Aristotle's Rhetoric. **The Stanford Encyclopedia of Philosophy** (Spring 2022 Edition), Edward N. Zalta (ed.). Retrieved from https://plato.stanford.edu/archives/spr2022/entries/aristotle-rhetoric

Reagan, R. (1981, January 20). **First Inaugural Address of Ronald Reagan.** Yale Law School: Lillian Goldman Law Library**.** Retrieved from https://avalon.law.yale.edu/20th_century/reagan1.asp

Reagan, R. (1985, January 21). **Second Inaugural Address of Ronald Reagan.** Yale Law School: Lillian Goldman Law Library**.** Retrieved from https://avalon.law.yale.edu/20th_century/reagan2.asp

Reagan, R. (1987, June 12). **Ronald Reagan: Words at the Brandenburg Gate Before the People of the City of West Berlin ("Tear Down This Wall").** InfoUSA: U.S. Department of State**.** Retrieved from http://infousa.state.gov/government/overview/reagan06_12_87.html

Reagan, R. (1989, January 11). **Farewell Address to the Nation.** RONALD REAGAN: Presidential Library and Museum**.** Retrieved from https://www.reaganlibrary.gov /archives/speech/farewell-address-nation

Shaw, K. (2017). Beyond the Bully Pulpit: Presidential Speech in the Courts. **Texas Law Review**, **96**, 71-140. Cardozo Legal Studies Research Paper No. 520. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2981475

Somers, J. (2019). **What Is a Rhetorical Device? Definition, List, Examples**. ThoughtCo. Retrieved from https://www.thoughtco.com/rhetorical-devices-4169905

The New Encyclopedia Britannica (15th ed., Vol.10). (1994). Chicago: Encyclopedia Britannica.

Trump, D. J. (2017, January 20). **2017 Donald Trump Inauguration Speech Transcript**. Politico Magazine, University of California Press. Retrieved from https://www.politico.com/story/2017/01/full-text-donald-trump-inauguration-speech-transcript-233907

Trump, D. J. (2018, June 23). **AP Fact Check: Trump Off Mark on Immigrant Crime**. VOA Associated Press. Retrieved from https://www.voanews.com/a/ap-fact-check-trump-off-mark-on-immigrant-crime/4451347.html

van Dijk, T. A. (1997). What is Political Discourse Analysis? **Belgian Journal of Linguistics**, **11** (1), 11-52.

Zakariya, M.R., Chojimah, N., & Nurhayani, I. (2018). Rhetoric and Discourse in Political Speeches. **Alphabet, 01** (02), 95-102.

ภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร: การวิเคราะห์แนววาทกรรมเชิงนิเวศ

Toponym in Khmer Folktales: An Eco-critical Discourse Analysis

อุน จันนารี / Un Channary

สาขาภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
มหาสารคาม 44000, ประเทศไทย
Department of Languages and Cultures of ASEAN, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Mahasarakham University, Maha Sarakham 44000, Thailand

Email: un.c@msu.ac.th

Received: October 3, 2022
Revised: December 12, 2022
Accepted: December 23, 2022

Abstract

This article aimed to study the toponym of places in Khmer Folktales: An Eco-critical Discourse Analysis of Thai version, which was published in 1997 by the Khmer Cultural Advisory Committee. The eco-critical and Eco-linguistical analysis were used as framework for analysis and the research was carried out through information on Khmer folktales, consisting of 6 stories as follows: 1) Crocodile and cart driver 2) Animals choosing a king 3) Tradition of Accepting a sorcerer and observing auspicious time 4) Birth of dolphin 5) Tradition of putting flowers, incense, and candles into the dead and 6) Wild Buffalo and House buffalo. The finding of this research revealed that the toponym of places in Khmer Folktales reflected relationship among humans and nature and the environment, which were divided into 2 points, namely, 1) Toponym that was connected to Nature, mineral, geography water resource, mountains, because humans were a part of nature, family, community, society, rule of socio-culture; 2) Values of toponym of places in Khmer folktales.

Keywords: Toponym, Khmer Folktales, Ecological Discourse

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร: การวิเคราะห์แนววาทกรรมเชิงนิเวศ ฉบับแปลภาษาไทย ตีพิมพ์เผยแพร่โดยคณะที่ปรึกษาด้านวัฒนธรรมเขมร พ.ศ. 2540 ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดวาทกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศและแนวคิดภาษาเชิงนิเวศเป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิเคราะห์ โดยศึกษาการวิจัยเชิงเอกสาร ผ่านข้อมูลนิทานพื้นบ้านเขมรจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ 1) จระเข้กับคนขับเกวียน 2) สัตว์เลือกกันเป็นราชา 3) ประเพณีการมีอาจารย์ ถือฤกษ์ยาม 4) กำเนิดปลาโลมา 5) ประเพณีการใส่ดอกไม้ธูปเทียนเวลามีคนตาย และ 6) ควายป่ากับควายบ้าน ผลการวิจัยพบว่า ภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ภูมินามสถานที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ แหล่งน้ำ บึง ภูเขา เพราะว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ การสร้างครอบครัว ชุมชนตลอดจนสังคม กฎระเบียบทางสังคมวัฒนธรรม และ 2) คุณค่าของภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร

คำสำคัญ: ภูมินาม, นิทานพื้นบ้านเขมร, วาทกรรมวิเคราะห์เชิงนิเวศ

บทนำ

นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบัน โดยมีความประสงค์เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินบันเทิงใจ ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นทัศนคติของบุคคลและกลุ่มคนแต่ละท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไป ลักษณะของนิทานเน้นให้เกิดความสนุกสนานแทรกคติสอนใจเพื่ออบรมสั่งสอน เนื้อหาของนิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องของคน สัตว์และประวัติความเป็นมาของคน ธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ สัตว์และสถานที่ มีโครงเรื่องที่สนุกสนานเพลิดเพลินบันเทิงใจ ตลอดจนสะท้อนความเชื่อ วิถีชีวิต สอดแทรกข้อคิดคติธรรม และสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในอดีตของคนเขมร เรื่องเล่าถือเป็นผลผลิตทางความคิดทางปัญญา และจินตนาการของมนุษย์ รวมถึงเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมของแต่ละวัฒนธรรมที่มีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้ เรื่องเล่ามีหลายประเภท ได้แก่ ตำนานที่ว่าด้วยเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ และเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ตลอดจนนิทานที่เป็นเรื่องเล่าทั่วไปมีหลายแบบ เช่น นิทานชาดก นิทานปรัมปรา นิทานวีรบุรุษ นิทานอธิบายเหตุ นิทานชีวิต นิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ตลอดจนนิทานมุกตลก

วาทกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศหรือวาทกรรมธรรมชาติ เรียกกันทั่วไปว่า วาทกรรมสีเขียว ที่ปรากฏในชีวิตประจำวันมายาวนาน เช่น เรื่องเล่า ตำนาน นิทานพื้นบ้าน หรือเรื่องเล่าพื้นบ้าน เทพนิยาย นิทานปรัมปรา เป็นต้น วาทกรรมสิ่งแวดล้อม เป็นการประกอบสร้างผ่านกระบวนการทางภาษา เรื่องเล่าพื้นบ้านหรือนิทานพื้นบ้าน เป็นเรื่องเล่าที่เล่าต่อ ๆ กันมานาน นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่น นอกจากจะให้ความบันเทิงใจแล้วนิทานยังสะท้อนให้เห็นสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของกลุ่มคนเจ้าของนิทาน ทั้งยังสอดแทรกคติธรรม ตลอดจนข้อคิดต่าง ๆ

ดังนั้นวาทกรรมนิทานพื้นบ้านเป็นชุดความคิดหนึ่งของผู้คนที่ให้ความสำคัญต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Songsin, 2015)

Ammaria Derni (2008, pp. 20-21) ได้กล่าวว่าภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ แบ่งเป็นสองประเด็น ประเด็นแรก เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสิ่งแวดล้อม และประเด็นที่สอง เป็นการวิเคราะห์วาทกรรม เชิงนิเวศที่มีความสัมพันธ์ภายในตัวบท ความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นแนวคิดใหม่ แนวความคิดภาษามนุษย์นำไปสู่กฎเกณฑ์ทางภาษามีความซับซ้อนในด้านอื่น ๆ อีกมากมายที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางภาษา

Bang & Døør (2000, pp. 17-18) ได้กำหนดรูปแบบองค์ความรู้เชิงนิเวศ เพื่ออธิบายระเบียบของสิ่งแวดล้อมภาษาว่า เป็นแบบจำลองมีสามมิติของสังคมแพรคซิส (social praxis) มิติสามประเภท ได้แก่ อุดมการณ์ (ideo-logical) มิติทางสังคม (socio-logical) และ มิติทางชีวภาพ (bio-logical) จุดประสงค์ทั้งสามมิตินี้คือ ประการที่หนึ่งเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจ ด้านสติปัญญากับด้านจิตใจ ประการที่สองรวมถึงคอลเลกชันของบุคคลตั้งแต่ครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานของการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อรวมถึงสมาชิกของพื้นที่ใกล้เคียงในชุมชน การพูดและสังคมทั้งหมด ประการสุดท้ายคือ “การสะสมทางชีวภาพ” และการอยู่ร่วมกันของมนุษย์กับสายพันธุ์อื่น

นิทานพื้นบ้านเขมรนำเสนอเนื้อหาที่สัมพันธ์กับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม เช่น สัตว์ พืช สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต สะท้อนให้เห็นระบบนิเวศแบบดั้งเดิมที่มนุษย์อาศัยอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ และผูกพันกับสังคมวัฒนธรรมของคนเขมร นิทานพื้นบ้านเขมรนำเสนอสถานที่ทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ความเชื่อและสัญลักษณ์ทางศาสนา โดยใช้ประเด็นทางภาษาในการนำเสนอผ่านตัวบท สอดคล้องกับประเด็นภาษาศาสตร์เชิงนิเวศแบ่งเป็นสองกรอบแนวคิด หนึ่งการเชื่อมโยงการวิเคราะห์วาทกรรมธรรมชาติ การวิเคราะห์แบบนี้ เช่น การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงนิเวศ การวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ทางภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ ในแง่ประเด็นนิเวศทางภาษา (language of ecology) และธรรมชาตินิยม (environmentalism) ประเด็นที่สอง ก็คือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติทางจิตใจที่สะท้อนถึงการศึกษาคำศัพท์ทางไวยากรณ์ของคนพูดมีลักษณะอย่างไรและรับภาษาใหม่และสิ่งแวดล้อมของคนรับภาษา ในประเด็นที่สองนี้เป็นการศึกษาของนิเวศของภาษาหรือภาษาเชิงนิเวศ (Nash, 2015, p. 7) ดังนั้นการศึกษาชื่อสถานที่เชิงประวัติ ผู้วิจัยเอากรอบแนวคิดประเด็นที่หนึ่งมาศึกษา เพราะมีความสอดคล้องกับหัวข้อ โดยใช้แนวคิดภาษาศาสตร์เชิงนิเวศเป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษา

สมมติฐานของวิธีการทางภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ มีความแตกต่างจากภาษาศาสตร์กระแสหลักในหลายวิธี เช่น 1) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับผู้คนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมนั้นเป็นทั้งคำอธิบายและแหล่งที่มาของคำ 2) การวิจัยทางภาษาศาสตร์และภาคสนาม ถูกมองว่าเป็นการมีส่วนร่วมในระยะยาวกับชุมชนภาษา การวิจัยภาคสนามไม่ได้จำกัดเฉพาะข้อมูลบันทึกและข้อมูลเอกสารทางภาษา รวมถึงการสังเกตผู้มีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น การสร้างกฎหมายทางภาษา นิทรรศการพิพิธภัณฑ์ ชื่อป้ายและชื่อสถานที่ 3) เอกสารทางภาษาและงานภาคสนามไม่สามารถแยกออกจากการมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมชีวิตประจำวันของชุมชนได้ ซึ่งรวมถึงการแบ่งปันกิจกรรมภาคปฏิบัติของผู้ใช้ภาษา เช่น เก็บเกี่ยวข้าวโพด การช่างต่าง ๆ การปลูกผัก การดูแลพืชเหล่านี้ ก็อยู่ในสถานการณ์กิจกรรมของชีวิตประจำวันเช่นนี้ ซึ่งบริบทของการใช้ภาษานั้นชัดเจนว่าสามารถรับข้อมูลที่ยอดเยี่ยม (Nash, 2011, pp.65-66) ส่วน Mühlhäusler (2003, pp. 32-33) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ แนวความคิดที่ว่าแนวปฏิบัติทางภาษานั้นสามารถถอดออกได้จากโลก ทำให้เราสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างต้นแบบภาษาสองชนิด 1) ภาษาติดอยู่ในเชิงนิเวศวิทยา (ecologically embedded language) และ 2) ภาษาที่ไม่เชื่อมต่อ (disconnected language) สิ่งเหล่านี้เป็นอุดมคติและความจริงแล้วภาษาส่วนใหญ่เป็นโครงสร้างที่ซับซ้อนมาก โดยสภาพแวดล้อมและสร้างสภาพแวดล้อมของภาษา

จุดแข็งของวิธีภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ คือแนวคิดศึกษาภาษาและผู้คนที่อาศัยอยู่พื้นที่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมและวงจรเชิงนิเวศ ในการวิเคราะห์โครงสร้างเชิงประจักษ์ แนวทางภาษาศาสตร์เชิงนิเวศพัฒนาความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับสถานที่ ภูมินาม และเปลี่ยนแปลงทางภาษา วิธีการนี้ตระหนักถึงภูมินามสถานที่ของชาวบ้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางชื่อสถานที่ด้านนิเวศวัฒนธรรมเกิดขึ้นและการเมือง สามารถจัดการสถานที่เหล่านั้นได้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร: การวิเคราะห์แนววาทกรรมเชิงนิเวศจากนิทานพื้นบ้านเขมร

ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยแสดงความคิดเห็นถึงการรับรู้เชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมและนิเวศวิทยาของการวิเคราะห์ชื่อสถานที่เชิงนิเวศนี้เกิดขึ้น ในบทความเรื่อง Toponyms and Identity of Canggal Temple Area in Ecolinguistics Perspective ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในกรอบแนวคิดของภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ ภูมินามสถานที่ เป็นภาพสะท้อนของพื้นที่การตั้งถิ่นฐานซึ่งเป็นตัวตนของภาษา ชื่อสถานที่นั้นเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ และวัฒนธรรม Niken Wirasanti แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์หระหว่างภาษาและสิ่งแวดล้อม การศึกษาสำรวจของชื่อสถานที่สามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้มากมาย เช่น ประวัติการตั้งถิ่นฐาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงตัวตนของผู้คนอาศัยอยู่รอบ ๆ การศึกษาของ Niken Wirasanti วิเคราะห์พื้น Canggal ของเนินเขา Gendol, Magelang ของชาวชวากลาง ซึ่งเป็นพื้นที่วิเคราะห์องค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบทางชีวภาพ และไม่ใช่ชีวภาพ (non-biological) และผู้คนที่มีความพิเศษ (charismatic figures) ดังนั้นปัญหาคือการเปลี่ยนแปลงของ ชื่อสถานที่ เพราะว่าแต่เดิมมีการใช้ภาษาสันสกฤต เพื่อตั้งชื่อสถานที่ ในช่วงศตวรรษที่ 18 วัฒนธรรมฮินดูและมีการใช้ภาษาชวาท้องถิ่นที่มีพื้นหลังศาสนาอิสลาม วิธีทางการศึกษาโดยแนวคิดภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ เพื่อตรวจสอบภาษาในภูมินามสถานที่ในบริบทของสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม (cultural environment) ยังสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของ Canggal Temple ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในสังคม

และวัฒนธรรม (Wirasanti, 2018, p.213) ชื่อสถานที่เป็นการนำเสนอความหมายของวิธีการที่ผู้คนรับรู้และการเคารพต่อสิ่งแวดล้อมที่กำหนดโดยภาษา ภูมินามตามแบบดั้งเดิม บ่งบอกถึงการพัฒนาวัฒนธรรมของสังคมจากอัตลักษณ์ของศาสนาฮินดูไปสู่วัฒนธรรมอิสลาม ปรากฏการณ์นี้สามารถตีความได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงหรือการเปลี่ยนไปสู่วัฒนธรรมที่แน่นอน โดยไม่ต้องเปลี่ยนโครงสร้าง แม้ว่ามันจะแสดงออกมาในรูปแบบใหม่

โครงสร้างภาษาเหมือนสัญญะสำหรับการเรียกชื่อ ชื่อเป็นสัญญะเรียกสิ่งต่าง ๆ ในโลก ถ้าไม่มีชื่อ ทุกสิ่งทุกอย่างอาจเป็นเรื่องยากที่จะกล่าวถึง หรือการแนะนำให้คนอื่นรู้จักกันได้ ภูมินามวัตถุนั้นขึ้นอยู่กับเหตุผลบางประการ ด้วยการพิจารณาความหมายในวัตถุนั้น เช่น ชื่อมนุษย์ ชื่อสถานที่ หรือภูมินามเป็นสัญญะธรรมดา สะท้อนถึงตัวต้นทางสังคมมนุษย์ ชื่อสถานที่เหล่านั้นมีความสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ทางกายภาพ ทางสังคมและวัฒนธรรม มีการเติบโตขึ้นในสถานที่เหล่านั้น ลักษณะของชื่อ มีความหมายหลากหลาย ไม่ใช่เพียงแต่เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงสังคมวัฒนธรรม ศาสนา และคุณค่าทางวัฒนธรรมอีกด้วย

ภูมินามของสถานที่บางแห่งมีหลากหลาย ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนพื้นฐานภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมและอื่น ๆ อย่างไรก็ตามในยุคนี้ คนรุ่นใหม่ในเขมรไม่ทราบความหมายและที่มาของชื่อสถานที่ เนื่องจากบางส่วนมีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ทำให้มีภูมินามจากพืช สัตว์ และที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม Hendra Raharja (2018, pp. 3-4) ได้วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านแนวภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ โดยเสนอการวิเคราะห์ทางภาษาเชิงประจักษ์ ในภูมินาม เช่น 1) คำสะท้อนให้ความสัมพันธ์ทางสังคมมนุษย์และสิ่งแวดล้อม 2) โครงสร้างของคำศัพท์และไวยากรณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของชื่อเช่นกัน 3) คำเหมือนกัน สามารถใช้อธิบายความหมายมีลักษณะแตกต่างกันของคน และรูปทรงของสิ่งของต่าง ๆ ในโลก 4) คำศัพท์และไวยากรณ์สะท้อนลักษณะแบ่งแจกรูปร่างของวัตถุให้ความแตกต่างกันได้ โดยใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศเอานำมาบรรยายผ่านภาษา การใช้อุปลักษณ์โวหาร และ 5) ภาษาเป็นความทรงจำของอดีตมีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ คือมนุษย์มีประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ทำให้การปลูกฝังกับธรรมชาติและระบบนิเวศเกื้อกูลธรรมชาติทางจริยธรรม จากแนวคิดที่นำเสนอข้างต้นนี้ ผู้วิจัยเอามาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางภาษาและระบบนิเวศ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร: การวิเคราะห์แนววาทกรรมเชิงนิเวศ ข้อมูลนำเอามาศึกษา คือจากหนังสือนิทานพื้นบ้านเขมร (เขมร) Haugen ได้เสนอแนวคิดภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ ในปี 1972 ว่าเป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษาที่มาจากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ โดยเชื่อมต่อกับระบบนิเวศของภาษา Haugen กล่าวว่าภาษาศาสตร์ เชิงนิเวศนั้น สามารถนิยามเป็นการศึกษาปฏิสัมพันธ์หระหว่างภาษากับสิ่งแวดล้อม แนวคิดเกี่ยวกับการนิเวศวิทยา เป็นกุญแจสำคัญของการศึกษาทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ วาทกรรม ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์มานุษยวิทยา ภาษาศาสตร์เชิงทฤษฎี การวิจัยการสอนภาษา และภาษาศาสตร์สาขาอื่น ๆ การสำรวจ

เชิงนิเวศวิทยาเป็นกรอบแนวคิดและปรัชญาในการอธิบายที่ถูกต้อง และมีความชัดเจนมากขึ้นอยู่กับชื่อสถานที่ในบริบทประวัติศาสตร์และระบบนิเวศ (Nash J' , 2015:7) การศึกษาของภาษาศาสตร์เชิงนิเวศของชื่อสถานที่ก็เหมือนประเภทของคำ สามารถวิเคราะห์ได้ ทั้งความหมายทางวัฒนธรรมและความสำคัญของระบบนิเวศ วิธีการดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างภาษา แต่จะเน้นถึงความหมายทางวัฒนธรรมและนิเวศวิทยา และต้องวิเคราะห์ชื่อสถานที่เชิงนิเวศให้สอดคล้องกับความหมายทางวัฒนธรรมและนิเวศวิทยา เพื่อให้เห็นมุมมองภาษาศาสตร์ที่ปรากฏในภูมินามสถานที่ด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยศึกษาและรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับเรื่องเล่าพื้นบ้านเขมรฉบับแปลภาษาไทย ศึกษาทฤษฎีวาทกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ (Eco-critical Discourse Analysis) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าพื้นบ้านเขมร วิเคราะห์โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศประยุกต์กับแนวคิดภาษาศาสตร์เชิงนิเวศในการวิเคราะห์ตัวบท

การศึกษาภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมรผ่านมุมมองเชิงนิเวศ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัยใช้นิทานพื้นบ้านเขมรที่ปรากฏภูมินามสถานที่จำนวน 10 เรื่อง เป็นฉบับแปลภาษาไทย โดย ประยูร ทรงศิลป์ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1. ผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ รวมถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านเขมร

1.2 รวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมินามสถานที่ และมุมมองเชิงนิเวศ และนิทานพื้นบ้านเขมร

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์ภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมรผ่านมุมมองเชิงนิเวศ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2. วิเคราะห์โดยใช้แนวคิดมุมมองเชิงนิเวศ เพื่อเห็นความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมินามสถานที่

3. ขั้นสรุป

นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาชื่อสถานที่เชิงนิเวศจากมุมมองภาษาศาสตร์เชิงนิเวศที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านเขมร พบว่ามี จำแนกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ภูมินามสถานที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ แหล่งน้ำ บึง ภูเขา และ 2) คุณค่าของภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ภูมินามสถานที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ แหล่งน้ำ บึง ภูเขา

ชื่อสถานที่เกี่ยวกับธรรมชาติ ระบบนิเวศต่างๆ มีความเกี่ยวข้องกับประเพณี ชีวิตผู้คนที่อาศัยอยู่ด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เช่น ชื่อสถานที่ ***บึงตะแบก បឹងត្របែក*** คำว่า ***บึง បឹង*** ในภาษาเขมรหมายถึงหนองน้ำที่มีขนาดใหญ่ และคำที่สอง ***ត្របែក ตะแบก*** ชื่อต้นไม้ คือ ***ต้นฝรั่ง*** ชาวบ้านอาศัยอยู่กับธรรมชาติและนิเวศชีวิตของเขาซึ่งมีความสัมพันธ์กันและกัน นิทาน ***บึงตะแบก*** มีประวัติความเป็นมา จากนิทานเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับ ***พนมชีสูร*** ชื่อ เป็นภาษาไทย ภูเขาชีซู เป็นการตั้งโดยเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เล่าผ่านพื้นที่ทางกายภาพ เช่นนิทาน ***พนมชีสูร***

> *...ประวัติความเป็นมาของปราสาทโบราณบนภูเขาชีสูร คือมีทั้งประวัติศาสตร์และตำนาน แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกันแล้วข้อความจาดศิลาจารึกเป็นหลักฐานที่สำคัญเพราะว่าศิลาจารึกไม่มีใครแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงแม้แต่น้อย ส่วนเรื่อตำนานมักจะมีการเปลี่ยนแปลงไปซึ่งเป็นเรื่องปกติเพราะคนที่จดจำจะนำมาเล่าต่อ ๆ กันย่อมมีเพิ่มเติมหรือขาดหายไปบ้าง ดังนั้นพอสรุปได้ว่าปราสาทบนภูเขาชีสูรนี้ก่อสร้างขึ้นตั้งแต่รัชกาลพระเจ้าวรมันที่ 1 ระหว่าง ค.ศ. 1002-1049 เพื่ออุทิศถวายเทวรูปแทนองค์พระศิวะซึ่งมีพระนามสมมติว่า “กมรเตง ชคต ศรี สุริยวรมัน เทวะ” หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “พระอิศวร” และที่นี้ก็มีนามว่า “สุริยบรรพต” มีความหมายว่าภูเขาแห่งพระเจ้าสุริยวรมัน...*
>
> (Songsin, 1997, pp. 658-659)

นิทาน พนมชีสูร หรือ ภูเขาชีสูร ในภาษาไทย เป็นภูมินามเรื่องนิทานโดยเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เป็นการกล่าวถึงปราสาทบนภูเขาชีสูร ก่อสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าวรมันที่ 1 เพื่อถวายเทวรูปแทนองค์พระศิวะ เป็นการเล่าเรื่องผ่านพื้นที่ทางกายภาพ เพื่อให้เห็นประวัติความเป็นมาอย่างชัดเจน

1.1. การเชื่อมชื่อกับแหล่งประวัติศาสตร์เป็นสักขีพยาน

การเชื่อมชื่อสถานที่กับแหล่งประวัติศาสตร์เป็นสักขีพยานนั้นคือเป็นเหตุการณ์ทางสังคมและนิเวศวิทยาของภูมิประเทศโดยภาษาและวาทกรรมของชื่อสถานที่สีเขียว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางธรรมชาติ เช่น สวนไร่ สวนผลไม้ และสวนสาธารณะ ภูมิทัศน์แบบผสมผสานที่หลาก

หลายเป็นการศึกษาแนวภาษาศาสตร์เชิงนิเวศอีกด้วย ความเป็นสักขีพยานคือพื้นที่ที่สร้างขึ้นโดยความทรงจำของคนในชุมชนและรับรู้พร้อมกันเพื่อสะท้อนความแท้จริง ประกอบด้วยพืช ธรรมชาติ ระบบสิ่งแวดล้อม โบราณสถานที่รู้ศึกษาทางศิลปะและความสามารถสืบทอดวัฒนธรรม ความจริงทรัพยากรมีค่ามากสำหรับชุมชน ไม่เพียงแต่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และสังคม แต่รวมถึงการวางแผนนวัตกรรมเทคนิค เช่น การเพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น ชื่อสถานที่เป็นสักขีพยานทางประวัติศาสตร์ก็เป็นส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิธีคิดของคน ทางปรากฏการณ์ทางเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา เช่นนิทานเรื่อง ***กรุงอุดงค์*** (ក្រុងឧដុង្គ) และเรื่อง ***ปราสาทนครวัด*** (ប្រាសាទអង្គរវត្ត) ซึ่งเป็นสักขีพยานทางประวัติศาสตร์ของคนเขมร นิทานที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งเรื่อง ***พระพันธ์*** (ព្រះព័ន្ធ) เป็นนิทานของชาวบ้านเกี่ยวกับความทรงจำ

> *...ที่เรียกว่าพระพันนั้นมีตำนานที่คนแก่ ๆ เล่าต่อ ๆ กันมาว่า ในอดีตกาลนานมาแล้วมีตระกูลหนึ่งไม่ปรากฏว่าชื่ออะไรอาศัยอยู่บริเวณนี้สามีตายไปทิ้งภรรยาอยู่กับลูกชายคนหนึ่งทำมาหากินด้วยการทำนา วันหนึ่งแม่ยุ่งมากเนื่องจากงานในบ้านมีหลายอย่าง และคิดเอาเองว่าลูกคงไม่หิวข้าวมากเท่าไหร่จึงนำข้าวไปให้ลูกช้ากว่าปกติ ฝ่ายลูกชายที่ออกไปไถนาหิวข้าวมากไม่เห็นว่าแม่เอาข้าวมาให้สักทีก็ด่าว่าแม่ด้วยถ้อยคำที่ไม่สมควร ฝ่ายแม่ที่เสร็จธุระแล้วจึงรีบเอาข้าวไปให้ลูกชาย ลูกชายที่กำลังหิวข้าวอย่างหนักเมื่อเห็นว่าแม่ทูนข้าวใส่กระโหลกไปให้ตนกินน้อยก็โกรธมากเพราะคิดว่าตนจะกินไม่อิ่มจึงพูดจาก้าวร้าวและถึงขั้นทุบตีแม่จนกระทั่งแม่สิ้นสติ เมื่อกินข้าวก็ปรากฏว่ากินไม่หมดจึงรู้ว่าตนเองทำผิดหันมาขอสมาโทษ*
>
> (Songsin, 1997, pp. 656-657)

1.2 การเชื่อมชื่อกับแหล่งประวัติศาสตร์

การเชื่อมชื่อสถานที่กับแหล่งประวัติศาสตร์ เป็นเหตุการณ์ทางสังคมและนิเวศวิทยาของภูมิประเทศ โดยภาษาและวาทกรรมของชื่อสถานที่สีเขียว เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางธรรมชาติ เช่น สวนไร่ สวนผลไม้ และสวนสาธารณะ ภูมิทัศน์แบบผสมผสานที่หลากหลายเป็นการศึกษาแนวภาษาศาสตร์เชิงนิเวศอีกด้วย ความเป็นสักขีพยาน คือพื้นที่ที่สร้างขึ้นโดยความทรงจำของคนในชุมชนและรับรู้พร้อมกัน เพื่อสะท้อนความแท้จริง ประกอบด้วยพืช ธรรมชาติ ระบบสิ่งแวดล้อม โบราณสถานที่ การศึกษาทางศิลปะและความสามารถสืบทอดวัฒนธรรม ความจริงทรัพยากรมีค่ามากสำหรับชุมชน ไม่เพียงแต่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และสังคม แต่รวมถึงการวางแผนนวัตกรรมเทคนิค เช่น การเพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น ชื่อสถานที่เป็นสักขีพยานทางประวัติศาสตร์ก็เป็นส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิธีคิดของคน ปรากฏการณ์ทางเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ผ่านมา เช่น นิทานเรื่อง กรุงอุดงค์ และเรื่อง ปราสาทนครวัด ซึ่งเป็นสักขีพยานทางประวัติศาสตร์ของ

คนเขมร นิทานที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งเรื่อง พระพันธ์ เป็นนิทานของชาวบ้านเกี่ยวกับความทรงจำ ดังนี้

> *...ที่เรียกว่าพระพันนั้นมีตำนานที่คนแก่ ๆ เล่าต่อ ๆ กันมาว่า ในอดีตกาลนานมาแล้วมีตระกูลหนึ่งมาปรากฏว่าชื่ออะไรอาศัยอยู่บริเวณนี้สามีตายไปทิ้งภรรยาอยู่กับลูกชายคนหนึ่งทำมาหากินด้วยการทำนา วันหนึ่งแม่ยุ่งมาก เนื่องจากงานในบ้านมีหลายอย่าง และคิดเอาเองว่าลูกคงไม่หิวข้าวมากเท่าไหร่จึงนำข้าวไปให้ลูกช้ากว่าปกติ ฝ่ายลูกชายที่ออกไปไถนาหิวข้าวมากไม่เห็นว่าแม่เอาข้าวมาให้สักทีก็ด่าว่าแม่ด้วยถ้อยคำที่ไม่สมควร ฝ่ายแม่ที่เสร็จธุระแล้วจึงรีบเอาข้าวไปให้ลูกชาย ลูกชายที่กำลังหิวข้าวอย่างหนักเมื่อเห็นว่าแม่ทูนข้าวใส่กระโหลกไปให้ตนกินน้อยก็โกรธมากเพราะคิดว่าตนจะกินไม่อิ่มจึงพูดจาก้าวร้าวและถึงขั้นทุบตีแม่จนกระทั่งแม่สิ้นสติ เมื่อกินข้าวก็ปรากฏว่ากินไม่หมดจึงรู้ว่าตนเองทำผิดหันมาขอสมาโทษแม่...*
>
> (Songsin, 1997, pp. 655-656)

จากนิทานพื้นบ้านเขมรเรื่อง พระพันธ์ เป็นเรื่องราวของลูกชายที่ด่าว่าแม่ของตน ด้วยเหตุผลที่ว่าแม่นำข้าวปลาอาหารมาช้ากว่าปกติในขณะที่ตนไถนาอย่างเหน็ดเหนื่อย แม่มาถึงก็ด่าว่าแม่ด้วยถ้อยคำไม่สุภาพและทุบตีแม่ เมื่อกินข้าวเสร็จ ข้าวก็ยังไม่หมด ทำให้ได้สติว่าไม่ควรทำกับแม่เช่นนั้น จึงขอขมาโทษกับแม่ในสิ่งที่ทำลงไป และต้องการหลุดพ้นจากเวรกรรมนี้ จึงต้องสร้างพระพุทธรูปหนึ่งพันองค์บนแผ่นศิลาขนาดใหญ่ ชาวบ้านแถวนั้นจึงเรียกสถานที่ตรงนั้นว่าพระพันธ์มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นภูมินามตามประวัติศาสตร์ ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของสถานที่ในเขมร

1.3. ภูมินามสถานที่มีความหมายกับความเชื่อสังคมและวัฒนธรรม

การเชื่อมชื่อสถานที่กับความเชื่อทางสังคมวัฒนธรรม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เกิดมาจากความเชื่อของคนในชุมชนซึ่งเป็นส่วนสำคัญเป็นภาพแทนทางจิตวิญญาณธรรมชาติ และระบบนิเวศทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดภูมิปัญญาในชุมชนของชาวเขมร เช่น นิทานเรื่อง เจ้าแม่ เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างเมืองกับเพศหญิงเป็นผู้นำที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับความเป็นแม่ สะท้อนให้เห็นระบบมาตาธิปไตยในสังคมเขมร บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงที่ปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนา อีกอย่างหนึ่ง คนเขมรมีความเชื่อเชื่อมโยงกับธรรมชาติหรือวิญญาณ ดังนิทานเรื่อง ***เนียะตา*** (អ្នកតា) คำว่าเนียะตา ในภาษาเขมร หมายถึง เจ้าพ่อ เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของภูมินามสถานที่ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของชุมชนเขมร แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมายาวนาน เรื่อง ***เจ้าแม่ยายงวน*** (លោកយាយងួន) เป็นเรื่องที่สะท้อนให้ถึงความเชื่อแบบดั้งเดิม นิทานเรื่อง ***เจ้าพ่อคลังเมือง*** (អ្នកតាឃ្លាំងមឿង) เป็นภูมินามสถานที่ผ่านเหตุการณ์ประวัติ ดังนี้

> *...ศาลของเจ้าพ่ออยู่ที่หมู่บ้านแพรกจีก อำเภอบากาน จังหวัดโพธิสัตว์ ศาลตั้งอยู่ห่างจากศาลาว่าการจังหวัดโพธิสัตว์ระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร ที่ตั้งศาลเป็นสถานที่เปลี่ยว มีต้นไม้น้อยใหญ่ขึ้นรายล้อม แผ่กิ่งก้านสาขารอบ ๆ ศาลเจ้าพ่อเป็นทุ่งโล่งอยู่ระหว่างต้นไม้ ทิศใต้ของศาลเป็นลานกว้างสำหรับโรงพิธี ศาลทำด้วยไม้มุงหญ้าคา มีเสาตรงกลางแต่ไม่มีฝาผนัง องค์เจ้าพ่อไม่มีรูปอะไรเป็นสัญลักษณ์ แต่เป็นจอมปลวกแยกเป็นยอดแหลม ๆ 4-5 กอง ดูเหมือนปราสาทนครวัด ที่ยอดจอมปลวก ซึ่งถือกันว่าเป็นองค์เจ้าพ่อที่ชาวบ้านเชื่อกันว่า ถ้าจอมปลวกพูนขึ้นจากเดิมผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอจะถูกย้ายไปประจำที่อื่น พิธีเซ่นไหว้จะจัดขึ้นในวันเสาร์ ไม่กำหนดว่าเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรม แต่จะต้องเลือกเป็นวันเสาร์ในเดือน 6 ของทุกปีเท่านั้น...*
>
> (Songsin, 1997, pp. 658-659)

นำเสนอให้เห็นความเชื่อของคนเขมรที่มีต่อสถานที่ ในเรื่อง “เจ้าพ่อคลังเมือง” นำเสนอสถานที่แห่งความศักดิ์สิทธิ์ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อ คือ จอมปลวกที่พูนสูงขึ้น เหมือนปราสาทนครวัด ซึ่งนครวัดก็เป็นสถานที่แห่งความศรัทธาของคนเขมร ทำให้มีการเซ่นไหว้ในวันเสาร์ เดือน 6 ของทุกปี

ในเรื่องเล่า **มหาเทพ มหามนตรี ในพิธีแต่งงาน** ครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระนารายณ์รามาที่ 2 ซึ่งเป็นพระราชบิดาของพระไชยเชษฐา (พ.ศ. 2000–2100) ระยะเวลาผ่านมากว่า 400 ปีแล้ว ค่ายละแวกชำรุดเสียหายเพราะการทำศึกสงคราม พระราชาไม่ทรงประสงค์ที่จะประทับอยู่ ณ ที่นั่น จึงเสด็จไปทอดพระเนตรกรุงเก่าที่ขลุงตรง กรอนคร กำปงจราก กำปงหลวง เมื่อทรงพิจารณาดูสภาพกรุงเก่าเหล่านั้นก็ไม่ทรงพอพระทัย จึงเสด็จกลับมาถึงแม่น้ำกรังพันไล ได้เสด็จข้ามฟากมาอีกฝั่งหนึ่ง (ด้านทิศใต้) ซึ่งมีหมู่บ้านอยู่ 4-5 หลัง พระองค์ทรงใช้ไพร่พลเสนาเกณฑ์ผู้คนในหมู่บ้านนั้นไปเชิญเสด็จพระราชชนนีและพาเหล่านางสนมกำนัลข้ามฟากมายังหมู่บ้านนี้ ด้วยเหตุนี้เขาจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า ***“หมู่บ้านจำลองพระชนนี”*** (ភូមិចម្លងព្រះជននី) ต่อมา ชื่อเรียกนี้กลายไปเป็น “หมู่บ้านจำลองพระนี” พระองค์เสด็จไปทางทิศตะวันตกของภูเขา ทรงทอดพระเนตรเห็นเนินดินลูกหนึ่ง จึงทรงหยุดพักประทับที่ใต้ต้นจันทน์หอมใหญ่ต้นหนึ่งเป็นเวลา 1 เดือน ทรงพิจารณาเห็นว่าที่นั่นไม่ดีเพราะมีภูเขาบังอยู่ด้านหน้า จึงเสด็จต่อไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของภูเขาและทรงเห็นที่ดินดี สำหรับเนินดินใต้ต้นจันทน์หอมซึ่งทรงพักอยู่เป็นเวลา 1 เดือนนั้นได้ชื่อว่า ***“หมู่บ้านตำหนักจันทน์หอม”*** (ភូមិដំនាក់ចន្ទន៍ក្រអូប) ทรงให้สร้างเป็นวัง มีกำแพงและตำหนักมุงด้วยใบไม้และหญ้าคา

เรื่องเล่า **มหาเทพ มหามนตรี ในพิธีแต่งงาน** กล่าวถึง เดือนอ้าย-เดือนยี่ ลมพัดมาจากทางทิศเหนือ ฝูงปลาแหวกว่ายมาตามกระแสน้ำเป็นจำนวนมาก มีลำธารแห่งหนึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของภูเขา มีตาแก่คนหนึ่งชื่อ “ตาดง” และยายแก่คนหนึ่งชื่อ “ยายชัย” สามีภรรยาทั้งคู่เป็นคนมีทรัพย์สมบัติมากมาย สามารถช่วยเหลือคนที่อยู่บริเวณรอบ ๆ ภูเขานั้นได้ เขามีลูกสาวคนหนึ่ง อายุ 16 ปี มี

รูปร่างสวยงามเหนือกว่าสาวใด ๆ ในบริเวณนั้นจะหาใครมาเปรียบไม่มี ตาดง ยายชัย ให้ข้าทาสบริวารและชาวบ้านไปสร้างโรงเรือนหลังหนึ่งมี 5 ห้อง ที่ริมลำธารนั้น โรงเรือนที่สร้างมีลักษณะเช่นเดียวกับพลับพลา เขาสร้างโรงเรือนนี้ไว้เป็นที่สำหรับพาข้าทาสบริวารไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจให้เป็นที่สุขสบายและในฤดูหาปลาก็จะพักกันอยู่ที่โรงเรือนนั้น ตาดง ยายชัย มักจะจัดข้าวปลาอาหารไปให้พวกขุนนางน้อยใหญ่เป็นประจำไม่เคยขาด

ครั้งหนึ่งลูกสาวตาคงเกิดความร้อนรุ่มอยากจะออกไปเที่ยวที่โรงทำปลา นางได้ไปขอร้องกับแม่ ให้หาเกวียนจำนวน 10 เล่ม ซึ่งเดินเร็วไปส่งลูกสาว โดยมีข้าทาสบริวารทั้งเด็กและผู้ใหญ่ติดตามนางไปด้วยเป็นจำนวนมาก เมื่อนางไปถึงโรงเรือน เป็นเวลาที่พ่อของนางกำลังจัดเตรียมอาหารให้พวกขุนนางน้อยใหญ่ได้บริโภคกันอย่างเอร็ดอร่อย ต่างส่งเสียงหัวเราะสนุกสนานรื่นเริง เมื่อคนเหล่านั้นเหลือบมาเห็นนางซึ่งมีความงามยิ่งนักต่างตกตะลึง บางคนถึงกับเอาข้าวใส่ไปในรูจมูกก็มี บ้างร้องอุทานว่า “โอ้โฮ สวยอะไรอย่างนี้ นี่เรียกว่าเป็นหนึ่งไม่มีสองแล้วในแผ่นดินนี้เทพธิดาบนสรวงสวรรค์เคยได้ยินว่างาม แต่ว่าไม่เคยเห็นสักที นี่คงงามเหมือนกับเทพธิดาจริง ๆ จึงได้งามเหลือเกิน”

บรรดาขุนนางน้อยใหญ่ทั้งหลายกลับไปกราบบังคมทูลพระราชาถึงเรื่องที่พบนาง ที่มีความงามเลิศเลอคนนั้น พระราชาทรงร้อนรุ่มพระทัยอยากที่จะพบหน้านางยิ่งนัก จึงจัดราชทูต 4 คนให้ไปเชิญตายายเข้ามาเฝ้า เมื่อตายายมาถึงแล้ว ทรงมีพระดำรัสกับตายายอย่างตรงไปตรงมาว่า “ฉันให้ไปเชิญตายายมาก็เพื่อที่จะถามอะไรตายายสักคำ ตายายจะว่าอะไรไหม” ตายายกราบทูลว่า “สุดแล้วแต่พระราชประสงค์เถิด” พระองค์ตรัสถามว่า “ลูกสาวตายายมีสามีแล้วหรือยัง” ตายายกราบทูลไปตามตรงว่า “ยังไม่มี” พระราชาตรัสว่า “ฉันอยากได้นางเป็นพระอัครมเหสี ตายายจะว่าอย่างไรไหม”

ตายายกราบทูลว่า“ยินดีถวายให้ตามพระราชประสงค์ แต่ข้าพระพุทธเจ้าจะขอเพียงว่าก่อนที่จะให้ลูกสาวมาถวายพระองค์ ขอให้พระองค์จงทรงพระราชทานสิ่งอันเป็นมิ่งมงคลไว้เพื่อเป็นเกียรติต่อไป คือขอให้มีเชี่ยนหมาก 1 คู่ มหาเทพ 1 คน มหามนตรี 1 คน ลูกหลานอีก 4 คน ถือเชี่ยนหมาก หมากพลู พานวางถ้วยและเหล้า ขึ้นไปขอลูกสาวประดุจเข้าเฝ้าพระองค์และมีคนคอยถามคอยตอบเรื่องราวต่าง ๆ ครบสรรพซึ่งเรียกว่า “ท่านมหา” ส่วนคนอื่น ๆ ไม่ให้พูดอะไรเลยในงานมงคลนั้น อีกอย่างหนึ่งเวลาที่แห่ลูกสาวมาอภิเษกขอให้มีชายหนุ่ม 4 คน หญิงสาว 5 คน (เลือกเอาแต่คนที่มีตระกูลดี) พร้อมทั้งบริวาร 100 คน ทุกคนถือสิ่งของอันมีเครื่องหอม ดอกไม้ พร้อมทั้งผลไม้และอาหารทุกชนิด

พระราชาทรงยินยอมตามคำขอของตายายและถือเป็นประเพณีจนปัจจุบันนี้ พระราชวังที่ทรงก่อสร้างใหม่นั้นมีชื่อว่า “กรุงอุตดงค์มีชัย” ตามชื่อตายาย ตรงสถานที่ซึ่งเป็นหมู่บ้านของนางมาจนถึงลำธารที่ทำปลาได้ชื่อว่า ***“หมู่บ้านตะโพกมีลักษณ์”*** (ភូម្រិតេពកមានលក្ខណ៍) ปัจจุบันนี้เขาเรียกว่า ***“หมู่บ้านดำบูกมีลักษณ์”*** (ភូមិមានលក្ខណ៍) ส่วนบรรดาญาติพี่น้องของนางนั้น พระราชาทรงรับเอาไปเป็นขุนนางน้อยใหญ่เป็นจำนวนมาก และมีหมู่บ้านอัครมหาเสนา หมู่บ้าน สุภา ธิราช หมู่บ้านคุณหญิง อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของภูเขามาจนปัจจุบันนี้ หลังจากนั้นมา พระนางอัครมเหสีทรงสร้างโรงเรือนลักษณะเป็นโบสถ์หลังหนึ่ง ถวายแด่ภิกษุสามเณรอยู่ทางทิศใต้ของภูเขานั้นเรียกว่า “วัดองค์สิริ”

นิทานเรื่อง **"มหาเทพ มหามนตรี ในพิธีแต่งงาน"** นำเสนอเรื่องความเชื่อในพิธีแต่งงาน การจัดเตรียมสิ่งของในงานแต่งงาน ดังในนิทานที่กล่าวว่า "ขอให้มีเชี่ยนหมาก 1 คู่ มหาเทพ 1 คน มหามนตรี 1 คน ลูกหลานอีก 4 คน ถือเชี่ยนหมาก หมากพลู พานวางถ้วยและเหล้า ขึ้นไปขอลูกสาวประดุจเข้าเฝ้าพระองค์และมีคนคอยถามคอยตอบเรื่องราวต่าง ๆ ครบสรรพซึ่งเรียกว่า "ท่านมหา" ส่วนคนอื่น ๆ ไม่ให้พูดอะไรเลยในงานมงคลนั้น อีกอย่างหนึ่งเวลาที่แห่ลูกสาวมาอภิเษกขอให้มีชายหนุ่ม 4 คน หญิงสาว 5 คน (เลือกเอาแต่คนที่มีตระกูลดี) พร้อมทั้งบริวาร 100 คน ทุกคนถือสิ่งของอันมีเครื่องหอม ดอกไม้ พร้อมทั้งผลไม้และอาหารทุกชนิด สะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนเขมรที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

1.4. ที่มาและความหมายของภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร

พระคเณศมีอีกพระนามหนึ่งว่า "เหรัมพะ" แปลว่า "ผู้คุ้มครองป้องกัน" ชาวทมิฬยึดถือว่าพระคเณศเป็นเทพประจำเมือง และเทพประจำบ้าน เมื่อเริ่มมีคนนิยมบูชามากขึ้น จึงพบเห็นรูปพระคเณศประดิษฐานอยู่ทั่วไปในประเทศอินเดีย เมื่อชาวอินเดียได้นำเอาลัทธิศาสนาฮินดูไปเผยแผ่ หรือได้ออกไปตั้งภูมิลำเนา ค้าขายในประเทศอื่น ๆ ก็มักจะมีรูปพระคเณศติดตัวไปด้วย แต่รูปพระคเณศในแต่ละประเทศจะมีลักษณะเป็นไปตามคติความนิยมของแต่ละประเทศ

> *....มีเรื่องนิทานเกี่ยวกับพระคเณศจำนวนมาก ณ ที่นี้จะยกเรื่องที่เป็นบ่อเกิดของอติเทพองค์นี้ ในคัมภีร์พรหมไววรรตโบราณ กล่าวว่า พระบรรพตีไม่มีพระโอรสจึงทำพิธีบูชาพระวิษณุ และได้พระโอรสสมความปรารถนา เมื่อบรรดาเทพรู้ข่าวจึงไปแสดงความยินดีในบรรดาเทพ มีพระสนิ เมื่อพระสนิเหลือบมองพระกุมาร ชั่วขณะนั้นเอง เศียรของพระกุมารก็ขาด พระวิษณุได้ทรงเสด็จไปยังแม่น้ำปุสสภัทรทรงเห็นช้างเผือกกำลังหลับ จึงตัดเอาหัวช้างนั้นไปต่อที่พระศอของพระกุมาร...*
>
> (Songsin, 1997, pp. 177-178)

เรื่องราวที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา พระคเณศเป็นเทพของอินเดีย พระนามว่าพิฆเณศวร แปลว่า "ผู้ใหญ่แห่งอุปสรรค" และพระนามสิทธิธาดาแปลว่า "ผู้ทำให้สำเร็จผล" เป็นที่ยึดถือกันมาว่าถ้าใครได้กราบไหว้เคารพบูชาจะมีแต่ความเป็นสิริมงคลเจริญก้าวหน้า ชาวฮินดูจะกล่าวนมัสการขอให้ปลอดภัย และขอความสำเร็จในการนั้น ๆ เพราะเหตุนี้ทำให้พระคเณศเป็นเทพเจ้าแห่งศิลปะ ประเทศไทยใช้รูปพระคเณศ (พระพิฆเนศ) เป็นสัญลักษณ์ประจำกรมศิลปากร

2. คุณค่าของภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร

จากการศึกษาภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร พบว่ามีคุณค่าในแง่ของการเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นลักษณะต่างๆ ของประเทศเขมรได้เป็นอย่างดี อาจจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมรนั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ทั้งที่เป็นภูมิประเทศและภูมิอากาศที่หลากหลาย ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ตลอดจนค่านิยมในภูมินามถิ่นฐานของผู้คนในท้องถิ่นของประเทศเขมรอีกด้วย

ในส่วนที่เป็นภูมิประเทศนั้นภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมรแสดงให้เห็นลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ประเทศเขมรอีกด้วย ลักษณะภูมิประเทศที่ปรากฏในภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมรที่เป็นแหลงน้ำและพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำ เป็นลักษณะภูมิประเทศที่ปรากฏในภูมินามสถานที่ในภูมินามสถานที่มากที่สุด เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานนั้นจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรน้ำเป็นหลักทั้งในการอุปโภคและในการเกษตร ในที่นี้ประกอบด้วยหนองน้ำ ลำห้วย ลำน้ำ ร่องน้ำ ปากน้ำ และพื้นที่ริมน้ำ เช่น บึงตรอแบก แม่น้ำจำปาศัก กำป็องแลง เป็นต้น

2.2. ลักษณะภูมินามที่เป็นป่า แสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ของพื้นที่ในประเทศเขมร ได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งป่าที่ปรากฏในภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมรมีหลากหลายลักษณะ โดยใช้คำเรียกแตกต่างกันออกไป ได้แก่ ป่า ดง โคก เช่น ภูมินาม บ้านละเวียแอม เป็นต้น

2.3. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเนินหรือที่ดอนและโคก เป็นพื้นที่นิยมตั้งถิ่นฐานอีกลักษณะหนึ่ง มีคำที่ใช้เรียกลักษณะภูมิประเทศแบบนี้ต่างๆ กันไป ได้แก่ ดอน โคก เนิน เช่น เนินบาสาน เนินระการโคง โคกตาแสก โคกจ็อมบ็อก โคกกระสัง เป็นต้น

ภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมรจากมุมมองภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ ส่วนมากมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพ ชื่อสถานที่ ชื่อมาจากศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม พื้นที่ในอุดมคติ ธรรมชาติ ภูเขา บึง แหล่งน้ำ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ที่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ภาษา และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมรผ่านมุมมองเชิงนิเวศ พบว่ามี 2 ประเด็น ดังนี้ 1) ภูมินามสถานที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ แหล่งน้ำ บึง ภูเขา เพราะว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ การสร้างครอบครัว ชุมชนตลอดจนสังคม กฎระเบียบทางสังคมวัฒนธรรม และ 2) คุณค่าของภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร สะท้อนให้เห็นถึงความคิดทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชน ชื่อสถานที่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับลักษณะหรือรูปลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์กับภาษา และสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมรอบ ๆ ชุมชน ดังนั้นนิทานพื้นบ้านเขมรจึงสะท้อนให้เห็นผ่านมุมมองภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ เห็นแนวคิดของคนเขมรที่มีต่อสถานที่ต่าง ๆ ทั้งทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมทางสังคม และความเชื่อทางศาสนา ที่เป็นความเชื่อความศรัทธาของคนเขมร ที่นำไปสู่มุมมองเชิงนิเวศที่นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ที่อยู่ด้วยกันผ่านภาษาที่มีอำนาจต่อสังคม ซึ่งการศึกษาในมิติดังกล่าวนี้คล้ายกับ Vannak Sorn (2021) ที่นำเสนอไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาของวาทกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศในเรื่องเล่าเขมรฉบับแปลภาษาไทย ผู้เขียนอธิบายไว้ว่า เรื่องเล่าจะประกอบสร้างผ่านบริบทของสังคม วิถีชีวิตของคนเขมร ไม่ว่าจะเป็นภูมิประเทศ สถานที่ ความเชื่อ การประกอบอาชีพ ธรรมชาติ ต้นไม้ สัตว์ต่าง ๆ ล้วนมีความสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียว และยังสะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ดังนั้นมีความคิดสอดคล้องกับ Maryanti Mokoagouw ในการวิเคราะห์แนวคิดของภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศกับแนวคิดภาษาศาสตร์เชิงนิเวศเป็นกรอบแนวคิดหลัก ผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 มิติก็คือ 1) มิติทางชีวภาพ (bio-logics) ในเทพนิยาย หมายถึงสภาพแวดล้อมของมนุษย์ สัตว์ พืช สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ธรรมชาติรวมถึงสภาพแวดล้อมอื่น ๆ 2) มิติทางสังคม (socio-logics) หมายถึงความสัมพันธ์ทั้งในหมู่กลุ่ม หรือระหว่างคู่แข่งที่ฝังตัวอยู่กับบทบาททางสังคมในฐานะบุคคลที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือผู้สร้างสันติภาพ ผู้ให้คำปรึกษาในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค และ 3) มิติทางอุดมการณ์ (idea-logics) ได้แก่ ความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนที่ดีที่สุด ความสัมพันธ์ของนักล่า ความสัมพันธ์ของเจ้าของร้านค้ากับผู้บริโภค ความสัมพันธ์ของที่ปรึกษาลูกค้า และลูกค้าสัมพันธ์ของหัวหน้า (Mokoagouw, 2018, pp. 10-16) สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ เช่น ที่ราบภูเขา มหาสมุทร พืช ลม น้ำฝน เกษตรกรรมและปัจจัยทางธรรมชาติทั้งหมดที่กำหนดในรูปแบบชีวิตเฉพาะของชุมชนที่เหมาะสมกับเกณฑ์ทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติจึงเป็นมากกว่าสถานที่อยู่อาศัย เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์ มีผลต่อกับองค์ประกอบที่เป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรา เกณฑ์ทางภูมิศาสตร์จึงมีคุณค่าที่สำคัญของลักษณะทางภาษาศาสตร์ แต่พลังทางสังคมนั้น มีความสำคัญมากกว่า เนื่องจากภาษาเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม หากสภาพแวดล้อมทางกายภาพของผู้คนมีลักษณะที่สะท้อนในภาษาของคนกลุ่มใหญ่สิ่งนี้จะเกิดขึ้นจริงในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ยิ่งใหญ่

ดังนั้น วาทกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ (Ecocriticism) เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาภาษาและบทบาทของภาษา ที่ไม่สามารถแยกได้จากโลกธรรมชาติ สนใจภาษาในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างวาทกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสนใจต่อการนำเสนอภาพตัวแทนของ

ธรรมชาติที่ปรากฏในตัวบท การนำเสนอภาพตัวแทนธรรมชาติ ช่วยในการพิจารณาว่าตัวบทนั้น ๆ เป็นงานเขียนที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ดังนั้น การวิเคราะห์วาทกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ (E-CDA) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับนิเวศวิทยาทางกายภาพ (Ecological physical) และปรากฏการณ์เชิงนิเวศวิทยา (Ecological phenomena) โดยวิเคราะห์จากตัวบทที่เขียนกับสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ภูมินามสถานที่ในนิทานพื้นบ้านเขมร โดยใช้ทฤษฎีวาทกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศและการวิเคราะห์ความเชื่อสะท้อนให้เห็นว่านิทานพื้นบ้านเขมร มีความเป็นสากลเช่นเดียวกับนิทานทั่วไปในด้านโครงสร้าง แต่สิ่งที่เด่นชัดกว่านิทานทั่วไป คือ เนื้อหาสาระในนิทาน ที่เน้นให้เห็นวิถีชีวิต ชีวิตสัตว์ สภาพความเป็นอยู่ของผู้คน ที่สะท้อนให้เห็นความเชื่ออย่างชัดเจน มีความสนุกสนานและสอดแทรกแนวคิด คติสอนใจให้แก่ผู้ฟัง และยังชี้ให้เห็นความต้องการและพฤติกรรมของคนในสังคมอย่างเด่นชัด

References

Bang, J. C. & Døør, J. (2000). Dialectical Ecolinguistics. Denmark: University of Odense.

Hendra Raharja, P.G. (2018). An ecolinguistic perspective regarding Toponyms in Gianyar sub-district,bali. International Conference on Local Languages (ICLL). Bali: Universitas Udayana.

Joshua, N. (2015). Placenames and Ecolinguistics: Some Consdieration for Toponymists. Arbeiten aus Anglistik und Amerikanistik, 40, 67-71

Mühlhäusler, P. (2003). Language of Environment: Environment of Language: A Course in Ecolinguistics . London : Battlebridge Publications .

Nash. (2011). Insular Toponymies: Pristine place-naming on Norfolk Island, South Pacific and Dudley Peninsula, Kangaroo Island, South Australia. Australia: Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Adelaide.

Sorn, V. (2021). Ecocriticism in Khmer folktale of Thai Version (Doctoral dissertation). Mahasarakham University, Mahasarakham.

Songsin, P. (1997). A Collection of Khmer Legend and folktales vols 1-9. Bangkok: Faculty of Humanities and Social Sciences, Dhonburi Rajabhat University.

Wirasanti, N. (2018). Toponyms and Identity of Canggal Temple Area in Eco-linguistics Perspective. The PRASASTI International Conference on Recent Linguistics Research. Netherlands.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Development of Learning Activity Package Based on KWL Plus Concept to Enhance Analytical Reading Ability for Grade 8 Students in Lao PDR

พอนไช นันทะลังสี[1] / นิศานาจ โสภาพล[2] / ปิยาภรณ์ พิชญาภิรัชต์[3]

Phonexay Nanthalangsy / Nisanart Sopapol / Piyaporn Pitchayapirat

สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,
อุบลราชานี 34000, ประเทศไทย
Program in Curriculum Development and Instruction, Faculty of Education,
Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani 34000, Thailand

Corresponding author. Email: Phornzai88@gmail.com

Received: September 1, 2022
Revised: November 7, 2022
Accepted: November 7, 2022

Abstract

This research aimed to 1)develop learning activity package based on the KWL Plus concept to enhance analytical reading ability for grade 8 students of Pakse Teachers College, Champasak Province, Lao People's Democratic Republic to meet with efficiency (E1/E2)based on 80/80 criterion ; 2) to compare the analytical reading abilities of grade 8 students before and after receiving the KWL Plus technique learning management and 3) to study satisfaction of grade 8 students towards learning management with KWL Plus Technique. The sample group was obtained by cluster sampling consisted of 30 grade 8 students in the first semester of 2021 of Pakse Teachers College. The research

tools were 6 learning activities packages, an achievement test, student's satisfaction questionnaire. The statistics used in the data analysis were mean, percentage, standard deviation, and t-test. The results showed that 1) The efficiency of developing packages of learning activities based on the KWL Plus concept was 83.77/88.44, which was higher than the criteria. 2) The students' learning achievement after using the learning package was significantly higher than before using the learning package at .01 level 3) The students had a high level of satisfaction with learning package.

Keywords: Learning Activity Package, Pack KWL Plus Concept, Analytical Reading Ability

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิทยาลัยครูปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวให้มีประสิทธิภาพ (E1/E2) ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนก่อน และหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus 3). เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบคลัสเตอร์ (Cluster Sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 1 การศึกษา 2564 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาวิทยาลัยครูปากเซ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดการกิจกรรม จำนวน 6 ชุด, แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1)ประสิทธิภาพของการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus ของนักเรียนเท่ากับ 83.77/88.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังใช้ชุดการเรียนรู้มีสถิติสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนมีความพึงพอใจในชุดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวคิด KWL Plus ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบธุรกิจ ประกอบกิจกรรมในสังคมได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และ สร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ยังเป็นเครื่องมือแสดงให้เห็นว่าภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ ซึ่งเป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่

การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติตลอดไป (Office of Academic and Standards, 2009, p.1)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาและกีฬาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ระยะ 10 ปี (2559-2568) เป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการศึกษา สิ่งสำคัญคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้ ทั้งนี้เพื่อนำประเทศให้หลุดพ้นออกจากความด้อยพัฒนาภายในปี พ.ศ. 2563 นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาและกีฬาระยะ 5 ปีแรก (2559-2563) เพื่อการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และในระดับนานาชาติ

การอ่านมีความจำเป็นต่อชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุ วิทยาการ ความนึกคิด การอ่านช่วยให้เราสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าได้ทันการ ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ ความคิดและวิจารณญาณให้ คนเรามีความงอกงามทางวุฒิภาวะวุฒิปัญญาและความสามารถมากยิ่งขึ้น การอ่านส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณของผู้อ่านให้เป็นไปในทางที่ดีงามได้ด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถพัฒนาคนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้เป็นอย่างดี (Boonphamee, 1999, p.3) การอ่านวิเคราะห์มีความสำคัญ กล่าวคือเป็นทักษะการอ่านหนังสืออย่างละเอียดแล้วจึงวิเคราะห์แยกออกเป็นส่วน ๆ ทั้งนี้การวิเคราะห์เรื่องที่อ่านทุกชนิดสิ่งที่ละเลยมิได้คือ การพัฒนาถึงการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาว่ามีความ เหมาะสมกับระดับและประเภทของงานเขียนหรือไม่ ดังนั้นการอ่านหากใช้เวลามากเท่าไรก็ยิ่งมีโอกาสวิเคราะห์ได้ดีมากขึ้น (Department of Academic Affairs, 2002, p.208)

การอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นทักษะการอ่านที่ต้องใช้ความคิดขั้นสูงเข้ามาเป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้านต่อชีวิตประจำวัน เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยเป็นไปอย่างรวดเร็วและ มาจากหลายแหล่งมีทั้งที่สามารถเชื่อถือได้และเชื่อถือไม่ได้ ต้องใช้วิจารณญาณในการอ่านก่อนตัดสินใจเชื่อ ดังนั้นก่อนเชื่อถือข้อมูลใดๆ ควรพิจารณา วิเคราะห์สารให้ถี่ถ้วนก่อน ดังคำกล่าวของ (Buranasingh & Satawut, 2004, p. 46) กล่าวไว้ว่าผู้อ่านต้องใช้วิจารณญาณในการอ่าน และ ตัดสินใจว่าเรื่องที่อ่านนั้นมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงไร ผู้อ่านควรฝึกทักษะการอ่านเพราะจะได้ประโยชน์จากการอ่านเชิงวิเคราะห์หลายประการ

องค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ (OECD) กล่าวว่าการพัฒนาการศึกษาย่อมนำไปสู่ความสำเร็จเกี่ยวกับการพัฒนาการทางเศรษฐกิจได้ โดยระบุตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่แสดงคุณภาพการศึกษาของประเทศประการหนึ่งคือ การอ่าน จากรายงานคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และระดับการศึกษาภาคบังคับปีการศึกษา 2545 ของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนลดลงมากเนื่องจากนักเรียนขาดทักษะในการฟัง การเขียน ขาดความคิดริเริ่ม และขาดทักษะในการวิเคราะห์ (Wiwattananon, 2011, p. 3) กล่าวถึง รายงานผลการประเมิน PISA ปี 2552 ว่านักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนการอ่านไม่ถึงร้อยละ 43 จึงสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการอ่านที่สมควรได้รับ

การแก้ไขอย่างเร่งด่วน (Teaching Promotion Institute Science and Technology, 2011,pp. 3-7) สอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2558 โรงเรียนหนองตูมวิทยา ที่มีผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยในสาระการอ่านโดยมีคะแนนเฉลี่ย 37.14 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยผลคะแนนยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จากรายงานผลการประเมินองค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ (OECD) ซึ่งเป็นการวัดผลคุณภาพการศึกษาระดับโลก ประกอบกับรายงานผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยโดยสถาบันการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 1 การอ่าน แสดงให้เห็นว่า การอ่านเพื่อการวิเคราะห์ของนักเรียน ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขต่อไป

การเรียนการสอนภาษาลาวของโรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยาลัยครูปากเซ ได้มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทักษะการอ่าน แต่พบว่าความสามารถของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการอ่านยังไม่เป็นที่น่าพอใจ นักเรียนไม่สามารถอ่านเชิงวิเคราะห์เพื่อแยกแยะรายละเอียด และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเรื่องได้ ซึ่งสาเหตุสำคัญของปัญหาสามารถสรุปออกมา เป็นประเด็นหลัก ดังนี้ คือปัญหาเกี่ยวกับตัวครูและปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู คือครูขาดทักษะการสอนอ่าน วิธีการสอนยังเป็นแบบดั้งเดิม ใช้การสอนแบบบรรยายแล้วให้นักเรียนอ่าน ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สามารถกระตุ้นความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนได้ บทอ่านที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งอาจจะยากหรือง่ายเกินไป ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนโดยทั่วไปยังขาดความสามารถในการอ่านทั้งนี้สาเหตุมาจากนักเรียนขาดวิธีการหรือเทคนิคการอ่านที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจการเรียน เกิดความเบื่อหน่าย อีกส่วนหนึ่งอาจเกิดจากนักเรียนให้ความสนใจในเทคโนโลยีมากเกินไป เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ทำให้นักเรียนไม่สนใจที่จะอ่านหนังสือส่งผลให้ไม่สามารถวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ สอดคล้องกับการประเมินผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2560-2561 ที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ภาษาลาวอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่งผลถึงคะแนนของนักเรียน พบว่า เกรดต่ำกว่าเกณฑ์ ส่งผลให้นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ และมีผลต่อการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ และผลการประเมินการสอนของอาจารย์ในหลักสูตรดังกล่าว ระบุว่า ครูส่วนใหญ่ยังดำเนินการสอนโดยเน้นการท่องจำคำศัพท์ และใช้เอกสารประกอบการสอนเป็นหลัก หมายความว่า ครูยังไม่ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน หรือสอนโดยเน้นการส่งเสริมการคิดในระดับต่าง ๆ ซึ่งในตัวชี้วัดบางตัวเกี่ยวกับการอ่าน ยังเป็นลักษณะการท่องจำและการอ่านเพื่อความเข้าใจ เพื่อวิเคราะห์ ยังทำได้น้อย นอกจากนี้ ยังได้ระบุอีกว่า การนำเอาเครื่องมือเทคโนโลยีในการสื่อสาร (Information and Communication Technology (ICT)) มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนยังมีอย่างจำกัด (Pakse Teachers College, 2018 ,p. 5)

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียนพบว่าสามารถทำได้หลายวิธี ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL Plus แล้วพบว่าวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus สามารถพัฒนา ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนได้ ซึ่งวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus นั้นได้รับการพัฒนาโดย Carr &

Ogle ในปี 1987 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เนื่องจากมีกรอบและแนวทางการฝึกให้คิดเป็นลำดับขั้นตอน คือ K (What we know) นักเรียนรู้อะไรมาบ้างเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน W (What *we* want to know) นักเรียนต้องการเรียนอะไรเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน L (What we have learned) นักเรียนได้ เรียนรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และขั้นตอนที่สำคัญ คือ Plus เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ กระบวนการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยการทำแผนผังความคิด (Mind Mapping) หลังการอ่าน แล้วให้นักเรียนสรุปเรื่องที่อ่าน (Summarizing) จากแผนผังความคิดอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นเทคนิค KW*L* Plus จึงมีเป้าหมายส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่านอย่างกระตือรือร้นเป็นการอ่านที่ฝึกการถามตนเองและการใช้ความคิดและคิดในเรื่องที่อ่านพัฒนาประสิทธิภาพในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการอ่าน ซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ให้กับผู้เรียนและฝึกการระดมสมองในทุกขั้นตอนของ KWL Plus สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ได้ (Laoriandee, 2004,pp. 92-94)

สรุปได้ว่าการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมี 1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.77/88.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL plus ที่เสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพ (E1/E2) ตามเกณฑ์ 80 / 80

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่าน เชิงวิเคราะห์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลัง ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus

ทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของ KWL PLUS

เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL PLUS เป็นแนวคิดของคาร์และ โอเกิล ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอความหมายของ KWL PLUS ตามแนวคิดของ Carr & Ogle (1987) ดังนี้

K ในกระบวนการ KWL PLUS หมายถึง Know เป็นขั้นตอนที่นักเรียน ตรวจสอบหัวข้อเรื่องว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องมากน้อยเพียงใด เป็นการนำความรู้เดิมมา ใช้เพราะการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้พื้นฐาน และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรมก่อนการอ่าน ซึ่งเป็นการเตรียมนักเรียนในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ การบูรณาการ ระหว่างความรู้พื้นฐาน และเรื่องที่นักเรียนจะอ่านเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความหมาย ของบทอ่านได้ดีและผู้อ่านควรได้รับการกระตุ้นความรู้พื้นฐานให้เหมาะสม ดังนั้นในขั้นตอนนี้ ทฤษฎีประสบการณ์เดิม ซึ่งเป็นทฤษฎีว่าด้วยหลักการนำความรู้พื้นฐาน ความรู้เดิมและ ประสบการณ์เดิมมาใช้ในการเรียนการสอน จึงเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญมาก

W ในกระบวนการ KWL PLUS หมายถึง Want to know เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะต้องถามตนเองว่าต้องการรู้อะไรในเนื้อเรื่องที่จะอ่านบ้าง ซึ่งคำถามที่นักเรียนสร้างขึ้นก่อนการ อ่านนี้เป็นการตั้งเป้าหมายในการอ่าน และเป็นการคาดหวังว่าจะพบอะไรในบทอ่านบ้าง

L ในกระบวนการ KWL PLUS หมายถึง Learned เป็นขั้นตอนที่นักเรียนสำรวจว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้างจากบทอ่าน โดยนักเรียนจะหาคำตอบให้กับคำถามที่ตนเองตั้งไว้ใน ขั้นตอน W และจดบันทึกสิ่งที่ตนเองเรียนรู้

PLUS หมายถึง การสร้างแผนภูมิรูปภาพความคิด และเขียนสรุปความหลังการอ่าน

สรุป KWL PLUS หมายความดังต่อไปนี้ K หมายถึง Know เป็นขั้นสำรวจความรู้ เดิมของผู้เรียนว่ามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมากน้อยเพียงใด W หมายถึง Want to know เป็นขั้นที่ นักเรียนต้องถามตนเองว่าต้องการรู้อะไร และ L หมายถึง Learned เป็นขั้นที่นักเรียนสำรวจว่าได้รู้ อะไร Plus หมายถึงการเขียนสรุปหลังการอ่าน

เป้าหมายของเทคนิค KWL PLUS

เทคนิค KWL Plus เป็นเทคนิควิธีสอนหนึ่งที่มีประสิทธิภาพโดยมีเป้าหมายในการ นำมาใช้ตามแนวคิดของนักการศึกษา ดังต่อไปนี้

Laoriandi (2005) กล่าวถึงเป้าหมายของเทคนิค KWL PLUS ดังนี้

1) เทคนิค KWL Plus สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่านอย่างกระตือรือร้น เป็นการอ่านที่ฝึกการถามตนเองและการใช้ความคิด และคิดในเรื่องที่อ่าน เป็นสำคัญ

2) พัฒนาสมรรถภาพในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการอ่าน จัดการกับสาระความรู้ขึ้นใหม่ตามความเข้าใจของตนเอง โดยการใช้ แผนผังมโนทัศน์หรือแผนผังความคิด และเขียนสรุปเรื่องที่อ่านจากแผนผังนั้น

3) ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ให้กับผู้เรียน

4) ฝึกการระดมสมองโดยมีกรอบในการร่วมกันคิด

สรุปเป้าหมายของการอ่านแบบ KWL PLUS คือ เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจความรู้ของตนเอง มีจุดประสงค์ในการอ่านอย่างเป็นระบบและสามารถหาคำตอบจากสิ่งที่อ่านได้จากนั้น สามารถถ่ายทอดความคิดออกมาในรูปแบบแผนภูมิรูปภาพความคิด

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL PLUS

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL PLUS เป็นกลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ นักเรียนคิดโดยผ่านการอ่านได้ดียิ่งขึ้น และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การจัดการ เรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL PLUS มีนักวิชาการเสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้ Carr & Ogle (2004) ได้เสนอขั้นตอนการใช้เทคนิค KWL PLUS ในการจัดการ เรียนรู้การอ่านดังนี้

1) ขั้น K (What do I know) ขั้นนี้ก่อนที่นักเรียนจะอ่านเรื่อง ครูจะอธิบาย ความคิดรวบยอดของเรื่องและ กำหนดคำถาม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ระดมสมอง (Brainstorms) และเขียนคำตอบของนักเรียนลงในแผนภูมิรูปภาพช่อง K – What we know หลังจาก นั้นนักเรียนและครูร่วมกันจัดประเภทข้อมูลความรู้ที่คาดการณ์ไว้ที่อาจจะเกิดขึ้นในเรื่องที่จะอ่าน

2) ขั้น W (What do I Want to Learn) ในขั้นนี้ครูค้นหาความจริงจากคำถามของนักเรียนในสิ่งที่นักเรียนสนใจ อยากรู้หรือถามที่ยังไม่มีคำตอบเกี่ยวกับความคิดรวบยอดของเรื่อง พร้อมทั้งให้นักเรียนเขียนรายการคำถามลงในช่อง W – What we Want to Know หลังจากนั้นนักเรียนทุกคนอ่านเรื่อง และตอบคำถามที่ตั้งไว้ ระหว่างอ่านนักเรียนสามารถเพิ่มคำถามและ คำตอบในกลุ่มของตัวเองได้

3) ขั้น L1 (What I Learned) ในขั้นนี้จะระบุความรู้ที่นักเรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นทั้ง ระหว่างการอ่านและหลังการอ่าน นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้ลงในช่อง L - What we have learned พร้อมทั้งตรวจสอบคำถามที่ยังไม่ได้ตอบ

4) ขั้น L2 (Mapping) นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จัดประเภทไว้ในขั้น K เขียนชื่อเรื่องไว้ในตำแหน่งตรงกลางและเขียนองค์ประกอบหลักของแต่ละหัวข้อไว้ในแต่ละสาขาพร้อมทั้งเขียน อธิบายเพิ่มเติมในแต่ละประเด็น

5) ขั้น L3 (Summarizing) สรุปและเขียนสรุปความคิดรวบยอดจากแผนภูมิ รูปภาพความคิด ซึ่งการเขียนในขั้นนี้จะมีประโยชน์ต่อครูและนักเรียนในการประเมินความเข้าใจของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Meekaeo & Chonlawit (2020) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเปรื่องวิสุทธาธิบดี ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค KWL PLUS และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า (1) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค KWL Plus มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์วิชาภาษาไทย สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค KWL Plus มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์วิชาภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีความสามารถด้านการอ่าน เชิงวิเคราะห์วิชาภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Mano (2020) ได้ศึกษาการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ KWL PLUS วิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความที่มีต่อความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพสื่อแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาด้านการออกแบบ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26 และด้านเนื้อหามีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.24 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ KWL PLUS หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ด้วยแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ KWL PLUS หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า ด้านเนื้อหา ด้านสื่อแอปพลิเคชัน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีคุณภาพโดยรวม ระดับดี

Puetphian et al. (2020 ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยด้วยเทคนิค SQ4R กับเทคนิค KWL PLUS สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยด้วยเทคนิค SQ4R กับเทคนิค KWL PLUS สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 83.83/82.44 2) ผลการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยก่อนเรียนและ หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยเทคนิค SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยเทคนิค KWL PLUS หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยของนักเรียนที่ศึกษาด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริม

การอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทย ด้วยเทคนิค SQ4R กับเทคนิค KWL PLUS สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดการวิจัย

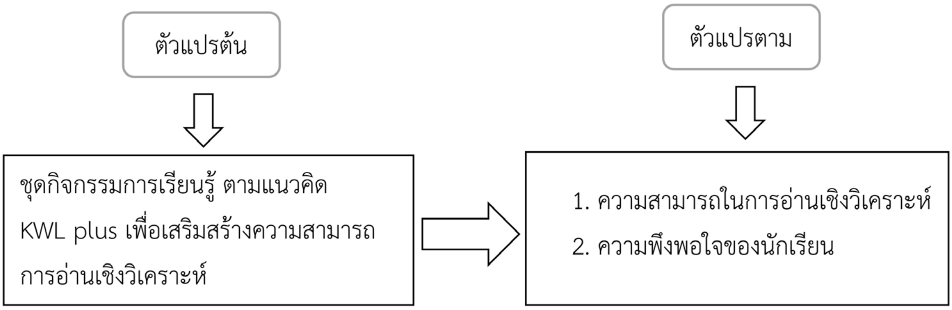

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียนปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยาลัยครูปากเซ แขวงจำปาสัก ภาคเรียนที่ 1 การศึกษา 2564 วิทยาลัยครูปากเซ นครปากเซ แขวงจำปาสัก และวิทยาเขตภายในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 60 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนห้อง 2/1 ภาคเรียนที่ 1 การศึกษา 2564 โรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยาลัยครูปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว จำนวน 30 คน ได้รับการคัดเลือกแบบการสุ่มอย่างง่ายดาย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือการวิจัย ไว้ดังนี้

1) ชุดกิจกรรมการอ่าน เชิงวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL plus จำนวน 6 ชุด

2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านเชิงวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียน 1 ชุด เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ 4 ตัวเลือก โดยใช้ระยะทำแบบทดสอบ 1 ชั่วโมง ความยาก (p) ระหว่าง 0.27-0.68 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.32 – 0.82 และความน่าเชื่อถือ เท่ากับ 0.85

3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL plus

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1. สร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาลาว เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ และแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนรู้

3.2. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย โดยผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พร้อมจัดทำเครื่องมือในการวิจัยโดยสมบูรณ์

3.3. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และนำหนังสือแนะนำตัวไปถึงผู้อำนวยการมัธยมศึกษา และวิทยาลัยครูปากเซ สปป.ลาว เพื่อขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัยและดำเนินการเก็บข้อมูล

3.4. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างรับทราบ

3.5. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาลาวเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในการอ่านภาษาลาวเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ตามแนวคิด KWL Plus จำนวน 30 ข้อ เพื่อทดสอบความรู้เดิมของนักเรียน นำคะแนนที่ได้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน

3.6. ดำเนินการทดลองชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 6 ชุด ทำการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมเวลา 12 ชั่วโมง ทำการทดลองจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยหาคะแนนระหว่างเรียนของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus และคะแนนผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการอ่านภาษาลาว แบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าประสิทธิภาพเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ตามวิธีที่เสนอแนะ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Sample) ทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยนำผลการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษามาตรวจให้คะแนน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สรุปได้ดังนี้

ตาราง 4.1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ย ร้อยละ ของคะแนนการทำกิจกรรมระหว่างเรียนของนักเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	คะแนนทำกิจกรรมระหว่างเรียน (E_1)				
	คะแนนเต็ม	รวม			ร้อยละ
ชุดที่ 1 นิทาน	5	124	4.13	0.68	86.40
ชุดที่ 2 บทเรื่องสั้น	5	124	4.13	0.68	86.40
ชุดที่ 3 บทร้อยกรอง	5	126	4.20	0.84	77.30
ชุดที่ 4 สารคดี	5	127	4.23	0.81	91.53
ชุดที่ 5 ข่าว	5	124	4.13	0.68	85.69
ชุดที่ 6 บทความ	5	128	4.26	0.69	87.19
รวม	30	754	25.13	0.73	83.77
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 83.77					

จากตาราง 4.1 พบว่านักเรียนได้ค่าเฉลี่ยระหว่างการเรียนรู้จากการทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เท่ากับ 25.13 จากคะแนนเต็ม 754 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.73 และมีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 83.77

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	รวม	$\bar{X}$	S.D.	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
30	30	793	26.43	1.10	88.44

จากตาราง 4.2 พบว่านักเรียนได้ค่าเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เท่ากับ 26.43 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.10 และมีค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 88.44

ตาราง 4.3 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	30	7.93	26.43	83.77
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	30	7.54	25.13	88.44
ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2) มีค่าเท่ากับ 83.77/88.44				

จากตาราง 4.3 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 83.77 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 88.44 ดังนั้น ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 83.77/88.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

ตาราง 4.4 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มทดลอง	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	30	30	25.13	0.73	42	74	10.59**
หลังเรียน	30	30	26.53	0.77			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ **(E_1/E_2)** เท่ากับ **83.77/88.44** ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus ที่เสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยมีประเด็นที่ค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.77/88.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรวิเคราะห์เนื้อหาของกิจกรรม กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และวางแผนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน อีกทั้งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL plus ในการอ่านที่มีประสิทธิภาพ คือ การอ่านอย่างมีลำดับขั้นตอน เน้นการใช้ความรู้เดิมในการพยากรณ์หรือทำนายข้อความ ใช้บริบทของเรื่องเดาความหมายของคำศัพท์ ใช้ความรู้เดิมจากประสบการณ์ในการระบุหัวข้อเรื่องใจความหลักและการสรุปใจความสำคัญ รวมถึงใช้ความสัมพันธ์ของไวยากรณ์ในการตอบรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้ชุดกิจกรรมยังได้

ผ่านกระบวนการสร้างที่มีการตรวจสอบกลั่นกรองอย่างเป็นระบบ โดยได้รับการตรวจสอบพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ได้ผ่านการทดลองหาประสิทธิภาพกับนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขจึงได้นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pian et al. (2020) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยด้วยเทคนิค SQ4R กับเทคนิค KWL PLUS สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยเทคนิค SQ4R 3) เพื่อเปรียบเทียบผลการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริม การอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยเทคนิค KWL PLUS และ 4) เพื่อเปรียบเทียบผลการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยของนักเรียนที่ศึกษาด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยด้วยเทคนิค SQ4R กับ เทคนิค KWL PLUS สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านค่าย จำนวน 60 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยด้วย เทคนิค SQ4R กับเทคนิค KWL PLUS 2) แบบทดสอบวัดผลการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทย 3) แผนการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยด้วยเทคนิค SQ4R กับเทคนิค KWL PLUS สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 83.83/82.44 2) ผลการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยเทคนิค SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยเทคนิค KWL PLUS หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยของนักเรียนที่ศึกษาด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทยด้วยเทคนิค SQ4R กับเทคนิค KWL PLUS สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Meekaew & Chonlawit (2020) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเปร็งวิสุทธาธิบดี ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค KWL PLUS และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเปร็งวิสุทธาธิบดี ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค KWL Plus และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเปร็งวิสุทธาธิบดี ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการ

เรียนรู้แบบ ร่วมมือโดยใช้เทคนิค KWL Plus (3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเปร็งวิสุทธาธิบดี ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเปร็งวิสุทธาธิบดี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้อง จำนวน 64 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างง่ายดายด้วยวิธีจับฉลากเพื่อเลือก 1 ห้องเรียนเป็นกลุ่มทดลองและ 1 ห้องเรียนเป็นกลุ่มควบคุม สถิตที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้การทดสอบค่า t-test ผลการวิจัยพบว่า (1) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค KWL Plus มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์วิชาภาษาไทย สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค KWL Plus มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์วิชาภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์วิชาภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คำสำคัญ : การอ่านเชิงวิเคราะห์; การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค KWL Plus; การจัดการเรียนรู้แบบปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Inthakhenee, 2015, p.122) ศึกษาเรื่องการใช้เทคนิค เค ดับเบิลยู แอล พลัส เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค เค ดับเบิลยู แอล พลัส สูงขึ้นโดยคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ผลการศึกษาพฤติกรรมการอ่านจับใจความด้วยการใช้เทคนิค เค ดับเบิลยู แอล พลัส เป็นรายบุคคลพบว่านักเรียนกรณีศึกษามีคะแนนเฉลี่ยของการจัดการเรียนรู้สูงกว่า แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค เค ดับเบิลยู แอล พลัส ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Suksabai, 2019) การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์ ด้วยเทคนิค KWL Plus ชั้นมัธยมศึกษาปีที่6 ผลการวิจัยพบว่า (1) การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เพื่อพัฒนาความสามารถ ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 81.47/84.51 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 (2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ด้วย เทคนิค KWL Plus เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.7367 มีความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 73.67 (3) นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบเทคนิค KWL plus มีความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL plus เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ภาษาไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า (Sanmakhom, 2021) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องความสามารถด้านการอ่านจับใจความและความสามารถด้านการอ่านวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 4 โดยใช้การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWL Plus ผลการวิจัยมีดังนี้ 1. กิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิค KWL เรื่อง ความสามารถด้านการอ่านจับใจความ และ

ด้านการคิดวิเคราะห์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 83.88/83.69 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิค KWL เรื่อง ความสามารถด้านการอ่านจับใจความและด้านการคิดวิเคราะห์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3.นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิค KWL เรื่อง ความสามารถด้านการอ่านจับใจความและด้านการคิดวิเคราะห์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิค KWL เรื่อง ความสามารถด้านการอ่านจับใจความและด้านการคิดวิเคราะห์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ 5. ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิค KWL เรื่อง ความสามารถด้านการอ่านจับใจความและด้านการคิดวิเคราะห์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.67 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 67 และ 6. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วย กิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิค KWL เรื่อง ความ สามารถด้านการอ่านจับใจความและด้านการคิดวิเคราะห์ มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิค KWL เรื่อง ความสามารถ ด้านการอ่านจับใจความและด้านการคิดวิเคราะห์ โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.59 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 2 เนื้อหา กลุ่มสาระการเรียนรู้ เรื่องความสามารถด้านการอ่านจับใจความและด้านการคิดวิเคราะห์เป็นเนื้อหาที่น่าสนใจมาก กับข้อ 4 ข้าพเจ้าชอบเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาเรื่อง ความสามารถด้านการอ่านจับใจความและด้านการคิดวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่ 4.75 เป็นระดับความพึงพอใจมากที่สุด ส่วน 7 ข้าพเจ้าขอบเรียนด้วยสื่อที่มีสีสันสวยงาม และสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 431 ซึ่งมีระดับความพอใจระดับ ปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sitthiwet (2018) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านสรุปความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์การอ่านสรุปความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rdam & Kadhim Naif (2013) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ แบบ K.W.L. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น 2 อัลมุตตาวัซซิต วิชาประวัติศาสตร์อิสลาม การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบ K.W.L. ของนักเรียนชั้น 2 อัลมุตตาวัซซิต เรื่องประวัติศาสตร์และความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ K.W.L.กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน จำนวน 66 คน โดยนักเรียนกลุ่ม ทดลอง จำนวน 33 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 33 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระยะเวลาในการวิจัย 9 สัปดาห์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ K.W.L.กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และนักเรียนเห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้แบบ K.W.L

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ทั้งนี้อาจเนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาลาวเพื่อความเข้าใจเนื้อหาเหมาะสมกับระดับความรู้ของนักเรียนและทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและอยากเรียนรู้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Candra Dewi (2014) ได้ศึกษากลยุทธ์การใช้เทคนิค KWL เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นที่ 7 โรงเรียน SMP Negeri 1 Sawan วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือ (1) เพื่อศึกษาผลของการจัดการ เรียนรู้แบบ KWL (รู้อยากจะรู้เรียนรู้) ในการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นที่ 7 โรงเรียน SMP Negeri 1 Sawan (2) เพื่อศึกษาขั้นตอนของการดำเนินการของ KWL (รู้อยากจะรู้เรียนรู้) ในการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นที่ 7 โรงเรียน SMP Negeri 1 Sawan (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนทีมีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ KWL ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและนักเรียนโรงเรียน SMP Negeri 1 Sawan จำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ผลจากการวิจัยคือ (1) ทักษะ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนโดยกลยุทธ์การใช้เทคนิค KWL สูงกว่าก่อนเรียน (2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยกลยุทธ์การใช้เทคนิค KWL อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chalermthamvong, 2014, p. 63) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้เทคนิค KWL Plus โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ เทคนิค KWL Plus และ ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เทคนิค KWL plus คือกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ประด้วยการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL plus การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การทดสอบค่าที่ (t-test)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ และเนื้อหาอื่น เพื่อให้ได้ทราบว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับช่วงชั้นใดบ้าง และเนื้อหาใดบ้าง

2. ควรทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด KWL Plus เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ วิชาภาษาลาว วิชาสังคมศึกษา และวิชาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน

References

Boonphamee, P. (1999). **Basic Reading Techniques for Librarians**. Nakhon Ratchasima: Nakhon Ratchasima Rajabhat Institute.

Buranasing, W. & Satawut, N. (2004). **Analytical Reading and Critique of Curriculum and Teaching**. Ramkhamhaeng University.

Carr, E. & Ogle, D. (1987). KWL Plus: A Strategy for Comprehension and Summarization. **Journal of Reading**, **30**, 636-631.

Candra Dewi, P.W. (2014). Penerapan strategi KWL (know, want to know, leaned) untuk meningkatkan kemampuan membaca intensif siswadikelas, SMP negeri1Sawan.**Jurnal Pendidikan Bahasadan Sasstra Indonesia** Undiksha, 2 (1). Retrieved from https://ejournal.undiksha.ac.id/index.php/JJPBS/article/view/3400

Chalermthamwong, N. (2014). **Developing Reading Comprehension Abilities of Students in Grade 6 by Learning Management Techniques KWL Plus** (Master's thesis). Silpakorn University, Nakhon Pathom.

Department of Academic Affairs. (2002). **Basic Education Program, A.D. 2002.** Bangkok: Transport Organization Goods and Parcels.

Inthakenee, S.(2015). **Use of Techniques KWL Plus to Develop Reading Comprehension Ability of the Grade 3 Student** (Master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai.

Laoriandee, W.(2004). **Techniques and Methods of Learning Management for Professional Teachers**. Nakhon Pathom: Silpakorn University.

Mano, K (2021). **The Development of Application for Education by With Kwl Plus Technique on Reading for Main Idea, Thai Language Subject to Enhance Analytical Reading Ability For grade 3 Elementary School Students** (Master's thesis). Silpakorn University, Nakhon Pathom.

Meekaew, C. & Chonlawit, D. (2020). Comparison of Students' Analytical Reading Ability, Secondary School, Preengwisutthibodi School Between Collaborative Learning Management Using KWL Plus Technique and Normal Learning Management. **Graduate Studies, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University,** 1-13.

Ministry of Education and Sports. (2015). **Vision to 2030, Strategy to 2025 and Education Sector Development Planand the 5th Annual Sports VIII (2016-2020).** Vientiane: Ministry of Education and Sports, Loa PDR.

Puetpian, N. (2021)**. Development of a Thai Literature critical Reading Activity Package Using SQ4R and KWL Plus Techniques for Grade 7 Students (Master's thesis).** Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi.

Pakse Teachers College. (2018). **5-Year Struggle Plan for Pakse Teachers College (2021-2025),** Pakse: Ministry of Education and Sports, Loa PDR.

Rdam Y.O. & A. A. Kadhim Naif. (2013). Effect of KWL strategy in the collection of the second middle grade students in the subject of Arab-Islamic history. **Iraqi Academic Scientific Journal, 5** (1), 209-242.

Sanmakhom. K. (2021). **The Development of Learning Achievement in the Ability of Reading Comprehension Thematic and Critical Thinking Abilities of Grade 10 Students Using Developing Learning Activities for KWL Plus Techniques**. Mahasarakham: Secondary School Educational Service Area Office.

Sitthiwet. M. (2018). **Development of the Reading Summary Achievement Using Learning Management with KWL Plus Technique for Grade 9 Students** (Master's thesis). Silpakorn University, Nakhon Prathom.

Suksabai, M. (2019). **Developing Analytical Thai Reading Competence Using KWL Plus Technique for Grade 12 students** (Master's thesis). MahaSarakham Rajabhat University, Mahasarakham.

Suthiwet, M. (2018). **The Development of the Reading Comprehension Achievement Using Learning Management with KWL Plus Techniques for Grade 3 Students (**Master's thesis) .Silpakorn University, Nakhon Pathom.

Wiwatananon, S. (2011). **Reading, Analytical thinking and Writing Skills** (4th ed.) Nonthaburi: C.C.Knowledge links

จินตนาการหน้ากากผีในวัฒนธรรมพุทธสองฝั่งโขง

The Imaginative Ghost Masks in the Buddhist Cultures on Both Sides of Mekong

สุทธินันท์ ศรีอ่อน / Suddhinan Sri-On

หลักสูตรภาษาไทยและการสื่อสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี 34000, ประเทศไทย
Thai language and communication course, Faculty of Liberal Arts Ubon Ratchathani University,
Ubon Ratchathani 34000, Thailand

Email: Suddhinan77@gmail.com

Received: August 26, 2022
Revised: December 4, 2022
Accepted: December 18, 2022

Abstract

This article aimed to present the findings regarding ghost masks in Dan Sai District's Phi Ta Khon, Phi Khon Nam, Phi Khon Pak Lai and Phi Bung Tao parading festivals. The study shows that 1.) through the ghost-mask wearing, the four kinds of ghosts are created to play a role in the festival; the ghost-mask wearing reflects the community's imagination, 2.) the four kinds of ghost-mask wearing incorporate ghostliness into the human Buddhists in order to relate the ghoulish beings to Buddhism, 3.) the four kinds of ghost-mask wearing originated in different ways, with Phi Ta Khon inspired by the tale of Prince Vessantara's returning to Sivi in the Laotian or Thai Northeasterners' Mahachat Jataka which was dramatized in the Khon or Thai Masked Dance, Phi Bung Tao masks created to worship Buddha images and Phi Khon Nam being the only kind to pay homage to animals, and 4.) since the four kinds of ghost-mask wearing festivals occur in the Buddhism-dominated communities, it is suggested that the belief in ghosts is dependent on Buddhism. The mask-wearing culture of the Buddhists on both sides of the Mekong is to integrate ghostliness with Buddhist ceremonies with ghostly masks being worn in a parade. The four kinds of ghost masks created for these rituals reflect the cultural imagination regarding ghosts which can be traced back to the existing belief in ghosts

under the compromising Buddhist cultures on both sides of Mekong. In a way, ghost-mask wearing serves as a piece of evidence for the manifestation of ghosts through masks and the candid expression of the Buddhist belief in a harmonious way.

Keywords: Phi Ta Khon, Phi Khon Nam, Phi Khon Pak Lai, Phi Bung Tao, ghost mask

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาการเล่นหน้ากากผีในพิธีกรรมการแห่ผีตาโขนอำเภอด่านซ้าย ผีขนน้ำ ผีโขนปากลาย และผีบุ้งเต้า การศึกษาพบว่า 1) หน้ากากผีในพิธีกรรมทั้ง 4 แบบเป็นการสร้างสรรค์ผีในให้มีพื้นที่ในพิธีกรรม การสวมหน้ากากถือเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม และเกี่ยวข้องกับจินตนาการของคนในสังคมที่เล่นหน้ากากผี 2) การสวมหน้ากากผีทั้ง 4 แบบเป็นการประสานความเป็นผีเข้ากับตัวของคนในชุมชนที่นับถือพุทธศาสนาอันเป็นการทำให้ผีมีความสัมพันธ์กับพุทศาสนา 3) หน้ากากผีทั้ง 4 แบบ มีวัฒนธรรมการสวมหน้ากากผีตาโขนมีที่มาจากการเล่นโขนตอนเชิญพระเวสสันดรกลับเข้าเมืองสีวีราษฎร์ในมหาชาติลาวและอีสานกัณฑ์มหาราช การส่วนหน้ากากผีบุ้งเต้าเป็นการสร้างหน้ากากผีให้บูชาพระพุทธรูป มีเพียงการสวมหน้ากากผีขนน้ำเท่านั้นที่ทำเพื่อแสดงความกตัญญูต่อสัตว์ และ 4) หน้ากากผีที่ปรากฏทั้ง 4 แบบเป็นการเล่นหน้ากากของคนในชุมชนนับถือพุทธศาสนาเป็นใหญ่จึงทำให้ผีเป็นความเชื่อที่อิงอาศัยพุทธศาสนา วัฒนธรรมการสวมหน้ากากในวัฒนธรรมชาวพุทธสองฝั่งโขงคือการสวมทับภาวะผีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมพุทธ และมักนำหน้ากากผีมาใช้ในพิธีแห่ หน้ากากผีที่สวมทับในพิธีแห่ทั้ง 4 แบบสื่อให้เห็นจินตนาการถึงวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องผีผ่านหน้ากากที่สร้างขึ้นในพิธีกรรม ที่สืบย้อนให้ทราบถึงการดำรงอยู่ของความเชื่อผีภายใต้วัฒนธรรมพุทธศาสนาเป็นใหญ่ในพื้นที่สองฝั่งโขงแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย แง่นี้เองการสวมหน้ากากผีจึงเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงการสร้างผีให้สามารถจับต้องได้ผ่านหน้ากาก และให้ดำรงอยู่ในที่แจ้งได้ในวัฒนธรรมของชาวพุทธสองฝั่งโขงได้อย่างลงตัว

คำสำคัญ: ผีตาโขน, ผีขนน้ำ, ผีโขนปากลาย, ผีบุ้งเต้า, หน้ากากผี

บทนำ

ผี เป็นความเชื่อที่มีอยู่คู่สังคมไทย ดังหลักฐานปรากฏในศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 ว่า "มีพระขพุงผีเทพยดาในเขาอันนั้นเป็นใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้ ขุนผู้ใดถือเมืองสุโขทัยนี้แล้ ไหว้ดีพลีถูกเมืองนี้เที่ยงเมืองนี้ดี ผิไหว้บ่ดีพลีบ่ถูก ผีในเขาอั้นบ่คุ้ม..." (Fine Arts Department, 1990, p. 29) ส่วน Phraya-anumanrajathon (1988, p. 70) อธิบายว่า "ผีคืออะไรๆ ที่ลึกลับ ซึ่งเรายังไม่รู้และยังคิดไม่ออกทั้งไม่เคยเห็นตัว หากเคยเห็นผีก็ต้องมีรูปร่างต่างๆ กันไปแล้วแต่ผู้พบเห็น เพราะฉะนั้นผีจึงเป็นพวกไม่ใช่คน เป็นอมนุษย์อยู่เหนือคนแต่มีลักษณะบางอย่างคล้ายผีชั้นสูง ผีชั้นต่ำ มีทั้งผีดีผีร้าย" ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยเองก็ปรากฏว่ามีความเชื่อเรื่องผีเช่นเดียวกับคนไทยในภูมิภาคอื่น

Phra-Ariyanuwat ([Khemacaree], 1993, pp. 369-392) อธิบายว่า ความเชื่อเรื่องภูตผีในสังคมอีสานเป็นสิ่งที่ฝังแน่นในวิถีชีวิตของประชาสังคมในรอบศตวรรษก่อนที่ความเจริญและพัฒนาการคมนาคมจะแผ่เข้าไปในสังคมอีสาน (ปลายรัชกาลที่ 5 และ รัชกาลที่ 6) ผีเป็นที่มาของพิธีกรรมต่าง ๆ และพระอริยานุวัตรได้แบ่งผีออกเป็น 4 ประเภท คือ (1) ผีแถนหรือผีฟ้าพญาแถน เป็นผีที่ยิ่งใหญ่และมีลักษณะเป็นเทพเจ้า เป็นผู้สร้างสรรพสิ่งให้มนุษย์ ต้องมีพิธีเซ่นสรวงบูชาในฐานะเจ้าน้ำเจ้าท่าอย่างพญาแถนในบุญบั้งไฟ มีพิธีรำอัญเชิญเรียกมารักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วย อย่างรำผีฟ้า (2) ผีปู่ตาและวิญญาณบรรพบุรุษ เรียกว่าเจ้าปู่ เป็นผีที่ชาวอีสานพึ่งพิงอาศัยมีพิธีบูชากันทั่วไป มีอำนาจเหนือธรรมชาติมีฤทธิ์ที่สามารถสื่อสารกับมนุษย์ผ่านจ้ำหรือร่างทรง เป็นสถาบันที่ควบคุมความประพฤติของชาวบ้านไม่ให้ประพฤตินอกจารีตของสังคม และ (3) ผีมเหศักดิ์หลักเมือง หรือผีอาฮัก (อารักษ์บ้านอารักษ์เมือง) สถิตอยู่ตามหลักบ้านคอยปกปักรักษาคุ้มครองให้ชาวบ้านมีความสุขปราศจากโจรผู้ร้าย และ (4) ผีอื่น ๆ เช่น ผีตาแฮก หรือผีไร่ผีนา ผีที่ต้องการเครื่องเซ่นสังเวย ทั้งคาวหวานและไก่ต้ม หรือผีชั้นเลวชอบรังแกมนุษย์ อย่างผีเป้า (ปอบ) ผีโพง (กระสือ) (Phra-Ariyanuwat-Khemacaree, 1993, pp. 369-392) Nimmanhemin (2002, p. 138) อธิบายว่า เรื่องผีเป็นเรื่องที่นิยมเล่าและฟังกันในหมู่คนไทย และเห็นว่าเป็นเรื่องเขย่าขวัญ ทั้งนี้เรื่องเล่าเกี่ยวกับผีนี้เองได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องวิญญาณและภูตผีต่างๆ ของคนไทย ความเชื่อเรื่องผีเป็นความเชื่อที่มีอยู่ในหลายสังคมและหลายวัฒนธรรม ดังจะพบว่าความเชื่อเช่นนี้ไม่ได้มีเพียงในประเทศไทยเท่านั้น หากแต่ปรากฏว่าความเชื่อดังกล่าวได้มีในสังคมวัฒนธรรมลาวอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อเรื่องผีฟ้าพญาแถน ดังปรากฏหลักฐานในตำนานขุนบรมราชาว่า “โพ สาทะโว ดูลาสับปุริสะทั้งหลาย ฝูงมีผญา จักกล่าวยังพญาผีแถน จักให้ท้าวขุนบรมลงมาเกิด” (Werawong & Uthensakda, 1994, p. 21)

ความเชื่อเรื่องผีแม้เป็นเรื่องนามธรรมและผีในจินตนาการของผู้คนเองก็มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรมและพื้นที่ ขณะเดียวกันก็พบว่า ชาวไทยจังหวัดเลย และชาวลาวเมืองปากลาย แขวงไชยะบุลีได้ทำให้ผีมีหน้าตาบนหน้ากากผีตาโขน เรื่องสำคัญคือผีน่าจะเป็นระบบความเชื่อที่มีความสำคัญจนเกิดมีการสร้างหน้ากากขึ้น การสร้างหน้ากากผีคือการสร้างหน้ากากเล่นเป็นผีในประเพณีบุญหลวง คือ “ผีตาโขน” และคำ “ผีตาโขน” ความหมายเดิมไม่ทราบชัดว่ามีความหมายอย่างไรเพียงแต่ทราบว่าเป็นผีที่มีรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัวในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานมีคำว่า “โขน” คำเดียวซึ่งให้ความหมายว่าการละเล่นอย่างหนึ่งคล้ายกับละครแต่สวมหัวจำลองที่เรียกว่าโขน ถ้าตีความหมายตามนี้คำว่าผีตาโขนคงหมายถึงผีที่มีรูปร่างหน้าตาคล้ายหัวโขนที่ปั้นหรือสร้างขึ้นให้น่าเกลียดน่ากลัว (Sakularakarunothai, 2005, p. 4) คำอธิบายเรื่องผีทั้งหมดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า “ผี” คือผู้ที่ตายไปแล้วมีภพภูมิอยู่อีกต่างหากจากคน มีอำนาจเหนือคนทำให้มักได้รับการบวงสรวง ส่วนผีคนหรือผีตาโขนเป็นผีที่มีหัวผีสวมที่หัวเพื่อให้น่าเกลียดน่ากลัว เช่นเดียวกันผีตาโขนได้เป็นการละเล่นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมที่นิยมเล่นกันในพิธีแห่พระเวสสันดรเข้าเมือง ทั้งยังปรากฏข้อมูลสำคัญว่ามีการเล่นเช่นนี้ในเมืองปากลาย แขวงไชยะบุลี สปป.ลาว และใน อ.ด่านซ้าย จ.เลยประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ระดับจังหวัดทั้งสองแห่ง ทั้งนี้การสร้างผีโขนเป็นการสร้างหน้ากากสวมทับคน

การสร้างหน้ากากผีและการสื่อความหมาย

เมืองปากลายตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเมืองไชยะบุลี ห่างจากเทศบาลแขวงไชยะบุลีประเทศลาวประมาณ 152 กม.ทิศเหนือติดกับเมืองเพียงและเมืองไชยะบุลี ทิศใต้ติดกับเมืองแก่นท้าวและเมืองบ่อแตนแขวงไชยะบุลี ประเทศลาว (Panthawong et al., 2019, p. 17)

Wongpajan อาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวกล่าวว่า สำหรับชาวเมืองปากลายแล้ว “ผีตาโขน”คือ ผีคน มีตำแหน่งเป็นทหารอารักขาของพระเวสสันดร และตามส่งพระเวสสันดรตอนเสด็จกลับเข้าเมืองสีพี มีการบวชและสร้างหน้ากากปกปิดหน้าคนและแต่งแต้มสีสันให้มีความน่ากลัว (Wongpajan, Personal Communication, 7 July 2562) ประเพณีการเล่นหน้ากากผีได้รับอิทธิพลจากเรื่องราวในเวสสันดรชาดกตอนที่พระเวสสันดรจะเสด็จกลับเข้าเมืองตามคำเชิญของพระเจ้าสญชัยแห่งนครสีวีราษฎร์ ก่อนจะเสด็จกลับเข้าเมืองพวกผีและปีศาจได้อาสาขอตามเสด็จส่งพระเวสสันดรเข้าเมืองด้วยความอาลัยรัก จนเป็นที่มาของพิธีกรรมการแห่พระเวสสันดร-พระอุปคุต-และสวมหน้ากากเล่นเป็นผีในขบวนแห่ (Panthawong et al., 2019, p. 11) จะเห็นได้ว่า การเล่นหน้ากากผีตาโขนในประเทศลาวที่จริงแล้วเป็นการเล่นที่เริ่มต้นและมีที่มาจากวรรณคดีพุทธ กล่าวคือเป็นเกร็ดย่อยที่ได้รับการสร้างขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่สำคัญในงานบุญมหาชาติหรือเทศน์ผะเหวดลาว การเล่นเช่นนี้เป็นก็เพื่อส่งพระเวสสันดรกลับเข้าเมืองแสดงให้เห็นว่า “หน้ากากผีตาโขน” คือ การบวกเอาความเป็นคนเข้าไปเป็นผี ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะเรียกตามภาษาลาวว่า “ผีคน” หน้ากากมีหน้าที่ทำคนเป็นให้เป็นผี คือผีสมมติที่สร้างขึ้นตามจินตนาการในพิธีกรรมแห่พระเวสสันดร ไม่เพียงเท่านั้น หน้ากากแบบ “ผีคน” ดังกล่าวจะไม่เล่นหรือไม่มีพิธีเลยไม่ได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้คนเมืองปากลายถือกันว่า ประเพณีที่ถือกันมาในพื้นที่เมืองปากลายทั้งหมดประกอบขึ้นเพื่อระลึกถึงผีบรรพบุรุษที่มีมาแต่สมัยก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเข้ามา เมื่อมีการเล่นหน้ากากผีตาโขน หรือผีคนในทุกๆ ปีจะส่งผลให้เกิดความเป็นสิริมงคล ทำให้บ้านเมืองเกิดความอยู่เย็นเป็นสุข มีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนชาวลาวเมืองปากลายต่างอยู่เย็นเป็นสุข ความเชื่อเรื่องการนับถือผีมีมาก่อนสมัยเจ้าฟ้างุ้มจะนำเอาพระพุทธศาสนาเข้ามา และยังคงนับถือกันต่อเนื่องเรื่อยมาคู่กับพุทธ (Panthawong et al., 2019, p. 12) และถ้าหากทำบุญผะเหวด หรือเทศน์มหาชาติแต่ไม่มีผีตาโขนจะทำให้บ้านเมืองเกิดความเดือดร้อน ไม่ร่มเย็นเป็นสุข ดังนั้น จึงต้องมีพิธีแห่ผีตาโขนประกอบทุกปี (Panthawong et al., 2019, p. 17) เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า ผีคน หรือผีตาโขนที่นำเอาผู้คนมาสวมหน้ากากนี้สื่อให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างคนในโลกแห่งความเป็นจริงเข้ากับผีบรรพบุรุษ อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการเชื่อมโยงระหว่างโลกของคนเป็นกับโลกของคนตายที่มักเรียกกันว่า “ผี”

ผีตาโขนที่ อ.ด่านซ้าย จังหวัดเลยเป็นประเพณีแทรกในงานบุญหลวง คนส่วนมากเชื่อกันว่าเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่สืบทอดมาแต่โบราณกาล แต่ทว่างานบุญผีตาโขนนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานบุญหลวงที่ถือว่าเป็นงานบุญใหญ่ประจำปีของท้องถิ่นที่รวมเอางานบุญพระเวส (ฮีตเดือนสี่) และงานบุญบั้งไฟ (ฮีตเดือนหก) ให้เป็นงานบุญเดียวกัน โดยงานบุญพระเวสมีวัตถุประสงค์จัดเพื่อให้ฟังเทศน์มหาชาติ ส่วนงานบุญบั้งไฟนั้นเป็นงานที่จัดขึ้นเพื่อถวายบูชาเทวาอารักษ์รักเมืองและขอให้ฝนตกตามฤดูกาล ผี

ตาโขนจะเป็นผู้ออกมาสร้างสีสันและความครื้นเครงในขบวนแห่ ส่วนชื่อของผีตาโขนนั้นเล่าต่อกันมาว่าน่าจะมาจากการสวมหน้ากากคล้ายหัวโขนหรือบางคนเรียกเป็นผีตาขนผีตามคนและเชื่อกันว่าเพี้ยนเป็น “ผีตาโขน” ในที่สุดการสร้างหน้ากากขึ้นแสดงให้เห็นความเป็นอื่นที่ไม่ใช่คน “หน้ากากผี” โดยวัสดุที่ใช้สร้างก็จะอาศัยสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติและหาได้ง่ายในพื้นที่ กล่าวคือส่วนต่างๆ ของหน้ากากทำจากวัสดุต่างกัน ดังที่ Kijwang อธิบายว่า

ส่วนหัวหัวของผีตาโขนทำจากหวดนึ่งข้าวเหนียวมาหักพับขึ้นให้มีลักษณะคล้ายหมวก

ส่วนหน้าทำจากโคนก้านมะพร้าวถากเป็นรูปหน้ากากเย็บต่อกับส่วนหัวแล้วเจาะช่องตา

ส่วนจมูกทำจากไม้เนื้ออ่อนแกะสลักเป็นรูปร่างต่าง ๆ คล้ายกับจมูกคนปัจจุบันนิยมทำยาวเป็นงวงช้างมากกว่าจมูกแบบเดิม

ส่วนเขาทำจากปลีมะพร้าวแห้งตัดให้ได้ขนาดที่ต้องการแล้วติดที่ข้างหวด

สำหรับการตกแต่งลวดลายเมื่อก่อนนิยมใช้สีธรรมชาติเช่นปูนขาวปูนแดงขี้เถ้าขมิ้นเขม่าไฟ ปัจจุบันนิยมสีน้ำมันเพราะสะดวกและมีสีสันสดใสจากนั้นจะนาเศษผ้ามาเย็บต่อกับหวดและหน้ากากให้ผ้าคลุมมิดไหล่

การสร้างหน้ากากผีตาโขนเป็นการสร้างขึ้นมาใช้ในงานบุญหลวง หรืองานบุญเทศน์มหาชาติที่รวมเอางานบุญ 2 อย่างไว้ด้วยกัน คือ งานเทศน์มหาชาติและงานบุญบั้งไฟเข้าไว้ด้วยกัน แต่แบ่งงานออกเป็น 3 วัน (Kijwang, 2022) กรณีดังกล่าว Sakularakarunothai (2005, p. 5) อธิบายไว้เพิ่มเติม ดังนี้

วันรวม คณะแสนผู้เป็นบริวารของเจ้าพ่อกวน บุคคลที่วิญญาณบรรพบุรุษแต่งตั้งให้เป็นร่างทรงนำอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ ซึ่งได้แก่ มีด หอก ดาบ ฉัตร พร้อมพานดอกไม้ธูปเทียน ขันเก้า ขันแปดถือเดินนำขบวนไปยังแม่น้ำหมัน เพื่ออัญเชิญพระอุปคุตโดยสมมุติให้แม่น้าหมันเป็นท้องทะเล ซึ่งเป็นที่ที่พระอุปคุตประทับอยู่ ผู้อัญเชิญจะกล่าวคำอัญเชิญและอีกผู้หนึ่งต้องลงไปในแม่น้ำเพื่องมก้อนกรวดสีขาวใต้น้าแล้วถามว่า “ใช่พระอุปคุตหรือไม่” ผู้ที่ยืนอยู่บนฝั่งจะตอบว่า “ไม่ใช่” พอก้อนหินก้อนที่ 3 ให้ตอบว่า “ใช่นั่นแหละพระอุปคุตที่แท้จริง” เมื่อได้พระอุปคุตมาแล้วนำใส่พานแล้วนาขบวนกลับที่หอพระอุปคุตทำการทักขิณาวัฏ 3 รอบมีการยิงปืนและจุดประทัดซึ่ง*ช่วงเวลานั้นบรรดาผีตาโขนที่นอนหลับหรืออยู่ตามที่ต่างๆ ก็จะมาร่วมขบวนด้วยความยินดีปรีดาเต้นรำเข้าจังหวะกับเสียงหมากกระแหล่งซึ่งเป็นกระดิ่งผูกคอโคกระบือที่ผูกติดไว้กับเอวผีตาโขนเพื่อให้เกิดเสียงขณะเคลื่อนไหวในขบวน* (Sakularakarunothai, 2005, p. 5)

วันแห่ ในขบวนแห่จะประกอบไปด้วยพระพุทธรูป 1 องค์ พระสงฆ์ 4 รูป ติดตามด้วยเจ้าพ่อกวนเจ้าแม่นางทียมและคณะพ่อแสน เหล่าผีตาโขนจะร่วมแห่ในขบวนเช่นกัน เจ้าพ่อกวนจะนั่งอยู่บนกระบอกบั้งไฟ ท้ายขบวนเป็นเจ้าแม่นางเทียมกับบริวาร ชาวบ้านและเหล่าผีตาโขนเดินตามในขบวน ผีตาโขนบางตัวจะแต่งกายเป็นสัตว์ชนิดต่างๆ เช่น สิงโต เสือ ลิง เพื่อให้เข้ากับเหตุการณ์วันที่รับเสด็จพระเวสสันดรพระนางมัทรี พระกัณหา และพระชาลี ออกจากป่ากลับสู่พระนคร โดยมีจุดหมายปลายทาง

ที่วัดโพนชัย ต่อจากนั้นจะมีการแสดงของผีตาโขนซึ่งจำลองเรื่องสมมุติให้มีการต่อสู้ของผีตาโขนระหว่างฝ่ายธรรมะกับฝ่ายอธรรมเพื่อสร้างความตื่นเต้นให้กับผู้ชมและผู้ร่วมงาน ก่อนตะวันตกดินผู้ที่เล่นผีตาโขนต้องถอดเครื่องแต่งกายและหน้ากากผีตาโขนออกให้หมดและนำไปทิ้งลงแม่น้ำหมันห้ามนำกลับบ้าน เพราะถือเป็นการลอยความทุกข์-ความโศกคือสิ่งเลวร้ายให้ไหลไปตามกระแสน้ำ (Sakularakarunothai, 2005, pp. 5-6) สำหรับการเล่นหน้ากากผีในเมืองปากลายประเทศลาว สมพง พันทะวง และคณะ **อธิบายว่า วันเทศน์** จะเป็นวันที่มีการเทศน์มหาชาติที่วัดโพนชัย ชาวบ้านมักเรียกวันนี้ว่าวันพิธีสงฆ์ ไม่มีผีมาเกี่ยวข้อง สำหรับพิธีแห่ผีตาโขนเมืองปากลายก็ปรากฏว่ามีการจัดให้มีการดำเนินงานอยู่ในวันที่ 1 และ 2 เช่นกัน คือ **วันแรก** เป็นวันที่ต้องประกอบพิธีอัญเชิญพระอุปคุตเข้ามาที่วัดเพื่อปกปักรักษาพิธีให้การจัดงานเป็นไปอย่างราบรื่นและไม่ให้พญามารมารบกวนงานพิธี **วันที่สอง** ช่วงสายของวันจะมีพิธีอัญเชิญพระเวสสันดรเข้าเมืองวันที่สองบรรดาผีตาโขนใหญ่ และเล็กจะคอยติดตามส่งพระเวสสันดรเข้าเมือง จากนั้นก็จะนำเอาหน้ากากไปลอยน้ำแล้วต้องมุดลอดสามครั้งแล้วจึงปล่อยผีตาโขนลอยน้ำไป ถ้าไม่ทำก็จะเกิดความเจ็บไข้ได้ป่วย **วันที่สาม** วันฟังเทศน์ เมื่อบรรดาคนบวชผีตาโขนเข้ามาในพิธีแล้วต้องมีการทำบุญอุทิศให้ผีตาโขนด้วย (Panthawong et al., 2019, p. 18)

จากข้อมูลจะพบว่า การกำหนดวันจัดงานเทศน์มหาชาติและแห่พระเวสสันดรเข้าเมืองที่ปากลายที่แขวงไชยะบุลีและงานประเพณีบุญหลวง อ.ด่านซ้าย จ.เลย มีกำหนดวันงานทั้งสิ้น 3 วันด้วยกัน ประเด็นดังกล่าวทำให้เห็นว่า วันที่ 1-2 เป็นวันที่มีการใช้หน้ากากผีโขน ส่วนวันที่ 3 เป็นวันของพุทธศาสนา การลำดับวันเช่นนี้สันนิษฐานได้ว่า เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบ กล่าวคือ วันที่ 3 ซึ่งเป็นวันเทศน์มหาชาติและทำบุญให้ผีโขนเป็นวันสำคัญ งานเทศน์มหาชาติเป็นงานบุญสำคัญจึงจัดในวันที่ 3 ประเด็นที่ควรให้ข้อสนใจคือ การจัดงานประเพณีบุญหลวงและงานเทศน์ผะเหวดที่เมืองปากาลาย 3 วัน เพราะถือกันว่างานบุญผะเหวดเป็นบุญใหญ่และเป็นบุญสำคัญ การตระเตรียมงานและสิ่งของในพิธีมีความละเมียดละไมสูง ดังนั้น จึงต้องมีวันรวม วันแห่ และวันเทศน์ อีกประการหนึ่ง Wongpajan ให้เหตุผลว่า “การทำบุญ 3 วัน” ในหมู่ชาวลาวหลวงพระบาง และหลายพื้นที่ใน สปป.ลาวมักถือกำหนด 3 วัน ตามพระรัตนตรัยคือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ (Wongpajan, Personal Communication, 7 July 2562) ข้อมูลที่พิดสะพง วงพะจันให้มา ถือเป็นแนวปฏิบัติของชาวลาว ซึ่งรายละเอียดไม่เหมือนกับที่พบในภาคอีสาน เพราะจะเห็นว่าในภาคอีสานหลายพื้นที่มีการเตรียมงานบุญ และประเพณีบุญมหาชาติ 2 วันเท่านั้น นั่นคือ วันที่ 1 เป็นวันรวมงานบุญ เรียกว่าวันโฮมโดยจะมีการแห่พระอุปคุตและแห่พระเวสสันดรในวันเดียวกัน และวันที่ 2 จะเป็นวันเทศน์มหาชาติทั้ง 13 กัณฑ์ ความแตกต่างดังกล่าวอาจจะด้วยเงื่อนไขความเร่งรีบและวิวัฒนาการของสังคมที่แตกต่างกัน แต่ถึงอย่างไรก็ปรากฏข้อมูลชัดเจนว่า การแห่ผีตาโขนหรือเล่นผีโขนในภาคอีสานมีเฉพาะที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลยเท่านั้น ข้อนี้ทำให้เชื่อมโยงได้ว่า การสร้างหน้ากากผีตาโขนคงมีแนวคิดเรื่องเชื่อมโยงกับพิธีกรรมแห่พระเวสสันดรของบางท้องถิ่นเท่านั้น เพราะถ้ามีที่มาที่เดียวกันคงมีการแห่ผีโขนอยู่ทั่วไปแต่กลับมีบางท้องถิ่นเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้เองทำให้พบได้ว่าการเล่นหน้ากากผีหรือการเอาหน้ากากผีมาสวมเล่นในพิธีกรรมแห่พระเวสสันดรคือการเล่นโขน แต่เป็นการเล่นโขนผีมีที่มาจากวรรณกรรม และไม่เพียงเท่านั้นหากแต่ยังพบว่า การเล่นหน้ากากผียังพบในพื้นที่อำเภอเชียงคาน แต่เป็นพิธีกรรมแห่หน้ากากเพื่อบวงสรวงดวงวิญญาณสัตว์เลี้ยง ทั้งยังเรียกชื่อแผกไปว่า

“ผีขนน้ำ” หรือผีบวงสรวงขนวัวและขนควาย ดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้

ประเพณีผีขนน้ำบ้านนาซ่าวอำเภอเชียงคาน

ประเพณีผีขนน้ำบ้านนาซ่าว อำเภอเชียงคาน กำหนดจัดขึ้นในงานบุญเดือนหก (บุญบั้งไฟ) ของทุกปีประเพณีผีขนน้ำสันนิษฐานว่ามาจากการเลี้ยงหอ การเลี้ยงผีเจ้าปู่ซึ่งชาวบ้านนับถือผีปู่ย่ามีการเซ่นไหว้เป็นประจำก่อนเข้าฤดูปักดำข้าวกล้าในนาชาวบ้านโดยจ้ำ (ผู้ประกอบพิธีกรรม) ได้กำหนดวันขึ้นข้างแรม 8-15 ค่ำของทุกปีจะกำหนดวันถวายเครื่องเซ่นไหว้ตามคำบอกเล่าของคนทรง (เจ้าปู่) หรือที่เรียกว่าบัวนาง (เจ้าแม่นางเทียม) พร้อมทั้งเหล้า บุหรี่ ผ้าแดง และผ้านุ่งที่จะต้องนำไปถวายเจ้าปู่โดยนำไปพร้อมกันที่ดอนหอ (ศาลเจ้าปู่) หลังจากถวายเครื่องเซ่น ต่อจากนั้นชาวบ้านจะช่วยกันตกแต่งหน้าหน้ากากของผีขนน้ำแห่แหนไปรอบๆ หมู่บ้านเพื่อเซ่นดวงวิญญาณของวัวและควายที่ยังคงวนเวียนอยู่ตามหมู่บ้านซึ่งพบเพียงแต่เส้นขนและเสียงกระดิ่งซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ผีขนวัวผีขนควาย” สมัยก่อนเรียกว่า “การละเล่นผีขน” แต่ทุกๆ ครั้งหลังจบการละเล่นผีขนแล้วฝนมักจะตกลงมาชาวบ้านจึงพากันเรียกว่า “ผีขนน้ำ” (Loei Rajabhat University, 2013, n.p.) เมื่อพิจารณาข้อมูลแล้วจะเห็นได้ว่า ผีขนน้ำบ้านนาซ่าวเป็นพิธีกรรมแสดงความกตัญญูต่อสัตว์ คือวัวและควายถือเป็นสัตว์เกื้อหนุนเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำไร่ทำนาของชาวบ้าน ดังนั้น ผีขนน้ำ หรือผีขนวัวขนควายเป็นพิธีกรรมสืบย้อนให้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า 1) ผีในมิติของคนอีสานส่วนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านนาซ่าว อ.เชียงคาน จ.เลย เชื่อว่าสัตว์มีบุญคุณกับชาวบ้านคือวัวและควายตายแล้วเป็นผีและคงวนเวียนอยู่จึงต้องมีพิธีกรรมเซ่นไหว้ และแต่งหน้ากากออกแห่รอบหมู่บ้าน 2) การกลายเสียงและการตกลงมาของฝนทำให้ชื่อพิธีกรรมการเล่นหน้ากากเปลี่ยนไปเป็นผีขนน้ำ และ 3) ประเพณีผีขนน้ำเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนกับผีวัวควายที่เชื่อว่าตายแล้วแต่วิญญาณยังคงวนเวียนอยู่ กำหนดทำกันที่ศาลเจ้าปู่ดอนหอซึ่งเป็นที่อยู่ของผีอารักษ์ที่ชาวบ้านนับถือ ขณะเดียวกันในพิธีไหว้ผีวัวผีควายก็ทำหน้ากากเซ่นดวงวิญญาณของบรรพบุรุษด้วย ประการที่สำคัญคือ การเล่นหน้ากากเพื่อการเซ่นดวงวิญญาณเช่นนี้เองเป็นการเชื่อมความเป็นคนเข้ากับความเป็นผีซึ่งเป็นระบบความเชื่อเดิม และการสวมหน้ากากเพื่อเซ่นบูชาสัตว์ถือเป็นการซุกซ่อนความสำนึกของชุมชนที่มีต่อสัตว์ภายใต้หน้ากาก พิธีกรรมเช่นนี้ต่อมาเป็นไปเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนด้วย ผีขนน้ำจึงเป็นการเล่นหน้ากากผีเดียวที่ไม่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ลักษณะการเล่นหน้ากากผีในวัฒนธรรมชาวพุทธจังหวัดเลยยังพบในพื้นที่บ้านไฮตาก ต.ลาดค่าง อ.ภูเรือ ที่ควรอธิบายไว้ ดังนี้

หน้ากากผีบุ้งเต้าอำเภอภูเรือ

ผีบุ้งเต้าเป็นหน้ากากยักษ์ที่ทำจากน้ำเต้าแขวนอยู่บนหัวทุงหรือตุง ซึ่งเป็นประเพณีการทำทุงของชาวบ้านไฮตาก ตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย เพื่อนำไปถวายเป็นพุทธบูชาแด่พระพุทธนาวาบรรพตบนอุทยานแห่งชาติภูเรือในช่วงเทศกาลสงกรานต์ พร้อมกับการนำต้นดอกผึ้ง ต้นดอกไม้ไปสักการะพระพุทธนาวาบรรพต คือพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวภูเรืออัญเชิญมาจากวัดพระญาติ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อปี พ.ศ.2520 และได้นำมาประดิษฐานบนอุทยานแห่งชาติภูเรือ เพื่อเป็นสิริมงคล

แด่ชาวภูเรือและผู้ที่มาเยือนภูเรือ ต่อมาชาวบ้านไฮตากเคยอาศัยอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูเรือมาก่อน โดยมีหมู่บ้านเดิมที่ชื่อว่า "บ้านโท่ง" ได้เกิดโรคระบาดทำให้ชาวบ้านแยกย้ายกันไป บ้างก็เดินทางลงไปทางทิศเหนือและได้ตั้งรกรากในเขตตำบลน้ำทูล อำเภอท่าลี่ บ้างก็เดินทางลงไปทางทิศตะวันตกและได้ตั้งรกรากในเขตตำบลลาดค่าง อำเภอภูเรือ โดยบ้านไฮตากอยู่ห่างจากยอดภูเรือเพียง 5 กิโลเมตร (Ladkhang Subdistrict Administrative Organization, 2020)

เมื่อได้ข่าวว่าบนอุทยานแห่งชาติภูเรือมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่มาประดิษฐาน (ชาวบ้านจึงเรียกว่าพระเจ้าใหญ่) จึงมีใจศรัทธาและได้เดินทางลัดป่าเขาขึ้นไปเพื่อสักการะและขอพร ซึ่งมีชาวบ้านคนหนึ่งชื่อยายใบ แต่งงานมาหลายปีแต่ก็ยังไม่มีลูก จึงได้เดินเท้าจากบ้านไฮตากขึ้นไปเพื่อขอลูกจากพระพุทธนาวาบรรพต จากนั้นไม่นานก็สมปรารถนา คุณยายได้บุตรสาวมาหนึ่งคนและเป็นลูกเพียงคนเดียวของคุณยาย จึงทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาอย่างแรงกล้า ร่วมใจกันเดินป่ามาสรงน้ำขอพรเป็นประจำทุกปี จนปี พ.ศ. 2561ผู้ใหญ่บ้านไฮตาก นายจันทรักษ์ อาจสมบาล ได้พาชาวบ้านทำต้นผึ้ง ต้นดอกไม้และทุงขึ้นไปถวาย โดยชาวบ้านได้นำรถไถนาและรถจักรยานยนต์เป็นพาหนะขึ้นไป ชาวบ้านได้ปลูกน้ำเต้าเยอะ นายวัชรินทร์ อาจสมบาล จึงคิดที่จะนำลูกน้ำเต้ามาสร้างมูลค่าเลยได้ทำหน้ากากผีบุ้งเต้าขึ้นซึ่งประจวบกับชาวบ้านจะทำทุงไปถวายแด่พระพุทธนาวาบรรพตและชาวภูเรือนิยมนำน้ำเต้าเงินน้ำเต้าทองไปถวาย นายวัชรินทร์จึงได้ทำหน้ากากน้ำเต้าเป็นรูปยักษ์เพราะเชื่อว่ายักษ์จะทำหน้าที่เป็นทวารบาลป้องกันสิ่งไม่ดีไม่ให้เข้าในเขตพุทธสถาน จึงได้เกิดเป็น "หน้ากากผีบุ้งเต้า" ของชาวบ้านไฮตากขึ้น การละเล่นผู้คนจะสวมหน้ากากผีเข้ากับตัวแล้วมัดธงหรือทุงแมงมุมไหมพรม จากนั้นให้ผู้เข้าในพิธีใส่แล้วแห่ลูกน้ำเต้าเล็กกับตุงไหมพรมขึ้นถวาย กล่าวคือจะสวมใส่พร้อมกับถือหัวผีน้ำเต้าเล็กขึ้นไปถวายด้วย ชาวบ้านตากไฮตากถือกันและตีความว่า น้ำเต้า สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ ความร่ำรวย ยักษ์ คือ ทวารบาลป้องกันสิ่งชั่วร้ายไม่ให้เข้าใกล้พุทธสถานส่วนทุงหรือตุงสื่อถึงความสำเร็จและชัยชนะโดยการเล่น (Ladkhang Subdistrict Administrative Organization, 2020) เมื่อพิจารณาข้อมูลข้างต้นแล้วจะพบว่า พิธีกรรมเล่นผีบุ้งเต้าเป็นพิธีที่มีมาทีหลังการสวมหน้ากากแบบผีตาโขน แทบจะกล่าวได้ว่าเป็นหน้ากากผีที่ใหม่ที่สุดและเป็นการสร้างผีที่ได้รับอิทธิพลจากการสร้างหน้ากากผีตาโขน แต่ทว่าข้อที่ควรสังเกตคือ การสร้างผีบุ้งเต้าอาจถือได้ว่าเป็นหน้ากากผีประดิษฐ์ในประเพณีใหม่ที่สร้างขึ้นเพื่อบูชาพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่มีที่มาจากผู้นำชุมชน อย่างไรก็ดีการสร้างหน้ากากผีขึ้นเพื่อใช้สำหรับสวมเพื่อบูชา หากแต่ใช้รูปยักษ์แทนผีแบบหน้ากากผีตาโขน กระนั้น ก็ยังเรียกว่า "หน้ากากผีบุ้งเต้า" ดังที่ใช้เรียกหน้ากากผีตาโขน ลักษณะเช่นนี้ทำให้เห็นว่า ในพื้นที่จังหวัดเลยจังหวัดเดียวมีการแพร่กระจายของการใช่หน้ากากผีในพิธีกรรม การที่คนทำหน้ากากผีขึ้นสวมทับหน้าคนเช่นนี้ อาจถือเป็นภาวการเชื่อมต่อระหว่างผีกับคน ดังจะกล่าวถึง ดังนี้

หน้ากากผีกับการเชื่อมต่อผีเข้ากับคน

การละเล่นแห่ผีตาโขนไม่มีหลักฐานปรากฏที่แน่ชัดว่ามีมาตั้งแต่เมื่อใดสันนิฐานว่าอาจเกิดพร้อมกับงานประเพณีบุญหลวงหรืองานบุญเผวส "พระเวสสันดร" เกิดจากการจินตนาการเรื่องผีของชาวพุทธที่อิงอยู่กับพิธีเชิญพระเวสสันดรออกจากป่าเพื่อกลับพระนคร โดยเชื่อว่าพวกผีป่าในป่าต่างศรัทธาอาลัยรักในพระองค์จึงตามมาส่งเสด็จโดยแฝงตัวแฝงตนมากับชาวบ้านเข้าเมืองจึงเรียกว่า "ผีตามคน" หรือ "ผีตาขน, ผีตราคน" พอนานเข้าเกิดการเรียกเพี้ยนกลายเป็น"ผีตาโขน" ในปัจจุบัน (Sakularakarunothai, 2005, p. 4) ข้ออธิบายทั้งลาวและไทยต่างเชื่อตำนานผีตามพระเวสสันดรซึ่งเป็นคนเลยมีคำเพี้ยน "ผีตามคน" แต่ประชาชนชาวเมืองปากลาย แขวงไชยะบุลี ออกเสียงเรียกว่า "สิงห์โขน" ก็มี ซึ่งน่าจะหมายถึงสิงห์ทองสัตว์คู่บุญของปู่เยอย่าเยอผีบรรพบุรุษชาวลาว อย่างไรก็ตามหากพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะพบว่า การใช้หน้ากากผีสวมทับที่ใบหน้าของผู้คนในพิธีแห่ทั้งในพื้นที่จังหวัดเลยและเมืองปากลาย คือการเชื่อมต่อระหว่างคนกับผี หรือการทำคนให้กลายเป็นผี กล่าวคือ การสวมหน้ากากเป็นภาวการสมมติให้เป็นตามที่หน้ากากสวมทับลงไป ดังปรากฏชัดว่าการสวมหน้ากากของผู้เล่นผีทั้งในพื้นที่จังหวัดเลยและแขวงไชยยะบุลีต่างทำท่าทางตามหน้ากากที่สวม ดังนั้น การทำให้เป็นคือทำให้ตัวเองเป็นไปตามหน้ากากที่สวมถือเป็นการเชื่อมต่อกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เข้ามามีส่วนกับตัวเองและเชื่อมตัวเองกับสิ่งนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเห็นได้ว่า การสวมหน้ากากผีตาโขนในพิธีแห่พระเวสสันดร ผีขนน้ำ ผีบุ้งเต้าในพื้นที่จังหวัดเลยและการสวมหน้ากากผีโขนในพื้นที่เมืองปากลายคือการทับความเป็นสิ่งอื่นเข้ามากับตัวและปรับพฤติกรรมของตนเองให้เป็นสิ่งที่สวมทับ จะพบว่า การสวมหน้ากากถือเป็นการยอมรับบทบาทของหน้ากากที่สวมใส่อยู่ เป็นการประสมประสานตัวตนของตัวเองเข้าไปกับหน้ากากนั้น ๆ โดยที่ผู้สวมจะละตัวตนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งกับหน้ากาก ดังนั้น ผู้สวมหน้ากากาผีโขนหรือผีตาโขนทั้งหมดจะเชื่อมตัวเองกับภาวะความเป็นผี โดยสังเกตได้จากพฤติกรรมการเดิน การเล่น การขยับท่าทาง การส่งเสียงจะมีความเป็นคนกึ่งผี หรือทำตัวให้เป็นผี ดังนั้น การสวมหน้ากากผีทั้งที่พบในพื้นที่จังหวัดเลย และในเขตเมืองปากลาย แขวงไชยยะบุลี ถือเป็นการเล่นหน้ากากแบบเชื่อมภาวะความเป็นคนกับผีเข้าด้วยกัน แต่ที่ควรสังเกตได้แม้ว่าภาวะที่กล่าวแล้วนี้เป็นการเชื่อมต่อภาวะผีกับคน แต่ประเด็นสำคัญที่ควรอธิบายเชื่อมโยงคือ หน้ากากทั้งหมดเชื่อมคนที่เป็นชาวพุทธกับคติเรื่องผีเข้าด้วยกัน กล่าวคือ การแห่พระเวสสันดรเป็นการแห่พระโพธิสัตว์ ซึ่งถือเป็นภาพตัวแทนของพุทธศาสนา ขณะเดียวกันหน้ากากผีเองก็เป็นภาพตัวแทนของความเชื่อแบบผีที่มีอยู่ในหมู่ผู้คนทั้งที่เลยและแขวงไชยยะบุลีซึ่ง (แขวงเป็นคำเรียกพื้นที่การปกครองเทียบเท่าจังหวัด)

เมื่อพิจารณาจะพบว่า ชาวไทยในจังหวัดเลยโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อำเภอด่านซ้ายเป็นชาวพุทธที่น่าจะนับถือผีมาก่อนหรือนับถือทั้งผีและศาสนาพุทธพุทธ แม้ชุมชนเหล่านี้นับถือพระพุทธศาสนาพร้อมกับนับถือผี กลับไม่พบว่าประชาชนสองฝั่งโขงเล่นหน้ากากพระเวสสันดร หรือตัวละครอื่นในตัวบทวรรณกรรมมหาชาติอย่างที่เล่นหน้ากากผี ลักษณะเช่นนี้อาจสื่อให้เห็นว่า 1) เรื่องพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องสูงหรือมีศักดิ์สูงส่งจึงไม่อาจนำหน้าพระพุทธเจ้าหรือพระเวสสันดรมาสร้างหน้ากากได้ เพราะชาวพุทธถือกันว่าพระพุทธเจ้าและพระเวสสันดรโพธิสัตว์อยู่ในสถานะที่ควรเคารพกราบไหว้จึงเล่นไม่ได้

และ 2) ผีเป็นความเชื่อสถานะรองซึ่งไม่อยู่ในระนาบคือเทียบเท่ากับพุทธศาสนาจึงอาจจะนำมาปรับใช้ทำเป็นหน้ากากเล่นในบุญประเพณีได้ ดังนั้น การเล่นหน้ากากผีเป็นวัฒนธรรมของผู้คนที่เป็นพุทธก็จริงแต่ทว่าการนำหน้ากากมาประกบเข้ากับหน้าคนอาจสะท้อนให้เห็นมิติการเชื่อมภาวะความเป็นคนกับผี ดังนี้ 1) เชื่อมโยงภาวะคนกับความเป็นผีที่ไม่ใช่ความเป็นอื่นหากเป็นภาวะความเชื่อหนึ่งเข้าประสานกับตัวเอง 2) หน้ากากผีถือเป็นภาพตัวแทนความเชื่อแบบหนึ่งที่มีอยู่ในพื้นที่เล่นหน้ากาก 3) หน้ากากผีสื่อให้เห็นถึงการเชื่อมต่อมนุษยภาวะกับอมนุษยภาวะ และ 4) การเล่นหน้ากากผีในงานประเพณีสะท้อนภาพตัวแทนของพุทธศาสนากับความเชื่ออื่นต่างอิงอาศัยกันและกันแบบประสมประสาน หากจะมองให้ชัดและเชื่อมโยงกันแล้วจะพบว่า การเล่นหน้ากากผีที่พบในพื้นที่อำเภอด่านซ้ายและเมืองปากลายน่าจะมีรากวัฒนธรรมร่วมกันในพื้นที่สองฝั่งโขง แต่อาจเป็นไปได้ว่าเป็นเพียงวัฒนธรรมประจำถิ่น ที่กล่าวเช่นนี้เพราะไม่มีให้เห็นทั่วไปในพื้นที่จังหวัดอื่นของทั้งไทยและแขวงอื่นในลาว ดังจะอธิบายถึงต่อไปนี้

วัฒนธรรมรากร่วมหน้ากากผีสองฝั่งโขง

ความเชื่อของผู้คนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงไทยอีสานและลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคติผีปู่เยอย่าเยอซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวลาว และพญาแถนหลวงเองก็มีคำสั่งให้คนลาว เมื่อปู่เยอย่าเยอตายไปให้คนทั้งหลายเคารพนับถือแม้เมื่อจะต้องกินข้าวกินปลาก็ให้เรียกผีบาทั้งสองนั้นกินก่อน แล้วค่อยกินต่อจากผี (Ministry of Education, Fine Arts and Sports and Youth of Lao, 1969, p. 8) ความเชื่อเรื่องผีเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่มีมาแต่โบราณของคนลาวที่พากันนับถือผีแถน ผีพ่อ ผีแม่ ผีด้ำ ตามลัทธิความเชื่อที่รับมาจากจีน (Ministry of Education, Fine Arts and Sports and Youth of Lao, 1969, pp. 8-9) ความเชื่อเรื่องผีดั้งเดิมในลาวเช่นนี้ได้มีอิทธิพลและสืบส่งมาถึงผู้คนในภาคอีสานของไทยในมิติของวัฒนธรรมที่มีรากของคติความเชื่อร่วมกัน ความเชื่อดังกล่าวนี้เองได้มีมาก่อนหน้าที่พระพุทธศาสนาจะเข้ามาในดินแดนแถบนี้ดังปรากฏหลักฐานในตำนานขุนบรมราชาธิราชว่า “*ยามนั้นคนทั้งหลายในเมืองล้านช้างทั้งมวน เอาผีฟ้าผีแถน ผีพ่อผีแม่เป็นที่จั้งที่เพิ่ง เขาก็ฮ้ายนัก เขาบ่ฮู้จักพระพุด พระทัมพระสงสักอัน อันใดท่ออ้างแก้ว อ้างหาน อ้างหอก อ้างดาบ*” (Weravong & Uthensakda, 1994, p. 48)

ความเชื่อเรื่องผีเช่นนี้ได้มีมาก่อนหน้าพระพุทธศาสนาและเมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามาได้มีทั้งความขัดแย้งและประนีประนอมกัน เรื่องความขัดแย้งระหว่างคติการนับถือผีกับพระพุทธศาสนาดังกล่าวปรากฏหลักฐานในรัชสมัยของพระเจ้าฟ้างุ้มราว พ.ศ. 1900 (ค.ศ. 1357) ว่า “ในคาวนั้น ปะชาชนชาวลาวแม่นนับถือสาสะหนาผี การนับถือผีสางนางฮ้ายนั้น แม่นเฮ็ดให้ปะชาชนลาวขาดควมจะเลินสิวิไล ตกทุกได้ยากและเวลานั้นเองบทบาทของพุทดทะสาสะหนาพวมแผ่ลามไปทั่วพูมิพาก ด้วยเหตุนั้น พระนางแก้วเกงยา จึงถวายทูนนำเจ้าฟ้างุ้มว่า ควนนำเอาพุดทะสาสะหนามาเผยแผ่ในอานาจักลาวล้านช้าง” (Sangahkom, 2000, p. 17) เป็นที่น่าสังเกตว่าคติการนับถือผีได้รับความนิยมน้อยลงหรือคติการนับถืออำนาจผีไม่เข้มข้น และถูกปรับลดบทบาทลงจากคติศาสนาใหม่ คือพระพุทธศาสนาที่มา

พร้อมกับอำนาจเจ้าฟ้างุ้ม ลักษณะเช่นนี้เองทำให้การนับถือพระพุทธศาสนาสื่อถึงความเป็นอารยะหรือเชื่อว่ามีความสูงส่งกว่าผีที่มีภาพของความไม่เจริญคล้ายชาวป่า

เมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามาทั้งในสมัยดังกล่าวและต่อ ๆ มาในลาวและลุ่มน้ำโขงภาคอีสานจึงทำให้ได้รับความนิยม เช่นเดียวกันแม้เรื่องการแห่ผีตาโขนก็เป็นคติที่พุทธศาสนาเป็นตัวนำ กล่าวคือการแห่ผีตาโขนเป็นการละเล่นหน้ากากผีเชิงวัฒนธรรมที่แทรกในงานแห่พระเวสสันดรในพื้นที่ปากลายและประเพณีบุญหลวงถือได้ว่าเป็นประเพณีแบบประสมประสานเรื่องผีกับพุทธศาสนา แต่ทว่ากลับมีแกนความเชื่อหลักที่สัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา คือชาวเมืองปากลายเชื่อว่า “บุญประเพณีผีตาโขนเมืองปากลาย แขวงไซยะบุลี แม่นมีที่มาจากเรื่องที่พระเวสสันดรได้ถูกขับไลให้ไปอยู่ที่เขาวงกตในป่าหิมพานต์ต่อมามีผีป่ามาอาสารับใช้เป็นบริวาร และอารักขาพระเวสสันดร ต่อมาเมื่อพระเจ้าสญชัยได้ไถ่สองกุมารและทราบความลำบากของพระเวสสันดรกับพระนางมัทรีแล้วจึงได้มาอันเชิญพระเวสสันดรกลับนครสีพีเมื่อผีป่ารู้ว่าพระเวสสันดรจะต้องจากพวกตนไป ต่างอาลัยรักในพระเวสสันดรจึงตามมาส่งกลับเมืองและถ้าไม่สวมหน้ากากและไม่บวชจะเข้าเมืองไม่ได้” (Panthawong et al., 2019, p. 12) ซึ่งผีโขนในพื้นที่ดังกล่าวจึงไม่ใช่แค่พิธีสวมหน้ากากแล้วถือว่าตนเป็นผีได้เลยหากแต่ต้องบวชก่อน พิดสะพง วงพะจันอธิบายเรื่องดังกล่าวว่า การบวชผีโขนที่เมืองปากลายจะต้องมีการบวชที่ป่าช้าและเปล่งวาจาว่า “พุทธะผู้ข้าขอบวชเป็นผีโขน ธรรมะ ผู้ข้าขอบวชเป็นผีโขน สังฆะ ผู้ข้าขอบวชเป็นผีโขน” แล้วกราบลงสามครั้งก่อนสวมหัวผีโขนเข้ากับตัวผู้ถือผีโขนและหมอยา (Wongpajan, Personal Communication, 7 July 2562) คำสิง เพียนวิไล และแม่ตู้ใหญ่กองคำ ชาวเมืองปากลายอธิบายว่า การสวมหน้ากากผีตาโขนที่เมืองปากลายไม่บวชไม่ได้ถือว่าไม่เป็นผี คือไม่สามารถจะแห่และเข้าขบวนได้ (Peinwikai & Kongkham, Personal Communication, 7 July 2562) จึงพบว่า ผีโขนที่บวชจะต้อวบวชแบบพุทธ ลักษณะเช่นนี้เองที่ทำให้ผีตาโขนไม่เพียงแต่เป็นผีในพิธีกรรมพุทธศาสนา หากแต่เป็นผีในกำกับของพุทธศาสนา

การสวมใส่หรือสุบ (สวม) ใส่หน้ากากผีเมื่อบวชแล้วเท่านั้นจึงจะสามารถเข้าไปในวัดวาอารามได้ (Panthawong et al., 2019, p. 12) การที่ต้องใช้ชื่อเรียกหน้ากากพวกนี้ว่าผีโขน เพราะมีความเชื่อถือผีมาก่อนที่เจ้าฟ้างุ้มจะนำเอาพระพุทธศาสนาเข้ามาในลาว การเล่นผีโขนเป็นการประสมประสานระหว่างพุทธกับผี (Panthawong et al. , 2019, p. 12) แม้ว่านักวิชาการส่วนมากทั้งไทย และลาวต่างมีความเชื่อไปในแนวเดียวกันว่า “ผีตามโขน ผีตามคน” เป็นการเล่นหน้ากากในประเพณีแห่พระเวสสันดรเข้าเมืองในงานบุญหลวงและงานบุญผะเหวดเมืองปากลายก็ตาม แต่กลับไม่พบเรื่องเล่าแทรกว่า “ผีป่าอารักขาพระเวสสันดร และตามมาส่งพระเวสสันดร” กล่าวคือในวรรณกรรมสำหรับเทศน์มหาชาติทุกสำนวนทั้งอีสานและลาวไม่ปรากฏว่าแทรกเรื่องผีอารักขาพระเวสสันดรโพธิสัตว์ไว้ แต่กลับพบข้อมูลลายลักษณ์ที่สำคัญกล่าวถึงการเล่นโขนคราวอันเชิญพระเวสสันดรเข้าเมืองในเวสสันดรชาดกสำนวนหลวงพระบางปริวรรตและเรียบเรียงจากเอกสารใบลานโดยพระวีระจิตตะมหาเถระ[1] (Weerajit Mahathera, 1992, p. 174) กัณฑ์มหาราช ความปรากฏตอนตระเตรียมอัญเชิญพระเวสสันดรเข้าเมือง ดังนี้

[1] อดีตประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แขวงหลวงพระบาง หากเทียบกับตำแหน่งคณะสงฆ์ไทยก็เทียบได้กับตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด

> นะทันตุ กองมุงคุนตีดังคะค่อน หน้าเดียวม่วนสูติ ทั้งนนตีและพาดค้อง วะวู่ต้องเสียงสังข์ โคทา สีซอเพ้งเพียะยิ่ง ดีดพิณติ่งแกมแคน ทินทิมานิ กองไชยแสนซ่างพุ้ม ตีแต่คุ้มเฮาไป กะตุมพา กองไชยตีม่วนหลิ้น ช้างเติบเต้นสะบัดไชย ***ฝูงโขนไกวแกว่งหลิ้น วะวู่เต้นตามมอม***[2]
>
> (Weerajit Mahathera, 1992, p. 174)

อีกสำนวนหนึ่งที่มีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อาจสื่อความให้เห็นการเล่นหน้ากากผีตาโขนคือเวสสันดรอีสานอักษรธรรมฉบับวัดอัมพวา ต.บ้านเล่า อ.เมือง จ.ชัยภูมิ ปริวรรตโดย Maliwan (1990) ซึ่งเป็นฉบับเดียวที่ได้สอบทานต้นฉบับกับฉบับหลวงพระบาง และมีความปรากฏเรื่องสิงห์โขน กัณฑ์มหาราชตอนตระเตรียมขบวนจะไปอัญเชิญพระเวสสันดรเข้าเมือง ดังนี้

> คนทั้งหลายฝูงแฮงฟ้อน อย้อนดาบแกว่งไกวเพลง ขับระเม็งพร้อมพาทย์ตีระนาดและตะโพน **ชาวสิงห์โขนย้ายเยื้อง เครื่องหลิ้นหลากต่างภาษา** (Maliwan, 1990, pp. 190-191)

จากการสืบค้นข้อมูล “การเล่นโขน”จนเป็นที่มาของผีโขนในเวสสันดรต่างฉบับอีก 3 ฉบับ คือ 1) เวสสันดรสำนวนอีสาน ฉบับ หอสมุดแห่งชาติ (2531) มหาชาติเมืองเพชร (ปริวรรตโดยสมาน โซะเหม) และร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกสำนวนสมเด็จกรมพระปรมานุชิตชิโนรส (2554) ไม่ปรากฏการเล่นโขน หรือผีโขนในกัณฑ์มหาราชตอนอัญเชิญพระเวสสันดรกลับนครสีพี แง่นี้อาจเป็นข้อสันนิษฐานได้ว่า ***การแห่พระเวสสันดรและการเล่นผีตาโขนในขบวนอัญเชิญพระเวสสันดรเป็นพิธีกรรมสืบเนื่องจากการเล่นโขนที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรมเวสสันดร***ซึ่งมีเฉพาะสำนวนอีสานและสำนวนหลวงพระบาง ที่กล่าวเช่นนี้เพราะมีข้อควรเชื่อได้ว่า 1) การเล่นหน้ากากที่มีชื่อ ผีโขน-สิงห์โขน-ผีตามคน ทั้ง 3 อย่างไม่ปรากฏการเล่นเช่นนี้ในภาคอื่นของไทย และไม่พบในพิธีแห่หน้ากากใดๆ ในวรรณกรรมอื่นที่เกี่ยวเนื่องกับการแสดงโขน 2) การเล่นโขนในวรรณกรรมเวสสันดร กับการใช้หน้ากากผีน่าจะสะท้อนความเชื่อมโยงระหว่าง “การเล่นโขนในรูปหน้ากากผี” หน้ากากผีจึงเป็นโขนแบบหนึ่งเช่นเดียวกับโขนอื่นที่ประกอบสร้างขึ้นจากวรรณกรรม/วรรณคดี และ 3) หน้ากากผีตาโขนเป็นการเล่นโขนก็จริง แต่เป็นการเล่นโขนหน้ากากในพิธีกรรมของชาวพุทธ ทั้งนี้ แง่มุมที่ควรอธิบายไว้ในที่นี้คือการแห่พระเวสสันดรกับการเล่นหน้ากากผีตาโขนสัมพันธ์กันอย่างไร

---

[2]มอมเป็นสัตว์ในตำนาน เป็นพาหนะของเทพปัชชุนนะเทวบุตร ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งฝนในคติล้านนา ตัวมอมมีรูปร่างคล้ายแมวผสมสิงโต

พิธีแห่พระเวสสันดรเข้าเมืองเป็นพิธีกรรมสำคัญสำหรับชาวพุทธในภาคอีสานรวมถึงในลาวหลายพื้นที่ ถือเป็นพิธีกรรมก่อนการเทศน์มหาชาติที่ต้องถือเป็นธรรมเนียมทำกันเกือบทุกหมู่บ้าน กล่าวคือเมื่อจะต้องมีงานบุญเทศน์มหาชาติจะต้องมีพิธีแห่พระเวสสันดรเข้าเมือง โดยมีรูปแบบพิธีกรรมเชิงสัญลักษณ์สื่อถึงการหมดเวรของตัวละครพระโพธิสัตว์ ลักษณะเช่นนี้เองเป็นเหตุการณ์ที่สื่อให้เห็นสัญลักษณ์หรือโครงสร้างเรื่องว่า เมื่อตัวละครเอกคือพระโพธิสัตว์รบชนะ ผ่านพ้นภัย หรือผ่านการทดสอบพ้นจากการใช้ชาติเวรแล้ว ตอนท้ายมักจะต้องมีการแห่เฉลิมฉลอง การแห่ดังกล่าวนี้เองจึงน่าจะเป็นพิธีกรรมเชิงสัญลักษณ์ที่สำคัญ ข้อสันนิษฐานเรื่อง “ผีตาโขน-ผีโขน-สิงห์โขน” คือ การทำพิธีแทรกทั้งที่พบในประเพณีบุญเดือน 3-4 เมืองปากลาย แขวงไชยะบุลี และแห่พระอุปคุต+พระเวสสันดรในงานบุญหลวงอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยใน เดือน 7 จากการพิจารณาข้อมูลการแห่เล่นหน้ากากผีทั้ง 4 มิติสามารถแสดงความแตกต่างและเหมือนในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบหน้ากากผีตาโขน

ลำดับที่	มิติความเป็นผีตาโขน	ผีขนน้ำ เชียงคาน	ผีบุ้งเต้า ภูเรือ	ผีตาโขนเมือง ปากลาย	ผีตาโขน ด่านซ้าย
1	จัดขึ้นในงานบุญผะเหวด	-	-	✓	✓
2	จัดให้มีการใส่หน้ากากผีใหญ่	✓	✓	✓	-
3	มีหน้ากากผีเล็กประกอบ	-	-	✓	✓
4	สร้างหน้ากากผีที่ป่าช้า	-	-	✓	✓
5	ผีโขนคือผีตามส่งพระเวสสันดร	-	-	✓	✓
6	ผีโขนมีการบวชก่อนเป็นผี	-	-	✓	-
7	มีจารีตประเพณีรักษาศีล 5	-	-	✓	-
8	ผีตาโขนคือการละเล่น	✓	-	✓	✓
9	ผีตาโขนคือพิธีกรรม	✓	✓	✓	-
10	เสร็จพิธีแล้วทิ้งหน้ากากลงน้ำ	-	-	✓	✓

จากตารางควรสังเกตได้ว่า หน้ากากผีขนน้ำ อำเภอเชียงคาน และ ผีบุ้งเต้า อำเภอภูเรือ เป็นการเล่นสวมหน้ากากผีที่ไม่สัมพันธ์กับบุญพิธีพระเวสสันดร และผีตาโขนเมืองปากลายแขวงไชยยะบุลี กับผีตาโขนอำเภอด่านซ้ายเองก็มีความแตกต่างกัน ที่ถือว่ามีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์คือผีโขนเมืองปากลาย กระนั้นก็ยังพบว่าหน้ากากผีทั้ง 4 มิติ มีเพียงผีขนน้ำที่เป็นการเล่นหน้ากากผีเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อสัตว์และเคารพผีปู่ตา ส่วนหน้ากากผีที่เหลือถือเป็นการเล่นหน้ากากผีในวัฒนธรรมพุทธศาสนา

หน้ากากผีตาโขนในวัฒนธรรมพุทธศาสนาเป็นใหญ่ในลาวล้านช้าง

จากการพิจารณาข้อมูลการทำหน้ากากผีตาโขน หรือผีโขนจะพบข้อควรสังเกตสำคัญคือ แม้ชื่อการทำหน้ากากในพิธีกรรมจะมีคำว่า “ผี” แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลและสืบย้อนถึงความเกี่ยวเนื่องกับตัวบทที่เป็นที่มาของการสร้างพิธีแห่ “คือการแห่พระเวสสันดรโพธิสัตว์” ทั้งที่เมืองปากลาย แขวงไชยะบุลี และที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย แสดงให้เห็นภาพตัวแทนของพระพุทธศาสนา การทำให้พุทธศาสนามีการแห่และเพิ่มการสร้างหน้ากากเข้าในขบวนพิธีทั้งสองแห่งย่อมแสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนามีการปรับตัวเข้ากับระบบความเชื่อท้องถิ่น ที่กล่าวเช่นนี้เพราะปรากฏว่า ขบวนหน้ากากผีตาโขนจะเป็นขบวนสุดท้ายในพิธีแห่ (Wongpajan, Personal Communication, 7 July 2562) การนำขบวนหน้ากากผีเข้ามาร่วมในพิธีเป็นขบวนสุดท้ายย่อมสื่อให้เห็นว่า “พุทธนำผี” คือแม้ว่าจะมีการแห่หน้ากากผีในพื้นที่เขตอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย และแห่ผีตาโขนที่เมืองปากลาย ต่างก็เล่นท้ายขบวนแห่พระเวสสันดรซึ่งมีพระพุทธรูป และพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของพุทธศาสนาอยู่ต้นขบวน ต่อเมื่อท้ายขบวนจึงมีการเล่นหน้ากากผีตาโขน ซึ่งข้อนี้น่าจะสื่อให้เห็นว่า ขบวนแห่พระเวสสันดรมีทั้งสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นทั้งมิติของพุทธศาสนาและความเป็นผี แม้มีหลักฐานว่าความเชื่อเรื่องผีในชุมชนชาวเลยและลาวมีมาก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเข้ามา แต่ทว่าเมื่อวันหนึ่งผู้คนในชุมชนชาวเลยและลาวยอมรับระบบความเชื่อใหม่คือพุทธศาสนา จากนั้นจึงทำให้มีการปรับเปลี่ยนให้ความเชื่อเดิมอยู่ในสถานะรอง ประการสำคัญที่ควรกล่าวไว้ในที่นี้คือขบวนแห่ที่มีความหลากหลายทั้งที่ปากลายและอำเภอด่านซ้ายสื่อให้เห็นการเชื่อมโยงผีกับพุทธเข้าด้วยกัน กล่าวคือ ขบวนแห่งานบุญหลวงที่ด่านซ้ายและปากลายเป็นการสร้างพิธีกรรมพุทธประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อแสดงให้เห็นการอยู่ร่วมกันแบบประสมประสานความเชื่อแบบพุทธและผีให้ดำรงอยู่ กระนั้น ก็ควรสังเกตว่าพุทธมีสถานะเป็นผู้นำหรือมีสถานะสูงกว่าผี เพราะเมื่อจะต้องจัดให้มีการเล่นหน้ากากผีเข้าในพิธีแห่จึงจัดให้อยู่ท้ายขบวน ซึ่งการให้กลุ่มหน้ากากผีอยู่ท้ายขบวนเช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นความเป็นรองและมีสถานะผู้ไม่ใช่หัวหน้า ดังจะอธิบายตามแผนผัง ดังนี้

แผนผังที่ 1 แผนผังโครงสร้างขบวนแห่ผีตาโขนในพิธีอัญเชิญพระเวสสันดรเข้าเมือง

หัวขบวน	ผู้เฒ่าผู้แก่	ดนตรีแห่	-	ท้ายขบวน
-พระพุทธรูป -พระอุปคุต-พระสงฆ์		+วัยรุ่น	+นางเทียม	-หน้ากากผี

จากแผนผังจะพบว่า พระพุทธรูป-พระอุปคุตจะได้รับการอัญเชิญขึ้นนำหน้าขบวน หรืออาจจะนำด้วยพระภิกษุสงฆ์สามเณร ต่อมาจะเป็นเฒ่าจ้ำ/พ่อพราหมณ์หรือผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ถัดจากนั้นมักจะเป็นเครื่องดนตรีประกอบการแห่ วัยรุ่นคนหนุ่มสาวแล้วตามด้วยนางเทียมและขบวนหน้ากากผีตาโขน การเรียงลำดับขบวนเช่นที่กล่าวนี้ควรสังเกตได้ว่า ผู้คนในชุมชนทั้งไทยและลาวถือว่า การทำพิธีสำคัญๆ จะต้องอาราธนาพระสงฆ์ หรือตั้งพระพุทธรูปไว้ในพิธี ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า พิธีแห่พระเวสสันดรจะต้องมีพระพุทธรูป พระสงฆ์ หรือพระอุปคุตนำหน้าขบวนเสมอ ส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งคือ ส่วนท้าย

ขบวน โครงสร้างการวางเรียงขบวนหน้ากากผีตาโขนอยู่ท้ายขบวนอาจจะแสดงว่า 1) ผู้คนในชุมชนลาวและอีสานนอกจากแสดงให้เห็นมิติของความเชื่อเรื่องดังกล่าวแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงจิตนาการของสังคมนั้นๆ (ไทยเลยและลาว) เกี่ยวกับโลกที่มองไม่เห็น 2) แสดงให้เห็นถึงการเล่นและใช้หน้ากากในพิธีกรรมเพื่อแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงโลกปัจจุบันเข้ากับโลกที่อยู่ในจินตนาการ และ 3) แสดงให้เห็นความเป็นอยู่ของระบบความเชื่อเรื่องผีที่ยังไม่ได้สูญหายไป หากแต่เป็นความเชื่อที่ดำรงอยู่ร่วมกับศาสนาหลักคือพุทธศาสนาและอยู่ในสถานะที่เป็นรอง ข้อสันนิษฐานที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือความเชื่อเรื่องผีมีลักษณะเป็นนามธรรม และมีส่วนสัมพันธ์กับความกลัวและกลางคืน ส่วนพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีแนวคิดเชิงเหตุผลให้ผู้นับถือรู้แจ้งคล้ายกับแสงสว่าง ลักษณะความตรงกันข้ามทั้งสองมีลักษณะอิงอาศัยกันและกันคล้ายกลางวันและกลางคืนที่ขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้

ประเด็นสำคัญที่เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่า หน้ากากผีตาโขนที่เมืองปากลายเป็นการเล่นหน้ากากผีภายใต้การควบคุมของพุทธศาสนาเพราะผู้จะสวมทับหน้ากากผีเข้าที่ตัวหรือเป็นผีโขนใหญ่จะต้องผ่านพิธีบวช ซึ่งการบวชถือเป็นพิธีกรรมเชิงสัญลักษณ์ทางศาสนาพุทธที่สำคัญ แต่การสวมหน้ากากผีกลับใช้ถ้อยคำถือบวชแบบพุทธ ดังที่พิดสะพง วงพะจัน กล่าวว่า การบวชผีโขนที่เมืองปากลายจะต้องมีการบวชที่ป่าช้าและเปล่งวาจาว่า “พุทธะ ผู้ข้าขอบวชเป็นผีโขน ธรรมะ ผู้ข้าขอบวชเป็นผีโขน สังฆะ ผู้ข้าขอบวชเป็นผีโขน” แล้วกราบลงสามครั้งก่อนสวมหัวผีโขนเข้ากับตัวผู้ถือผีโขนและหมอยา (Wongpajan, Personal Communication, 7 July 2562)

การสวมหน้ากากผีตาโขนที่เมืองปากลายที่ผู้สวมไม่ได้ผ่านพิธีกรรมบวช ถือว่าไม่เป็นผีโขนสมบูรณ์ คือไม่สามารถจะเข้าขบวนแห่ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงถือได้ว่าผีตาโขนเป็นการเล่นหน้ากากผีในจินตนาการเชิงพิธีกรรม แต่เป็นผีที่อยู่ในระเบียบและการจัดวางนำเข้าบวชแบบพุทธศาสนา ประการสำคัญที่ควรอธิบายไว้ในที่นี้คือ การสวมหน้ากากผีตาโขนทั้งไทยและลาว ต่างเชื่อว่ามีที่มาหรือมีมาจากตำนานผีตามส่งเสด็จพระเวสสันดร และมีหลักฐานการเล่นหน้ากากโขนในมหาชาติสำนวนลาวหลวงพระบางและสำนวนอีสาน (วัดบ้านเล่า) เท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมเป็นไปได้ที่พบข้อมูลว่าคนเล่นหน้ากากผีโขนจะตามเสด็จพระเวสสันดรโพธิสัตว์จะต้องผ่านพิธีบวชก่อนการบวชคือการทำผีให้เป็นพุทธ ลักษณะเช่นนี้อาจสื่อความได้ว่าผีป่าหรือหน้ากากผีน่าจะเป็นภาพตัวแทนของสิ่งที่ไม่ใช่พุทธ ไม่เจริญ หรือชนเผ่าที่ไม่ใช่ลาว หรืออาจหมายถึงชาวป่าชาวดอย ต่อเมื่อบวชแบบพุทธแล้วจึงสามารถเข้ามาในวัดวาอารามได้ เหตุนี้พุทธศาสนาน่าจะเป็นภาพตัวแทนความสูงส่งซึ่งเท่ากับเมืองกล่าวคือไม่เป็นป่า และขบวนแห่ทั้งหมดทั้งไทยและลาวเองก็แห่เข้าวัดแทนที่จะไปที่หอหลวงหรือหอ หลักบ้านที่เป็นที่อยู่ของผีบรรพบุรุษ กล่าวคือในทุกๆ พื้นที่ที่มีการแห่พระเวสสันดรเข้าไปมักจะสมมติให้มีสถานที่แห่งหนึ่งเป็นเมืองสีวีราษฎร์ สถานที่นั้นมักเป็นวัดประจำหมู่บ้าน คือสมมติให้วัดเป็นเมือง ดังนั้น เมื่อขบวนแห่พระเวสสันดรแห่เข้าเขตชุมชนแล้วจะจบลงที่วัดคือกลับเข้าวัดทุกครั้ง การเล่นหน้ากากผีท้ายขบวนทั้งที่ไทยและลาวแม้จะเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมที่พบเห็นได้คล้ายกับที่อื่น ๆ ในโลก แต่การเล่นหน้ากากผีโขนในไทยและลาวในงานบุญแห่พระเวสสันดรน่าจะแสดงให้เห็นถึงจินตนาการเรื่องผีหรือโลกที่ไม่สามารถสัมผัสได้ของคนในสังคมนั้น ๆ กลับพบว่า การสวมหน้ากากผีตาโขน และผีบุ้งเต้าเป็นการสวมหน้ากากผีแบบพุทธที่ควบคุมโดยพุทธ

ศาสนา มีเพียงการสวมหน้ากากผีขนน้ำที่ไม่ได้มีการเข้าพิธีที่พุทธศาสนาเป็นผู้นำ กล่าวคือ การสวมหน้ากากเล่นผีทั้งที่ไทยและลาวได้รับการกำหนดจัดวางจากพระพุทธศาสนาค่อนข้างชัดเจน นั่นคือมีพุทธศาสนาเป็นปัจจัยเบื้องล่างค่อยกำกับผีซึ่งเป็นปัจจัยเบื้องบน คือเมื่อวัฒนธรรมพุทธหมุนเวียนผีก็มักจะหมุนตาม ดังแผนภูมิประกอบต่อไปนี้

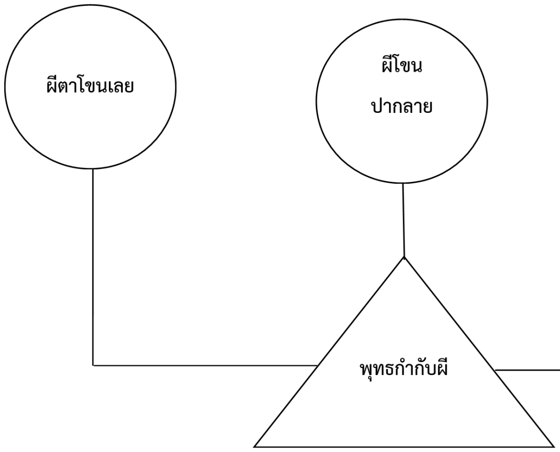

สรุปส่งท้าย

จากที่อธิบายไว้ข้างต้นทำให้ได้ข้อสรุปว่า จินตนาการหน้ากากผีในวัฒนธรรมพุทธสองฝั่งโขงที่ปรากฏในพื้นที่ 4 แห่งด้วยกัน คือ หน้ากากผีในพิธีกรรมการแห่ผีตาโขนอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย หน้ากากผีขนน้ำอำเภอเชียงคาน ผีบุ้งเต้าอำเภอภูเรือ และ ผีโขนปากลายแขวงไชยะบุลี สปป.ลาว จากการการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า 1) หน้ากากผีในพิธีกรรมทั้ง 4 เป็นการสร้างหน้ากากผีจากพิธีแห่พระเวสสันดรเข้าเมือง 2 พื้นที่คือ ผีตาโขนด่านซ้ายและผีโขนปากลาย จากการแสดงความเคารพวิญญาณสัตว์ที่ตายไปแล้วหน้าศาลปู่ตา 1 แห่งคือหน้ากากผีขนน้ำ และ จากการแห่เครื่องบูชาพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คือหน้ากากผีบุ้งเต้า 2) การสวมหน้ากากผีทั้งหมดเป็นการสวมประสานความเป็นผีเข้าในพิธีกรรม ซึ่งถือเป็นจินตนาการถึงสิ่งที่มองไม่เห็นแล้วสร้างให้เป็นหน้ากากใช้ในพิธีกรรม 3) วัฒนธรรมการสวมหน้ากากในพื้นที่สองฝั่งโขงคือการสวมทับภาวะผีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนชาวพุทธที่นับถือผีมาก่อน

การสวมหน้ากากผีในพิธีกรรมของชาวเลยและชุมชนลาวเมืองปากลายจึงน่าจะสืบย้อนให้ทราบถึงการดำรงอยู่ของความเชื่อผีภายใต้วัฒนธรรมพุทธศาสนาเป็นใหญ่ในพื้นที่สองฝั่งโขงผ่านจินตนาการหน้ากาก และสถานะของผีในกำกับวัฒนธรรมพุทธศาสนา หน้ากากผีโขนทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงจินตนาการของผู้นับถือพระพุทธศาสนาและผีแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย ด้วยเหตุนี้เอง หน้ากากผีในพื้นที่วัฒนธรรมทั้ง 4 แห่งแสดงให้เห็นว่า คนสร้างให้ผีดำรงอยู่ในพิธีกรรม และพิธีกรรมที่มีหน้ากากผีเป็นวัฒนธรรมสัมพันธ์ทางความเชื่อนั่นเอง

References

Anumamrajathon, P. (1988). **Traditions about the birth and death**. Bangkok: Teachers Council of Latphrao Printing. (In Thai)

Ariyanuwat, P. (1993). Isan people's beliefs. In P. Duke et al. (ed). **Folk culture: Beliefs**. (pp 1-15). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)

Department of Fine Arts Department. (1990). **Sukhothai stone inscription The first stone inscription of King Ramkhamhaeng.** Bangkok: Thailand National Library. (In Thai)

Khotkhantha. M. (2022). **Isan Tradition.** Retrieved from https://www.isangate.com/new/isan tradition.html. (In Thai)

JantaJorn, S. [Tran.]. (2008). **Lao history (prehistoric - to the present)**. Kalasin: Prasan Printing. (In Thai)

Kijwang. B. (2022). **Phi Ta Khon Museum at Wat Phonchai Dan Sai District Loei Province**. Retrieved from http://www.snc.lib.su.ac.th/snclibblog/?p=38189. (In Thai)

Loei Rajabhat University. (2013). **Thai identity and culture of Loei**. Loei: Loei Rajabhat University. (In Thai)

Ladkhang Subdistrict Administrative Organization. (2020). **Local landmark**. Retrieved from http://ladkang.go.th/public/locallandmark/data/detail/locallandmark. (In Thai)

Maliwan, P. (1990). **Lam Phra Wet-Sermon Mahachat or Mahaesantra Jataka Isan version**. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (In Thai)

Ministry of Education, Fine Arts and Sports and Youth of Lao. (1996). **Antecedents of Luang Prabang**. Vientiane: Lao National Library. (In Lao)

Ministry of Public Relations and Culture of Lao. (2000). **Lao history (primitive - present)**. Vientiane: Lao Government Printing. (In Lao)

Nimmanahaeminda, P. (2002).**Folk tales studies** (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)

Rattanawong, S. & Bernard, G. [Tran.]. (nd.). **Lao in 1640.** Vientiane: Lao Government Press. (In Lao)

Sakularakarunothai, T. (2015). **The ceremony of Phi Ta Khon festival to contemporary jewelry** (Master's thesis). Silpakorn University. (In Thai)

Sang-Akhom (2000). **Lao National and Lao people in past and present.** Vientiane: Nagornluang Printing. (In Lao)

Sompong, P. (2019). **A study the Pi Ta Khon Festival of Laos according to the concept of the structure of mass communication** (Bachelor's thesis). Sudsaka College for Management and Technology of Lao. (In Lao)

Weerajit Mahathera, (1992). **Mahachat sermon**. np. (In Lao)

Werawong, S. (2001). **Ancient Lao history to 1946**. Vientiane: Nanthatulad Printing. (In Lao)

Werawong, S. & Uthensakda, N. (1994). **The legend of King Khunbarom**. Vientiane: Lao National Library. (In Lao)

Winyarat, J. [Tran.]. (2010). **Lao history.** Bangkok: Social Sciences and Humanities Textbook Project Foundation. (In Thai)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร*

The Cultural Tourism in New Normal Tourism of Bangkok Metropolitan Floating Market Communities

รุ่งภัสสรณ์ ศรัทธาธนพัฒน์ / Rungbhassorn Satthathanabhat

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240, Thailand

Email: Rungbhassorn.s@rumail.ru.ac.th

Received: November 1, 2022
Revised: December 12, 2022
Accepted: December 22, 2022

Abstract

The research was aimed to: 1) study the context of Bangkok metropolitan floating market community, in physical descriptions of areas, community background, language, and local culture, 2) study potential of Bangkok metropolitan floating market community for cultural tourism, and 3) present the model of cultural tourism in new normal dimensions of Bangkok metropolitan floating market community. The research methodology was qualitative document research and fieldwork, in-depth interviewing and focus group. The purposive samplings were 36 of administrators, community members and tourists all concerned in 6 floating markets, 1) Klonglatmayom, 2) Khwan Riam, 3) Watsaphan, 4) Wat Talingchan, 5) Buengwatphrayasuren, and 6) Sampheng 2. The research findings revealed that: 1) the context in physical descriptions of areas, community background as a whole were canal, people travelling by boats, agriculturists, communicated in standard Thai language, local culture of alms giving to monks in boats, festivals of loykratong and songkran with the highlights of the souvenir shop, and

---

*ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายจ่ายจากรายได้มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเภทมหาวิทยาลัย โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา งบประมาณประจำปี 2564

waterfront restaurants, 2) potential of Bangkok metropolitan floating market community for cultural tourism, as a whole were in: (1) tourists' attractions, (2) tourists' receptions, and (3) administrations, 3) the model of new normal dimensions of Bangkok metropolitan floating market community was presented as "CSPPC MODEL" with 5 components: 1) Conceptual Innovations, 2) Service Innovations, 3) Participative Innovations, 4) Protective Innovations, and 5) Communication Innovations. The evaluation of cultural tourism in new normal dimensions of Bangkok metropolitan floating market community model was standard and contributed to the possibility, accuracy, and clearly coverage.

Keyword: Bangkok Metropolitan, Cultural Tourism, Floating Market Community, New Normal Dimensions

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานครในด้านลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ประวัติชุมชน ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน 2) ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ 3) นำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร ใช้ระเบียบแบบแผนวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มวิทยากรและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนชาวตลาดน้ำจำนวน 36 คนจากตลาดน้ำในกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง ได้แก่ 1) ตลาดน้ำคลองลัดมะยม 2) ตลาดน้ำขวัญเรียม 3) ตลาดน้ำวัดสะพาน 4) ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน 5) ตลาดน้ำบึงพระยาวัดพระยาสุเรนทร์ และ 6) ตลาดน้ำสำเพ็ง 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) บริบทของชาวชุมชนตลาดน้ำ ส่วนใหญ่อยู่บริเวณริมคลอง ชาวชุมชนใช้เรือในการสัญจรไปมาทางน้ำ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพืชผลทางการเกษตรเป็นหลัก ใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสาร วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญคือกิจกรรมตักบาตรทางน้ำ ประเพณีที่นิยมจัดคือสงกรานต์ และลอยกระทง จุดเด่นคือการขายสินค้าขายของที่ระลึกและร้านอาหารรับประทานริมน้ำได้ 2) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่ามีการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว การรองรับด้านการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการ และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ที่ผู้วิจัยนำเสนอได้แก่ "CSPPC MODEL" มี 5 นวัตกรรม ได้แก่ 1) นวัตกรรมทางความคิด 2) นวัตกรรมการให้บริการ 3) นวัตกรรมการมีส่วนร่วม 4) นวัตกรรมการป้องกันและ 5) นวัตกรรมการสื่อสาร นอกจากนี้ผลการประเมินรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานครมีมาตรฐานทุกด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ทั่วไป ด้านความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้อง และด้านความละเอียดครอบคลุม

คำสำคัญ: กรุงเทพมหานคร; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; ชุมชนตลาดน้ำ; มิติวิถีใหม่

บทนำ

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจัดเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว (Sukhothai Thammathirat Open University, 2018) เมื่อ พ.ศ. 2560 หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (UNWTO) ได้ทบทวนความหมายของคำว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบริบทของสังคมยุคปัจจุบันโดยสรุปว่าหมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดหนึ่งที่สร้างแรงกระตุ้นให้กับผู้เยี่ยมชมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การค้นหาและการจดจำผ่านการสัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจ ทั้งสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โดยครอบคลุมถึงการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เยี่ยมชม รวมถึงการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้เยี่ยมชมกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีและชุมชนท้องถิ่น พร้อมเปิดโอกาสในการเชื่อมโยงศาสตร์อื่นๆ เข้ามาบูรณาการกับการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพในฐานะหนึ่งในเครื่องมือที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ (The United Nations, 2018) ทำให้เข้าสู่กระบวนการเชื่อมโยงชุมชนกับนักท่องเที่ยวรวมทั้งการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์โดยตรง (Thiraphong, 2020) จึงกล่าวได้ว่าเป็นการขยายขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวงกว้างขึ้นมากกว่าคำว่าการอนุรักษ์เท่านั้น

ปัจจุบันรัฐบาลยังคงสนับสนุนการท่องเที่ยวด้านนโยบายและงบประมาณเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ออกมาเดินทางท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในยุคที่โควิด-19 กำลังระบาดไปทั่วโลก ส่งผลให้การท่องเที่ยวต้องหยุดชะงัก ธุรกิจท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องพึ่งพานักท่องเที่ยวในประเทศเป็นหลัก และต้องตีโจทย์ใหม่ในยุค New Normal ให้ได้และด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 หรือโคโรน่าไวรัสช่วงปลาย พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2563 ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง แพร่กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายเป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงของมนุษยชาติ มนุษย์จึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิม ๆ โดยปรับหาวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อโรคควบคู่ไปกับความพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ อันนำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมถึงการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร เกิดการบ่ายเบนออกจากความคุ้นเคยอันเป็นปกติมาแต่เดิมในหลายมิติ ทั้งด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขอนามัย การศึกษา การสื่อสารและการทำธุรกิจ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปจนทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม (Bunsiriphan, 2021) โดยเฉพาะสังคมในเมืองหลวงของประเทศไทย

กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญเป็นจำนวนมาก หนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือ “ตลาดน้ำ” ซึ่งได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพราะตลาดน้ำมีเอกลักษณ์แสดงถึงวัฒนธรรมความเป็นมาและวิถีชีวิตของคนในสมัยก่อน ในอดีตแม่น้ำลำคลองเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ผู้คนมักตั้งบ้านเรือนและทำสวน ทำไร่ริมน้ำ จึงลำเลียงสินค้าโดยเรือไปยังผู้ซื้อและเกิดเป็นตลาดขึ้น กรุงเทพมหานครเป็นที่ตั้งของชุมชนชาวสวนตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เรียกว่าชุมชนสวนบางกอก มีการขุดคลองผันน้ำเข้าสวนเป็นจำนวนมาก เกิดเป็น

โครงข่ายคูคลอง ในแต่ละพื้นที่มีผลผลิตที่แตกต่างกัน อาทิ ลางสาดคลองสาน ส้มบางมด ส้มโอวัดจันทร์ เป็นต้น จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้ากันจนเกิดขึ้นเป็นตลาดน้ำ (Sammanithi, 2011) ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตลาดน้ำที่สำคัญแห่งแรก น่าจะเป็นปากคลองตลาด ซึ่งอยู่ระหว่างป้อมจักรเพชรและป้อมผีเสื้อ ต่อมาในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ถือเป็นยุคสมัยของตลาดน้ำและชุมชนเกษตรกรรม มีการขุดคลองสำคัญทำให้เกิดเครือข่ายเชื่อมโยงแม่น้ำขึ้นส่งผลทำให้เกิดตลาดน้ำมากมาย (Phiraphan et al., 2005) ภายหลังปี 2500 รัฐได้ตระหนักถึงการพัฒนาชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมแบบตะวันตก มีการตัดถนนเข้าสู่ชุมชน มีการพัฒนาระบบชลประทาน ตลอดจนระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมลดลง วิถีชีวิตทางน้ำจึงลดลง และนับแต่ปี พ.ศ.2520 ตลาดน้ำในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้สิ้นสุดเกือบทั้งหมด จนในช่วงปี พ.ศ. 2540 เกิดกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบกับทางรัฐมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้มีการฟื้นฟูตลาดน้ำขึ้นมาใหม่ (Haocharoen, 2018)

กรุงเทพมหานครมีตลาดน้ำสำคัญ 6 แห่ง ได้แก่ ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตลาดน้ำขวัญเรียม ตลาดน้ำวัดสะพาน ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน ตลาดน้ำบึงพระยา วัดพระยาสุเรนทร์ และตลาดน้ำสำเพ็ง 2 จากการที่ตลาดน้ำเคยได้รับความสนใจ ปัจจุบันการค้าซบเซาไม่ได้รับความนิยมอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการคมนาคม

งานวิจัยเกี่ยวกับตลาดน้ำในกรุงเทพมหานครยังมีจำนวนไม่มากนักและยังไม่มีการศึกษาวิจัยตลาดน้ำแหล่งสำคัญในภาพรวมของกรุงเทพมหานคร มีงานวิจัยไม่กี่ชิ้นที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโควิด 19 และภาคการท่องเที่ยว ผลการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลกระทบของโควิด 19 ในมิติของเศรษฐกิจและสังคมการท่องเที่ยว ผู้วิจัยเห็นว่าการท่องเที่ยวยังคงเป็นแหล่งรายได้สำคัญของชาติซึ่งได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโรค และผลจากการที่รัฐบาลใช้มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดในปีที่ผ่านมาจำเป็นต้องมีการฟื้นฟูภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในยุค New Normal ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตลาดน้ำในกรุงเทพมหานครเพื่อศึกษาบริบทต่าง ๆ รวมถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวชุมชนตลาดน้ำ โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่ตลาดน้ำสำคัญ 6 แห่ง ได้แก่ ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตลาดน้ำขวัญเรียม ตลาดน้ำวัดสะพาน ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน ตลาดน้ำบึงพระยา วัดพระยาสุเรนทร์ และตลาดน้ำสำเพ็ง 2 ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นตลาดน้ำขนาดใหญ่ สามารถพัฒนาศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้มาก แต่ทว่าปัจจุบันกำลังประสบปัญหาหลายประการ และยังมีปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เช่น ปัญหาการแพร่ระบาดจากเชื้อโรคโควิด-19 ปัญหาการพัฒนาโลจิสติกส์ รวมถึงปัญหาการบูรณาการของภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานครที่เหมาะสมกับยุคสมัย สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ อันนำไปสู่สัมฤทธิผลเชิงเศรษฐกิจของชาวชุมชน นอกจากนี้ผลการศึกษาที่ได้จากงานวิจัยยังใช้เป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงทางวิชาการให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป และเป็นองค์ความรู้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับพื้นที่ตลาดน้ำแหล่งอื่นที่มีความสนใจหรือมีบริบทที่คล้ายคลึงกันได้นำไปปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจตามวิถีใหม่ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานครในด้านลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ประวัติชุมชน ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน

2. เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับแรงดลใจหรือสิ่งกระตุ้นทางวัฒนธรรมให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อมีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางนั้น Sivesan (2019) ซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ประเพณี ขนบธรรมเนียมและกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนจุดหมายปลายทางและเป็นไปในทิศทางเดียวกันของค่านิยมที่กำหนดในทางปฏิบัติ International Council on Monuments and Sites: ICOMOS (2017) รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความหลากหลายเป็นทั้งสิ่งที่จับต้องได้ เช่น สถานที่สำคัญทางศาสนาและประวัติศาสตร์ ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นต้น และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ค่านิยม วิถีการดำเนินชีวิต เป็นต้น UNESCO (2006, p. 18) ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนไปยังท้องถิ่นอื่นเพื่อชมเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา ด้วยความซาบซึ้งในวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา เกิดการสร้างสรรค์และต้องเคารพต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้นด้วย

แนวคิดทฤษฎีเชิงมานุษยวิทยาวัฒนธรรมที่สำคัญทฤษฎีหนึ่งคือทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (The Diffusion Theory of Culture) ซึ่ง Ralph Linton (cited in Phichitkun, et al., 1988, pp.20-48) อธิบายว่าการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสังคมที่ต่างวัฒนธรรมรวมกัน และต่างแพร่กระจายวัฒนธรรมไปสู่กันและกัน การแพร่กระจายวัฒนธรรมโดยใช้การแบ่งกลุ่มพื้นที่เชิงวัฒนธรรมโดยอาศัยหน่วยต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ และลักษณะทางพัฒนาการของมนุษย์ที่สอดคล้องกันเป็นพื้นฐานรวมทั้งลักษณะภูมิอากาศ ประวัติศาสตร์ ภาษา หรืออื่นๆ นอกจากนี้ Phongsaphit (1999, pp. 16-32) ยังได้ระบุถึงแนวคิดการยอมรับวัฒนธรรมจะเกิดการสัมพันธ์และพัฒนาการที่ไม่เท่ากันในสังคมด้วยปัจจัยสิ่งแวดล้อมและสมาชิกภายในสังคม ซึ่งจะมีทั้งสอดคล้องและขัดแย้ง ส่วนเหล่านี้เกิดจากปฏิสัมพันธ์

ทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการปรับตัว การสังสรรค์ทางวัฒนธรรม การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมและการบูรณการทางวัฒนธรรม(Cultural Integration) ในขณะที่ Bronislaw Malinowski (1884 – 1942, as cited in Phongsaphit, 1999) นำเสนอทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (The Structural Function Theory) ว่า วัฒนธรรมตอบสนองความต้องการของปัจเจกบุคคล 3 ด้านคือ 1) ความต้องการพลังงานในการเจริญเติบโต 2) ความต้องการในการสืบพันธุ์ 3) ความต้องการความสะดวกสบายทางกาย 4) ความต้องการความปลอดภัย 5) ความต้องการความเคลื่อนไหว 6) ความต้องการพัฒนา และ 7) ความต้องการมีสุขภาพดี สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs) ของ Maslow (1943) เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยาและนักคิดทั้งหลายได้นำมาประยุกต์ในการอธิบายทัศนคติ พฤติกรรม รวมถึงแรงจูงใจของมนุษย์ในการท่องเที่ยว ทำให้ทราบถึงกระบวนการคิด การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลหนึ่งที่ต้องการแสวงหาความพอใจ ด้วยพฤติกรรมที่มีเป้าหมายโดยการเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่หนึ่ง ๆ ส่วน Iso-Ahola (1982) ได้เสนอทฤษฎีการตื่นตัว Optimal Arousal (as cited in Akkharangkun, 2010) ไว้ว่ามี 2 ประการ ประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความต้องการสิ่งเร้า และความต้องการหลีกหนีสิ่งเร้า และ 2) ความต้องการพักผ่อนหย่อนใจและความต้องการเดินทางเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง เปลี่ยนแปลงตลอดทั้งในช่วงอายุและสภาพสังคม

ประเด็นศักยภาพชุมชนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น Fennell (2015) เสนอแนวคิดการให้ความสำคัญต่อสิทธิการจัดการชุมชนด้วยตัวของคนในชุมชนเอง ทั้งในด้านของการวางแผนการจัดการที่รวมถึงการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยว การกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือของชุมชน อย่างไรก็ตาม มีข้อจำกัดในภาคปฏิบัติหลายด้านโดยมีปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการประสบความสำเร็จในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน Fennel and Cooper (2020) และ Dodds & Butler (2019) ที่วิเคราะห์ทำนองเดียวกันว่าหลักการที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ 1) มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติและชุมชน (Carrying Capacity) 2) มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ชุมชน (Equity) 3) ชุมชนให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว (Quality of Experience) 4) ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น (Education and Understanding) 5) เน้นการออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุในท้องถิ่น (Local Architecture and Local Material) 6) เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับประเทศ (Integration of Sustainable Tourism to Local, Regional and National Plans) และ 7) เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานในการตัดสินใจและการติดตามตรวจสอบ (Information & Monitoring) เพื่อนำไปสู่การคุ้มครองรักษาและฟื้นฟูระบบนิเวศ การผลิต การบริโภคและการบริการอยู่บนพื้นฐานของรูปแบบที่ยั่งยืน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์เป็นตัวชี้วัดในการพิจารณาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่ 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และ 3) ศักยภาพในการบริหารจัดการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิจัยโดยใช้ระเบียบแบบแผนวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยการเก็บข้อมูลเอกสาร (Document Research) ข้อมูลภาคสนาม (Fieldwork) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) วิทยากร บุคคลที่เกี่ยวข้องชุมชนชาวตลาดน้ำจำนวน 36 คน โดยศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case Study Method) ซึ่งเน้นให้ความสำคัญกับการศึกษาเฉพาะกรณี (Unique Case Orientation) โดยอาศัยจำนวนกรณี (Cases) หรือกลุ่มตัวอย่างไม่มากนัก เหตุผลในการใช้รูปแบบการวิจัยข้างต้นนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและมีรายละเอียดของข้อมูลอย่างรอบด้านในประเด็นที่ศึกษา ด้านข้อมูลมุขปาฐะและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของชาวชุมชนตลาดน้ำ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ครอบคลุมพื้นที่ทั่วกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง ได้แก่ 1) ตลาดน้ำคลองลัดมะยม 2) ตลาดน้ำขวัญเรียม 3) ตลาดน้ำวัดสะพาน 4) ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน 5) ตลาดน้ำบึงพระยา วัดพระยาสุเรนทร์ และ 6) ตลาดน้ำสำเพ็ง 2 จากนั้นเรียบเรียงจัดทำและนำเสนอผลการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และรายงานผลการวิจัยในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบริบทของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานครในด้านลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ประวัติชุมชน ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน

พบลักษณะทางกายภาพของตลาดน้ำที่โดดเด่น ได้แก่ สถานที่ตั้งของตลาดน้ำจะอยู่บริเวณริมคลอง ชาวชุมชนดำรงวิถีชีวิตอยู่ริมแม่น้ำ ใช้เรือในการสัญจรทางน้ำ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีพืชผลทางการเกษตรเป็นหลัก ต่อมาได้ขยับขยายกลายเป็นตลาดเพื่อเป็นแหล่งเศรษฐกิจอีกทางหนึ่งที่ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน สำหรับภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนที่โดดเด่นคือ ชุมชนชาวตลาดน้ำใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสาร ส่วนวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนที่สำคัญคือกิจกรรมตักบาตรทางน้ำ โดยเฉพาะวันหยุดนักขัตฤกษ์ ถือเป็นการฟื้นฟูประเพณีทางพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง รวมถึงศาสนสถานและพระพุทธรูปที่สำคัญ สถานที่สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดบริเวณตลาดน้ำเป็นทุน

ทางวัฒนธรรมและแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไว้เป็นอย่างดี มีการจัดงานประเพณีสม่ำเสมอทุกปี เช่น ประเพณีสงกรานต์ แห่เทียนเข้าพรรษา เวียนเทียน ลอยกระทง เป็นต้น จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งที่ต้องมีคือ ร้านอาหารโดยเฉพาะบริเวณริมน้ำราวกับได้ย้อนยุคกลับไปสู่สังคมในอดีต มีการค้าขายสินค้าทั้งผักสด ผลไม้ ขนมโบราณ หัตถกรรมท้องถิ่น เครื่องใช้โบราณต่าง ๆ มาจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการแสดงศิลปะและวัฒนธรรม การแสดงดนตรี การแสดงในวาระพิเศษ รวมไปถึงของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาดน้ำ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเรือที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยววิถีไทยผสมผสานกับเอกลักษณ์ต่าง ๆ ในบรรยากาศริมน้ำเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เรื่องศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของสถานที่ผ่านประสบการณ์ตรงและการมีส่วนร่วมกับชาวชุมชนตลาดน้ำ โดยเฉพาะการซึมซับศิลปวัฒนธรรมประเพณีไทย ซึ่งถือเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ที่สอดคล้องกับยุคสมัยที่ผู้คนมีพฤติกรรมค้นหาความหมายต่าง ๆ รอบตัว และสอดรับกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป

2. ผลการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ด้านแรก ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวพบว่า ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญและโดดเด่น ประกอบด้วย 1) การธำรงรักษาอัตลักษณ์ชุมชน 2) การปรับปรุงภูมิทัศน์วัฒนธรรม 3) การจัดกิจกรรมทางศาสนา4) กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม และ 5) การท่องเที่ยววิถีใหม่ ด้านที่สอง ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวพบว่า ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่น ประกอบด้วย 1) ศักยภาพทางกายภาพในการเดินทางเข้าถึงตลาดน้ำ 2) ศักยภาพในการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงและ 3) ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านที่สามศักยภาพในการบริหารจัดการพบว่า ศักยภาพในการบริหารจัดการประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการข้อจำกัดและปัจจัยเสี่ยง 2) ด้านการสร้างการมีส่วนร่วม 3) ด้านการพัฒนาความแปลกใหม่ และ 4) ด้านการปรับตัวตามวิถี

3. ผลการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ผลการสังเคราะห์ประกอบด้วยนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ควรดำเนินการในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งเป็นการดำรงชีวิตในความปกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่ที่แตกต่างจากอดีตอันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ นั่นก็คือ โควิด-19 โรคระบาดที่รุนแรงและรวดเร็ว จนทำให้แบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย การใช้ชีวิตแบบใหม่นี้เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงทำให้ผู้บริหาร ผู้ประกอบการในชุมชนและนักท่องเที่ยวต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันให้

มากขึ้น ซึ่งรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ที่ผู้วิจัยนำเสนอครั้งนี้ คือ “CSPPC MODEL” จำนวน 5 นวัตกรรม ได้แก่ 1) นวัตกรรม ทางความคิด (Conceptual Innovations) 2) นวัตกรรมการให้บริการ (Service Innovations) 3) นวัตกรรมการมีส่วนร่วม (Participative Innovations) 4) นวัตกรรมการป้องกัน (Protective Innovations) และ 5) นวัตกรรมการสื่อสาร (Communication Innovations) ดังภาพที่ 1 อธิบายได้ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) “CSPPC MODEL”

(1) นวัตกรรมทางความคิด (Conceptual Innovations) หมายถึง การปรับแนวคิดวิสัยทัศน์ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เพื่อนำมาสู่ความคิดริเริ่มที่นำมาประยุกต์ใช้อย่างสัมฤทธิ์ผลประกอบด้วย การแสดงเอกลักษณ์ทางด้านภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ทิวทัศน์ วิถีชุมชนริมน้ำ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่ต้องปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมอยู่ในบริเวณตลาดน้ำ การมุ่งเน้นบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติของสายน้ำตามแบบวิถีไทย ไม่ปรุงแต่ง และการแสดงองค์ความรู้เชิงประจักษ์ โดยเฉพาะผู้ประกอบการหรือ มัคคุเทศก์ทุกคนควรจะมีเพื่ออธิบายให้นักท่องเที่ยวได้

(2) นวัตกรรมการให้บริการ (Service Innovations) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ เกี่ยวกับการให้บริการซึ่งต้องเพิ่มมูลค่า ได้แก่ มูลค่าของลูกค้าหรือมูลค่าของผู้ผลิต มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก เพื่อทำให้สิ่งต่าง ๆ เกิดเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ให้ได้ผลิตผลเพิ่มขึ้น และเป็นที่มาสำคัญของความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การให้บริการด้วยบุคลิกภาพที่น่าประทับใจ ด้วยรอยยิ้ม ท่าทาง สายตา น้ำเสียง การแต่งกายสุภาพเหมาะสม การขายสินค้าที่มีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย เน้นการใช้พืชผลทางการเกษตรมาเป็นเครื่องประดับตกแต่งอาหารให้ดูสวยงาม การบริการสินค้าผ่านระบบออนไลน์ ทั้งการส่งสินค้า การโอนเงิน และการจ่ายเงินผ่านระบบ QR- Code แทนการจ่ายเงินสด เป็นต้น การ

ดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยวตั้งแต่เข้ามายังตลาดน้ำจนกระทั่งเดินทางกลับอย่างครบวงจร เช่น การต้อนรับเชิญชวน การมีที่พักรองรับอย่างปลอดภัยบริเวณใกล้เคียงหรืออยู่ในตลาดน้ำ การอำนวยความสะดวกการขนส่งที่สะดวกสบาย และการท่องเที่ยวทางน้ำที่ทันสมัย มีเรือนำเที่ยวที่ทันสมัย สะอาด ปลอดภัยมีลูกเล่น (Gimmick) ที่น่าสนใจและผสมผสานความเป็นไทย

(3) นวัตกรรมการมีส่วนร่วม (Participative Innovations) หมายถึง การปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาสู่การปรับปรุงและพัฒนาตลาดน้ำให้ดำรงอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยการประชุมปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการ โดยมีการกำหนดวาระการประชุมสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดมาตรฐานและเกิดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และพัฒนาตลาดร่วมกันทุกภาคส่วน การร่วมกันวางแผนพัฒนาตลาดให้ทันสมัยอยู่เสมอ การใส่ใจสังคม ร่วมกันช่วยเหลือเกื้อกูลโดยไม่คิดว่าเป็นเรื่องของคนอื่น และการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับตลาดน้ำแหล่งอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

(4) นวัตกรรมการป้องกัน (Protective Innovations) หมายถึง การสร้างเสริมปรับหาวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากสถานการณ์โรคระบาดอย่างรุนแรง ควบคู่ไปกับวิธีการจัดการพฤติกรรมใหม่ในการรักษาสุขภาพเพื่อหยุดยั้งความเสี่ยงจากโควิด-19 ในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขอนามัย เป็นต้น ประกอบด้วย การเน้นจุดเด่นของการท่องเที่ยวแบบไม่ต้องสัมผัส (UntactTourism) การป้องกันความปลอดภัยในชุมชน แจ้งเบาะแสที่สงสัยว่าจะเกิดเหตุร้ายหรือเบาะแสเกี่ยวกับสถานการณ์โควิดที่อาจแพร่ระบาดในชุมชน การป้องกันโรคระบาด การฉีดวัคซีน การรักษาสุขภาพ การป้องกันตัว เช่น รักษาความสะอาด ล้างมือ สวมหน้ากาก ใส่ถุงมือ ใช้ภาชนะส่วนตัวในการรับประทานอาหาร การรักษาระยะห่างเพื่อป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย กิจกรรมต่างในชุมชนที่มีคนเข้าร่วมจำนวนมาก ต้องปรับตัว พื้นที่ตลาดต้องสะอาดและปลอดเชื้อ การลดการปฏิสัมพันธ์ หลีกเลี่ยงสถานที่แออัด ทั้งในระดับบุคคล สังคม รวมไปถึงระบบบริการต่าง ๆ และการตรวจสอบด้านความมั่นคงและความปลอดภัยในบริเวณตลาดน้ำ เช่น ตัวอาคารเก่า พื้นที่เก่าที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมต้องบูรณะซ่อมแซมให้สามารถใช้งานได้จริงและเกิดความปลอดภัย

(5) นวัตกรรมการสื่อสาร (Communication Innovations) หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารออนไลน์ในการขับเคลื่อนของตลาดน้ำเพื่อตอบสนองพฤติกรรมบุคคลและสังคมไทย ปรับบริการให้มีรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะบริการออนไลน์ หรือ e-services เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคให้มากที่สุด และต้องใช้ประโยชน์จากโซเชียลมีเดีย ประกอบด้วยการสร้างภาพลักษณ์ตลาดน้ำให้ดึงดูดใจผ่านการประชาสัมพันธ์ให้น่าสนใจ ทั่วถึง และสม่ำเสมอ การขับเคลื่อนด้วยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารออนไลน์ การอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวด้านการสื่อสารออนไลน์ เช่น การตรวจสอบเวลาหรือผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ให้สามารถตรวจสอบได้จากแอปพลิเคชันในมือถือได้ทันที เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการของตลาดน้ำ และการจัดศูนย์กลางบริการแจ้งข่าวสาร ตรวจสอบข้อมูลด้านความปลอดภัยหรือมีศูนย์ประสานงานบริการสำหรับการสื่อสารด้านตลาดน้ำโดยเฉพาะ

อภิปรายผลการวิจัย

1. บริบทของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานครในด้านลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ประวัติชุมชน ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน

จากผลการศึกษาที่พบว่า ในภาพรวมของตลาดน้ำทั้ง 6 แห่งมีลักษณะทางกายภาพของตลาดน้ำที่โดดเด่นอยู่บริเวณริมคลอง วัฒนธรรมที่สำคัญคือการจัดกิจกรรมตักบาตรทางน้ำ และจุดเด่นที่ต้องมีคือ ร้านอาหารที่ลูกค้านั่งรับประทานอาหารริมน้ำได้สอดคล้องแนวคิดของ Bunmi (2019) ที่ระบุว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองยังเป็นในลักษณะชุมชนเกษตรกรรม มีการใช้น้ำในลำคลองเพื่อการดำรงชีพ การสัญจร การประกอบอาชีพ รวมถึงการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง ชักพระ เป็นต้น ประชาชนริมคลองมีวิถีชีวิตริมน้ำ และมีความผูกพันกับสายน้ำที่เปรียบเสมือนสถานที่พักผ่อน และกิจกรรมยามว่างของครอบครัวในวันหยุดมีการนำผลผลิตในท้องถิ่นมาแลกเปลี่ยนกัน จนเป็นจุดเริ่มต้นของตลาดน้ำคลองลัดมะยม จนตลาดน้ำขยายขึ้นกลายเป็นแหล่งเศรษฐกิจหนึ่งที่สร้างรายได้เพิ่มขึ้นแก่ชุมชน รวมทั้งงานวิจัยของ Anusatsananan (2012) ที่เสนอแนะว่าควรมีการส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เกิดความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งเป็นจุดแข็งที่จะรักษาอัตลักษณ์และทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้

2. ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวชุมชนตลาดน้ำในภาพรวม พบว่ามี 3 ด้านที่โดดเด่น ได้แก่ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวและศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2549) ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และ 3) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ Fennel and Cooper (2020); Doddsand Butler (2019) ที่วิเคราะห์ทำนองเดียวกันว่าหลักการที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ 1) มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติและชุมชน (Carrying Capacity) 2) มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ชุมชน (Equity) 3) ชุมชนให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว (Quality of Experience) 4) ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น (Education and Understanding) 5) เน้น การออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุในท้องถิ่น (Local Architecture and Local Material) 6) เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับประเทศ (Integration of Sustainable Tourism to Local, Regional

and National Plans) และ 7) เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานในการตัดสินใจและการติดตามตรวจสอบ (Information & Monitoring) เพื่อนำไปสู่การคุ้มครองรักษาและฟื้นฟูระบบนิเวศ การผลิต การบริโภค และการบริการอยู่บนพื้นฐานของรูปแบบที่ยั่งยืน

3. การนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร

จากผลการนำเสนอ3)3รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ “CSPPC MODEL” มี 5 นวัตกรรม ได้แก่ 1) นวัตกรรมทางความคิด (Conceptual Innovations) 2) นวัตกรรมการให้บริการ (Service Innovations) 3) นวัตกรรมการมีส่วนร่วม (Participative Innovations) 4) นวัตกรรมการป้องกัน (Protective Innovations) และ 5) นวัตกรรมการสื่อสาร (Communication Innovations) และผลการประเมินรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติวิถีใหม่ของชาวชุมชนตลาดน้ำพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีมาตรฐานการใช้ประโยชน์ทั่วไป มีมาตรฐานความเป็นไปได้ มีมาตรฐานความถูกต้อง และมีมาตรฐานความละเอียดครอบคลุมชัดเจน ผู้วิจัยพิจารณาแล้วว่า “CSPPC MODEL” ที่นำเสนอในครั้งนี้ทำให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องสามารถปรับตัวและยังคงดำเนินชีวิตต่อไปได้ในความเป็นปกติวิถีใหม่ (New Normal) ซึ่งสอดคล้องกับกับงานวิจัยของ Joseph Cheer (2020) ที่ระบุว่าเมื่อโลกยังอยู่ในภาวะของโควิด-19 และท่ามกลางการบังคับใช้มาตรการล็อกดาวน์และข้อกำหนดต่าง ๆ รวมทั้งความเป็นไปได้ที่เศรษฐกิจขาลงจะดิ่งลึกที่สุดเนื่องจากความกดดันอย่างใหญ่หลวง มีคำถามเกิดขึ้นมาว่า ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) หน้าตาเป็นอย่างไร และอีกไม่น้อยที่คลั่งไคล้ในการท่องเที่ยว ผู้กำหนดนโยบายและชุมชนต่างถูกตั้งคำถามลักษณะเดียวกันว่า หลังการระบาดครั้งนี้ การท่องเที่ยวและโลกทั้งโลกจะได้รับผลกระทบอย่างไร ขณะที่อัตราการเสียชีวิตจากวิกฤตยังไม่ลดลง การทบทวนเรื่องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดใหม่อาจประสบปัญหาร้ายแรงเหมือนเดิมหรือไม่ก็ยังมีความหวังว่าเหตุการณ์นี้จะเป็นการเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาสที่จะเปลี่ยนโฉมการท่องเที่ยวไปสู่รูปแบบที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น รวมถึงการดูแลผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งต้องพึ่งพาการท่องเที่ยว มีตัวชี้วัดถึงแม้จะไม่ทั้งหมดแต่ก็ไปในทิศทางนั้น โดยหลักการแล้วแนวคิดการสร้างความมั่งคั่งให้ใช้ข้อดีเป็นเกณฑ์สำรองในการประเมินผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนเจ้าบ้าน การสร้างความมั่งคั่งมีปรากฏมายาวนาน เมื่อโควิด-19 อุบัติขึ้น จึงมีโอกาสประยุกต์เข้ากับการเดินทางท่องเที่ยวและอื่น ๆ การสร้างความมั่งคั่งมีศักยภาพในการเสนอแนวทางที่แตกต่างไปเล็กน้อยที่สามารถวัด ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนเจ้าบ้านได้ ความท้าทายนี้ยังเป็นวิธีพัฒนาตัวชี้วัดที่จะวัดความสำเร็จของนโยบายการสร้างความมั่งคั่งแก่มนุษย์อีกด้วย

References

Anusasananun, J. (2012). **Changes from the expansion and management of Khlong Lat Mayom Floating Market**, (Master's thesis). Silpakorn University. (In Thai)

Akkharangkun, P. (2010). **Tourist Behavior** (7th ed.). Khon Kaen: Klungnana vitthaya Press.

Bunmee, B. (2019). **People's way of life along the water, Khlong Lat Mayom Floating Market For sustainable tourism, Taling Chan District, Bangkok**, (Master's thesis). Suan Sunandha Rajabhat University. (In Thai)

Bunsiriphan, M. 2021. **Get to know "New Normal" edition of the Royal Society**. Retrieved from: https://news.thaipbs.or.th/content/292126 (In Thai)

Environmental Research Institute, Chulalongkorn University. (2006). **Assessment of quality standards attraction**. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)

Dodds, R., & Butler, R.W. (2019). **Overtourism: Issues, Realities and Solutions**. Berlin: Walter de Gruyter.

Fennell, D. A. (2015). **Ecotourism** (4th ed.). New York: Routledge.

Fennell, D.A., & Cooper, C. (2020). **Sustainable Tourism: Principles, Contexts and Practices.** Bristol: Channels View Publications.

Haocharoen, K. (2018). Local way of life and physical layout of the riverside community Market near Tha Chin River. A case study of Suphan Buri and Nakhon Pathom Provinces. **Academic Journal of Faculty of Architecture King Mongkut Institute of Technology LadKrabang, 26** (20), 13-29. (In Thai)

ICOMOS. (2017). **ICOMOS ISC Cultural Tourism.** Retrieved from http://icomos-ictc.org/wpcontent/uploads/2017/11/Publications- PDF-4

Iso-Ahola, S. E. (1982). Toward a Social Psychology of Recreational Theory of Tourism Motivation: A Rejoinder. **Annals of Tourism Research, 9** (2), 256-262.

Joseph, M. C. (2020) Human flourishing, tourism transformation and COVID-19: a conceptual touchstone, **Tourism Geographies, 22** (3), 514-524, DOI: 0.1080/14616688.2020.1765016.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. **Psychological Review**. 50(4), 370–396.

Phichitkun, P. (1988). **Geographic scope**. Bangkok: Khurusapha. (In Thai)

Phiraphan, W. (2005). **Preservation and Revival of Amphawa communities and nearby areas in Samut Prakan.** Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)

Phongsaphit, A. (1999). **Culture, Religion and Ethnicity: An anthropological analysis of Thai society** (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)

Sukhothai Thammathirat Open University. (2018). **Culture and Tourism, unit 1-14.** Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)

Sammanithi, L. (2011). **Formation process and changes in the floating market in the context of Western Chao Phraya River Delta area**. Graduate School, Chulalongkorn University. (In Thai)

Sivesan, S. (2019). Challenges of Sustainable Tourism in Ancient Cities: A Case Study Based on Kandy, Sri Lanka. **Journal of Business Studies, 6** (1), 57-74.

Thiraphong, K. (2020). Cultural tourism development through experience design. **The Fine and Applied Arts Journal**, **13** (1), 1-15. (In Thai)

The United Nations. (2018). **The Sustainable Development Goals Report 2018.** New York: UN.

UNESCO. (2006). **Tourism, Culture and Sustainable Development.** Retrieved from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000147578

LGBTQ ความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ และวาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศในสังคมไทย

LGBTQ Equality of Humanity And SOGIE Discourse in Thai Society

พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง)[1] / กุสุมา สุ่มมาตร์[2] / จิรวรรณ สิทธิศักดิ์[3]
Phra Silasak Sumato (Buntong) / Kusuma Soommat / Chirawan Sitthisak

[1] หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ร้อยเอ็ด 45000, ประเทศไทย
[2] หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ร้อยเอ็ด 45000, ประเทศไทย
[3] อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ร้อยเอ็ด 45000, ประเทศไทย
[1] Bachelor of Political Science Program Administrative branch Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus Roi Et 45000, Thailand
[2]Bachelor of Education Formula Thai language teaching Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus Roi Et 45000, Thailand
[3] Guest Lecturer Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus Roi Et 45000, Thailand

Corresponding author : kusuma3083@gmail.com

Received: October 6, 2022
Revised: December 13, 2022
Accepted: December 24, 2022

Abstract

The article aimed to investigate the signification of LGBTQ as found in various websites and social media, the concept of human equality on Thai Facebook page, and SOGIE discourses in Thai society. The results of this study revealed that communication

of the definitions of LGBTQ found in different websites and social media on Thai Facebook page was classified into 5 linguistic strategies: 1.1) Using of supportive words; 1.2) Using word clusters/grouping; 1.3) Using of passive structure for expressing negative meanings; 1.4) Using purposive sentence structure, and 1.5) Using of story- telling. In addition, 2) Concepts on humanity equality were categorized into 4 aspects: 2.1) Concepts on LGBTQ-oriented Law in Thailand (On Progress); 2.2) Concepts on Love and Family- Building with Their Life Stability; 2.3) Concepts on LGBTQ-Based Social Spaces Diversities, and 2.4) Concepts on LGBTQ-Oriented Mass media is interests and Presentation.3) SOGIE discourse in Thai society included 3 aspects: 3.1) Alternative Gender Discourses 3.2) Affective Gender Discourse, and 3.3) Explicit Social Gender Discourses.

Keyword: LGBTQ, equality of humanity, SOGIE discourse, signification

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารความหมาย LGBTQ ในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กของประเทศไทย ชุดความคิดความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กประเทศไทย วาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า 1) การสื่อสารความหมาย LGBTQ ในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กประเทศไทยมีกลวิธีทางภาษา 5 กลวิธี ได้แก่ 1.1)การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายเกื้อหนุน 1.2) การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายความเป็นกลุ่ม 1.3) การใช้โครงสร้างประโยคกรรมวาจก โดยใช้ถูกแสดงความหมายเชิงลบ 1.4) การใช้โครงสร้างประโยคแสดงวัตถุประสงค์ 1.5) การใช้กลวิธีการเล่าเรื่อง 2) ชุดความคิดความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์มี 5 ชุดความคิด 2.1) ชุดความคิดกฎหมายเกี่ยวกับ LGBTQ ในประเทศไทยกำลังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 2.2) ชุดความคิดความรัก และการสร้างครอบครัวเป็นสิ่งที่มั่นคงในชีวิต 2.3) ชุดความคิดLGBTQมีพื้นที่ทางสังคมอย่างหลากหลาย 2.4) ชุดความคิดLGBTQเป็นสิ่งที่สื่อมวลชนให้ความสนใจและนำเสนอ 3) วาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศในสังคมไทยมี 3 ชุดความคิด 3.1) วาทกรรมเพศเป็นปฏิบัติการทางสังคมที่มนุษย์เลือกได้ 3.2)วาทกรรมเพศที่มีมาจากกระบวนการของความรู้สึกนึกคิด 3.3) วาทกรรมเพศเป็นสิ่งที่เปิดเผยในวงสังคม

คำสำคัญ: LGBTQ, การสื่อสารความหมาย, ความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์, วาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศ

บทนำ

เพศในมโนทัศน์ทางภาษาของสังคมไทย เป็นวิธีการสื่อความหมายถึงลักษณะทางกายภาพของเพศชาย เพศหญิง และมีวัฒนธรรมกำกับความเป็นชาย ความเป็นหญิงให้แตกต่างกับบทบาทหน้าที่ ดังจะเห็นได้จาก สำนวนไทยที่กล่าวว่า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหน้า ผู้ชายเป็นชายเท้าหลัง ซึ่งบทบาทหน้าที่นี้มีมิติความไม่เสมอภาคทางเพศ โดยผู้หญิงไม่มีโอกาสเป็นผู้นำ ทั้งนี้ แตกต่างจากสังคมโลกที่ให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางเพศ กล่าวคือ ผู้ชาย ผู้หญิง มีความเสมอภาคทางการศึกษา เสมอภาคทางหน้าที่การงาน โดยเฉพาะสังคมตะวันตก

ด้วยภูมิหลังการให้ความสำคัญเรื่องเพศ วัฒนธรรมความคิดเรื่องเพศที่แตกต่างกันเช่นนี้ สังคมตะวันตกจึงมีลักษณะเปิดกว้างเรื่องเพศ ยอมรับความหลากหลายทางเพศมากกว่าสังคมไทย ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่สังคมไทยเริ่มมีความหลากหลายทางเพศ คือ การศึกษา หรือกล่าวได้ว่าบุคคลที่ได้รับการศึกษาเรื่องความหลากหลายทางเพศเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมไทยมีชุดความรู้ ชุดความคิดเรื่องเพศ อันมีมิติแตกต่างจากวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม

สังคมไทยปัจจุบันมีแนวทางการศึกษาความหลากหลายทางเพศหลายแนวทาง ซึ่งจากทบทวนสถานภาพการวิจัยการศึกษาความหลากหลายทางเพศ จำแนกเป็น 2 ประเด็น คือเพศสรีระ (sex) และเพศภาวะ (gender) ซึ่งเพศสรีระ (sex) เป็นเพศที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ส่วนเพศภาวะ (gender) เป็นเพศที่ผ่านการกล่อมเกลาทางสังคม และมนุษย์มีสิทธิเลือกเพศเองได้

ทั้งนี้ ประเด็นการศึกษาเพศภาวะ (gender) มีการปรับเปลี่ยนตามปรากฏทางสังคม ซึ่งนิยมศึกษาเรื่อง LGBTQ โดยประวัติความมาของ LGBTQ มีที่มาจากรากวัฒนธรรมตะวันตก มีนิยามดังที่ Mayo (2014, p. 73) “LGBTQ เป็นที่ใช้เรียกกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดย LGBTQ เป็นตัวอักษรย่อของคำที่ใช้เรียกกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะความหลากหลายทางเพศในแบบต่างๆ คือ L มาจาก Lesbian หมายถึง ผู้หญิงที่ชอบผู้หญิงด้วยกัน G มาจาก Gay หมายถึง บุคคลที่ชอบเพศเดียวกัน B มาจาก Bisexual หมายถึง บุคคลที่ชอบทั้งผู้ชายและผู้หญิง และ T มาจาก Transgender หมายถึงบุคคลที่มีจิตใจตรงข้ามกับเพศสภาพ เช่น ผู้หญิงที่มีจิตใจเป็นผู้ชาย หรือผู้ชายที่มีจิตใจเป็นผู้หญิง และเป็นที่น่าสนใจว่าปัจจุบันได้มีการเพิ่มตัวอักษร Q มาจาก Queer หมายถึง เพศไร้กรอบ LGBTQ จึงเป็นการอธิบายถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ”(Mayo,2014, p. 73)

จากนิยามข้างต้น แสดงให้เห็นการตระหนักถึงการสื่อความหมายของอักษรย่อแต่ละอักษรย่อและให้น้ำหนักความสำคัญของความหลากหลากทางเพศ กล่าวได้ว่า เพศภาวะ (gender) เป็นคำศัพท์ที่สื่อความหมายครอบคลุมคำว่า LGBTQ มากกว่าคำว่าเพศสรีระ (sex) ทั้งนี้พื้นที่ออนไลน์ เช่น เว็บไซต์

เพจเฟซบุ๊กในประเทศไทย เป็นพื้นที่หนึ่งที่ LGBTQ ในประเทศไทยใช้สื่อสาร ใช้แสดงความเป็นมนุษย์ ใช้แสดงการขับเคลื่อนทางสังคมด้านกฎหมาย LGBTQ ตลอดจนสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการสื่อสารของกลุ่ม LGBTQ โดยเป็นพื้นที่ทางสังคมที่มีการปฏิบัติการของพลเมืองดิจิตอล หรือเป็นพลังของกลุ่มคนในโลกเสมือนจริงที่เป็นทั้งผู้ส่งสาร และผู้รับสารจากกลุ่ม LGBTQ

อนึ่ง ลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์มีพื้นฐานมาจากเว็บไซต์ซึ่งมีลักษณะเด่นดังที่ Bizer and Cyganiak (2007, p. 45) กล่าวว่า “เว็บไซต์เป็นเทคโนโลยีที่เปิดกว้างให้ผู้ผลิตและผู้ใช้สารสนเทศ สามารถถ่ายโอนสารสนเทศไปยังเว็บ (Upload) ได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว อีกทั้งผู้ใช้สามารถเข้าใช้สารสนเทศได้จากเว็บไซต์ในเวลาเดียวกัน” (Bizer & Cyganiak, 2007, p. 45) ซึ่งการใช้เว็บไซต์ในประเทศไทยนิยมใช้สื่อสารเรื่องราวที่เป็นทางการ และมีเนื้อหาข้อความขนาดยาว ในลำดับต่อมา ประเทศไทยมีสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก(Facebook) ซึ่งจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ 1) เฟซบุ๊กส่วนตัว 2) เฟซบุ๊กกลุ่ม โดยเฟซบุ๊กกลุ่มมี 2 ประเภทย่อย คือ 2.1) กลุ่มสาธารณะ 2.2) กลุ่มปิด 3) เพจเฟซบุ๊ก

ทั้งนี้ เฟซบุ๊กเพจมีลักษณะเด่นดังที่ Kaeokan (2000, p. 6) กล่าวว่า“เฟซบุ๊กเพจ (Facebook Page) เป็นหน้าเพจ (Page) ที่ทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ประชาสัมพันธ์หรือถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆที่ต้องการ เช่น แจ้งข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม แนะนำผลิตภัณฑ์ สินค้า บริการหรือเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร กิจกรรม แนะนำผลิตภัณฑ์ สินค้า บริการหรือเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ต่างๆให้กับผู้ที่สนใจ หรือกำลังมองหาในสิ่งต่างๆ ซึ่งสามารถใช้เฟซบุ๊กเพจได้ทั้งในเชิงธุรกิจ การตลาด การบริการการศึกษา ให้ความรู้ บันเทิง” ซึ่งจากลักษณะเด่นดังกล่าวทำให้มีการกล่าวถึง LGBTQ อย่างหลากหลาย โดยมีประเภทเฟซบุ๊กเพจ 6 รูปแบบ ได้แก่ เฟซบุ๊กกเพจด้านสื่อมวลชน เฟซบุ๊กกเพจด้านสังคม เฟซบุ๊กเพจด้านหน่วยงานราชการ เฟซบุ๊กกเพจด้านการศึกษา เฟซบุ๊กกเพจด้านความบันเทิง เฟซบุ๊กเพจด้านธุรกิจการค้า

เมื่อผู้วิจัยศึกษาความสำคัญเรื่องเพศ และกลุ่ม LGBTQกับเรื่องสังคมออนไลน์มีประเด็นการสื่อความหมายทางภาษา LGBTQ ชุดความคิดความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ และวาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศในสังคมไทยที่มีนัยยะของการประกอบสร้างของความคิด อันมีมิติที่สัมพันธ์ระหว่างภาษากำหนดความคิด ความคิดกำหนดภาษา และพลังของวาทกรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลที่ใช้ศึกษาคือเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กโดยมีขอบเขตวิเคราะห์ข้อมูลประเภทข่าว บทความสัมภาษณ์และโฆษณา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2565 – 31 กรกฎาคม พ.ศ.2565 จำนวน 97 ข้อมูล โดยวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ทางเพศภาวะ เควียร์ และวาทกรรม โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ ตีความจากข้อมูลการใช้ภาษาที่นำเสนอเรื่อง LGBTQ ในเพจเฟซบุ๊ก ผลจากการวิเคราะห์ภาษาผู้วิจัยตีความ และสังเคราะห์เป็นประเด็นชุดความคิดความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ วาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศในสังคมไทย ตามลำดับ

การสื่อสารความหมายทางภาษา LGBTQ ในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กประเภทข่าว บทความสัมภาษณ์และโฆษณา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2565 – 31 กรกฎาคม พ.ศ.2565 จำนวน 97 ข้อมูล ผลการศึกษาด้านการสื่อสารความหมายทางภาษา LGBTQ มีดังนี้

การสื่อสารความหมายทางภาษา หมายถึง กลวิธีทางภาษาที่ใช้ส่งสารไปยังผู้รับสาร เพื่อให้เข้าสารแฝงอันประกอบไปด้วยชุดความคิดความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์และวาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศในสังคมไทย ซึ่งในที่นี้แบ่งกลวิธีทางภาษาเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับคำศัพท์ ระดับประโยค ระดับการเล่าเรื่อง

ทั้งนี้ การสื่อสารความหมายทางภาษาแสดงให้เห็นมิติความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของ LGBTQ ดังที่ Talbot (2010, p. 155) กล่าวว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ทางเพศภาวะ คือ การที่ภาษาเป็นกลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างอัตลักษณ์และอุดมการณ์เพศภาวะมิตินี้เป็นการวิพากษ์จากมุมมองที่ว่า การที่ผู้หญิงและผู้ชายยอมรับความหมายของความเป็นผู้หญิงและความเป็นผู้ชาย อีกทั้งการแสดงบทบาทตนให้สอดคล้องกับนิยามอัตลักษณ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากกลวิธีทางภาษาในแต่ละสังคมและยุคสมัยนั้น”

ผลการศึกษาพบว่าการสื่อสารความหมายทางภาษามี 5 ประเภท ได้แก่ การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายเกื้อหนุน การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายความเป็นกลุ่ม การใช้โครงสร้างประโยคกรรมวาจกโดยใช้ถูกแสดงความหมายเชิงลบ การใช้โครงสร้างประโยคแสดงวัตถุประสงค์ และการใช้กลวิธีการเล่าเรื่อง มีรายละเอียดดังนี้

1) การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายเกื้อหนุน

การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายเกื้อหนุน หมายถึง การสื่อสารความหมายโดยใช้คำศัพท์ที่อธิบายถึงการช่วยเหลือ การดูแล การเกื้อกูลซึ่งกันและกันในกลุ่ม LGBTQ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

> “ผมมั่นใจว่า ที่อาร์เอส กรุ๊ปความหลากหลายไม่ใช่ปัญหาในการบริหารงาน แต่ความแตกต่างหลากหลายในแง่ของทักษะและความสามารถกลับเป็นประโยชน์กับการขับเคลื่อนองค์กรไปข้างหน้า การยอมรับและให้โอกาสซึ่งกันและกัน ยิ่งส่งเสริมให้เราแข็งแกร่งขึ้นในทุกมิติ ดังนั้นจึงสานต่อนโยบายให้เป็นรูปธรรมผ่านสวัสดิการใหม่ๆ สำหรับพนักงานให้ครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น”
>
> (Thansettakij Digital,2022)

จากตัวอย่างที่ 1 มีการคำศัพท์เกี่ยวกับการส่งเสริมเพื่อสื่อสารความหมายเกื้อหนุน LGBTQ ที่ทำงานบริษัทอาร์เอส ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่มีสวัสดิการให้ LGBTQ 3 ประการ ได้แก่ 1) การลาเพื่อจัดพิธีมงคลสมรสและจดทะเบียนสมรสอย่างเท่าเทียม พนักงานสามารถใช้สิทธิ์การลางานได้ตามที่บริษัทฯ กำหนด กับการสมรสระหว่างชาย-หญิง และคู่สมรสเพศเดียวกัน โดยได้รับค่าจ้างตามปกติ 2) เงินสนับสนุนช่วยเหลือสำหรับการแต่งงานเท่าเทียม พนักงานจะได้รับเงินสนับสนุน 5,000 บาท เพื่อร่วมแสดงความยินดีทั้งการสมรสระหว่างชาย-หญิง และคู่สมรสเพศเดียวกันด้วย 3) การลาเพื่อผ่าตัดแปลงเพศ พนักงานสามารถใช้สิทธิ์ลาโดยได้รับค่าจ้างระหว่างผ่าตัดแปลงเพศได้ 45 วัน เท่ากับสวัสดิการลาคลอด

ตัวอย่างที่ 2

“ทิม คุก เชื่อว่า การที่คนคนหนึ่ง ซึ่งเป็นถึงซีอีโอของแอปเปิ้ล ออกมาแสดงตัวว่าเป็นเกย์ น่าจะช่วยผลักดันให้คนที่มีปัญหาในเรื่องเพศสภาพ กล้าที่จะเป็นตัวเองมากขึ้น ทำให้คนที่โดดเดี่ยว ว้าเหว่ รู้สึกดีขึ้นมาบ้าง และถ้ามันสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยผลักดันความเท่าเทียม การแสดงตัวออกมาของคนที่ชื่อทิม คุก มันก็คุ้มที่เขาจะยอมแลกกับความเป็นส่วนตัวของตัวเอง”

(Admin Page Thairath Online,2022)

จากตัวอย่างที่ 2 มีการคำศัพท์เกี่ยวกับการช่วยเพื่อสื่อสารความหมายเกื้อหนุน โดยทิม คุก ผู้บริหารของบริษัทแอปเปิ้ลเปิดเผยจุดยืน แสดงอัตลักษณ์เพศภาวะ(gender) LGBTQ กลุ่มย่อยเกย์ น่าจะเป็นส่วนหนึ่งทำให้เพื่อนมนุษย์สากลโลกตระหนักถึงความเท่าเทียมของ LGBTQ ทั่วโลก ทั้งนี้ บริษัทแอปเปิ้ลเป็นองค์กรที่มีชื่อเสียงระดับโลก และการแสดงจุดยืนทางเพศภาวะ(gender)ของทิม คุกน่าจะทำให้ทั่วโลกสนใจประเด็นนี้

2) การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายความเป็นกลุ่ม

การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายความเป็นกลุ่ม หมายถึง การสื่อสารความหมายโดยใช้คำศัพท์ที่อธิบายถึงรวมกันเป็นกลุ่ม LGBTQ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

“หมอเจี๊ยบ : เจี๊ยบก็รออยู่ว่าเมื่อไหร่กฎหมายมันจะออกมาเปิดโอกาสให้พวกเรากลุ่มนี้สามารถมีสิทธิ์และมีการสมรสที่เท่าเทียมได้เหมือนคู่ชาย หญิง จริงๆ ถ้าเกิดวันนั้นมาถึงเมื่อไหร่ แน่นอนเลยว่าเจี๊ยบจะไปวันนั้นทันที”

(Editor of Entertainment Column,2022)

จากตัวอย่างที่ 1 มีการคำศัพท์พวกเราที่สื่อความหมายความเป็นกลุ่ม LGBTQ โดยหมอเจี๊ยบ แพทย์หญิงลลนา ก้องธรนินทร์ นางสาวไทยประจำปี พ.ศ.2549 กล่าวแสดงความคิดเห็นประเด็นกฎหมายสมรสเท่าเทียมที่ฝ่ายกฎหมายไทยกำลังดำเนินการ

ตัวอย่างที่ 2

> “พวกเราชาว LGBTQ ต่างกับเพศชายและหญิงตรงไหน ในเมื่อเราก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่ทำไมพวกเราถึงไม่มีสิทธิเลือกที่จะใช้ชีวิตในแบบที่ตัวเองอยากให้เป็น”
>
> (Admin Page Connext,2022)

จากตัวอย่างที่ 2 มีการคำศัพท์พวกเราที่สื่อความหมายความเป็นกลุ่ม LGBTQ โดยนำเสนอประเด็นความเป็นมนุษย์ ซึ่งเพศสรีระ(sex) ที่มี 2 เพศ ได้แก่ เพศหญิง เพศชาย มีสิทธิ มีกฎหมายการสมรส แต่ LGBTQ ไม่มีเป็นที่น่าสังเกตว่า การใช้คำศัพท์มี 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายเกื้อหนุน การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายความเป็นกลุ่ม กล่าวได้ว่าคำศัพท์มีบทบาทในการสื่อสารความหมาย LGBTQ ดังที่ Fowler (1991, p. 80) กล่าวว่า “คำศัพท์ (vocabulary) เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดโครงสร้างของความคิด”

3) การใช้โครงสร้างประโยคกรรมวาจก โดยใช้ถูกแสดงความหมายเชิงลบ

การใช้โครงสร้างประโยคกรรมวาจก โดยใช้ถูกแสดงความหมายเชิงลบ หมายถึง การใช้ประโยคสื่อสารความหมายถึง LGBTQ ในด้านที่ไม่ดี และเป็นถูกกระทำในสังคมไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

> เราเป็นกะเทย กรี๊ดกร๊าดสนุกสนานในโรงเรียนได้ แต่เวลาจะไปเล่นบ้านเพื่อนก็จะถูกเพื่อนปฏิเสธ เพราะเขากลัวพ่อแม่รู้ว่าเขาเป็นตุ๊ด เพราะเราออกสาว ตอนเด็กก็เป็นเรื่องขำๆ แต่พอโตรู้สึกเศร้าที่เด็กคนหนึ่งต้องปฏิเสธความเป็นตัวตนในสถานที่หนึ่ง และเป็นตัวตนอีกแบบในอีกสถานที่
>
> (Guardhouse,2022)

จากตัวอย่างที่ 1 มีการใช้โครงสร้างประโยคกรรมวาจกถูก ซึ่งสื่อสารความหมายถึงความไม่สามารถแสดงอัตลักษณ์เพศภาวะ (gender) ให้สังคมรับรู้ แต่ LGBTQ ในยุคก่อนมีพื้นที่ (space) แสดงอัตลักษณ์ของตนในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเท่านั้น ซึ่งแฝงนัยยะว่า LGBTQ ไม่มีความสุขที่ได้เป็นตัวของตัวเองในทุกพื้นที่

ตัวอย่างที่ 2

"ในยุคนั้นความหวาดกลัวคนรักเพศเดียวกัน (Homophobia) รุนแรงในทั่วโลก การระบาดของโรคเอดส์ที่เจอในกลุ่มชายรักชาย ยิ่งกระพือความหวาดกลัวให้รุนแรงยิ่งขึ้น พวกเขาถูกมองว่ามีพฤติกรรมอันผิดธรรมชาติ เลยถูกลงโทษด้วยโรคติดต่อที่คร่าชีวิต"

(Admin Page Women Nowadays,2022)

จากตัวอย่างที่ 2 มีการใช้โครงสร้างประโยคกรรมวาจกถูก ซึ่งสื่อสารความหมายถึง LGBTQ ในยุคก่อนมิติที่สัมพันธ์กับทางการแพทย์ โดย LGBTQ เป็นโรคเอดส์จำนวนมาก เป็นผลให้คนส่วนใหญ่สร้างความเป็นอื่น (The Otherness) ให้กับ LGBTQ ดังจะเห็นได้จากการใช้คำศัพท์พวกเขาประกอบประโยคนี้

4) การใช้โครงสร้างประโยคแสดงวัตถุประสงค์

การใช้โครงสร้างประโยคแสดงวัตถุประสงค์ หมายถึง การใช้ประโยคสื่อสารความหมายถึงประเด็นเจตนารมณ์ จุดมุ่งหมายของ LGBTQ ที่ต้องการสื่อสารให้สังคมรับรู้ และความปรารถนากฎหมายสมรสเท่าเทียม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

"นายชินวรณ์ กล่าวว่า แม้วิปรัฐบาลจะมีมติไม่ให้รับหลักการร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียม แต่การพิจารณา ร่าง พ.ร.บ. อีก 3 ฉบับนั้นจะรับความคิดเห็นไปปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยหลังจากรับหลักการแล้ววจะตั้งกมธ. จำนวน 25 คนพิจารณา"

(Editor of Thailand Column,2022)

จากตัวอย่างที่ 1 มีการใช้โครงสร้างประโยคแสดงวัตถุประสงค์ โดยมีสาระสำคัญร่างกฎหมายสมรสเท่าเทีย มนั้น LGBTQ ต้องได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งรัฐบาลกำลังดำเนินการร่างกฎหมายดังกล่าว แม้ว่าจะอุปสรรคในการดำเนิน แต่รัฐบาลก็จะหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่างกฎหมายนี้

ตัวอย่างที่ 2

"วันนี้ (4 มิถุนายน 2565) ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ผู้ว่าฯ กทม.) เดินทางไปยังหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร เพื่อร่วมเปิดงานเฉลิมฉลอง Pride Month และปักธงสีรุ้ง Pride Month ใจกลางกรุงเทพฯ เพื่อแสดงสัญลักษณ์ว่า กทม. พร้อมสนับสนุนเดือนแห่งความเท่าเทียมทางเพศ โดยชัชชาติได้สวมหน้ากากอนามัยสีรุ้ง และติดสติกเกอร์ 'ทำงาน ทำงาน ทำงาน' สีรุ้ง บนเสื้อ โดยภายใน

งานยังมีผู้ชุมนุมกลุ่มราษฎรหลายคน อาทิ ไมค์ – ภาณุพงศ์ จาดนอก ฟ้า พรหมศร วีระธรรมจารี มาร่วมงานด้วย”

(Admin Page Thairath Online,2022)

จากตัวอย่างที่ 2 มีการใช้โครงสร้างประโยคแสดงวัตถุประสงค์ โดยกล่าวถึงเทศกาลเฉลิมฉลอง Pride Month ซึ่งจัดขึ้นในเดือนมิถุนายนของทุกปี เพื่อสังคมรับรู้ความมีตัวตนของ LGBTQ และความเท่าเทียมของเพศภาวะ (gender) ทั้งนี้ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนล่าสุด คือ นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ได้เข้าร่วมเปิดงาน ณ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

5) การใช้กลวิธีการเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่อง (story telling) หมายถึง กระบวนการสื่อสารระหว่างมนุษย์อันประกอบไปด้วยศิลปะการพูด การตีความหมาย การประเมินคุณค่า ซึ่งจุดมุ่งหมายของการเล่าเรื่องก็คือการชวนเชิญให้เกิดความสนใจมีปฏิกิริยาโต้ตอบ (Waler,1989, p. 45) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

“ ‘พ่อแม่ของผมตื่นเต้นกว่าผมอีก ตัวผมเองก็ตื่นเต้น’ นิรุตเล่าถึงตอนที่ทั้งคู่ตกลงใช้ชีวิตร่วมกัน ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไป ความตื่นเต้นนั้นก็ค่อย ๆ แปรเปลี่ยนเป็นความมุ่งมั่นที่จะสร้างครอบครัวและอนาคตด้วยกัน แม้จะแต่งงานกันแล้ว แต่ทั้งสองก็ยังนิยามตัวเองว่าเป็นทอมและเกย์อยู่ ซึ่งนั่นทำให้เพื่อนบางคนตั้งคำถามว่าเหตุใดยังเรียกตัวเองว่าเป็นทอมและเกย์ บ้างค่อนแคะว่าความสัมพันธ์ของคนทั้งคู่ทำให้ ‘เสียชื่อทอม/เกย์หมด’

(Yongcharaenchai & Khaenamnuen,2022)

จากตัวอย่างที่ 1 เป็นการเล่าเรื่องของนิรุต ผู้มีเพศภาวะ(gender)กลุ่มเกย์เล่าชีวิตตนกับคู่สมรสที่เป็นทอม โดยกล่าวถึงความรู้สึกครอบครัวของนิรุต และการแต่งงานของนิรุตและคู่สมรส ทั้งนี้ การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องขนาดสั้นนี้ทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจ LGBTQ ที่สังคมยอมรับการแต่งงานอย่างถูกต้องตามประเพณีไทยและความสามารถสร้างครอบครัวด้วยกัน

ตัวอย่างที่ 2

“ ‘คบกันได้หรอ แล้วมีอะไรกันยังไง’

เชื่อหรือไม่! นี่คือคำถามที่ 'ซีเกมส์ อภิชญา สุขเกิด' สาวสองยูทูบเบอร์เจ้าของช่อง Lady Society และ 'แว่น จิตรา พัฒนะพรหมมาส' ช่างภาพสาวหล่อ คู่รัก LGBTQ หนีไม่พ้น แต่ด้วยแนวคิด 'ความรักไม่จำกัดเพศแต่อยู่ที่เรา' 'คือหนูอยากให้เรื่องการยอมรับ LGBTQ ไม่ใช่เป็นแค่คอนเทนต์หนูอยากให้เป็นการยอมรับจริงๆ ในสังคม 'คุณเปิดใจกับเพศสภาพ LGBTQ มากน้อยแค่ไหน จริงๆ แล้ว LGBTQ ก็คือคน ๆ นึงมีเลือดมีเนื้อมีหัวใจมีความรู้สึกเหมือนทุกคนชายจริงหญิงแท้ อยากให้เปลี่ยนความสงสัยเป็นความชื่นชมยินดีกับเราดีกว่าค่ะ เพราะว่าคนคบกันอ่ะ เนอะมันก็คือเรื่องราวดีๆ อยู่แล้วความรักอยากให้ชื่นชมมากกว่ามาตั้งข้อสงสัย' ”

(Admin Page SpringNews,2022)

จากตัวอย่างที่ 2 เป็นการเล่าเรื่องของซีเกมส์ อภิชญา สุขเกิด ผู้มีเพศภาวะ (gender) กลุ่มสาวหล่อเล่าชีวิตตนกับแฟน โดยปรารถนาให้สังคมเข้าใจความรักของทั้งคู่เป็นรักแท้ ไม่ใช่การสร้างคอนเทนต์หรือการสร้างประเด็นเพื่อมุ่งยอดผู้คนเข้าชมช่องยูทูปของตน ทั้งนี้ การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องขนาดสั้นนี้ทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจ LGBTQ ในกรณีรักแท้หรือรักสร้างกระแสหรือรักสร้างรายได้จากยอดผู้เข้าชมยูทูบเป็นที่น่าสังเกตว่า การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องมีตัวบทย่อยๆแทรกอยู่ เช่น ครอบครัว ความรู้สึกนึกคิดของคนอื่นที่มีต่อ LGBTQ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีสหบท ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ “สหบท (intextextuality) เป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของตัวบทหนึ่งๆ ที่มีความคิดหรือตัวบทอื่นๆแทรกอยู่” (Fairclough,1995, pp. 101-105)

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารความหมาย LGBTQ ในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กประเทศไทยมีกลวิธีทางภาษา 5 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายเกื้อหนุน การใช้คำศัพท์ที่สื่อความหมายความเป็นกลุ่ม การใช้โครงสร้างประโยคกรรมวาจก โดยใช้ถูกแสดงความหมายเชิงลบ การใช้โครงสร้างประโยคแสดงวัตถุประสงค์ การใช้กลวิธีการเล่าเรื่อง ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าแฝงนัยยะการประกอบสร้างความหมาย โดย LGBTQ เป็นผู้ส่งสารสร้างความหมายที่มีต่อเรื่องความเท่าเทียมทางเพศกฎหมายสมรสเท่าเทียม ดังที่ si saeng mueang (2000, p. 17) กล่าวว่า “ภาษาประกอบสร้างความหมาย (constructionist approach) แนวคิดนี้ปฏิเสธความคิดที่ว่าผู้เขียนหรือผู้พูดสามารถกำหนดความหมายในภาษา แต่มีความเชื่อพื้นฐานว่า สิ่งต่างๆไม่มีความหมายใดๆในตัวเองจนกว่าเราจะเป็นผู้สร้างความหมายต่อโลกรอบตัวและสื่อสารไปยังผู้อื่น”

ชุดความคิดความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กประเภทข่าว บทความ สัมภาษณ์และโฆษณา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2565 – 31 กรกฎาคม พ.ศ.2565 จำนวน 97 ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีเควียร์ (Queer) ซึ่งมีสาระสำคัญดังที่ Pimsak (2000, p. 21) กล่าวว่า

“เควียร์ (Queer) หมายถึง กลุ่มคนรักเพศเดียวกันทุกกลุ่ม (queer) ที่อยู่นอกเหนือคตินิยมรักต่างเพศและทฤษฎีที่ว่าด้วยการศึกษาเพศภาวะที่พัฒนามาจากทฤษฎีสตรีนิยม” ทั้งนี้ การก้าวข้ามระบบความคิดเพศสรีระ (sex) ว่ามีเพียงเพศชาย และเพศหญิงเท่านั้น แนวคิดทฤษฎีเควียร์ (Queer)ทำให้เห็นมิติเพศภาวะ(gender)อื่นๆที่นอกเหนือเพศชายและเพศหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ ดังที่ Pimsak (1999, p. 121) กล่าวว่า “ทฤษฎีเควียร์เป็นทฤษฎีวิพากษ์การตั้งคำถามเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศโดยมีสาระสำคัญคือ ความแตกต่างทางเพศเป็นสิ่งที่ปรากฏในสังคม แรงปรารถนาทางเพศไม่มีจุดยืนที่แน่นอน แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และวิพากษ์สังคมชนชั้นกลางที่ให้คุณค่าความเป็นปกติทางเพศผ่านอุดมการณ์ปิตาธิปไตยและคตินิยมรักต่างเพศเป็นเพียงปฏิบัติการแสดงออกทางเพศสภาวะ (Gender Performativity)”

จากสาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีเควียร์ (Queer)ข้างต้น นำมาประยุกต์ใช้ได้ว่า ชุดความคิดความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ชุดความคิดความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กของประเทศไทย หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึง มีสิทธิเท่าเทียมตามกฎหมายโดยมีองค์ประกอบของความชอบธรรมในการแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ไม่มีการสร้างความเป็นอื่น (The Otherness) ผลการศึกษาพบว่ามี 5 ชุดความคิดได้แก่ ชุดความคิดกฎหมายเกี่ยวกับ LGBTQ ในประเทศไทยกำลังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ชุดความคิดความรัก และการสร้างครอบครัวเป็นสิ่งที่มั่นคงในชีวิต ชุดความคิด LGBTQ มีพื้นที่ทางสังคมอย่างหลากหลาย ชุดความคิด LGBTQเป็นสิ่งที่สื่อมวลชนให้ความสนใจและนำเสนอ ชุดความคิด LGBTQ มีความปรารถนาให้เพื่อนมนุษย์ชื่นชมความสามารถมากกว่าเป็นสิ่งบันเทิง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ชุดความคิดกฎหมายเกี่ยวกับ LGBTQในประเทศไทยกำลังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ชุดความคิดกฎหมายเกี่ยวกับ LGBTQในประเทศไทยกำลังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง หมายถึง สังคมไทยเริ่มจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับ LGBTQ เช่น ร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้เดิมประเทศไทยไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับ LGBTQ แต่ปัจจุบันกำลังดำเนินการร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม โดยเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2563 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกลเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีสาระสำคัญว่าบุคคลทุกเพศภาวะ ทุกอัตลักษณ์ทางเพศสามารถใช้กฎหมายสมรสฉบับเดียวกันได้ ลำดับต่อมาวันที่ 2 ธันวาคม 2564 เว็บไซต์ศาลรัฐธรรมนูญได้ เผยแพร่คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ จากนั้นวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565 ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม

จากข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยอยู่ในระหว่างขับเคลื่อนกฎหมายเกี่ยวกับ LGBTQ ซึ่งสะท้อนถึงชุดความคิดความเสมอภาคทางกฎหมาย ซึ่งบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างกันมีสิทธิทางกฎหมายสมรมโดยชอบธรรม หากพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมประกาศใช้อย่างเป็นทางการ

2) ชุดความคิดความรัก และการสร้างครอบครัวเป็นสิ่งที่มั่นคงในชีวิต

ชุดความคิดความรัก และการสร้างครอบครัวเป็นสิ่งที่มั่นคงในชีวิต หมายถึง มนุษย์ทุกเพศภาวะ(gender) ล้วนปรารถนาความรัก ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของการมีคู่สมรส และการสร้างครอบครัว ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

LGBTQ มีความรู้สึก มีความรักเฉกเช่นหญิงชายทั่วไป แต่สิ่งที่โดดเด่น คือ LGBTQ เปิดเผยชีวิตส่วนตัวด้านความรักในสื่อสังคมออนไลน์ (social media) เช่น เฟซบุ๊ก ทั้งนี้ เรื่องราวความรักของ LGBTQ แฝงนัยยะมนุษย์ทุกเพศภาวะ (gender) มีทัศนคติที่ดีต่อการมีชีวิตคู่ว่าเป็นหลักประกันให้ตนว่ามีคู่สมรสร่วมยินดีในยามสุข และมีคู่สมรสร่วมเผชิญปัญหา ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมให้กำลังในยามทุกข์ ทั้งนี้ชุดความคิดความรัก และการสร้างครอบครัวเป็นสิ่งที่มั่นคงในชีวิต เป็นสิ่งที่ช่วยลดความเป็นอื่น (The Otherness) ทำให้มนุษย์มีความเสมอภาคทางความรู้สึกนึกคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอารมณ์ ความรู้สึก เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและมีส่วนที่เปิดเผยให้เพื่อนมนุษย์รับรู้ แต่อารมณ์ ความรู้สึก LGBTQ ในบางกรณีก็ปรารถนาให้คู่สมรสเป็นที่พึ่งทางใจ ดังนั้น ชุดความคิดความรัก และการสร้างครอบครัวเป็นสิ่งที่มั่นคงในชีวิตเป็นสิ่งที่เสมอภาคในความเป็นมนุษย์

3) ชุดความคิด LGBTQ มีพื้นที่ทางสังคมอย่างหลากหลาย

ชุดความคิด LGBTQ มีพื้นที่ทางสังคมอย่างหลากหลาย หมายถึง การสร้างตัวตนให้มีบทบาทในสังคมและการนำเสนออัตลักษณ์ทางเพศในสังคม โดยมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่มคนที่หลากหลายในสังคม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

LGBTQ มีพื้นที่ทางสังคม เช่น พื้นที่นักการเมือง พื้นที่อาชีพที่จำเป็นต้องมีบุคลิกภาพที่งดงาม เช่น แอร์โฮสเตส นักแสดง นางแบบ เป็นต้น และเป็นที่น่าสังเกตว่าจากข้อมูลในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กของประเทศไทยส่วนใหญ่ LGBTQ ส่วนใหญ่สื่อสารว่าการที่ตนมีอาชีพ มีพื้นที่ทางสังคมอย่างโดดเด่น เป็นเพราะมีพื้นฐานการศึกษาดี และมีความสามารถพิเศษ เช่น ความสามารถพิเศษทางภาษาต่างประเทศ ความสามารถพิเศษด้านการประกวดแข่งขันชนะเลิศในด้านต่าง เช่น ดีไซเนอร์ยอดเยี่ยม ผู้เขียนบทภาพยนตร์ยอดเยี่ยม แพทย์ผู้อุทิศตนเพื่อสังคม เช่น แพทย์หญิงลลนา ก้องธนนินทร์ ก่อตั้งมูลนิธิ Let’s be Heroes Foundation ซึ่งเป็นมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ประการที่หนึ่ง การสอนกู้ชีพพื้นฐาน ประการที่สอง คลินิกเฉพาะทางเคลื่อนที่ไม่คิดค่าตอบแทน ประการที่สาม Let’s be Heroes for Animals ซึ่งเป็นโครงการช่วยเหลือสัตว์ที่ไม่คิดค่าตอบแทน

4) ชุดความคิด LGBTQ เป็นสิ่งที่สื่อมวลชนให้ความสนใจและนำเสนอ

ชุดความคิด LGBTQ เป็นสิ่งที่สื่อมวลชนให้ความสนใจและนำเสนอ หมายถึง สื่อมวลชนนำเสนอข่าว บทความเชิงสัมภาษณ์ LGBTQ โดยมีรายละเอียดทั้งถ้อยคำและภาพประกอบ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

สื่อมวลชนให้ความสนใจและนำเสนอข่าว LGBTQ อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวันสำคัญ เช่น การเกณฑ์ทหาร ซึ่งสื่อมวลชนส่วนใหญ่นำเสนอข่าว LGBTQ ที่มีบุคลิกภาพงดงามเหมือนเพศหญิงทั้งที่แปลงเพศแล้วและไม่ได้แปลงเพศ เช่น พาดหัวข่าว “น้องพลอย แอร์โฮสเตส สาวข้ามเพศหนึ่งเดียวสายการบิน SAS เข้าเกณฑ์ทหาร” และเป็นที่น่าสังเกตว่าสื่อมวลชนนำเสนอความสามารถมากกว่ารูปลักษณ์อันงดงาม เช่น พลอยมีความสามารถทางภาษาและสื่อสารได้หลายภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาในกลุ่มสแกนดิเนเวีย

กล่าวได้ว่า ชุดความคิดความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ในที่นี้คือ สื่อมวลชนให้พื้นที่ข่าวแก่ LGBTQ ในฐานะเพื่อนมนุษย์อย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ ชุดความคิดความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ทำให้ผู้รับสารตระหนักถึงความสำคัญของกฎหมายสมรสเท่าเทียม ศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์เน้นที่ความสามารถไม่ใช่รูปลักษณ์ภายนอกสอดคล้องกับ Uchuphong-amon (2021, p. 346) กล่าวว่า “หลักความเสมอภาคเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ มนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์ โดยมิต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่นๆ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และถิ่นกำเนิด”

วาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศในสังคมไทยในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊กประเภทข่าวบทความสัมภาษณ์และโฆษณา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2565 – 31 กรกฎาคม พ.ศ.2565 จำนวน 97 ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีวาทกรรม (discourse) ซึ่งมีสาระสำคัญดังที่ Charoensinolan (2002, pp. 19-24) กล่าวว่า “ระบบ และกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) อัตลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคม”

จากสาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีวาทกรรม (discourse)ข้างต้น นำมาประยุกต์ใช้ได้ว่า “วาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศ หมายถึง ระบบความคิด ความลื่นไหลของเพศภาวะที่ปฏิเสธการกำหนดบรรทัดฐานทางเพศ การประกอบสร้างความหมายของสังคม โดยมีกลไกของภาษาแสดงโครงสร้างผิวของสื่อสาร และโครงสร้างลึกของการสื่อสาร ผสานกับอัตลักษณ์ของสิ่งนั้นๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์วาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศในสังคมไทย”ผลการศึกษาพบว่ามี 3 วาทกรรม ได้แก่ วาทกรรมเพศเป็นปฏิบัติการทางสังคมที่มนุษย์เลือกได้ วาทกรรมเพศที่มีมาจากกระบวนการของความรู้สึกนึกคิด วาทกรรมเพศเป็นสิ่งที่เปิดเผยในวงสังคม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) วาทกรรมเพศเป็นปฏิบัติการทางสังคมที่มนุษย์เลือกได้

วาทกรรมเพศเป็นปฏิบัติการทางสังคมที่มนุษย์เลือกได้ หมายถึง การศึกษาอุดมการณ์ทางสังคมที่แฝงอยู่ในข้อมูลและการใช้ภาษาในสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวกับ โดย LGBTQ เป็นผลจากการหล่อหลอมทางสังคม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

LGBTQ เป็นผลจากการเลือกเพศภาวะที่ตนพึงพอใจได้ โดยการเลือกเส้นทาง LGBTQ ไม่ได้ใช้เวลาเพียงชั่วข้ามวัน แต่เกิดการบ่มเพาะเส้นทางที่ตนเลือกและใช้เวลานาน เช่น วัยอนุบาลชอบเล่นกับเพื่อนผู้หญิงมากกว่าเพื่อนผู้ชาย และเมื่อประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานก็เปิดเผยเรื่องราวชีวิตให้สังคมรับรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวาทกรรมมีกลไกอำนาจเป็นรากฐาน โดยอำนาจที่คานไว้อีกฝั่งหนึ่งคือ วาทกรรมหลักเพศสรีระ(sex) หญิง ชาย และวาทกรรมหลักหรือวาทกรรมเดิมของสังคมไทยนี้ทำให้วาทกรรมเพศที่เลือกแสดงบทบาทแข่งขันโดยปริยายและLGBTQ ในสังคมไทยก็ได้แสดงจุดยืนวาทกรรมเพศเป็นปฏิบัติการทางสังคมที่มนุษย์เลือกได้

2) วาทกรรมเพศที่มีมาจากกระบวนการของความรู้สึกนึกคิด

วาทกรรมเพศที่มีมาจากกระบวนการของความรู้สึกนึกคิด หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึกเป็นพื้นฐานของการเลือกเพศภาวะ (gender) โดยมีมายาคติ(myth)ของวาทกรรมเดิมผู้ชายแท้ต้องไม่เปิดเผยความรู้สึก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

LGBTQ ใช้กลวิธีสื่อสารทางความรู้สึกนึกคิดชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารอารมณ์ ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำ ดังนี้ ฟังเสียงหัวใจ ชื่นชมน้ำใจแฟนที่ดูแลตอนป่วย ป่วยเป็นไทรอยด์ อ้วนขึ้นไม่สวยเลยแต่แฟนก็ไม่ทอดทิ้ง ชื่นใจที่สังคมไทยให้เกียรติความหลากหลายทางเพศมากขึ้น

จากข้างต้น LGBTQ มีความละเอียดอ่อนความรู้สึก และฉีกกฎมายาคติ(myth)ของวาทกรรมเดิมผู้ชายแท้ต้องไม่เปิดเผยความรู้สึก

3) วาทกรรมเพศเป็นสิ่งที่เปิดเผยในวงสังคม

วาทกรรมเพศเป็นสิ่งที่เปิดเผยในวงสังคม หมายถึง LGBTQ เปิดเผยตัวตนในสังคมอย่างชัดเจน ทั้งในเรื่องเชิงบวกและเรื่องเชิงลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องส่วนตัว และอาชีพหน้าที่การงาน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

สังคมไทยเริ่มก้าวข้ามผ่านการเลือกปฏิบัติต่อเพศที่สาม ซึ่งถ้อยคำเพศที่สามก็แฝงว่าเพศที่สามเป็นวาทกรรมกระแสรอง โดยในปัจจุบันสื่อออนไลน์นิยมใช้คำว่า LGBTQ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นวาทกรรมกระแสหลักที่สื่อความหมายถึงวาทกรรมเพศเป็นสิ่งที่เปิดเผยในวงสังคม และเป็นที่น่าสังเกตว่า LGBTQ ที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานเป็นผู้บริหารระดับสูงเปิดเผยตัวตนมากขึ้น นั่นแสดงให้เห็นว่าความสามารถเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมไม่ว่าจะเป็นเพศภาวะใด

บทสรุป

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิเคราะห์การสื่อสารความหมาย LGBTQ ในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊ก ชุดความคิดความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ วาทกรรมความลื่นไหลมิติเพศในสังคมไทย สรุปได้ว่าข้อมูลที่ใช้ศึกษาคือเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊ก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2565 – 31 กรกฎาคม พ.ศ.2565 จำนวน 97 ข้อมูล โดยผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการสื่อสารความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ทางเพศภาวะ เควียร์ และวาทกรรม ทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ทางภาษาที่มีกลวิธีทางภาษาที่โดดเด่น คือ การใช้โครงสร้างประโยคแสดงวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ปรากฏการณ์ของสังคมที่สะท้อนให้เห็น LGBTQ ในสื่อเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์เพจเฟซบุ๊ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพจเฟซบุ๊กด้านสังคม และเพจด้านสื่อมวลชนแสดงบทบาทเด่นคือชุดความคิดกฎหมายเกี่ยวกับ LGBTQในประเทศไทยกำลังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

References

Adrian, A. (2010). **Linguistics : an introduction to language and Communication** (6th ed.) England : The MIT Press.

Admin Page Connext. (2022). **How are we LGBTQ different from males and females.** Retrieved from https://www.facebook.com/ connext (In Thai)

Admin Page Spring News. (2022). **Can you get married and how do you have sex?** Retrieved from https://www.facebook.com/ spring News (In Thai)

Admin Page Thairath Online.(2022a). **Governor of Bangkok joins the opening ceremony of Pride Month.** Retrieved from https://www.facebook.com/ thairath (In Thai)

Admin Page Thairath Online. (2022b), **Tim Cook Apple CEO on the day of sacrificing privacy telling the truth to society alongside LGBTQ people** . Retrieved from https://www.facebook.com/thairath (In Thai)

Admin Page Women Nowadays. (2022). **Happy Pride Month.** Retrieved from https://www.facebook.com/search/top?q=- women nowadays wmtd

Bizer & Cyganiak. (2007). **Quality-driven information filtering in the context of web- based information systems**, Retrieved from http:// wifo5-03. informatik.uni-mannheim.de/bizer/pub/DisertationChrisBizer

Chareansinolan,C. (2002). **Developmemt Discourse Power Knowledge Truth Unique and The Otherness** (3rd ed). Bangkok: Wi Pha Sa Publishing. (In Thai)

Editor of Thailand Column.(2022). **The government whipped up a resolution for MPs to overturn the opposition's marriage equality bill in the House of Commons on June 15.** Retrieved from https://www.bbc. com/thai/thailand-61716154 (In Thai)

Editor of Thaipost Column. (2022). **She said she would not marry until the law of equal marriage came into existence**. Retrieved from https://www.thaipost. net/entertainment-news58513/ (In Thai)

Fairclough, N. (1995). **Critical discourse analysis : the critical study of Language**. London: Longman.

Guardhouse. (2022). **Thanyawat Kamonwong I don't want to be just a bisexual wandering around.** Retrieved from https://www.bangkokbiznews.com/ lifestyle/1010788 (In Thai)

Jackson, P.A. & Gerard, S. (1999)**. Lady Boys, Tom Boys.Rent Boy Male and Female Homosexualities in Contemporary Thailand**. NewYork: Harrington Park Press.

Kaewkan, P. (2020). **Factors Influencing The Buying Decision of Customers in Bangkok Towards Motorcycles Via Facebook Page** (Master's thesis). Thammasat University, Bangkok. (In Thai)

Pimsak, A. (2020). **Male Homosexual Identity and Deconstruction in Yaoi Novels** (Doctor's dissertation). Mahasarakham University, Mahasarakham. (In Thai)

Mayo, C. (2014). **LGBTQ Youth and Education : Policies and Practices**. New York: Teacher College Press.

Sisaengmueang, N. (2020). **The Meaning of The Character of Principal Wife in Thai Television Soap Operas** (Master's thesis). Thammasat University, Bangkok. (In Thai)

Talbot, M.M. (2010). **Language and gender**. Cambridge : Polity Press.

Thansettakit Digital,. (2022). Pride Month "RS Company" increase welfare Marriage leave-Transgender. Retrieved from https://www.thansettakij.com/business/527913 (In Thai)

Uuchupongamon, P. (2021). Implementation of the Principle of Equality Provided in the Constitution by Thai Administrative Court Leading to the Application of the Principle of Equality in Bearing Pubulic Burdens. **Journal of Politics, Administration and Law. 13**, (2), 338-350. (In Thai)

Waler R. F. (1989). **Human Communication as Narration : Toward a Philosophy of Reason, Value and Action**. South Carolina: The University of South Carolina Press.

Yongcharaenchai, C. & Khaenamnuen, P. (2022). 3 love stories of 3 couples that the wall of sex can't block. Retrieved from https://www.bbc.com/thai/thailand-60344863. (In Thai)

ภาพแทนและการประกอบสร้าง “สัตว์” ในรวมเรื่องสั้นคืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ของจเด็จ กำจรเดช

Representation and Construction of Animal in Collection of Short Stories ‘That Night of the Year of the Tiger and Other Animal Stories’ of Jadet Kamjorndet

อุภาวัณณ์ นามหิรัญ / Uphawan Namhiran

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์ 31000, ประเทศไทย
Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences Buriram Rajabhat University, Buri Ram 31000, Thailand

Email : uphawan.nh@bru.ac.th

Received: November 23, 2022
Revised: December 22, 2022
Accepted: December 25, 2022

Abstract

A collection of short stories on ‘That Night of the Year of the Tiger and Other Animal Stories’ of Jadet Kamjorndej was the current literary work of the South East Asian Writers Awards or SEAWRIT in the category of short stories, which has strategies to present stories that were outstanding in bringing animals into the stories in presenting each short story. This research aimed to analyze representation and the construction of “animals” in the collection of short stories on ‘That Night of the Year of Tiger and Other Animal Stories’ of Jadet Kamjorndej from the perspective of eco-criticism under the framework of anthropocentric view. The results showed that representation in the collection of short stories on ‘That Night of the Year of the Tiger and Other Animal Stories’ expressed representation of 11 human behaviors from 9 animal species and it appeared that author constructed the characteristics of animals to reflect human behavior by construction of

characters of animals to resemble human beings both in characters, behaviors, feelings; moreover, It also presented the state of political, social and economic problems through various signs. Mostly the construction operated on the anthropocentric view.

Keywords: representation, construction, animals

บทคัดย่อ

รวมเรื่องสั้นคืนปีเสือ และเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ของจเด็จ กำจรเดช เป็นผลงานรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน หรือ ซีไรต์ ประจำ พ.ศ. 2564 ซึ่งมีกลวิธีการนำเสนอเรื่องเล่าที่มีความโดดเด่นด้านการนำสัตว์มาประกอบการดำเนินเรื่องในเรื่องสั้นแต่ละเรื่อง งานวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ภาพแทนและการประกอบสร้างสัตว์ที่สะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ ผลการศึกษาพบว่า ภาพแทนในรวมเรื่องสั้น คืนปีเสือ และเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ปรากฏภาพแทนสัตว์ซึ่งสะท้อนพฤติกรรมมนุษย์ทั้งหมด 11 ภาพแทน จากสัตว์จำนวน 9 ชนิด และพบว่าผู้เขียนประกอบสร้างให้สัตว์เป็นสิ่งสะท้อนพฤติกรรมมนุษย์ โดยปรากฏการประกอบสร้างลักษณะของสัตว์ให้มีลักษณะใกล้เคียงมนุษย์ ทั้งในด้านลักษณะนิสัย พฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด อีกทั้งนำเสนอสภาพปัญหาทางการเมือง สังคม ระบบเศรษฐกิจ ผ่านสัญญะต่าง ๆ การนำเสนอภาพแทนและการประกอบสร้างในลักษณะนี้ช่วยให้เรื่องสั้นน่าสนใจและชวนให้ติดตามอ่าน

คำสำคัญ ภาพแทน, การประกอบสร้าง, สัตว์

บทนำ

คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ของจเด็จ กำจรเดช ถือเป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นที่แหวกแนวการเขียนเรื่องสั้นแบบทั่วไป ทั้งทางด้านกลวิธีการเล่าเรื่อง โครงเรื่อง ผูกเรื่อง โดยมีการใช้สัตว์เป็นสัญญะสื่อความหมาย เช่น เป็ด นกกระยาง นก เสือ มีการใช้กลวิธีการเขียนที่น่าสนใจ ชวนให้ขบคิดเพื่อไขรหัสสัญญะที่ผู้เขียนซ่อนนัยไว้ ในบทความวิจัยนี้จะกล่าวถึงภาพแทนและการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของสัตว์ที่ปรากฏในเรื่องสั้น

รวมเรื่องสั้นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องภาพแทน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตหรือการสร้างความหมายจากสิ่งที่คิดผ่านภาษา เพื่อนำเสนอหรือสร้างภาพแทนให้แก่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังที่ Thongkhamphao (2011, p.14) กล่าวว่า การนำเสนอภาพแทนเป็นการนำ "ความจริง" หรือภาพต้นแบบมานำเสนอซ้ำอีกครั้ง โดยที่การนำเสนอภาพแทนนั้นไม่สามารถนำเสนอได้ตรงกับภาพต้นแบบ เพราะการเสนอภาพแทนเป็นการนำภาพต้นแบบมานำเสนอครั้งใหม่ ภาพที่ถูกนำมาเสนอจึงมิได้มีคุณสมบัติเท่าเทียมกับความจริงดั้งเดิมแต่เป็นเพียง "ตัวแทน" ที่ "คล้ายคลึง" กับความจริง/ภาพต้นแบบเท่านั้น

ในปัจจุบันมีเรื่องสั้นหลายเรื่องที่ใช้สัตว์เป็นภาพแทน เช่น “ชาวนาและนายห้าง” ในรวมเรื่องสั้นฟ้าบ่กั้น ของ ลาว คำหอม “นกสีเหลือง” ในรวมเรื่องสั้นเดินไปสู่หนไหน ของ สุรชัย จันทิมาธร “คนดำน้ำ” ในรวมเรื่องสั้นคนบนต้นไม้ ของนิคม รายวา “หมากลางถนน” ของ วินทร์ เลียววาริณ ทั้งนี้เรื่องสั้นที่ยกตัวอย่าง ผู้เขียนล้วนนำเสนอสัตว์ที่เป็นภาพแทนของพฤติกรรมมนุษย์และบริบททางสังคม เพื่อสื่อถึงปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตและสังคม ไม่ว่าจะเป็น ความสัมพันธ์และความขัดแย้งของคนในสังคม ความเหลื่อมล้ำ ความยากจน เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง คนชายขอบ เป็นต้น ทั้งนี้ การที่ผู้อ่านจะเข้าใจความหมาย ต้องอาศัยการตีความและต้องคิดอย่างลึกซึ้งเพื่อเชื่อมโยงความคิดกับสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันรวมทั้งต้องอาศัยประสบการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วย

คืนปีเสือ และเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ของ จเด็จ กำจรเดช วรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน หรือ ซีไรต์ (S.E.A.Write) ประจำ พ.ศ. 2563 เป็นผลงานรวมเรื่องสั้นที่ปรากฏการใช้สัตว์เป็นองค์ประกอบสำคัญในเรื่องเล่าแต่ละเรื่อง การใช้ชื่อผลงานที่เชื่อมร้อยกับเรื่องเล่าในรวมเรื่องสั้นดังกล่าวว่า “เสือ” และ “สัตว์อื่น ๆ” ทำให้ผู้วิจัยสนใจตั้งข้อสังเกตว่าสัตว์แต่ละชนิดที่ปรากฏในเรื่องสั้นแต่ละเรื่องทำหน้าที่เป็นภาพแทนมนุษย์ และการประกอบสร้างตัวตนและอัตลักษณ์ของสัตว์ในตัวบทวรรณกรรมอย่างไร สัตว์แต่ละชนิดนำไปสู่การนำเสนอ *เรื่อง* และ *ประเด็น* ที่แฝงนัยในเรื่องสั้นแต่ละเรื่องอย่างไรบ้าง โดยมุ่งวิเคราะห์ภาพแทนและการประกอบสร้าง “สัตว์” ในรวมเรื่องสั้นคืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ของจเด็จ กำจรเดช

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ภาพแทนและการประกอบสร้างของสัตว์ ที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นคืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ

ขอบเขตการวิจัย

วิเคราะห์รวมเรื่องสั้น คืนปีเสือ และเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ มีจำนวน 11 เรื่อง ได้แก่ มีเป็ดบนหลังคา นกกระยางโง่ ๆ ข่าวว่านกจะมา ประแป้งไหมคะ อยู่ข้างล่างขว้างได้ขว้างเอา สัปเหร่อรุ่นสอง บูรงแมน คืนปีเสือ เป็นหมาป่า จระเข้ตาขุน ปลดแร้ว ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2563 สำนักพิมพ์ผจญภัย

ทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรากฏเอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

Charoenphon (2003, p.31) กล่าวว่า ภาพแทนหมายถึงภาพจำลองสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งนำเสนอผ่านวรรณกรรมหรือประดิษฐภัณฑ์ทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ในฐานะที่ภาพจำลองนั้นสร้างขึ้นจากการคัดเลือก ปรุงแต่ง ขับเน้นคุณลักษณะบางอย่างจากความเป็นจริงตามคติความเชื่อและค่านิยมบางประการ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพเสนอหนึ่ง ๆ จึงร่วมกันทำหน้าที่สื่อความหมายและคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงสังคมวัฒนธรรมเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ภาพเสนอมิได้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าความเป็นจริงเป็นเช่นไร เพราะมิใช่ภาพสะท้อน แต่บ่งบอกให้ทราบว่าคนในสังคม (อย่างน้อยก็กลุ่มหนึ่ง) มีความเชื่อ ความคาดหวังและให้ความหมายคุณค่าต่อสิ่งที่ถูกนำเสนออย่างไร

Hall (1997, as cited in Chot Udom Phan, 2005, p. 2) กล่าวว่า การนำเสนอภาพแทนเป็นความพยายามที่จะเชื่อมโยงแนวคิด (Concepts) กับระบบสัญญะ (Signs) เข้าด้วยกันหรือเป็นการนำเสนอแนวคิดผ่านระบบสัญญะ สามารถเกิดขึ้นได้ 2 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การนำเสนอภาพแทนในใจ คือ การตีความหมายหรือความจริงรอบตัวมนุษย์ เป็นกระบวนการกลั่นกรองสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวให้เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นภายในใจ

ระดับที่ 2 การนำเสนอภาพแทนภายนอก คือ การสื่อสารความรู้ ความคิดที่อยู่ในหัวสมองออกมาให้ผู้อื่นรับทราบ โดยใช้ระบบสัญญะ เช่น ภาษาหรือภาพ เป็นต้น

ดังนั้น การนำเสนอภาพแทนจึงมีกระบวนการกลั่นกรองความจริง 2 ระดับ คือ

1) กลั่นกรองและจัดการเรียบเรียงความรู้ ความคิด ในหัวสมองมนุษย์

2) กลั่นกรองเรียบเรียงภายนอกโดยผ่านระบบสัญญะ เช่น ภาษา

Hall (1997, as cited in Laohawanit, 2010) ยังแบ่งเป็นแนวทางการศึกษาภาพแทนออกเป็น 3 แนวทางหลัก ๆ ดังนี้ 1) ภาพสะท้อน (reflective approach) แนวทางการศึกษาภาพแทนที่เชื่อว่าภาพแทน คือ “ภาพสะท้อน” (reflective approach) แนวทางนี้เชื่อว่าความหมายอยู่ในวัตถุ ผู้คน ความคิด หรือเหตุการณ์ที่อยู่บนโลกแห่งความจริง และภาษาทำหน้าที่เหมือนกับกระจกเพื่อสะท้อนความหมาย ที่แท้จริงซึ่งปรากฏบนโลก

2) เจตจำนง (intentional approach) แนวทางการศึกษาภาพแทนที่เชื่อว่าภาพแทน คือ “ความตั้งใจหรือเจตจำนง” (intentional approach) แนวทางนี้เชื่อว่าผู้แต่ง ผู้พูด เป็นคนกำหนดความหมายต่าง ๆ บนโลกผ่านภาษา คำต่าง ๆ จึงมีความหมายตามที่ผู้แต่งตั้งใจที่จะให้มีความหมาย

3) การประกอบสร้าง (constructionist approach) แนวทางการศึกษาภาพแทนที่เชื่อว่าภาพแทน คือ “การประกอบสร้าง” (constructionist approach) ความหมายผ่านภาษา แนวทางนี้เชื่อว่าไม่มีสิ่งใดหรือแม้กระทั่งปัจเจกผู้ใช้ภาษาคนใดสามารถจะคงความหมายต่าง ๆ ในภาษาไว้ได้ สิ่งต่าง ๆ ไม่ได้มีความหมายใด ๆ แต่เป็นเราที่สร้างความหมายขึ้นมา โดยการใช้ระบบภาพตัวแทน ซึ่งได้แก่ ความเข้าใจ (concept) และสัญญะ (sign) ต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การนำเสนอภาพแทนเป็นกระบวนการนำเสนอผลผลิตทางความหมาย โดยเป็นการเชื่อมโยงความคิดเข้ากับโลกแห่งความจริง การร่วมวัฒนธรรมเดียวกัน เพื่อบอกให้ทราบว่าผู้คนในสังคมมีความคิด ความเชื่อ ความคาดหวังและให้ความหมาย คุณค่าต่อสิ่งที่นำเสนออย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากรวมเรื่องสั้น คืนปีเสือ และเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ของจเด็จ กำจรเดช
2. ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ
5. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์รวมเรื่องสั้น คืนปีเสือ และเรื่องเล่าสัตว์อื่น ๆ ของจเด็จ กำจรเดช จำนวน 11 เรื่อง พบว่า ผู้เขียนใช้ “สัตว์” เป็นภาพแทนมนุษย์ และมีการประกอบสร้าง เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินเรื่อง ดังนี้

1. “เป็ด : ภาพแทนความทรงจำ และการมีอยู่” จากเรื่องสั้น มีเป็ดบนหลังคา

มีเป็ดบนหลังคา เป็นเรื่องราวของครอบครัวหนึ่งที่ต้องสูญเสียลูกชายคนเล็กไปด้วยโรคไข้เลือดออก นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทุกอย่าง โดยเฉพาะบรรยากาศภายในครอบครัวได้เปลี่ยนไปจากเดิม โดยดำเนินเรื่องไปอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กันตลอดทั้งเรื่อง จึงเปิดเรื่องด้วยการบอกเล่าของตัวละคร ดังนี้

“แม่บอกว่าเป็ดขึ้นสวรรค์ไปแล้ว แต่ความจริงมันอยู่บนหลังคา”

(Kamjorndet, p.23)

นับว่าเป็นการเปิดเรื่องที่แฝงนัยสำคัญว่า แท้จริงแล้วเป็ดอยู่บนสวรรค์หรืออยู่บนหลังคา เมื่อลูกชายคนเล็กเสียชีวิตไปทั้งพ่อและแม่ต่างรู้สึกสะเทือนใจ เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้พ่อกับแม่ไม่อยากรับรู้สิ่งที่เกี่ยวกับลูกชายคนเล็ก และไม่มีจิตใจที่จะทำงานในสิ่งที่รักได้ดั่งเดิม ลูกชายคนโตก็รับรู้ได้ว่าพ่อกับแม่ยังคงอาวรณ์ต่อการจากไปของน้องชาย จนกระทั่งไม่เห็นความสำคัญของลูกชายคนโตที่ยังคงมีชีวิตอยู่ แม้ว่าลูกชายคนโตจะพูดคุยถึงงานเขียนแต่พ่อกลับไม่สนใจ แต่ในตอนท้ายทั้งพ่อและแม่ต่างก็เห็นถึงการมีอยู่ของลูกชายคนโต

จากเรื่อง มีเป็ดบนหลังคา นับว่า “เป็ด” มีบทบาทสำคัญต่อเรื่อง คือเป็นสัตว์เลี้ยงของลูกชายคนเล็ก เป็นสิ่งที่ทำให้พ่อแม่นึกถึง เพราะคิดว่าลูกต้องเสียชีวิตเพราะนำเป็ดมาเลี้ยง รวมทั้งเป็ดที่ลูกชายคนโตฝันถึง ซึ่งเป็ดเหล่านี้ล้วนเป็นเป็ดตัวเดียวกัน “มีเป็ดบนหลังคา” ไม่ได้เป็นเพียงเป็ดที่ออกไข่บนหลังคา หรือเป็ดที่อยู่ในความฝันของลูกชายคนโตเพียงเท่านั้น แต่เป็ดบนหลังคายังสื่อถึงลูกชายคนโตที่พ่อกับแม่รู้ว่ามีเป็ดอยู่บนหลังคา แต่กลับไม่สนใจที่จะไปดู เนื่องจากสิ่งที่อยู่บนหลังคานั้นดูใกล้ตัวคนที่อยู่ในบ้านก็จริง แต่เมื่อได้ยินเสียงที่อยู่บนหลังคาก็กลับปล่อยผ่าน ไม่สนใจว่าบนหลังคามีอะไรอยู่บนนั้นและในตอนจบเรื่องเมื่อพ่อแม่ลูกชวนกันขึ้นไปดูไข่เป็ดบนหลังคา นำไปสู่การที่พ่อแม่เริ่มหันมาสนใจสิ่งที่อยู่บนหลังคาแล้วจริง ๆ ได้เห็นถึงการมีอยู่ของลูกชายคนโต

เป็ดจึงเป็นภาพแทนของความทรงจำที่เจ็บปวดติดอยู่ภายในใจของพ่อและแม่ และยังเป็นภาพแทนของลูกชายคนโต กล่าวคือ การมีอยู่แต่ก็ไม่ได้ให้ความสนใจคนที่ยังมีชีวิตอยู่ ในขณะเดียวกันก็กลับหลงลืมคนสำคัญ เมื่อพ่อแม่สูญเสียลูกชายคนเล็ก แต่หารู้ไม่ว่าลูกชายคนโตของเขาก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ไข่ทองคำที่พบบนหลังคา แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ คือ ไข่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากธรรมชาติหรือเป็นวัฏจักรของการมีชีวิตอยู่อีกทั้งก็มีส่วนสำคัญในการทำให้พวกเขาโดยเฉพาะพ่อกับแม่ปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมอง โดยการกลับมาเริ่มต้นชีวิตใหม่คลายความเศร้า ความทุกข์ใจลงไปในที่สุด

การประกอบสร้างโดยอาศัยลักษณะร่วมของทั้งเป็ดและลูกชายจึงนำไปสู่ภาพแทนความทรงจำ และแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ เป็ด จึงเป็นภาพแทนความทรงจำที่เจ็บปวดจากการสูญเสียลูกชายคนเล็ก เป็ดเป็นของขวัญวันเกิดที่พ่อตั้งใจมอบให้ลูกชายคนเล็ก เพื่อให้เป็นความทรงจำที่ดี แต่กลับกลายเป็นความทรงจำที่แสนเจ็บปวด สร้างบาดแผลในหัวใจของพ่อแม่ เมื่อลูกชายผู้เป็นที่รักจากไปด้วยโรคไข้เลือดออก สาเหตุมาจากเล้าเป็ดซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ทำให้อดีตที่ขมขื่นนี้ย้อนกลับมาทุกครั้งที่เห็นเป็ด พ่อกับแม่จึงเลี่ยงที่จะพูดถึงของขวัญชิ้นนี้ ขณะเดียวกันการสูญเสียลูกชายคนเล็กส่งผลให้การใช้ชีวิตของพ่อกับแม่เปลี่ยนไป และหลงลืมว่ายังมีลูกชายคนโตอยู่อีกคน

ผู้เขียนนำเสนอให้ผู้อ่านทบทวนแง่มุมความสำคัญของการมอบความรักความเอาใจใส่ที่ไม่เท่าเทียมกันในครอบครัวที่มีลูกมากกว่าหนึ่งคน จึงนำเสนอประเด็นปัญหาที่พบเจอบ่อยครั้ง จะเห็นได้ว่า “เป็ด” จากเรื่อง “มีเป็ดบนหลังคา” ทำหน้าที่เป็นภาพแทนของความไม่เทียมกันระหว่างลูกคนโตกับลูกคนเล็ก

2. “นกกระยางโง่ ๆ : ภาพแทนของคนที่มีลักษณะนิสัยหยิบหย่ง” จากเรื่องสั้น นกกระยางโง่ ๆ

ผู้เขียนประกอบสร้างพฤติกรรมการโฉบกินอาหารของนกกระยาง เป็นภาพแทนพฤติกรรมของคนที่ไม่ทำอะไรจริงจัง ดังตัวละคร “ท้อป” หนุ่มวิศวะผู้มีทัศนคติแตกต่างจากคนในสังคม เขาเป็นลูกชายของเกษตรกรที่ต่อต้านระบบทุนนิยม หลังจากพ่อเสียได้ไม่นาน เขาพยายามใช้ชีวิตตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยที่เขาไม่ศึกษาวิธีเลี้ยงอย่างจริงจัง เขาเริ่มจากเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา แต่ไม่ว่าเขาจะหาสัตว์ชนิดใดมาเลี้ยง สัตว์เหล่านั้นก็ไม่ได้สร้างมูลค่าให้กับเขา ทุกครั้งที่เขาเริ่มเลี้ยงสัตว์ เขาจะโพสต์ข้อมูลในเฟซบุ๊ก เพียงเพื่อต้องการเพิ่มยอดไลก์ และให้แฟนเก่าเข้ามากดไลก์

สภาพความเป็นอยู่ของท้อป เหมือนคนว่างงาน ทั้งที่มีหลายอย่างต้องรับผิดชอบ หากเขากลับใช้เวลาอยู่กับการโพสต์เฟซบุ๊ก

> *“วันแรกที่ทำเสร็จ เขาโพสต์ว่ามานอนโง่ ๆ ที่กลางนา จากนั้นเขาก็นอนโง่ ๆ อยู่ตรงนั้น”*
>
> (Kamjorndet, p.46)

จากประโยคนี้จะเห็นได้บ่อยในชีวิตประจำวัน การมานอนโง่ ๆ เหมือนการบอกให้ผู้อื่นทราบว่าในชีวิตไม่มีอะไรทำ เมื่อเพจของท้อปได้รับความสนใจจากคนจำนวนมาก จึงพยายามหาเรื่องราวและรูปภาพในการเลี้ยงสัตว์ของตนเองมาลงในเพจ บางครั้งนำภาพมาตัดต่อหรือเล่าเรื่องที่ไม่เป็นความจริงลงในเพจ รวมทั้งโพสต์รูปนกกระยางเพื่อเพิ่มยอดไลก์

> *“ท้อปถ่ายรูปนกกระยางโผบินอย่างสง่าขึ้นจากน้ำ แต่งภาพด้วยโฟโตชอปให้เป็นนกกระยางพันตัวบินขึ้นจากสระ แต่งแสงฟรุ้งฟริ้ง ฉากหลังเป็นทุ่งนาสีเขียวลงในเพจเฟซบุ๊กของตนเอง ทำให้ได้ยอดไลก์ถึงห้าพัน”*
>
> (Kamjorndet, p.66)

การโพสต์รูปกระยางนี้เองทำให้ท็อปคิดว่าความสุขของเขาคือการได้รับความสนใจจากสื่อโซเชียลมีเดีย

นกกระยางที่โผบินพันตัว จึงเปรียบเสมือนตัวละครท้อป นกกระยางคงเป็นภาพเพ้อฝันที่ผ่านการตกแต่งให้สวยงามจนมองไม่เห็นความผิดของมันที่กินปลาดุกจนหมดซึ่งเป็นแค่มุมมองด้านเดียว จึงเป็นการบดบังความโง่เขลาของตนเอง ซึ่งความคิดของท้อปเองที่มักคิดว่าเป็ดโง่ สิ่งนั้นโง่ สิ่งนั้นไม่ดี แต่ไม่เคยพิจารณาตนเองว่าแท้จริงแล้วสิ่งที่เกิดขึ้นที่ว่าไม่ดีนั้นเกิดจากอะไร คิดว่าตนเองค้นพบลมหายใจของชนบท แต่แท้จริงแล้วไม่ได้เข้าใจวิถีชีวิตนั้นเลย

นกกระยาง เป็นภาพแทนของคนที่มีลักษณะนิสัยหยิบหย่ง ทำอะไรไม่จริงจัง ไม่เอาการเอางาน เช่นเดียวกับพฤติกรรมของนกกระยางที่หากินแบบบินโฉบเพียงพื้นผิวน้ำด้วยความรวดเร็ว ซึ่งลักษณะเช่นนี้ได้ถ่ายทอดผ่านตัวละคร "ท็อป" ที่ทำอะไรไม่เป็นชิ้นเป็นอัน คิดอยากทำสิ่งใด แต่ไม่เคยศึกษาวิธีการทำสิ่งนั้นอย่างจริงจัง ซึ่งมักทำตามกระแสนิยม และขาดความละเอียดรอบคอบจนต้องประสบกับความล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่า ข้อความที่ว่า "ปลากลายร่างเป็นนก" หรือสิ่งหนึ่งกลายเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เป็นการเปรียบคนที่กำลังพยายามเปลี่ยนแปลงหรือปกปิดเนื้อแท้ของตน โดยคนภายนอกเห็นเฉพาะภาพลักษณ์ที่ดีของตน

นกกระยางโง่ ๆ เป็นเรื่องที่ผูกโยงคนเข้ากับสัตว์ ซึ่งสัตว์ทำหน้าที่เป็นตัภาพแทนที่สะท้อนลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของมนุษย์ภายในเรื่อง เป็นการยั่วล้อและสะท้อนสภาพสังคม วิพากษ์วิจารณ์สังคมผ่านตัวละคร "ท็อป" ที่ทำให้เห็นพฤติกรรมและลักษณะนิสัยคนในสังคมปัจจุบันที่ติดโซเชียลมีเดียพยายามสร้างตัวตนผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย สร้างจุดยืนในสังคม เพื่อให้ผู้อื่นรู้จักตนเอง ซึ่งส่วนมากจะนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดูดี และปิดบังเนื้อแท้หรือความเป็นจริงที่ไม่ได้สวยงามเหมือนภาพที่สร้างขึ้นมา

3. "นก : ภาพแทนอิสรภาพ การอพยพลี้ภัย การพลัดถิ่น" จากเรื่องสั้น ข่าวว่านกจะมา

นกนางแอ่นเป็นภาพแทนของภรรยา สะท้อนให้เห็นความต้องการของภรรยาที่ต้องการอิสรภาพในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่ตนปรารถนา แต่ไม่ได้ทำเพราะต้องทำงานบ้านและงานโรงเรียนจนขาดอิสรภาพ เมื่อออกจากบ้านไปเธอจึงกลายเป็นนก หรือกล่าวให้ชัดเจนว่าเธอเป็นอิสรภาพแล้ว เป็นอิสระจากภาระในครอบครัวและงานในโรงเรียน ดังข้อความ

> *"เธอบอกว่าเธอบินจากฝั่งไปที่เรือ ผู้อพยพ พวกนั้นไม่เจอหรอก พวกเขาเชื่อมั่นในพระเจ้า แต่เธอบินไปใกล้แล้วก็กลายร่างกลับเป็นคน"*
>
> (Kamjorndet, p.129)

นกนางแอ่นยังเป็นภาพแทนคนไทยในเกาะกง เนื่องจากพฤติกรรมของนกนางแอ่น คือ เป็นนกรักรัง มีรักเดียวคู่เดียว ซึ่งเป็นความหมายเชิงสัญลักษณ์เพื่อสื่อความร่วมกับพฤติกรรมของกลุ่มคนอพยพที่เห็นได้ชัดเจนก็คือกรณีของคนไทยพลัดถิ่นเกาะกง ที่มีความปรารถนาจะอพยพกลับมายังประเทศอันเป็นที่รักของตน สะท้อนให้เห็นการลี้ภัยทางการเมืองเพื่อไปยังที่ที่ตนอยู่ได้อย่างมีอิสรภาพ ไม่ถูกบังคับข่มเหงหรือถูกบังคับให้ทำงานหนักและถูกฆ่าเพื่อความบันเทิงใจของทหารเขมรแดง *"พวกนั้นยืนกันที่ผาแล้วกระโดดกลายเป็นนกนางแอ่นบินข้ามอ่าวไทย"* (Kamjorndet, p.128)

คนไทยในเกาะกงมีอิสรภาพและเป็นพลเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมายของประเทศกัมพูชา ซึ่งไม่ใช่แผ่นดินแม่ เพราะ *"คนไทยที่นั่นมีสัญชาติฝรั่งเศสได้สักพักก็กลายเป็นเขมร เป็นคนอื่นในบ้านตัวเอง"* (Kamjorndet, p.127) คนไทยเกาะกงในเขมรเขาเรียกว่าไทย อยู่ไทยเขาเรียกว่าเขมร

ในอดีตนั้นอิสรภาพของพวกเขาก็มิได้หอมหวานอย่างที่ควรเป็น เนื่องจาก *“เขมรแดงถือว่าคนที่เกาะกงเป็นประชาชนใหม่ ไม่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างประเทศ”* (Kamjorndet, p.127) พวกเขาต้องใช้ชีวิตอยู่อย่างหวาดผวาประหนึ่งว่ามีอิสรภาพแค่เพียงเหยียบบนแผ่นดินเขมรเท่านั้น เพราะถูกกดขี่ข่มเหงทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีอิสรภาพอย่างข่มขื่น รวมถึงความผูกพันสำนึกรักในแผ่นดินแม่ จึงเป็นสาเหตุให้คนไทยพลัดถิ่นเกาะกง ตั้งกลุ่มรวมตัวเพื่ออพยพกลับกลับไปเป็นคนไทยอย่างสมบูรณ์ ด้วยการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลกับรัฐบาลไทย การเรียกร้องดังกล่าวมีทั้งผู้ที่สมหวังและผิดหวัง ผู้ที่ผิดหวังยังคงเฝ้ารอวันที่ดินแดนส่วนนี้จะได้กลับไปเป็นส่วนหนึ่งของไทยอีกครั้ง การรอคอยเพื่อให้ได้มาซึ่งอิสรภาพอันหอมหวานนั้นยาวนานเสมอ จึงเป็นนัยสำคัญที่สอดคล้อง กับการตั้งชื่อเรื่องว่า *ข่าวว่านกจะมา*

การใช้ภาพนกนางแอ่น ยังเชื่อมโยงสู่ประเด็นที่ผู้เขียนเสียดสีสังคม ประเด็นความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ จากการสร้างคอนโดนกนางแอ่นในพื้นที่ กันตัง ปากพนัง ปัตตานี นราธิวาส *“ตึกเก่าที่ถูกทำให้เป็นรังนกนางแอ่น และมีตึกใหม่ที่สร้างให้นกนางแอ่น ตึกพวกนั้นบอกได้ว่าคนที่นี่เริ่มมองหาทางทำมาหากินใหม่* ๆ” (Kamjorndet, p.132) ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ที่อยากร่ำรวย จึงทำได้ทุกอย่างแม้กระทั่งกับสัตว์ตัวเล็ก ๆ อย่างนก *“พวกนั้นแทงรังที่หนึ่งกับรังที่สอง กระทั่งรังสุดท้ายที่นกกลั่นเอาเลือดออกมาสร้างแล้วพวกเขาก็ยังแทงมัน”* (Kamjorndet, p.132) ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ที่ต้องการพื้นที่มากเกินไป คนบางกลุ่มสร้างบ้านหลังใหญ่โต แสดงถึงความร่ำรวยของตน ขณะที่คนอีกกลุ่มยังนอนบนกระดาษลังบนพื้นถนน

นกนางแอ่น จึงเป็นภาพแทนของภรรยาที่ต้องการความเป็นอิสระจากภาระทางครอบครัวและหน้าที่การงาน เพื่อออกไปทำในสิ่งที่อยากทำและไปในที่ที่อยากไป และยังเป็นภาพแทนของคนไทยในเกาะกงที่ต้องการอิสรภาพจากเขมรแดง รวมทั้งประเด็นการเสียดสีสังคมและความเห็นแก่ตัวของมนุษย์

4. “สัตว์มนุษย์ : ภาพแทนของความล่มสลายของสังคมมนุษย์” จากเรื่องสั้น ประแป้งไหมคะ

การประกอบสร้างของสัตว์มนุษย์เกิดจากการประกอบสร้างจากลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของมนุษย์ ระบบทุนนิยม นโยบายภาครัฐ การเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลจนก่อให้เกิดการล่มสลายของสังคมมนุษย์

“ประแป้งไหมคะ” ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม เนื้อเรื่องกล่าวถึงชีวิตของ “ปาล” มนุษย์หุ่นยนต์ ซึ่งในเรื่องสั้นใช้คำเรียกขานว่า “สัตว์มนุษย์” เป็นกลุ่มที่ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้มีชีวิตรอด จนกระทั่งเธอได้พบกับ “แอช” ไอบอทหนุ่มหล่อที่ทำให้เธอเชื่อใจและเดินทางไปด้วยกัน ขณะเดินทางทั้งสองข้ามสะพานไปยังอีกฝั่ง แอชพาปาลไปให้มนุษย์ในตำนานโดยไม่รู้เลยว่า มนุษย์ในตำนานวางแผนเพื่อต้องการสร้างมนุษย์โดยต้องควักหัวใจของปาลออกมา แอชยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้ มนุษย์ที่สมบูรณ์แบบที่สุดไม่ควรมีอยู่บนโลกใบนี้อีกต่อไป เพราะไม่อยากให้มนุษย์เกิดมามีชีวิตที่ไม่มีความเท่าเทียมกันอีก

มนุษย์ทุกคนเกิดมาเป็นสัตว์สังคม ต้องการเป็นที่ยอมรับมีคนที่สนับสนุนและช่วยเหลือในยามสิ้นไร้ รวมไปถึงการดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตรอดและอยู่เหนือห่วงโซ่อาหารทั้งปวง ซึ่งในเรื่องนี้ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องทำทุกวิถีทางเพื่อมีชีวิตรอด ดังตัวอย่าง

"พี่สาวของเขาไปขายตัวทั่วโลก เธอไปมาหมดก่อนที่จะอัพเกรดตัวเองจนไม่เหลือความเป็นมนุษย์"

(Kamjorndet, p.165)

ทำให้เห็นการดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตรอดของกลุ่มคนที่ต้องแลกบางสิ่งบางอย่างเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ เพื่ออัพเกรดคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น แม้วิธีที่เลือกจะผิดศีลธรรมก็ตาม หากสิ่งนั้นทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้นจากที่เป็นอยู่ ก็จะทำทุกวิถีทางให้ได้มา เมื่อมนุษย์เจอทางตัน ความสนใจเรื่องถูกผิดก็จะหมดความสำคัญลงไปทันที

ผู้เขียนสร้างตัวละคร "ปาล" ซึ่งเป็นสัตว์มนุษย์ที่ใกล้จะหมดอายุการใช้งาน เพราะขาดน้ำมันหล่อลื่นที่ช่วยต่ออายุได้ เปรียบเหมือนคนที่ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ปาลเปรียบเสมือนเครื่องยนต์ที่กำลังจะหมดประโยชน์และเป็นภาพแทนของคนที่ถูกมองข้ามความสำคัญ แสดงให้เห็นว่าแม้แต่การสร้างตัวละครผู้เขียนยังคงให้ความสำคัญกับการใช้สัญลักษณ์เปรียบเทียบให้เห็นระหว่างความเป็นมนุษย์กับหุ่นยนต์ที่มีความสัมพันธ์กัน

"แอช" เป็นตัวละครที่มีปมปัญหาภายในใจ ไม่เคยได้รับการปฏิบัติและความช่วยเหลือจากภาครัฐ เขาถูกมองข้ามความสำคัญทั้งที่ยังเป็นคนไทยเหมือนกัน เป็นภาพแทนของคนชนชั้นล่างทางสังคมที่ไม่ได้รับความเท่าเทียม จนเกิดความขัดแย้งภายในใจทำให้ตัดสินใจขจัดปมปัญหา คือหยุดการกำเนิดมนุษย์ เพื่อไม่ต้องการให้มีใครเกิดมามีชีวิตที่น่าเศร้าเช่นเดียวกับตนเอง

ผู้เขียนสร้างฉากคือเมืองนีโอสังขละ ซึ่งฉากที่สร้างนี้มีความสอดคล้องกับสถานที่จริงคืออำเภอสังขละบุรี ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง คือ สะพานมอญ ผู้เขียนนำการร้องเรียกเชิญชวนนักท่องเที่ยว "ประแป้งไหมคะ" ของเด็ก ๆ บนสะพาน มาเขียนและนำมาตั้งเป็นชื่อเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงการนำเอาเอกลักษณ์ของผู้คนบริเวณมานั้นมาช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนไป การให้เด็ก ๆ ประแป้งต้องมีค่าประแป้งตอบแทน จนกลายเป็นวัฒนธรรมไป เมื่อเป็นเช่นนี้เด็ก ๆ เหล่านั้นก็ไม่ต่างอะไรจากเครื่องจักรที่คอยประแป้งให้นักท่องเที่ยวเพื่อแลกเงิน

"นักท่องเที่ยวจ่ายเงินให้เด็กตอบแทน พวกเด็ก ๆ มีเครื่องตรวจเครดิต ขอแค่นักท่องเที่ยวมีเนื้อเยื่อหลงเหลือ แต่ปาลก็รู้พวกเด็ก ๆ ไร้ ชีวิต พวกเธอถูกเปลี่ยนเป็นเครื่องจักรหมดแล้ว"

(Kamjorndet, p.156)

มีนโยบายบัตรสวัสดิการของรัฐบาล สัมพันธ์กับที่ผู้เขียนต้องการสื่อประเด็นชนชั้นทางสังคม ความเหลื่อมล้ำ ความลำบากของคนจน

“นโยบายรัฐบาลผลักดันให้คนเปลี่ยนมาใช้เครดิตการ์ด สังคมไร้เงินสดถูกเสนอในสภา”

(Kamjorndet, p.144)

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐหรือเรียกอีกอย่างว่าบัตรคนจน โดยให้เงินช่วยเหลือเพียงเดือนละ 300 บาท ตามรัฐบาลกำหนด

“เครดิตที่เอารหัสดีเอ็นเอเป็นประกัน จะสั่งจ่ายเครดิตแต่ละครั้งต้องมีเลือดเนื้อเจ้าของบัญชีเพื่อยืนยัน มนุษย์ค่อย ๆ สูญเสียเลือดและเนื้อเยื่อชีวภาพไป”

(Kamjorndet, p.145)

การที่จะได้รับเงินก็ต้องแลกมาด้วยข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลทางการเงิน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือแลกมาด้วยศักดิ์ศรี ผู้คนชนชั้นรากหญ้าถูกตราหน้าว่าเป็นคนจนเพื่อแลกกับเครดิตการ์ดเพียงใบเดียว ผู้เขียนต้องการสื่อถึงคนจนที่แม้จะจนจริง ๆ แต่ไม่ควรถูกย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นคนที่มีเท่ากันทุกคน ไม่ว่าจนร่ำรวยหรือยากจน

อีกทั้งระบบทุนนิยมยังแบ่งคนออกเป็นชนชั้นไปโดยปริยาย โดยไม่ต้องมีระบบวรรณะมาแบ่งแยก ซึ่งมนุษย์หุ่นยนต์ในเรื่องแบ่งออกเป็น ไอบอท ไซบอร์ก และสัตว์มนุษย์ และเหตุที่ผู้เขียนให้ไอบอทเป็นชนชั้นสูงที่สุด เพราะคิดว่าไอบอทไม่มีความรู้สึก ไม่มีความต้องการใด ๆ ซึ่งผู้เขียนอาจปรารถนาที่จะหลุดพ้นจากการเป็นมนุษย์ เพราะมนุษย์มีความรู้สึก มีความต้องการด้านต่าง ๆ เพื่อการมีชีวิตอยู่

การเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยี ทำให้แรงงานมนุษย์ถูกทอดทิ้งจึงต้องตกงานไร้หนทางในการสร้างรายได้ และการที่มนุษย์เสพติดเทคโนโลยีจนเกินไปทำให้ต้องมีการอัพเดทตามเทคโนโลยี เพราะเมื่อเวลาผ่านไปเทคโนโลยีก็เก่าลงและเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทำให้มนุษย์ต้องดิ้นรนเพื่ออัพเกรดตามเทคโนโลยี

“มนุษย์ต้องการอัพเกรดตัวเองตามกฎของไอบอท”

(Kamjorndet, p.155)

มนุษย์และสัตว์ มีอัตลักษณ์ร่วมกันคือความโหดร้าย หยาบคาย และป่าเถื่อน มนุษย์และสัตว์ต่างมีสัญชาตญาณของความดิบเถื่อนเป็นของตัวเอง เพียงแต่มนุษย์ถูกกดไว้ด้วยกฎหมายและเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม สิทธิและเสรีภาพ ที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก จึงทำให้มนุษย์แสดงออกมาในทางที่เหมาะสม แต่เมื่อมองข้ามเรื่องเหล่านี้ไปมนุษย์ก็ไม่ต่างจากสัตว์ การเปรียบมนุษย์เป็นสัตว์เลี้ยงของ

ไอบอท อัตลักษณ์ร่วมกันของมนุษย์และสัตว์เลี้ยงก็คือต้องให้อาหาร ในระบบทุนนิยมสามารถมองได้ว่าเงินก็เป็นอาหารได้เช่นกัน เพราะไม่มีเงินก็ไม่มีอาหาร ดังนั้นมนุษย์ก็ไม่ต่างจากสัตว์เพราะมนุษย์ต้องถูกเลี้ยงด้วย “เงิน”

สัตว์มนุษย์ในเรื่องสั้น *ประแป้งไหมคะ* เป็นภาพแทนของความล่มสลายของสังคม ผู้เขียนสร้างตัวละคร “ปาล” ขึ้นมา เพื่อเปลี่ยนบทบาทของมนุษย์ให้กลายเป็นสัตว์เลี้ยงของไอบอท และพยายามเปลี่ยนให้มนุษย์กลายเป็นไอบอทหรือครึ่งมนุษย์ครึ่งหุ่นยนต์ โดยผู้เขียนแทนอวัยวะร่างกายของมนุษย์เป็นของมีค่าและหายาก รวมทั้งนิสัยหยาบคายและป่าเถื่อน ดังข้อความ “*กฎข้อสองบอกว่า มนุษย์หยาบคายและป่าเถื่อน*” (Kamjorndet, p.144) ซึ่งเป็นการอุปลักษณ์ให้มนุษย์เป็นสัตว์ตามมุมมองของนักเขียนที่มองว่าสัตว์หยาบคายและป่าเถื่อน

5. “ลิง : ภาพแทนของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในไทย” จากเรื่อง อยู่ข้างล่างขว้างได้ขว้างเอา

ลักษณะนิสัยของ “ลิง” ในเรื่อง อยู่ข้างล่างขว้างได้ขว้างเอา สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมักเลือกงาน ไม่เห็นคุณค่าของค่าตอบแทนอันน้อยนิด เกียจคร้าน หากเป็นเช่นนี้ต่อไปคนไทยอาจตกงานเพราะนายจ้างจะเลือกจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานแทน และคนไทยอาจกลายเป็นลูกน้องหรือพลเมืองชั้นสองจากแรงงานต่างด้าวในที่สุด ดังข้อความว่า

> *“มึงจำไว้นะ ต่อไปลิงมันจะครองโลก บนเกาะตอนนี้เป็นขี้ข้าลิงกันหมด รัฐบาลก็กลัวว่าเอไอจะมาแทนแรงงานคน เอไอมันปั้นพญานาคไม่ได้หรอก คนนี่แหละยังอยู่ แต่มึงระวังไว้วันหนึ่งมันจะมาปั้นพญานาคแทนเรา “แต่พี่ยังจ้างลิงมาช่วย พี่ก็ส่งเสริมสิ” “แหมมึง มีไหมละคนบ้านเรา วันละสามร้อยมันทำไหม”*
>
> (Kamjorndet, p.193)

ลักษณะรูปร่างของลิง ที่มีขนยาว หน้าตาอัปลักษณ์ ทำให้หลายคนไม่ค่อยชอบ และเกิดการเหยียดเรื่องรูปร่างหน้าตา เช่นเดียวกับการที่คนไทยเหยียดแรงงานต่างด้าวว่าสกปรก ซ้ำยังถูกขับให้เป็นคนชายขอบ จึงเป็นได้เพียงกรรมกรกับคนใช้ ดังข้อความว่า

> *“จูเลียเกิดมาอาภัพหน้าตา ขนเต็มตัวเหมือนลิง พี่น้องคนอื่นสวยหล่อไปวัดไปวาได้ จูเลียเกิดมาคนก็เบือนหน้าหลบ ดูชื่อเถิดคนเรียกจูเลียอย่างกับล้อเลียนลูกสาว คนอื่นชื่อมยุราชื่อจารุณีไปตามเหมาะสม น้องสุดท้องชื่อจูเลียปล่อยทิ้งให้วิ่งเล่นในทุ่ง หน้าน้ำท่วมก็ไม่สนว่าจะตกน้ำลอยไปออกทะเล และไม่ต้องกลัวเด็กบ่อกุ้งลากหน้าตาเป็นอาวุธ”*
>
> (Kamjorndet, p.170)

เรื่องสั้นเรื่องนี้แสดงภาพของมนุษย์ให้เห็นว่ามีนิสัยเกียจคร้าน ทั้งยังประพฤติผิดศีลธรรม ดังเนื้อเรื่องตอนหนึ่งที่ว่า

> *“เพื่อนเล่าว่าฤดูน้ำท่วม คนหมู่บ้านนี้จะไม่ทำอะไร นอกจากพายเรือจีบสาว นั่งเล่นไพ่ รอจับหมูไก่ลอยน้ำมาต้ม บ้านหลังคาเกยกันนี้เป็นพี่น้องญาติ ๆ กัน ชื่อเสียงของคนที่นี่คือเล่นไพ่ กินเหล้า ชกต่อย อันดับหนึ่งคือผิดลูกผิดเมีย ประเภทน้าได้กับหลานมีบ่อย ๆ”*
>
> (Kamjorndet, p.182)

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงอาจนำลิงซึ่งเป็นสัตว์ป่า ที่มีความขยันมาฝึกหัดเพื่อใช้แรงงานแทนคน เช่นเดียวกับการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานแทนคนไทย และมีแนวโน้มเพิ่มมากเรื่อย ๆ

ผู้เขียนได้สร้างให้ตัวละครลิงมีลักษณะและความสามารถเหมือนมนุษย์ โดยสามารถทำงานได้อย่างมนุษย์ เช่น งานก่อสร้าง เป็นผู้ช่วยปั้นปูน ตัวละครลิงมีการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ และฝีมือการทำงานก็ไม่ได้ด้อยไปกว่าคน แต่สิ่งที่ลิงได้เปรียบคน คือ ลิงว่องไว ไม่เกียจคร้าน ไม่เลือกงาน ทำงานทุกอย่างที่เจ้านายสั่ง ดังข้อความว่า

> *“ผู้รับเหมาทาสีบ้านคนหนึ่งโมโหลูกน้อง ไอ้นั่นนอนเล่นโทรศัพท์บ้างมาบ้างไม่มาบ้าง แกจึงหาลิงมา มันจับลูกกลิ้งรุนสีไปบนผนังคล่องแคล่ว หยุดพักกินฉลามแล้วทำต่อ หมดวันก็นั่งท้ายรถกลับบ้านพร้อมกัน”*
>
> (Kamjorndet, p.197)

จากการใช้ “ลิง” ให้เป็นภาพแทนของคนต่างด้าว และการประกอบสร้างลิงขึ้นมาจากลักษณะของคนในสังคม นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของลิง คือ ความขยัน ลิงถือเป็นตัวละครที่ผู้เขียนสร้างขึ้นมาเพื่อเสียดสี ยั่วล้อ เหน็บแนมสังคมได้อย่างเจ็บแสบ และสะท้อนความเป็นมนุษย์ได้อย่างดี

6. “หมาเดือนสิบ : ภาพแทนของกลุ่มคนที่มัวเมาในกามตัณหาและความเสื่อมทรามของสังคม” จากเรื่องสั้น สัปเหร่อรุ่นสอง

การประกอบสร้างลักษณะของหมาเดือนสิบ จากความบกพร่องของมนุษย์ทั้งทางด้านสติปัญญา ความคิด คำพูดและการกระทำที่หมกมุ่นในเรืองเพศ อันเนื่องมาจากความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว สังคม และภาครัฐ

ด้านสติปัญญา ตัวละคร “จ่าทวย มิ้น มิ้ง และมอล” เป็นตัวละครที่สะท้อนความบกพร่องทางด้านสติปัญญาหรือคนสติไม่สมประกอบ แสดงทัศนะให้คนสติไม่สมประกอบตกเป็นจำเลยของสังคม ให้ผู้คนนำไปประกอบการเล่าเรื่องเพื่อความสนุกปาก เมื่อคนไม่สมประกอบกับคนไม่สมประกอบมา

สร้างครอบครัวร่วมกันและมีลูกด้วยกันซึ่งกลายเป็นคนไม่สมประกอบเช่นเดียวกัน ตัวละคร “มิ้น กับ มิ้ง” หรือแม่กับลูกสาวนี่เองที่เป็นตัวละครที่ดึงกามตัณหาที่อยู่ภายในจิตใจของเหล่าผู้ชายในเรื่องออกมาไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่น คนวัยทำงานหรือคนแก่

“เริ่มงานได้สามวัน ในวัดก็มีคนวัยห้าสิบหัวใจวาย หลังเห็นอีมิ้งเดินอวดโชว์ของ”

(Kamjorndet, p.229)

“พวกเขาพูดกันว่าเด็กวัยรุ่นแถวนี้ได้อีมิ้งกันเกือบทุกคน”

(Kamjorndet, p.231)

“ทำงานได้สักพักจ่าทวยก็ต้องกลับไปบ้าน พบเพื่อนของเขาแก้ผ้าโก้งโค้งอยู่บนร่างของเมีย”

(Kamjorndet, p.252)

“จ่าทวยไล่คนที่อยู่บนร่างเมียตัวเองออก แล้วออกไปตามหาลูกสาว พบว่าลูกสาวอยู่กับเพื่อนตัวเอง”

(Kamjorndet, p.252)

“เขาบรรยายภาพอีมิ้งที่ใส่ชุดนอนบางเบาได้ทรมานใจมาก ผมอยู่ในวัดมาเกือบสองสัปดาห์ ใช่ ตอนนั้นผมเป็นหมาเดือนสิบ ความกำหนัดพลุ่งพล่านไม่รู้จะทำอย่างไร”

(Kamjorndet, p.253)

จากเนื้อเรื่องบางส่วนดังกล่าวเป็นความคิด คำพูด และการกระทำของตัวละครที่เป็นการประกอบสร้างภาพแทนของกลุ่มคนที่มัวเมาในกามตัณหาที่แสดงออกมาเป็นที่ประจักษ์ และดังตัวอย่างตัวละคร “ผม” เปรียบตัวเองเป็นหมาเดือนสิบ *“ใช่ ตอนนั้นผมเป็นหมาเดือนสิบ”* (Kamjorndet, p.253)

ชาวบ้านในเรื่องเป็นตัวแทนของสังคมที่ต่างคิดไปในทางเดียวกัน โดยมองว่าครอบครัวนี้สำส่อนพ่อได้ลูกและลูกได้แม่จนกลายเป็นข่าวลือที่พากันสนุกปากแต่ไม่มีใครคิดหาความจริง ไม่ยื่นมือเข้าช่วย จนทำให้ครอบครัวนี้กลายเป็นตัวตลกร้ายของสังคม

“สุดท้ายเราก็ลงเอยด้วยการเฉยเมย หลังแสดงท่าทีเห็นอกเห็นใจแบบคนมีคุณธรรม แต่เราก็ละเลยเรื่องนี้”

(Kamjorndet, p.258)

ท้ายที่สุดคนส่วนใหญ่ให้ความสงสารแก่เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ แต่เสียดายที่ความสงสารเหล่านั้นอยู่เพียงชั่วคราวหรืออาจไม่มากพอที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ และผลักปัญหานี้ให้เป็นภาระของรัฐบาล *"ตอนนี้อีมิ้งถูกพาไปทำหมันและถูกส่งไปศูนย์ฝึกอาชีพ"* (Kamjorndet, p.257) ซึ่งอาจเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเพราะรัฐมีมุมมองต่อเรื่องต่าง ๆ ในแบบของรัฐ รัฐมองในภาพรวมของสังคม กล่าวคือ ต้องการให้ภาพจำที่ไม่ดีเกี่ยวกับสังคมหายไปก็นำไปเข้าเรือนจำ สถานบำบัด ศูนย์ฝึกต่าง ๆ แต่รัฐไม่ได้มองในรายละเอียดส่วนย่อยของความเป็นมาเกี่ยวกับภาพจำเหล่านั้น จึงทำให้ปัญหาไม่ถูกแก้ไขโดยตรง แม้จะเน้นการบูรณาการของหลายภาคส่วนที่รัฐมักจะพูดอยู่เสมอ ๆ ภาครัฐจึงเป็นการประกอบสร้างของความเสื่อมทรามของสังคมที่ไม่ได้รับการแก้ไข และกลายเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคมต่อไป

มนุษย์และหมาเดือนสิบมีสิ่งที่เหมือนกัน คือการผสมพันธุ์เพื่อดำรงเผ่าพันธุ์ จึงเกิดแรงขับทางเพศเพื่อให้เกิดความต้องการทางเพศในการผสมพันธุ์ เพื่อการคงอยู่ของสายพันธุ์ทั้งหมาและมนุษย์

"หมาเดือนสิบ" จากเรื่อง *สัปเหร่อรุ่นสอง* กลายเป็นภาพแทนของกลุ่มคนที่มัวเมาในกามตัณหาสื่อถือความเสื่อมทรามของสังคม ผู้เขียนสร้างตัวละครหมาเดือนสิบแทนตัวละครมนุษย์ในสังคมที่มีข้อบกพร่องหมกหมุ่นในเรื่องเพศ เพื่อสะท้อนปัญหาในเรื่องเพศของกลุ่มคนที่มัวเมาในกามตัณหาที่สะท้อนความเสื่อมทรามของสังคมมนุษย์ อุปลักษณ์หมาเดือนสิบให้เป็นมนุษย์ที่มนุษย์มองว่าหมาเดือนสิบสำส่อนหรือมัวเมาในกาม

7. "เสือ : ภาพแทนอำนาจด้านมืดและความชั่วร้าย" จากเรื่องสั้น บูรงแมน

การสร้างภาพแทนความชั่วร้ายในจิตใจ มาจากการนำเอานิสัยของเสือที่มีความดุร้ายโหดเหี้ยมมาประกอบสร้างเป็นความชั่วร้ายในจิตใจตัวละครช่างนกหรือเสือกลับ แม้เสือกลับหลบหนีการจับกุมของตำรวจ แต่เมื่อถึงสถานการณ์คับขันจนตัว ช่างนกกลับแสดงวิสัยของความเป็นโจรร้าย นั่นคือการลงมือฆาตกรรมช่างนกตัวจริงอย่างโหดเหี้ยมเพื่อสวมรอยเป็นช่างนกเสียเอง ทั้ง ๆ ที่ช่างนกตัวจริงให้ที่พักพิงแก่เขาในระหว่างที่หลบหนีมาตลอด เห็นได้จากปเนื้อเรื่องตอน

> *"ในตอนที่ฟันคอเจ้าของบ้านรายนั้น ถูกคอหรือแขนไม่แน่ใจ รอบกายมืดมิดและรีบร้อนชุลมุน"*
>
> (Kamjorndet, p.280)

เมื่อเสือกลับสังหารเหยื่อรายนี้แล้ว ก็ปฏิบัติการสวมรอยเป็นช่างนก เป็นนกที่โผบินเพื่อหลบหนีความผิดไปตามห้วงเวลาในอุโมงค์มิติไปเรื่อย ๆ

ในฉากชีวิตจริง เสือในเหล็กขูดที่ถูกล่ามโซ่เป็นตัวแทนของจิตใจด้านชั่วร้ายของช่างนก เห็นได้จากในฉากชีวิตจริงที่ผู้พันจะทำการมัดมือช่างนกเพียงเพื่อปลดพันธนาการที่อยู่ในจิตใจของช่าง

นกให้หลุดพ้นจากอดีต ไม่ได้ต้องการจะจับเขาจริงจัง จิตใต้สำนึกของช่างนกกลับไม่คิดเช่นนั้น เสือร้ายหรือจิตใจที่ชั่วร้ายที่เขาพยายามปกปิดมาตลอด กระตุ้นให้เขาลงมือปลิดชีพผู้พัน จากข้อความที่ว่า

> *"เหล็กขูดตัวที่ถูกล่ามไว้กระชากดึงโซ่ขาดแล้วกระโจนทะลุฝาตู้ออกมา มันพุ่งเข้ากัดผู้พัน"*
>
> (Kamjorndet, p.323)

แล้วเขาก็ได้หายสาบสูญไปเหมือนกับช่างนกในภาพยนตร์ จึงเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้เห็นว่าช่างนกที่มาถ่ายทำภาพยนตร์นั้นคือเสือกลับ เสือร้ายที่หลบหนีการตามล่าของเจ้าหน้าที่โดยใช้อุโมงค์เวลาเป็นตัวกลางนั่นเอง

การใช้ชีวิตของโจรร้ายในยุคปัจจุบัน อาศัยการฟอกเงินผ่านเครื่องรางของขลังของข้าราชการตำรวจเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เสือร้ายคนนี้สร้างอาชีพหล่อเลี้ยงชีวิตจนอยู่รอด และผลิตเครื่องรางของขลังเพื่อตอบสนองความลุ่มหลงของเหล่าข้าราชการและผู้คนที่ศรัทธากลายเป็นวงจรทุจริตที่ไม่มีจบสิ้น อีกทั้งยังก่อให้เกิดกระแสความเชื่อ ความงมงาย ที่สร้างผลเสียต่อผู้คนและต่อสังคมรอบข้าง เห็นได้จากประโยคที่ว่า

> *"ตอนนั้น ภาพการปลุกเสกในหนังสือปรากฏพร้อมกัน พิธีเข้มขลังจุดพีคคือภาพพระเกจิใช้มีดกรีดท้องเด็กน้อยในชุดนักเรียน วิดีโอพิธีปลุกเสกแพร่หลายในอีกหลายปี "*
>
> (Kamjorndet, p.290)

เรื่องสั้น บูรงแมน นำเสนอความชั่วร้ายและความลุ่มหลงเปรียบเสมือนเสือร้ายที่อยู่ในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งพร้อมจะตอบโต้เหยื่อทุกครั้งเมื่อสัญชาตญาณนักล่ากระตุ้นให้เสือล่าเหยื่อ เปรียบเสมือนจิตใจมนุษย์ที่ถูกครอบงำด้วยอกุศลมูล ซึ่งจะคอยชักจูงให้มนุษย์กระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองโดยไม่สนผิดชอบชั่วดี สิ่งเดียวที่จะสามารถควบคุมความชั่วร้ายและความลุ่มหลงเหล่านี้ได้นั่นคือ สติ ไม่ว่าจะเกิดปัญหาอะไรมนุษย์ควรใช้สติในการคิดหาทางออกด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่ปล่อยให้อกุศลความชั่วร้ายมาบงการหรือชักจูงตนเองไปในทางที่ผิด

เสือเป็นภาพแทนความชั่วร้ายในจิตใจและความลุ่มหลง เป็นการนำเสนอเชิงอุปลักษณ์ โดยทำให้ความเป็นเสือที่โหดร้ายเป็นภาพแทนด้านมืด ความชั่วร้ายที่มีอยู่ในจิตใจของเสือกลับที่ลงมือสังหารช่างนกเจ้าของบ้านที่ให้ที่พักพิงและสวมรอยเป็นช่างนกและความลุ่มหลงของมนุษย์ผ่านวัตถุเครื่องรางของขลัง เหล็กขูดพญาเสือ เครื่องรางที่เกิดจากความลุ่มหลงในไสยศาสตร์ซึ่งช่วยเสริมสร้างกลไกการทุจริตคอรัปชั่นของวงการข้าราชการให้แข็งแกร่งมากขึ้น

8. “เสือ : ภาพแทนของการเรียกร้องความยุติธรรมท่ามกลางความสิ้นหวังของชนพื้นเมือง” จากเรื่องสั้น คืนปีเสือ

การประกอบสร้าง “เสือ” จากเรื่องสั้น คืนปีเสือ เกิดจากความขัดแย้งของอุดมการณ์ระหว่างประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ ความไม่เท่าเทียม อำนาจของรัฐ และการหยิบยื่นความเป็นอื่นให้แก่ชาวพื้นเมือง การประกอบสร้างของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้นำไปสู่การเรียกร้องความยุติธรรมที่ชาวพื้นเมืองได้รับผลกระทบ

ความขัดแย้งของอุดมการณ์ระหว่างประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ “ฟาฮัด” เป็นตัวแทนของชาวฮาลาที่ได้รับผลกระทบจากการที่พรรคคอมมิวนิสต์มลายาที่ได้หลบหนีการไล่ล่าของกองทัพมาลายา ข้ามมาอาศัยผืนแผ่นดินไทย เป็นฐานซ่องสุมกำลังเพื่อต่อสู้ทางอุดมการณ์กับทางการมลายาภายใต้การปกครองของอังกฤษในขณะนั้น รัฐบาลจึงให้ชาวบ้านอพยพออกจากหมู่บ้านฮาลามาตั้งถิ่นฐานใหม่ ณ บริเวณที่ราบริมตลิ่ง แม่น้ำปัตตานี โดย เผาบ้าน เผายุ้งฉาง เพื่อมิให้พรรคคอมมิวนิสต์มลายาเอาไปใช้ประโยชน์ได้ สัญญาที่ทางการสัญญาว่าเมื่อปราบปรามอิทธิพลพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (พคม.) เสร็จลงเมื่อไหร่ชาวบ้านจะได้กลับมาอยู่ในพื้นที่เดิมของตน แต่เมื่อเหตุการณ์สงบลงแล้วกลับมีประกาศพื้นที่เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2498 การเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างเขื่อนบางลาง ทำให้บางหมู่บ้านต้องจมอยู่ก้นเขื่อน ทำให้หมู่บ้านฮาลากลายเป็น “ดินแดนที่สาบสูญ” โดยสมบูรณ์ “ฟาฮัด” จึงกลายเป็นตัวแทนของชาวฮาลาที่สาบสูญมาเรียกร้องความยุติธรรมและสัญญาที่ภาครัฐเคยให้ไว้กับชาวฮาลา

> *“ฟาฮัดถือปืนไปทวงถามเรื่องโต๊ะอิหม่ามและผู้อาวุโสของหมู่บ้านซึ่งหายสาบสูญไปเมื่อสามสิบปีก่อน”*
>
> (Kamjorndet, p.336)

ความไม่เท่าเทียม “ผู้ใหญ่บ้านเหลาหู่” เป็นตัวแทนร่วมของภาครัฐและอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ที่เป็นตัวประกอบร่วมทำให้ชาวฮาลาเป็นต้องอพยพจากที่อยู่อาศัยและยังทำให้หมู่บ้านฮาลาหายไปตลอดกาล

> *“ผู้ใหญ่บ้านยิ้มแย้มเชิญดื่มน้ำ อย่างไรแกก็โตในค่ายทหารปลดแอก”*
>
> (Kamjorndet, p.336)

ผู้ที่ควรได้รับผลจากการกระทำ หรือการรุกรานชาวบ้านกลับไม่ได้รับผลกระทบหรือการลงโทษใด ๆ เลย แต่ผลกระทบกลับตกมาอยู่ที่ชาวฮาลาที่ต้องอพยพจากถิ่นฐานเดิมมาอยู่ในถิ่นใหม่ที่เบียดเสียดกันอยู่

นอกจากนี้ยังสะท้อนความไม่เท่าเทียมของชาวโอรังอัสลี ที่ถูกเปรียบให้เป็น“บาเตาะ” (พวกกินคน) ด้วยความที่ชาวโอรังอัสลีเป็นชนเผ่าหรือชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในป่า รูปพรรณสัณฐานต่างจากชาวท้องถิ่นทั่วไป และนิยมการกินเนื้อดิบจึงมีข่าวลือว่าบาเตาะชอบกินเนื้อคน *“ถ้านางมโนราห์มี*

เวลาค้นกูเกิ้ลก็คงรู้ว่าบาเตาะเป็นพวกกินคน (เธออาจกลัวกว่านี้) หมายถึงคนทั่วไปคิดว่าพวกเขากินคน บาเตาะเป็นโอรังเผ่าหนึ่งเช่นกัน อาจจะชอบกินเนื้อดิบมากกว่า คนชอบลือว่าบาเตาะมีหาง กินเนื้อคน และชอบอยู่รู ส่วนฮาลอคือเสือสมิงดูท่าทางของฉันสิ เขาว่า แต่เธอยังมีใจแย้งว่าเขาเหมือนแมวมากกว่า” (Kamjorndet, p.364)

“เสือ” ในเรื่องสั้น คืนปีเสือ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่นำมาเป็นชื่อหนังสือรวมเรื่องสั้น นำเสนอความดุร้ายให้เป็นภาพแทนของการเรียกร้องความยุติธรรม เมื่อ “เจ้าป่า” ต้องไร้ที่อยู่อาศัยด้วยฝีมือมนุษย์ ทั้ง “บาเตาะ” (พวกกินคน) และ “ฮาลอ”(เสือสมิง) “ฟาฮัด” ชายหนุ่มรุ่นที่สามของชาวฮาลา ซึ่งมีการต่อสู้เหมือนกับเสือ และ “บาเตาะ” เป็นชนเผ่าโอรังอัสลีที่มีลักษณะต่างจากผู้คนในท้องถิ่น มีรูปพรรณสัณฐานคล้ายเงาะป่าในเรื่องสังข์ทอง ทำให้ผู้เขียนเปรียบชนเผ่าโอรังอัสลีเป็นพวกกินคน เหตุเพราะอาศัยอยู่ในป่าและเป็นชนกลุ่มน้อย ทั้งสองต่างก็เรียกร้องความยุติธรรมโดย บาเตาะ เรียกร้องสิทธิในการเป็นคนไทย และฮาลอ เรียกร้องสิทธิในที่ทำกินของตนที่ถูกรัฐพรากไป

อัตลักษณ์ระหว่างมนุษย์และเสือ มนุษย์ในที่นี้คือชนพื้นเมืองหากมองในความเป็นเสือคือการเป็น “เจ้าป่า” ชนพื้นเมืองก็คือ “เจ้าของพื้นที่” เช่นเดียวกัน และอัตลักษณ์ที่ร่วมกันอีกอย่างหนึ่ง “การต่อสู้” เมื่อถูกรุกราน

9. “หมาป่า : ภาพแทนของสัญชาตญาณความดิบเถื่อนของมนุษย์” จากเรื่องสั้น เป็นหมาป่า

หมาป่า มักถูกนำมาเป็นสัญลักษณ์ของความเจ้าเล่ห์เพทุบาย ฉลาดแกมโกง มักใช้กลอุบายหลอกล่อให้ฝ่ายตรงข้ามหลงกล และเผลอตกเป็นเหยื่อได้ เห็นได้จากตัวละครหมาป่าในนิทานสากลอย่างนิทานอีสปเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องหนูน้อยหมวกแดง หมาป่ากับลูกแกะ หมาป่ากับลูกแพะทั้งเจ็ดตัว ซึ่งหมาป่ามักเป็นตัวละครที่ชั่วร้าย เป็นฝ่ายปฏิปักษ์ จึงถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์แห่งความชั่วร้าย เจ้าเล่ห์ และการหลอกล่อดังกล่าวข้างต้น โดยเรื่องสั้นเรื่องนี้มีการเผยนัยยะบางอย่างที่เกี่ยวข้อง นั่นคือ การนำเสนอว่านักเขียนเป็นหมาป่า

การไล่ล่าสังหาร ไม่ว่าเหยื่อหรือเป้าหมายเดินทางไปที่ใด หมาป่าจะติดตามไปทุกที่ไม่หวั่นว่าหนทางที่กำลังจะไปลำบากแค่ไหน ไล่ล่าไปจนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย และระหว่างไล่ล่าก็จะดักซุ่มอยู่ตามพุ่มไม้ หรือในสถานที่ที่เหยื่อไม่สามารถมองเห็น การกระทำเช่นนี้ก็เพื่อรอคอยจังหวะที่เหมาะสมในการลงมือสังหารเหยื่อ เช่นเดียวกับมือปืน พวกเขาก็ไม่หวั่นว่าระยะทางข้างหน้าจะเป็นอย่างไร และลำบากแค่ไหน เขาติดตามเหยื่อไปจนกว่าจะทำตามเป้าหมายที่ตั้งไว้สำเร็จ ดังความว่า

> *“ระหว่างทางในเอธิโอเปีย เดินตัดผ่านทะเลทรายที่ร้อนสี่สิบแปดองศาเซลเซียส ร้อนราวนรก พลทหารซุ่มยิงที่ผ่านหลักสูตรซีลสุดโหดมาแล้วอย่างผมยังเกือบถอดใจ”*
>
> (Kamjorndet, p.405)

"ดังนั้นต่อให้มันร้อนและการเดินทางที่แสนโหดนี่จะเงื้อดาบฟันไปตลอดทาง ผมก็ต้องมีชีวิตรอดไปจนจบภารกิจ"

(Kamjorndet, p.406)

มนุษย์เราทุกคนต่างเป็นหมาป่า กล่าวคือต่างมีสัญชาตญาณเป็นตัวร้าย มีความเจ้าเล่ห์ ฉลาดแกมโกง แสวงหาแต่ผลประโยชน์ส่วนตน เพื่อให้ได้สิ่งตอบแทนสูงสุด โดยไม่คำนึงถึงบุคคลอื่น พร้อมเอาเปรียบเสมอ ในทางเดียวกัน มนุษย์ต่างต้องตกเป็นผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบด้วยเช่นกัน เห็นได้จาก มือปืนซุ่มยิงที่ถูกซ้อนแผน มือปืนที่ถูกหัวหน้าทรยศ หรือแม้กระทั่งนักเขียนกับแฟนที่ต่างตกเป็นฝ่ายคุมเกมในการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งเห็นได้ว่ามนุษย์ทุกคนต่างต้องการเป็นหมาป่า และเป็นหมาป่ากันทั้งนั้น เพราะการเป็นหมาป่า หมายความว่า เป็นฝ่ายได้เปรียบกว่าฝ่ายตรงข้าม ถึงแม้วิธีการของหมาป่านั้น อาจจะไม่ถูกต้องด้วยหลักศีลธรรมจริยธรรมก็ตาม แต่นั่นคือธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ที่เห็นแก่ตัวเสมอ อีกทั้งทุกคนต่างเคยเป็นทั้งหมาป่า และต่างก็ต้องตกเป็นลูกแกะให้ใครบางคนหรือคนบางกลุ่มด้วยเช่นเดียวกัน

อีกประการหนึ่ง เรื่องสั้นเรื่องนี้มีการแบ่งเรื่องเป็นตอน ได้แก่ มือปืน กาแฟ ทหารเด็ก เจรจา หมาป่า ต่อรอง นักเขียน และเป้ากระสุน หากพิจารณาเนื้อหาในแต่ละตอน จะเห็นว่ามีความสอดคล้องและมีจุดร่วมเดียวกันกับชื่อเรื่อง "เป็นหมาป่า" ทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าในสถานการณ์ใด ทุกคนต่างเป็นหมาป่าทั้งสิ้น กล่าวคือ มือปืนมีลักษณะของหมาป่าที่ซุ่มยิง แต่แล้วก็ถูกตลบหลังของนักร้องที่มีลักษณะหมาป่าเช่นกัน ในส่วนของกาแฟ ผู้เขียนกล่าวถึงการมีเพศสัมพันธ์ นั่นคือ การสลับเป็นฝ่ายหมาป่าและลูกแกะที่สลับกันคุมเกมแห่งรัก ตอนทหารเด็กก็มีความเจ้าเล่ห์ หักหลังกัน ตอนการเจรจาและต่อรอง แสดงให้เห็นถึงการกระทำการเพื่อให้ตนได้ประโยชน์สูงสุด ตอนเป้ากระสุนก็แสดงให้เห็นถึงการตกเป็นเหยื่อของผู้เป็นหมาป่าหรือผู้เหนือกว่า ในหัวข้อย่อยนักเขียนก็แสดงถึงความเป็นหมาป่าที่หลอกล่อผู้อ่านเช่นกัน

ผู้เขียนได้สร้าง หมาป่า ในเรื่องสั้น เป็นหมาป่า โดยนำเอาลักษณะ พฤติกรรม คือนิสัยที่ดุร้าย ปราดเปรียว เฉลียวฉลาด เป็นนักล่ายอดฝีมือ มีความอดทน รวมทั้งมีความกล้าหาญและความสามารถในการต่อสู้อย่างดีเยี่ยม มาสะท้อนลักษณะนิสัยความดิบเถื่อนที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน

จากการสร้างภาพแทนของหมาป่าให้เป็นความดิบเถื่อนของมนุษย์และการประกอบสร้าง นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของหมาป่า คือ ความเจ้าเล่ห์ ซึ่งความเจ้าเล่ห์จะแสดงออกมาผ่านตัวละครที่เป็นมนุษย์โดยทั่วไปในหนึ่งคนจะมีทั้งด้านที่เป็นผู้เอาเปรียบผู้อื่นและเป็นเหยื่อจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นฝ่าย 'ผู้ล่า' อย่างหมาป่า หรือ 'ผู้ถูกล่า' อย่างลูกแกะ วันหนึ่งผู้ล่าก็อาจกลับกลายเป็นผู้ถูกล่าเสียเอง

10. “จระเข้ : ภาพแทนอำนาจของผู้มีอิทธิพลและผู้หมกมุ่นอยู่กับความพยาบาท” จากเรื่องสั้น จระเข้ตาขุน

การนำเสนอ “จระเข้” จากเรื่อง จระเข้ตาขุน เป็นภาพแทนอำนาจผู้มีอิทธิพลในพื้นที่นั้น ๆ และผู้หมกมุ่นอยู่กับความพยาบาท ประกอบสร้างตัวตนจากผู้มีอำนาจและผู้หมกมุ่นอยู่กับความพยาบาท ให้มนุษย์มีลักษณะนิสัยคล้ายคลึงกับจระเข้ เห็นได้จากตัวละคร “ผม” และ “เขา” ซึ่งมีหน้าที่ติดตั้งแผ่นป้ายหาเสียง แต่ป้ายหาเสียงฝั่งนายจ้างกลับถูกแทนที่ด้วยป้ายหาเสียงของพรรคฝ่ายตรงข้ามซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลและมีอำนาจสิทธิ์ควบคุมชีวิตคนในพื้นที่ เมื่อทั้งสองรื้อป้ายทิ้งจึงถูกลูกน้องฝ่ายตรงข้ามตามไล่ล่าจนต้องวิ่งหนีเอาชีวิตรอด ผู้มีอิทธิพลจึงเปรียบเสมือนจระเข้ ที่มีอำนาจสิทธิ์ควบคุมทุกชีวิตในพื้นที่ของตน *“คนที่ถามครั้งแรก ยกโทรศัพท์ พูดคุยกับปลายสาย จับใจความว่าเจอพวกเราแล้ว”* (Kamjorn-det, p.464)

ผู้เขียนนำเสนอปมปัญหาของตัวละครให้มีความสอดคล้องกับตำนานจระเข้ตาขุน จากตำนานไม่มีใครฉุดดึงไอ้ขุนให้ออกจากอารมณ์ขุ่นแค้นที่คนรักหนีไปกับชายอื่น ทำให้ตกอยู่ในห้วงอารมณ์ที่เคียดแค้น ไม่สามารถควบคุมจิตใจของตนเองได้ ความอาฆาตพยาบาทคุกรุ่นในจิตใจไอ้ขุนจึงกลายร่างเป็นสัตว์เดรัจฉานเฉกเช่นจระเข้ในที่สุด ซึ่งเป็นภาพแทนของผู้หมกมุ่นอยู่กับความพยาบาทขาดธรรมะประโลมใจ สอดคล้องกับชีวิตรักของตัวละคร “ผม” ที่ต้องจ่อมจมอยู่กับห้วงความพยาบาทที่มีต่อภรรยาเนื่องมาจากไม่พอใจที่เธอขอหย่า และระแคะระคายว่าเธอมีชู้

11. “สัตว์ติดแร้ว : ภาพแทนมนุษย์ที่มีบ่วงพันธนาการในจิตใจ” จากเรื่องสั้น ปลดแร้ว

จากการนำเสนอ สัตว์ติดแร้ว เป็นภาพแทนมนุษย์ที่มีบ่วงพันธนาการภายในจิตใจ ที่ยังไม่ได้รับการสะสางให้หมดสิ้น ประกอบสร้างตัวตนจากความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ การถวิลหาอดีต และความคิดในจิตใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนประกอบสร้างให้มนุษย์มีลักษณะคล้ายกับสัตว์ติดแร้ว และพยายามปลดเปลื้องบ่วงแร้วให้หลุดพ้นไป เห็นได้จาก ปมความขัดแย้งระหว่างบังดุลกับหลวง สังเกตจากบทสนทนาที่หลวงพูดกับบังดุลว่า

> *“ต่อไปข้างหน้ามึงอย่ามาให้กูเห็น รู้ข่าวกูอยู่ไหนก็ให้หลีก กูรู้ข่าวมึงก็จะหลบ ถ้ามีเหตุว่ามึงเดินมาเจอกูแปลว่ามึงอยากลองของ ซึ่งไม่ต้องกลัวว่ากูจะไม่ยิง”*
>
> (Kamjorndet, p.480)

ผู้เขียนปิดเรื่องโดยให้บังดุลหายตัวไปอย่างไร้ร่องรอย ทำให้ผู้อ่านได้ขบคิดเอาเองว่าบ่วงภายในใจของหลวงได้รับการปลดเปลื้องพันธนาการในจิตใจหรือยัง และอาจคิดได้อีกแง่หนึ่งว่าบ่วงในจิตใจของหลวงหลุดพ้นไปพร้อมกับการหายตัวไปของบังดุลแล้วนั่นเอง

การถวิลหาอดีตของตัวละครเซียนพระที่สูญเสียเพื่อนอันเป็นที่รัก เขาเลี่ยงที่จะเล่าเรื่องนี้ให้ใครฟัง แต่มักจะเล่าเรื่องนี้คนเดียวเสมอ ทำให้เขากลายเป็นเหมือนสัตว์ที่มีบ่วงพันธนาการร่างกายไว้อย่างเหนียวแน่น *“เขาไม่เคยนอนหลับอย่างสบาย จมอยู่ในน้ำผึ้งเหนียวหนืดพยายามดิ้นและพยายามโผล่ขึ้นน้ำทุกคืน”* (Kamjorndet, p.545) ในตอนสุดท้ายผู้เขียนไม่ได้แสดงการคลายปมนี้อย่างแน่ชัด ผู้อ่านต้องขบคิดและอาศัยการตีความเองว่าตัวละครสามารถแก้ปมในจิตใจได้หรือไม่ หรือปล่อยให้จิตใจผูกอยู่กับปัญหานั้นเฉกเช่นสัตว์ที่ติดแร้ว

“สัตว์ติดแร้ว” เป็นภาพแทนของ “มนุษย์ที่มีบ่วงพันธนาการภายในจิตใจ” โดยที่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า แร้ว (น.) หมายถึง เครื่องสำหรับดักสัตว์ ผู้เขียนนำเสนอตัวละครให้มีสิ่งที่ยังคงติดค้างอยู่ในจิตใจเป็นเสมือนบ่วงที่พันธนาการยากจะปลดออก เหมือนกับสัตว์ที่ติดแร้วยากที่จะหลุดพ้นได้

การนำเสนอภาพแทน “สัตว์” ในรวมเรื่องสั้น คืนปีเสือ และเรื่องเล่าสัตว์อื่น ๆ ของจเด็จ กำจรเดช ปรากฏการใช้ภาพแทนและการประกอบสร้าง “สัตว์” เพื่อให้เห็นลักษณะนิสัย พฤติกรรม และธรรมชาติของมนุษย์ การใช้สัตว์เป็นภาพแทนทำให้ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดความคิดของตนผ่านสัญญะที่เลือกใช้ได้เป็นอย่างดี โดยปรากฏการประกอบสร้างความหมายผ่านสัญญะต่าง ๆ ในประเด็น การนำเสนอปัญหาครอบครัว พฤติกรรมมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน สภาพปัญหาทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การนำเสนอภาพแทนในลักษณะนี้ช่วยให้เรื่องสั้นน่าสนใจและชวนให้ติดตามอ่าน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ภาพแทนและการประกอบสร้างสัตว์ในรวมเรื่องสั้น คืนปีเสือ และเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ของ จเด็จ กำจรเดช ปรากฏการใช้ภาพแทนและการประกอบสร้าง “สัตว์” เพื่อให้เห็นลักษณะนิสัย พฤติกรรม และธรรมชาติของมนุษย์ โดยปรากฏการประกอบสร้างความหมายผ่านสัญญะต่าง ๆ ได้แก่ 1. “เป็ด : ภาพแทนความทรงจำ และการมีอยู่” จากเรื่องสั้น มีเป็ดบนหลังคา 2. “นกกระยางโง่ ๆ : ภาพแทนของคนที่มีลักษณะนิสัยหยิบหย่ง” จากเรื่องสั้น นกกระยางโง่ ๆ 3. “นก : ภาพแทนอิสรภาพ การอพยพลี้ภัย การพลัดถิ่น” จากเรื่องสั้น ข่าวว่านกจะมา 4. “สัตว์มนุษย์ : ภาพแทนของความล่มสลายของสังคมมนุษย์” จากเรื่องสั้น ประแป้งไหมคะ 5. “ลิง : ภาพแทนของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในไทย” จากเรื่อง อยู่ข้างล่างขว้างได้ขว้างเอา 6. “หมาเดือนสิบ : ภาพแทนของกลุ่มคนที่มัวเมาในกามตัณหาและความเสื่อมทรามของสังคม” จากเรื่องสั้น สัปเหร่อรุ่นสอง 7. “เสือ : ภาพแทนอำนาจด้านมืดและความชั่วร้าย” จากเรื่องสั้น บูรงแมน 8. “เสือ : ภาพแทนของการเรียกร้องความยุติธรรมท่ามกลางความสิ้นหวังของชนพื้นเมือง” จากเรื่องสั้น คืนปีเสือ 9. “หมาป่า : ภาพแทนของสัญชาตญาณความดิบเถื่อนของมนุษย์” จากเรื่องสั้น เป็นหมาป่า 10. “จระเข้ : ภาพแทนอำนาจของผู้มีอิทธิพลและผู้หมกมุ่นอยู่กับความพยาบาท” จากเรื่องสั้น จระเข้ตาขุน และ 11. “สัตว์ติดแร้ว : ภาพแทนมนุษย์ที่มีบ่วงพันธนาการในจิตใจ” จากเรื่องสั้น ปลดแร้ว

การวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าว ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดความคิดของตนผ่านสัญญะที่เลือกใช้ได้เป็นอย่างดี ปรากฏการประกอบสร้างความหมายผ่านสัญญะต่าง ๆ ที่มีแง่มุมเกี่ยวกับชีวิต สังคม การดำเนินชีวิต กามารมณ์ การเมือง เศรษฐกิจ รวมทั้งปรากฏการณ์ทางสังคม โดยจะเห็นได้ว่าเรื่องสั้นทุกเรื่องสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยการดิ้นรน ต่อสู้ แย่งชิง และทำร้ายกันเพื่อความอยู่รอดของตน คนที่มีอำนาจมีอิทธิพลเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่าเสมอ

เมื่อพิจารณาการนำเสนอภาพแทนและการประกอบสร้างสัตว์ในรวมเรื่องสั้นนี้ พบว่าผู้เขียนใช้สัตว์ในการแสดงลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของมนุษย์ที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ความโลภ อยากได้อยากมีไม่มีที่สิ้นสุด การที่ผู้แต่งใช้สัตว์เป็นสัญญะ คล้ายจะแนะให้มนุษย์ย้อนมองพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมา และพิจารณาว่าสิ่งที่กระทำนั้นเหมาะสมและดีแล้วหรือไม่

ข้อสรุปจากการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาปริญญานิพนธ์เรื่อง “การใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์ในเรื่องสั้นไทย พ.ศ. 2500-2545” ของ Anuwatkasem (2005) โดยปริญญานิพนธ์ดังกล่าว ปรากฏผลการศึกษาว่า เรื่องสั้นไทยในช่วง พ.ศ. 2500-2545 ผู้แต่งสามารถนำแนวคิดที่มีต่อชีวิตมนุษย์และสังคมมาผสมผสานกับสัญลักษณ์ที่เป็นสัตว์ได้อย่างกลมกลืนและแยบยล จุดประสงค์สำคัญของผู้แต่งคือ เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวอย่างตรงไปตรงมาในเรื่องศีลธรรม การเมืองและการปกครอง แนวคิดของผู้แต่งประกอบด้วย เรื่องการดำเนินชีวิตทั่วไป กิเลสตัณหา กามารมณ์ ศีลธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง ผู้แต่งนำเสนอแนวคิดด้วยกลวิธีแบบคู่ขนาน กระแสสำนึก และบุคลาธิษฐาน ผู้แต่งสร้างให้สัตว์เป็นตัวละครประกอบมากที่สุด รองลงมาคือตัวละครหลัก ส่วนตัวละครที่ถูกอ้างถึงมีเพียงบางเรื่องเท่านั้น วิธีการใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์ ผู้แต่งสร้างสรรค์สัญลักษณ์ขึ้นจากลักษณะทางกายภาพพฤติกรรม อุปนิสัย และชื่อของสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งผู้อ่านสามารถเข้าใจแนวคิดของเรื่องได้โดยอาศัยความหมายกักตุนที่ตนสั่งสมไว้ในประสบการณ์ แม้กาลเวลาจะล่วงเลยมามากก็ตาม สัญลักษณ์ที่เป็นสัตว์ซึ่งเคยปรากฏตลอดมาในภาษา สุภาษิต คำพังเพย ศิลปกรรม และวรรณคดีครั้งอดีตกาลก็ยังคงมีอยู่ในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย ทั้งนี้เพราะการใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์เป็นวิธีการสื่อความหมายทางภาษาอันเข้มข้นที่เกี่ยวพันกับจิตสำนึกของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง ทั้งยังเป็นกลวิธีการประพันธ์อันทรงพลังซึ่งสะท้อนความผูกพันระหว่างชีวิตสัตว์กับมนุษย์อย่างแน่นแฟ้นไม่เสื่อมคลาย (Anuwatkasem, 2005, abstract)

จากข้อสรุปและการอภิปรายผลข้างต้น แสดงให้เห็นว่านักเขียนเรื่องสั้นใช้ สัตว์ เป็นองค์ประกอบการเล่าเรื่องในวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นเป็นระยะเวลาหลายทศวรรษเรื่อยมาถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยมนุษย์และสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีลักษณะร่วมกัน คือ สัญชาตญาณการเอาตัวรอดเพื่อการดำรงอยู่ นักเขียนจึงใช้สัตว์เป็นภาพแทนชีวิต สังคม การเมืองและเรื่องที่ตีแผ่พฤติกรรมด้านมืดของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ รวมเรื่องสั้น คืนปีเสือ และเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ ของจเด็จ กำจรเดช มีการใช้สัตว์ชนิดต่าง ๆ เพื่อเป็นภาพแทนมนุษย์ในสังคม นำไปสู่การสื่อความหมาย เป็นกลวิธีสร้างสรรค์งานเขียนที่ทำให้เรื่องสั้นมีความเสมือนจริงพร้อมกับมีสารสาร้ตถะที่ชวนให้ผู้อ่านขบคิดพิจารณา

References

Anuwatkasame, N. (2005). **The Use of Animals as ASymbol In Thai Short Stories between B.E. 2500- B.E 2545** (Master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)

Chotudomphan, S. (2008). **Discourse, Representation, Identity, Literature Studies in Context of Society and Culture**. Retrieved from from http://www.phd-litarts.chula.ac.th/Download/discoursw.pdf (In Thai)

Charoenphon, S. (2003). **Representation of Female in Thai Literary Work during Century of 1987: Analysis in Relationship with Social Issue** (Master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai. (In Thai)

Chotudomphan, S. (2005). Magical Realism in Thai Literature and the Discourse of the Other **Journal of Arts, Chulalongkorn University (Special Edition),** 29-60. (In Thai)

Kamjorndet, J. (2020). **That night of the year of the tiger and Other Animal Stories.** Bangkok : Pajonphai Publishing. (In Thai)

Sujjapun, R. (1996). Universal in Thai Literature. **Sukhothai Thammathirat Journal**, **9** (1), 38-41. (In Thai)

Thongkhamphao, W. (2011). **Representation of the King Mahadhammaraja in Thai literary Works.** Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)

การศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน กับพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์*

A Comparative Study of Royal Writings of King Chulalongkorn's "Away from Home" and King Bhumibol's "When I Departed from Siam to Switzerland"

วาสนา บุญสม / Watsana Boonsom

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
พระนครศรีอยุธยา 13000, ประเทศไทย
Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Phranakhon Si Ayutthaya, 13000, Thailand

Email: wsd05@hotmail.co.th

Received: December 15, 2022
Revised: December 25, 2022
Accepted: December 27, 2022

Abstract

The purpose of this research was to make a comparative study of the royal writings of King Chulalongkorn's 'Away from Home' and King Bhumibol's 'When I departed from Siam to Switzerland' on format, content and concept, language and literary art. Research was conducted by analysis and synthesis of data. Data were analyzed by descriptive method. The results of the research finding showed that two Royal works have similarity and differences in the followings:

---

* สะกดตามต้นฉบับ

1.Similarity: two writings have 3 common characteristics in 1) format which was in the form of daily record; 2) use the language which included imagery and simile, creation and choice of words including structure and figure of speech to convey emotions and ideas to reader; 3) contents which included knowledge, idea and attitude about social and cultural conditions of visiting country to connect to context of Thailand.

2. Differences: two writings have 3 different characteristics in detail of 1) length of content which depended on period to travel; 2) the twist stories which were approaches to offer different of stories. Style of King Chulalongkorn's 'Away from Home' was to use words to describe clearly, while style of King Bhumibol's 'When I Departed from Siam to Switzerland' was to leave message to think about; 3) Different eras were one among the point. King Chulalongkorn's 'Away from Home' was authored in 1907 and King Bhumibol's 'When I Departed from Siam to Switzerland' was authored in 1946, in which the socio-cultural context would affect differences in stories caused by different time. In addition, as for age while writing, King Rama V aged 54 and King Rama IX aged 19. Difference of kings' age affected reflection worldview in different royal writings.

Keyword: Comparative Study, King Chulalongkorn's Away from Home, King Bhumibol's When I came from Siam to Switzerland

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทางด้านรูปแบบ เนื้อหาแนวคิด ภาษาและวรรณศิลป์ ดำเนินการวิจัยโดยการวิเคราะห์สรุป แล้วสังเคราะห์ผล ผลการวิจัยโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า บทพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ มีข้อเหมือนและข้อแตกต่าง ดังต่อไปนี้

1. ข้อเหมือน พบว่าพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะร่วม 3 ประการ คือ 1.1 รูปแบบ มีลักษณะเป็นบันทึกประจำวัน 1.2 การใช้ภาษา มีการใช้จินตภาพและความเปรียบ มีการเรียบเรียง การสร้าง และการสรรคำ รวมถึงการใช้ประโยคและภาพพจน์เพื่อสื่ออารมณ์ความคิดแก่ผู้อ่าน 1.3 เนื้อหา มีความรู้ แนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะเกี่ยวกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของประเทศที่ทรงพบเห็น เชื่อมโยงเข้าสู่บริบทของประเทศไทย

2. ข้อต่าง พบว่า พระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะที่แตกต่างกันในรายละเอียด 3 ประการ คือ 2.1 ความยาวของเนื้อหา คือ วันเวลาที่ทรงบันทึกขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ทรงเดินทาง 2.2 การขมวด

เรื่อง คือ วิธีการนำเสนอมุมต่างของเรื่อง พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านมีพระราชนิยมใช้คำขยายความให้ได้เห็นภาพที่ชัดเจน ส่วนพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีพระราชนิยมทิ้งท้ายข้อความไว้ให้คิด 2.3 ยุคสมัย คือ พระราชนิพนธ์ไกลบ้านทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2450 และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2489 ซึ่งบริบททางสังคมและวัฒนธรรมส่งผลต่อความต่างในบทพระราชนิพนธ์อันเกิดจากช่วงเวลาที่ต่างกัน นอกจากนี้พระชนมพรรษา ขณะทรงพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 มี พระชนมพรรษา 54 พรรษา รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ความต่างของพระชนมพรรษาส่งผลต่อการสะท้อนโลกทัศน์ในบทพระราชนิพนธ์ที่ต่างกัน

คำสำคัญ: การศึกษาเปรียบเทียบ, พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน, พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่ สวิทเซอร์แลนด์

บทนำ

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในบทความวิจัยนี้ใช้คำแทนพระนามว่ารัชกาลที่ 5 หมายถึงบทพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในบทความวิจัยนี้ใช้คำแทนพระนามว่ารัชกาลที่ 9 หมายถึงบทพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิตเซอร์แลนด์ ทั้ง 2 เรื่องนี้ เป็นพระราชนิพนธ์บันทึกเหตุการณ์ และบันทึกกิจวัตรประจำวันของพระมหากษัตริย์ไทยต่างยุคต่างสมัยที่มีความงดงามทางภาษา เปี่ยมล้นคุณค่าทางความคิด และล้ำค่ายิ่งต่อจิตวิญญาณของพสกนิกรชาวไทย

พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน (พ.ศ. 2450) เป็นพระราชนิพนธ์ร้อยแก้วประเภทจดหมายจำนวน 43 ฉบับ แต่ละฉบับได้รวบรวมพระราชบันทึกรายวันหลายฉบับ เช่น พระราชหัตถเลขาฉบับที่ 1 รวมพระราชบันทึก 8 คืน เป็นต้น รวมเป็นพระราชบันทึก 225 คืน ในพระราชหัตถเลขา ทรงเรียกสมเด็จฯ เจ้าฟ้านิภานภดลว่า “หญิงน้อย” และลงพระนามพระองค์ว่า “จุฬาลงกรณ์ ป.ร.” มีพระราชดำริในพระราชหัตถเลขาไว้ว่า “จดหมายนี้พ่อตั้งใจแต่จะเขียนความรู้สึกในใจอันเปนส่วนตัว ไม่ได้พยายามที่จะเขียนเล่าถึงภูมิประเทศฤาสารบัญชีอย่างใด” (King Chulalongkorn, 2018) พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ได้นำเสนอแนวพระราชดำริ และ พระราชวิจารณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ ในระหว่างเสด็จประพาสยุโรป ทั้งนี้ทรงนิยมเปรียบเทียบและเชื่อมโยงกับสิ่งที่มีอยู่ในเมืองไทย เบื้องหลังพระราชนิพนธ์ทรงแฝงเจตนารมณ์ในการช่วยเหลือและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนซึ่งเป็นที่รักยิ่งของพระองค์ Boukurd & Mosikarat (2007) ได้กล่าวถึงคุณค่าในพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน ไว้ว่า พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. คุณค่าทางด้านความรู้ ให้ความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีของบ้านเมืองต่าง ๆ ในยุโรป

2. คุณค่าทางด้านภาษาและวรรณคดี เป็นหนังสือความเรียงร้อยแก้วที่แต่งดีคือ อ่านง่าย สำนวนโวหารไพเราะ ข้อความชัดเจนแจ่มแจ้ง ให้ความเพลิดเพลินเบาสมอง

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ (พ.ศ. 2489) เป็นพระราชนิพนธ์ร้อยแก้วเล่มแรกที่พระราชทานแก่วงวรรณคดี อันเป็นบันทึกความทรงจำ เรียงตามลำดับวันเดือนปี หลังจากที่ทรงรับคำกราบบังคมทูลอัญเชิญขึ้นสืบสันตติวงศ์ไอศวรรย์สมบัติแล้ว จำต้องเสด็จฯ กลับไปทรงศึกษาต่อเมื่อปี พ.ศ. 2489 ทรงกล่าวถึงที่มาของการตีพิมพ์พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ ไว้ดังนี้

> "วงวรรณคดี" ได้ขอร้องให้ข้าพเจ้าเขียนเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ถนัดลงในหนังสือนี้นานมาแล้ว อันที่จริงข้าพเจ้าก็ไม่ใช่นักประพันธ์ เมื่ออยู่โรงเรียน เรียงความ และแต่งเรื่องก็ทำไม่ได้ดีนัก อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าก็ปรารถนาที่จะสนองความต้องการของ "วงวรรณคดี" อยู่บ้าง และเนื่องด้วยไม่สามารถที่จะเขียนเรื่องที่ข้าพเจ้ารู้บ้าง เช่น ดนตรี ศิลปะ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ กฎหมาย ฯลฯ ได้ เพราะไม่มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ดีพอ ฉะนั้นจึงตกลงใจ ส่งบันทึกประจำวันที่เขียนไว้ก่อนและระหว่างวัน เดินทางจากสยามสู่สวิทเซอร์แลนด์มาให้ และในโอกาสนี้จึงขอขอบใจเป็นการส่วนตัวต่อทุก ๆ คนที่มาถวายความจงรักภักดีที่มีต่อสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของข้าพเจ้า ณ พระมหาปราสาท ตลอดจนความปรารถนาดีที่มีต่อตัวข้าพเจ้าเอง กับขอขอบใจเหล่าทหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการด้วยความจงรักภักดีต่อตัวเราทั้งสองด้วย
>
> (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ เป็นบันทึกประจำวันแสดงถึงเหตุการณ์ที่ทรงประสบ แม้พระชนมพรรษาเพียง 19 พรรษา แต่ทรงสามารถเลือกใช้ภาษาได้เหมาะสมงดงาม เป็นคำพื้น ๆ ที่ได้ความหมายดี ซึ่งแสดงความเป็นกันเองกับผู้อ่าน ทรงถ่ายทอดความในพระราชหฤทัย ดังตัวอย่าง ข้อความที่มีผู้ตะโกนขึ้นมาในขณะรับเสด็จว่า "อย่าทิ้งประชาชน" ความในพระราชหฤทัยได้ทรงโต้ตอบว่า "ถ้าประชาชนไม่ละทิ้งข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะละทิ้งอย่างไรได้" (King Bhumibol Adulyadej, 2017) ภาพนั้นยังคง ติดตรึงอยู่ในพระราชหฤทัย เพราะทรงตระหนักว่าทรงมีหน้าที่เพื่อชาติและพสกนิกรชาวไทย ตามที่พสกนิกรพร้อมใจกันถวายพระราชภาระอันยิ่งใหญ่ ทรงเล่าความรู้สึกขณะประทับอยู่บนเครื่องบิน ซึ่งกำลังบินไปในทิศทางตรงข้าม มีลักษณะคล้ายนิราศ คือการคำนึงถึงคนที่ผูกพันรักใคร่ มีลักษณะคล้ายพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน ซึ่งเป็นพระราชหัตถเลขา แต่เรื่องนี้เป็นบันทึกส่วนพระองค์ เนื้อความของทั้ง 2 เรื่องนี้ได้บันทึกความรู้สึกและการเสด็จพระราชดำเนินในลักษณะที่คล้ายกัน

Cherawanitkun (2017) ได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ไว้ดังนี้

1. ทำให้ได้ทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่ทรงบรรยาย

2. ทำให้ได้ทราบความในพระราชหฤทัยหลายประการและพระเมตตาที่มีต่อประชาชน

3. ทำให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเส้นทางการเสด็จพระราชดำเนินทรงเครื่องบินและความเป็นไปของบ้านเมืองในประเทศต่าง ๆ ที่ทรงแวะพัก

4. เป็นประโยชน์แก่การศึกษางานเขียนประเภทร้อยแก้วบันทึกประจำวันและนิราศ

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์เป็นบันทึกส่วนพระองค์ เผยความในพระราชหฤทัยให้ผู้อื่นได้ทราบ ทรงบันทึกเกี่ยวกับความรักที่ประชาชนมีต่อพระองค์ ประชาชนจากที่ต่าง ๆ จำนวนมากมาเฝ้าฯ มิได้ขาด และพระองค์ก็มีพระราชประสงค์ใคร่พบประชาชน ด้วยทรงเห็นว่ากว่าจะได้กลับมาพบอีกนั้นนานนัก

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ พระผู้ทรงพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 พระองค์ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรม ทรงเป็นที่รักเคารพ และเชิดชูของพสกนิกรอย่างไม่เสื่อมคลาย การที่ทั้ง 2 พระองค์ ได้ทรงพระราชนิพนธ์บันทึกประจำวันที่มีต่อเหตุการณ์ ต่าง ๆ นั้น ได้ทรงเรียบเรียงด้วยถ้อยคำสำนวนไพเราะ สละสลวย ในการถ่ายทอดเนื้อหาแนวคิดที่ละเมียดละไมลึกซึ้ง ซึ่งเป็นลักษณะร่วมของบทพระราชนิพนธ์ดังกล่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างบางตอนจากพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน (King Chulalongkorn, 2018)

> ที่ริมกระไดเต็มไปด้วยต้นแต้ฮวย มีดอกบานเต็มต้น ดอกโต ๆ หลายสี คือสี ขาวอย่างหนึ่ง ชมภูอ่อนฤาบัวโรยอย่างหนึ่ง ชมภูแก่อย่างหนึ่ง ชมภูทับแสด อย่างหนึ่ง แดงอ่อนอย่างหนึ่ง แดงกลางอย่างหนึ่ง แดงแก่อย่างหนึ่ง สีครั่ง อย่างหนึ่ง ลาวขาวปนแดงอย่างหนึ่ง เหมือนแต้ฮวยที่มาแต่เมืองจีน... มีดอกอื่นซึ่งควรจะเล่า คือดอกพุดตาน โตเท่าพุดตานสีชมภูที่เคยมีในบางกอก ฤา บางดอกเขื่องกว่า แต่พุดตานนั้นกลิ่นไม่ซ้อนเช่นนี้ แลเปนต้นไม้คนละพรรณกันทีเดียว นี่เปนต้นไม้เดิกด้วยศีศะ มีสีต่าง ๆ ขาว, เหลือง, สีบัวโรย, สีชมภู, แดงแก่, แลสลับสีอีกหลายอย่าง กลิ่นหอมแปลก ๆ กัน หอมเปนไทยร่ำอ่อน ๆ ...เสียงน้ำไหลลั่นคึ่กคั่ก... น้ำพุที่ไหลปึงปังก็หายกลายเปนไหลจ็อก ๆ บ้าง ซ่า ๆ บ้าง...นี่ถ้าหนาวเข้าน้ำบนยอดเขามันแขงไม่ต้องไหล พอร้อนมาได้จะไหลก็ไหลโครมครามตึงตัง มันจึงได้กัดปากห้วยกว้างเปนแม่น้ำ ครั้นเวลาน้ำแขงเข้าหมด มันก็เหลือแต่ไหลริน ๆ...เวลาฝนตกน้ำฝนตกมาตามท่อ ดูเหมือนอย่างกับน้ำพุใหญ่เสียงดังกึกก้อง...มีน้ำตกซ่านซ่าไปตลอด...

ตัวอย่างพระราชนิพนธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงเลือกใช้คำแสดงสีที่มีความหลากหลายด้วย การเปรียบเทียบสีของสิ่งต่าง ๆ ในบริบทชีวิตของคนไทย ทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพของสีต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน การที่ทรงพรรณนาลักษณะสีดอกแต้ฮวย ซึ่งมีระดับความเข้มของสีแดงและสีชมพูที่แตกต่างกัน มีสีชมพูอ่อนลักษณะคล้ายสีบัวโรย สีชมพูแก่ และสีชมพูทับแสด มีสีแดงทั้งสีแดงแก่ แดงอ่อน แดงกลาง และสีแดงอย่างสีครั่ง คำขยายสีต่าง ๆ เหล่านี้แสดงลักษณะสีที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยแต่กลับทำให้ภาพชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้คำขยายบางคำที่ทรงเลือกก็เป็นคำที่แสดงความหมายเปรียบเทียบ เช่น ทรงขยายกลิ่นหอมของดอกไม้ชนิดหนึ่งว่า เปนไทยร่ำอ่อน ๆ คำว่า ร่ำอ่อน ๆ หมายถึง อบหรือปรุง ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเปรียบเทียบกลิ่นดอกไม้กับกลิ่นแป้งที่อบร่ำของไทย เกี่ยวกับลักษณะเสียงน้ำไหลแรงมีทั้งเสียงดังโครมครามตึงตัง กึกก้อง ลั่นคึ่กคั่ก ปึงปัง ซ่านซ่า ส่วนน้ำที่ค่อย ๆ ไหลมีทั้งจ๊อก ๆ ซ่า ๆ เสียงน้ำแตกต่างกันตามลักษณะที่มาของเสียง ซึ่งชวนให้ผู้อ่านรู้สึกรื่นรมย์ใจไปกับภูมิประเทศนั้น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงถ่ายทอดบทพระราชนิพนธ์ด้วยลายพระหัตถ์ แม้จะเป็นงานเขียน แต่ก็ทรงถ่ายทอดด้วยภาษาพูดเป็นส่วนใหญ่ การลำดับช่วงเวลาในแต่ละวันทรงเริ่มจากช่วงเวลาเช้า หลังจากทรงตื่นบรรทมไปจนถึงเวลาทรงเข้าบรรทม

ตัวอย่างบางตอนจากพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

> **วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2489** วันนี้ถึงวันที่เราจะต้องจากไปแล้ว... ตามถนน ผู้คนช่างมากมายเสียจริง ๆ ที่ถนนราชดำเนินกลาง ราษฎรเข้ามาใกล้จนชิดรถที่เรานั่ง กลัวเหลือเกินว่าล้อรถของเราจะไปทับแข้งทับขา ใครเข้าบ้างรถแล่นฝ่าฝูงคนไปได้อย่างช้าที่สุด ถึงวัดเบญจมบพิตร รถแล่น เร็วขึ้นได้บ้าง ตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดัง ๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า ถ้าประชาชนไม่ “ทิ้ง” ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ “ละทิ้ง” อย่างไรได้แต่รถวิ่งเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว...แปลกดีเหมือนกันที่ใจหวนไปคิดว่า เพียงชั่วโมงเดียวที่ผ่านมา เมื่อตะกี้นี้เอง เรายังห้อมล้อมไปด้วยประชาชนชาวไทยแต่เดี๋ยวนี้เล่า เรากำลังเหาะอยู่เหนือท้องทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาล แม้จะมีเสียงเครื่องยนต์ก็ดูเป็นเหมือนเงียบ และนิ่งอยู่กับที่ เพราะเสียงทุก ๆ เสียงจากสิ่งมีชีวิตได้ จางหายไปหมดแล้ว และกำลังชินกับเสียงครางกระหึ่มของเครื่องยนต์นั้น หวนกลับไปนึกดูเมื่อ 9 เดือนที่แล้วมา เรากำลังบินไปในทิศทางตรงกันข้ามเพื่อจะเยี่ยมเยียนประเทศหนึ่ง เยี่ยมอาณาประชาชนที่เราต้องพลัดพรากจากมาถึง 7 ปีเต็ม ๆ โดยที่เราเกือบไม่รู้เรื่องและข่าวคราวของบ้านเมืองและประชาชนของเราเลยแม้แต่น้อย...

> **วันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2489** คืนนี้สบายดีแท้ถ้าไม่คำนึงถึง เสียงที่มาจากโรงหนังใกล้ ๆ ที่พัก กินอาหารเช้าแล้วก็ออกเดินทาง ไปสนามบินด้วยรถยนต์ สมุหพระราชมณเฑียรของพระเจ้าฟารุคมาส่งและเชิญพระพรให้เดินทางโดยสวัสดีของพระองค์มาประทาน...ข้าพเจ้าตอบขอบพระราชหฤทัยและขอให้นำความไปทูลขอให้ทรงพระเจริญสุขกับขออำนวยพรให้ประชาชนพลเมืองของพระองค์มีความสุขสำราญด้วย. รอบ ๆ เครื่องบินมีตำรวจอียิปต์รักษาการณ์อยู่อย่างกวดขันยิ่งนัก เวลา 8.15 นาฬิกา เริ่มออกเดินทาง ต่อมาอีก 40 นาทีก็ผ่านเมืองอเล็กซานเดรีย เมืองท่าใหญ่ที่สุดของอียิปต์ วันนี้ต้องบินถึง 9 ชั่วโมงกับ 50 นาทีจะถึงกรุงเจนีวาราว ๆ 17.05 นาฬิกา ไม่น่าจะเป็นไปได้เลย เมื่อสามวันที่แล้ว เรายังอยู่เมืองไทยและวันนี้เราจะถึงสวิทเซอร์แลนด์แล้ว ระยะทางตั้ง 10,000 กิโลเมตรกว่า... เวลากว่า 15.00 นาฬิกา เราต้องบินฝ่ากระแสลมอันแรงทำให้เครื่องบินต้องช้าลง และช้าไปกว่ากำหนด...เรากลับถึงโลซานแล้ว...ไม่ช้าข้าพเจ้าจะต้องเข้าเรียนต่อไป...

พระองค์ทรงถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและทรงพบเห็นตามความเป็นจริง ด้วยถ้อยคำภาษาที่เรียบง่ายคล้ายพระองค์ทรงพูดคุยและทรงเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นนั้นแก่ผู้อ่าน ผู้อ่านสามารถสร้างภาพตามสิ่งที่ทรงถ่ายทอดนั้นได้คล้ายอยู่ในเหตุการณ์จริง เป็นภาษาจินตภาพที่ลึกซึ้งกินใจยิ่งนัก เช่น ความต่อนที่ "... วันนี้ถึงวันที่เราจะต้องจากไปแล้ว...ตามถนน ผู้คนช่างมากมายเสียจริง ๆ ที่ถนนราชดำเนินกลาง ราษฎรเข้ามาใกล้จนชิดรถที่เรานั่ง กลัวเหลือเกินว่าล้อรถของเราจะไปทับแข้งทับขาใครเข้าบ้าง รถแล่นฝ่าฝูงคนไปได้อย่างช้าที่สุด ถึงวัดเบญจมบพิตร รถแล่นเร็วขึ้นได้บ้าง ตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดัง ๆ ว่า "อย่าละทิ้งประชาชน" อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า ถ้าประชาชนไม่ "ทิ้ง" ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ "ละทิ้ง" อย่างไรได้แต่รถวิ่งเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว..." ทรงถ่ายทอดความรู้สึกในลักษณะที่คล้ายการรำพึงรำพันกับพระองค์เอง เช่น "แปลกดีเหมือนกันที่ใจหวนไปคิดว่า เพียงชั่วโมงเดียวที่ผ่านมา เมื่อตะกี้นี้เอง เรายังห้อมล้อมไปด้วยประชาชนชาวไทยแต่เดี๋ยวนี้เล่า เรากำลังเหาะอยู่เหนือท้องทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาล..." ทรงใช้ภาษาที่มีชีวิต คำว่า กำลังเหาะอยู่เหนือทะเล" ให้ภาพของการเคลื่อนไหวอยู่บนที่สูงได้อย่างชัดเจน "เราต้องบินฝ่ากระแสลมอันแรง" เป็นภาษาความเปรียบที่แสดงความเคลื่อนไหวให้สามารถจินตนาการตามไปได้ตลอดเวลาที่อ่าน

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ เป็น บทพระราชนิพนธ์ที่ทรงคุณค่าทั้งทางด้านคำและความ พระผู้ทรงพระราชนิพนธ์ทรงเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่เรียบง่ายแต่ลึกซึ้งกินใจ มีความสละสลวยงดงาม และมีเนื้อหาแนวคิดที่สื่อถึงน้ำพระราชหฤทัยอันละเมียดละไมของทั้ง 2 พระองค์ เป็นเหตุให้พระราชนิพนธ์ของทั้ง 2 เรื่องนี้ ควรค่าแก่การศึกษาค้นคว้ายิ่ง ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบ เนื้อหา และแนวคิดที่ได้จากเรื่องทั้ง 2 นี้ เพื่อให้เห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน อันจะทำให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงบทพระราชนิพนธ์ดังกล่าว เพื่อจะได้เป็นแบบอย่างการศึกษาและการเรียนการสอนวรรณกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน กับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่อง ไกลบ้าน เปรียบเทียบพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทางด้านรูปแบบ เนื้อหาแนวคิด ภาษาและวรรณศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สำรวจเอกสาร หนังสือ และปริญญานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ จากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ สังเคราะห์ข้อมูลด้วยการเรียบเรียงที่ได้จากการศึกษา และนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่ สวิทเซอร์แลนด์ ทางด้านรูปแบบ เนื้อหา และแนวคิด ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบบทพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ มีดังต่อไปนี้

ข้อเหมือน

1. ด้านรูปแบบ

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ทางด้านรูปแบบมีความหมือนกันในลักษณะร่วมของความเป็นบันทึกประจำวัน รัชกาลที่ 5 ทรงถ่ายทอดบทพระราชนิพนธ์ด้วยลายพระหัตถ์ เป็นภาษาเขียนที่ทรงถ่ายทอดด้วยภาษาพูดเป็นส่วนใหญ่ การลำดับช่วงเวลาในแต่ละวันทรงเริ่มจากช่วงเวลาเช้า หลังจากทรงตื่นบรรทมไปจนถึงเวลาทรงเข้าบรรทม และรัชกาลที่ 9 ทรงถ่ายทอดบทพระราชนิพนธ์ เป็นภาษาเขียนที่ทรงถ่ายทอดด้วยภาษาพูดเป็นส่วนใหญ่ การลำดับช่วงเวลาในแต่ละวันทรงเริ่มตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันในลักษณะเดียวกัน

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน เป็นการเล่าทำนองการบันทึกประจำวัน อีกทั้งมีเกร็ดความรู้เรื่องราวต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวพระราชดำริและพระราชวินิจฉัยส่วนพระองค์ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องระหว่างเสด็จประพาส สะท้อนให้เห็นทัศนคติ สภาพบ้านเมือง สังคม ชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะทัศนียภาพ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ธรรมชาติ ตลอดจนความเจริญทางวิทยาการของนานาอารยประเทศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปเป็นระยะเวลา 225 วัน ทรงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับพระราชภารกิจแต่ละวันนับตั้งแต่เสด็จลง เรือพระที่นั่งมหาจักรี ออกจากกรุงเทพมหานคร ผ่านประเทศต่าง ๆ โดยทางเรือและรถไฟตามลำดับ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมนี ฝรั่งเศส อังกฤษ เบลเยี่ยม เดนมาร์ก และประเทศนอร์เวย์ ในช่วง ปี พ.ศ. 2450 ทรงเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่สามารถสื่อแนวคิดให้ผู้อ่านเห็นภาพตามได้อย่างสละสลวย เช่น เมื่อเวลาพอมีอากาศร้อนที่สโนจะละลายได้ ก็ละลายไหลหลั่งถั่งลงมาโดยแรง

เวลาที่คลื่นจัดซัดทรายขึ้นมากองมูลสูง ๆ น้ำพุที่ไหลปึงปังก็หายกลายเปนไหลจ๊อก ๆ บ้าง ซ่า ๆ บ้าง... ปลาบางพวกซอบซุก ๆ นอนซ้อน ๆ กันอยู่ ปีนเขาฟกมาสองวันแล้ว ทั้งถูกรถฟัดมาวันนี้... เป็นต้น ผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพตามถ้อยคำภาษาที่ทรงเรียงร้อยได้อย่างไพเราะจับใจ

พระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ เป็นการเล่าทำนองการบันทึกประจำวันในลักษณะคล้ายคลึงกัน ทรงเริ่มเรื่องตั้งแต่วันที่ทรงเตรียมตัวก่อนเสด็จฯ ไปศึกษาต่อยังประเทศสวิตเซอร์แลนด์ คือ วันที่ 16 สิงหาคม 2489 จนถึงวันที่ 22 สิงหาคม 2489 ทรงสอดแทรกเกร็ดความรู้เรื่องราวต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวพระราชดำริและพระราชวินิจฉัยส่วนพระองค์ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เฉพาะส่วนที่พระองค์ทรงพบเห็น สะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ โดยเฉพาะน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงมีต่อพสกนิกรบนแผ่นดินไทย ทรงเลือกใช้ถ้อยคำภาษาเรียบง่าย เป็นกันเอง แต่ลึกซึ้งกินใจ สามารถสัมผัสใจผู้อ่าน และผู้อ่านสามารถจินตนาการตามได้ เช่น ...ข้าพเจ้าก็อยากจะแลเห็นราษฎร เพราะกว่าจะได้กลับมาเห็นเช่นนี้ก็คงอีกนานมาก... ตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดังๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า ถ้าประชาชนไม่ “ทิ้ง” ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ “ละทิ้ง” อย่างไรได้แต่รถวิ่งเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว...เป็นต้น

2. ด้านแนวคิดและเนื้อหา

พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านสะท้อนแนวพระราชดำริและพระราชวินิจฉัยที่มีต่อสังคม วัฒนธรรม การเมืองของประเทศต่าง ๆ ที่ทรงพบเห็นเปรียบเทียบกับประเทศไทย เช่นทรงมีทัศนะต่อบุคคลในสังคมว่าผู้คนในแต่ละประเทศมีลักษณะนิสัยและการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน สภาพสังคมของยุโรปเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างรวดเร็ว ทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรม ด้านการศึกษา ประชาชนควรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง สามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพได้ ด้านเศรษฐกิจ ประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติจะเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจดี การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ดีและมีความเป็นอยู่ดีขึ้น บทบาทพระมหากษัตริย์ควรเป็นผู้นำในการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า การเมืองการปกครอง

การปกครองแบบพระมหากษัตริย์มีอำนาจสิทธิขาด เป็นการปกครองที่เหมาะสมกับประเทศไทยด้านศาสนา บุญบาปเกิดจากการกระทำของบุคคล ความเชื่อ ความเลื่อมใสในศาสนาต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องเหมาะสม ธรรมชาติมีทั้งคุณและโทษ มนุษย์ควรรู้จักนำธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้านศิลปะ ศิลปะที่งดงามอย่างแท้จริงต้องมีลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน (King Chulalongkorn, 2018)

> ...ในหมู่นี้เวลากลางคืน โรงมหรศพที่เล่นอยู่ข้างถนนทั้งปวงเลิกหมด เหตุด้วยหนาวต้นไม้ก็ใบร่วงโกร๋งเกร๋งไปทั้งนั้นดูไม่ใคร่จะงาม เว้นไว้ แต่ถนนบุลวาร์ดแลอื่น ๆ ที่มีร้านขายของ ขายอาหารแลสุรา ไม่ได้ลดหย่อนวาเสื่อมเลย ตกบ่ายคนยังเดินพลั่งไหลเปนน้ำ ไหลอยู่ทั้ง 2 ฟาก มากกว่าเมื่อมาคราวก่อน รถก็เหมือนสวะลอยเต็มไปไม่ขาดสาย ช่างมีแต่ความสนุกสนานกันเสียจริง ๆ ไม่เบื่อเลย ไม่เห็นมีใครทำอะไรในตอนบ่ายเท่านั้น ร้านรวงก็ดูเปิดอยู่เฉย ๆ ไม่มีใครอยู่ ถ้าจะมีที่คนนั่งน่าร้านกินเข้ากินเหล้ากินน้ำส้มดื่มดูกันไปเต็ม ๆ ทุกแห่ง การอยู่เช่นนี้น่าจะแสลงกับเมืองเราเปนอันมาก ถ้าหากว่าเมืองเราเปนเช่นนี้เห็นจะไม่มีใครทำงานเพราะถึงเวลาเล่นก็เล่น ทำงานก็ทำงานนั้นออกจะไม่ใช่เปนวิไสยชาวเรา ถ้าได้เล่นก็จะเล่นเกินไปจนทิ้งงาน ไม่น่าจะนึกเออย่างเลย...

ส่วนคนในประเทศสวิตเซอร์แลนด์นั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้แสดงทัศนะว่าทรงพอพระทัยนิสัยส่วนตัวของประชาชน และสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน บ้านเมืองดูสะอาดตามาก ทรงเปรียบเทียบกับบ้านเรือนและประชาชนในประเทศอิตาลี ซึ่งทรงมีทัศนะไม่พอพระทัยเป็นทุนเดิม ดังความว่า

> ...สเตชั่นรถไฟตั้งแต่สวิตเซอแลนด์มาจนถึงที่นี่หมดจดสอาด ผู้คนแปลกกับที่อิตาลีมาก ที่นั่นสกปรกโสมม คนมันทะลึ่งทะเลือกทะลากปราศจากความรู้สึกน้ำใจของผู้อื่น เอาแต่ความพอใจตัวเปนประมาณ ที่ไหนจะมาดีเท่าที่สวิตเซอร์แลนด์เห็นจะไม่มี...
>
> (King Chulalongkorn, 2018)

พระองค์ไม่ทรงพอพระทัยกับประชาชนของยุโรป เช่น คนอิตาเลียนที่ไม่พอใจในพระมหากษัตริย์ถึงขนาดทำอันตราย ทรงว่าเป็นลัทธิของคนบ้า ไม่มีในเมืองไทย

...คนอิตาเลียนมีคนร้ายกาจอยู่มาก อาจจะทำอันตรายโดยไม่พอที่จะทำเช่นกับยิงเอมเปรสอิลิสซาเบถ เมืองออสเตรียที่สวิทเซอแลนด์ก็อิตาเลียนเจ้าของเขาเขาก็ฆ่ากันเอง เพราะคนอิตาเลียนเปนคนสำส่อน การปกครองได้ผลัดเปลี่ยนแยกย้ายกันมาหลายทอด ซ้ำมีอ้ายลัทธิอานาคิสต์โวเซียลลิสต์ ซึ่งคิดประทุษร้ายต่าง ๆ เพื่อจะให้สมประสงค์ มันคล้าย ๆ กับสาสนา ไม่ใช่อั้งยี่เปนลัทธิของคนพวกหนึ่ง ซึ่งไม่มีตัวอย่างในคนไทยเลย...

(King Chulalongkorn, 2018)

การแสดงความเคารพของประชาชนยุโรปที่มีต่อพระมหากษัตริย์ของตนนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่า ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญหรือให้ความเคารพต่อพระมหากษัตริย์ของตนเท่าใดนัก หากแต่รู้สึกเหมือนพระองค์เป็นสามัญชน

...แต่สังเกตดูท่าทางผู้คนไม่สู้รู้จักเคารพนบนอบอะไรมากนัก กลุ่มรุมกันดูอยู่ตามธรรมดาเวลาพบปะตามทางก็คำนับบ้าง เจ้าแผ่นดินเดินไปอย่างคนธรรมดาหลีกแทรกกันไปกับคนทั้งปวง ไม่มีกันคนฤาห้ามคนอย่างหนึ่งอย่างใด ดูเปน การง่ายไปหมดทุกอย่าง...

(King Chulalongkorn, 2018)

ถึงแม้จะชื่นชมยินดี และนิยมรักใคร่ในพระมหากษัตริย์ของตน ก็แสดงออกด้วยการโห่ร้อง ไม่ได้แสดงความเคารพ หรือความรู้สึกเกรงกลัวแต่อย่างใด

. ..ดูราษฎรมีความนิยมรักใคร่เอมเปอเรอมาก จนกระทั่งดึกเช่นนี้แล้วยังมีคนแน่นกระดิกไปทางไหนก็โห่ร้องลั่นไป...

(King Chulalongkorn, 2018)

ถ้าประชาชนพอใจในตัวพระมหากษัตริย์ หรือพระราชวงศ์พระองค์ใด ก็จะแสดงความชื่นชอบ เช่น เรี่ยรายเงินสร้างวังให้เคราห์ปรินซ แต่เมื่อสร้างให้แล้วกลับเรียกร้องให้ต้องมีการเลี้ยงรับรองผู้คนทั่วเมือง ทั้ง ๆ ที่วังก็สร้างไม่ได้เลิศหรู ทรงเห็นว่าสิ้นเปลือง

...ราษฎรได้เรี่ยวรายกันสร้างวังให้เคราห์ปรินซ แต่วังที่นี่มันไม่แปลกประหลาดอะไร เปนตึกหลังหนึ่งอย่างสภาคารกว้าง ๆ หน่อยก็พอเคราห์ปรินซต้องมาอยู่ปีละสามเดือน แต่ตัวเองรู้สึกว่าฉิบหายมาก ค่าที่ต้องรับเรือนนี้ เพราะมาอยู่แล้วต้องเลี้ยงรับรองคนทั่วเมือง เชิญคนนี้ ไม่เชิญคนนั้นไม่ได้ ต่างคนต่างร้องว่าได้ออกเงิน จึงต้องเลี้ยงทั่ว ๆ...

(King Chulalongkorn, 2018)

รัชกาลที่ 5 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ทรงไม่พอพระทัยฐานะและบทบาทกษัตริย์ในยุโรป เหตุที่พระองค์ไม่มีพระราชอำนาจ และสิทธิ์ขาดในการปกครองประเทศ แต่จะต้องคอยเอาใจรัฐบาลและประชาชน พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของประชาชน รัชกาลที่ 5 มิได้ทรงพอพระทัยหรือยกย่องในตำแหน่งพระมหากษัตริย์ในยุโรป ทั้ง ๆ ที่พระมหากษัตริย์ในยุโรป ทรงทศพิธราชธรรม และทรงปกครองประชาชนให้อยู่เย็นเป็นสุข

ในส่วนของการปกครองประเทศ ทรงสนพระทัยการปกครองของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทรงมีทัศนะว่าเป็นการปกครองที่เหมาะสมกับประเทศเล็ก ๆ

> ...การปกครองเมืองสวิทเซอร์แลนด์เปนเช่นนี้ จึงไม่สู้เปลืองมากแลเข้ากันเปนกำลังต่อสู้ประเทศใหญ่ ๆ ได้ แต่ความจริงนั้น ถึงว่าจะดีวิเศษเท่าใด ถ้าไม่ได้อาไศรยภูมิประเทศของสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเต็มไปด้วยเขา ยากที่ศัตรูภายนอกจะเข้ามาทำอันตราย เมื่อภายในเมืองจัดการป้องกันโดยแขงแรงถูกต้อง กำลังน้อยอาจจะสู้กำลังมากได้ เพราะเหตุฉนั้นสวิทเซอร์แลนด์ เปนประเทศเอกราชอยู่ได้ในระหว่างประเทศใหญ่ ๆ แวดล้อมอยู่โดยรอบ... ...แต่ความจริงมณฑล ๆ หนึ่ง มีอำนาจในตัวเอง ใช้กฎหมายต่างกัน ไม่เหมือนมณฑลที่เมืองไทย ซึ่งใช้แบบกรุงเทพฯ อย่างเดียว มณฑลในประเทศนี้เขาเรียกว่า แกนตอน มี 22 แกนตอน กฎหมายต่าง ๆ ต้องกันบ้าง ไม่ต้องกันบ้าง ต่างเมืองต่างมีที่ประชุม ซึ่งราษฎรเลือกเปนหัวน่า แลที่ปฤกษา บังคับ การสิทธิ์ขาดในมณฑลของตัว ๆ ตามลำพัง แต่มณฑลเหล่านี้มีกำลังน้อย เพราะมีเจตรแดนเล็ก ผู้คนน้อยไม่อาจจะตั้งตัวอยู่แต่ลำพัง ไม่ให้ศัตรูมา เบียดเบียนได้ จึงต้องเข้ากันเปนพวกใหญ่ รวมการงานบางอย่างซึ่งควรจะรวมเข้า ทำให้เปนแบบเดียวกัน เช่น การทหาร การรถไฟ โทรเลข ไปรสนีย์ บำรุงการเพาะปลูก, การต่างประเทศ...
>
> (King Chulalongkorn, 2018)

การที่รัชกาลที่ 5ทรงสนพระทัยการปกครองของประเทศสวิทเซอร์แลนด์ ทรงมีทัศนะว่าเป็นการปกครองที่แข็งแรงถูกต้อง เมื่อประกอบกับภูมิประเทศที่เต็มไปด้วยเขา ทำให้สามารถรักษาเอกราชไว้ได้ ถึงแม้อาณาเขตจะติดต่อกับประเทศมหาอำนาจ ทำให้พระองค์ทรงสนพระทัยที่จะนำการปกครองของสวิตเซอร์แลนด์มาใช้กับประเทศไทย เป็นต้น

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ แนวคิดและเนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความผูกพัน และความห่วงใยในประชาชนชาวไทยซึ่งเป็นที่รักของพระองค์ มีแนวคิดและเนื้อหาสาระที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งทางด้านสังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครองของประเทศที่ทรงพบเห็น เชื่อมโยงเข้ากับประเทศไทย เป็นพระราชนิพนธ์ที่กล่าวถึงเรื่องราวและเหตุการณ์

เมื่อครั้งเสด็จกลับไปศึกษาต่อ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิทเซอร์แลนด์ เมื่อทรงผ่านไปยังประเทศใดก็ทรงบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์นั้น ๆ ทั้งในภาพรวมและรายละเอียดต่าง ๆ เหมือนผู้อ่านได้โดยเสด็จฯ ไปกับพระองค์ท่าน ดังตัวอย่าง พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

> **วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2489** อีกสามวันเท่านั้น เราก็จะต้องจากไปแล้ว ฉะนั้นจึงตั้งใจจะไปนมัสการพระพุทธชินสีห์ที่วัดบวรนิเวศน์วิหาร รวมทั้งสมเด็จพระสังฆราชด้วยเมื่อไปถึงวัดบวรนิเวศน์วิหารตอนบ่ายวันนี้มีประชาชนผู้รู้ว่าข้าพเจ้าจะมา มายืนรออยู่บ้าง แต่ไม่สู้มากนัก เข้าไปในพระอุโบสถ จุดเทียนนมัสการ ฯลฯ แล้วได้มีโอกาสทูลปฏิสันถารกับสมเด็จพระสังฆราช ทรงนำพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์สูงมาให้รู้จัก โดยปรกติได้เคยเห็นหน้าท่านเหล่านี้มาจนชินแล้ว ทรงนำขึ้นไปนมัสการพระสถูป บนนั้นมีพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ ชื่อ พระไพรีพินาศ พระองค์นี้เคยทรงเล่าประวัติให้ฟังมาก่อนหน้านี้แล้วหลายวัน หลังจากนั้นก็นมัสการลา.ตอนนี้มีราษฎรชุมนุมกันหนาตาขึ้น ต่างก็ยัดเยียดเบียดเสียดกันจนรู้สึกเกรงไปว่า รถที่นั่งจะมาทับใครเข้าบ้าง ช่างเคราะห์ดีแท้ ๆ ที่ไม่มีอันตรายใดเกิดขึ้นแก่ประชาชนที่มานั้นเลย ในหมู่ประชาชนที่มารอรับอยู่วันนี้จำได้ว่า มีบางคนเคยเห็นที่พระมหาปราสาทเป็นประจำมิได้ขาด ไม่รู้ว่าหาเวลามาจากไหน จึงไปที่พระมหาปราสาทได้เสมอเกือบทุกวัน อังคาร พฤหัสบดีและวันอาทิตย์พวกนี้ ก็มาที่วัดนี้ด้วยเหมือนกัน.
>
> **วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2489** เก็บของลงหีบและเตรียมตัว...
>
> **วันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2489** เราจะต้องจากไปในวันพรุ่งนี้แล้ว! อะไรก็จัดเสร็จหมด หมายกำหนดการก็มีอยู่พร้อม...บ่ายวันนี้เราไปถวายบังคมลาพระบรมอัฐิของพระบรมราชบุพการีของเรา ทั้งสมเด็จพระมหากษัตริย์ และสมเด็จพระบรมราชินีในรัชกาลก่อน ๆ แล้วก็ไปถวายบังคมลาพระบรมศพ เราต้องทูลลาให้เสร็จในวันนี้และไม่ใช่พรุ่งนี้ตามที่ได้กะไว้แต่เดิม เพื่อจะรีบไม่ให้ชักช้า เพราะพรุ่งนี้จะได้มีเวลาแล่นรถช้า ๆ ให้ราษฎรเห็นหน้ากันโดยทั่วถึงเมื่อออกจากพระที่นั่งไพศาลทักษิณมายังพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ผู้คนอะไรช่างมากมายเช่นนั้นเมื่อวานนี้เจ้าหน้าที่ได้เข้ามาถามว่า จะอนุญาตให้ประชาชนเข้ามาหรือไม่ในขณะที่ไปถวายบังคมพระบรมศพ ตอบเขาว่า “ให้เข้ามาซิ” เพราะเหตุว่า วันอาทิตย์เป็นวันสำหรับประชาชน เป็นวันของเขา จะไปห้ามเสียกระไรได้และยิ่งกว่านั้นยังเป็นวันสุดท้าย ก่อนที่เราจะจากบ้านเมืองไปด้วย ข้าพเจ้าก็อยากจะแลเห็นราษฎร เพราะกว่าจะได้กลับมาเห็นเช่นนี้ก็คงอีกนานมาก... วันนี้พวกทหารรักษาการณ์กันเต็มที่ เพื่อกันทางไว้ให้รถแล่นได้สะดวกไม่เหมือนอย่างเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ที่มากันคน ช้าเกินไป...

วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2489 วันนี้ถึงวันที่เราจะต้องจากไปแล้ว... พอถึง เวลาก็ลงจากพระที่นั่งพร้อมกับแม่ ลาเจ้านายฝ่ายใน ณ พระที่นั่งชั้นล่างนั้น แล้วก็ไปยังวัดพระแก้วเพื่อนมัสการลาพระแก้วมรกต และพระภิกษุสงฆ์ ลาเจ้านายฝ่ายหน้า ลาข้าราชการทั้งไทยและฝรั่ง แล้วก็ไปขึ้นรถยนต์พอรถแล่นออกไปได้ไม่ถึง 200 เมตร มีหญิงคนหนึ่งเข้ามาหยุดรถแล้วส่งกระป๋องให้เราคนละใบ ราชองครักษ์ไม่แน่ใจว่าจะมีอะไรอยู่ในนั้น บางทีจะเป็นลูกระเบิด! เมื่อมาเปิดดูภายหลังปรากฏว่า เป็นทอฟฟี่ที่อร่อยมาก ตามถนน ผู้คนช่างมากมายเสียจริง ๆ ที่ถนนราชดำเนินกลาง ราษฎรเข้ามาใกล้จนชิดรถที่เรานั่ง กลัวเหลือเกินว่าล้อรถของเราจะไปทับแข้งทับขาใครเข้าบ้างรถแล่นฝ่าฝูงคนไปได้อย่างช้าที่สุด ถึงวัดเบญจมบพิตร รถแล่นเร็วขึ้นได้บ้าง ตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดังๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่าถ้าประชาชนไม่ “ทิ้ง” ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ “ละทิ้ง” อย่างไรได้แต่รถวิ่งเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว

เมื่อมาถึงดอนเมือง เห็นนิสิตมหาวิทยาลัยผู้จงใจมาเพื่อส่งเราให้ถึงที่ได้รับของที่ระลึกเป็นรูปเครื่องหมายของมหาวิทยาลัย 11.45 นาฬิกาแล้ว มีเวลาเหลืออีกเล็กน้อย สำหรับเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวที่สโมสรนายทหาร ต่อจาก นั้นก็ไปขึ้นเครื่องบิน เดินฝ่าฝูงคนซึ่งเฝ้าดูเราอยู่จนวาระสุดท้าย.เมื่อขึ้นมาอยู่บนเครื่องบินแล้วก็ยังมองเห็นเหล่าราษฎร ได้ยินเสียงไชโยโห่ร้องอวยชัยให้พร แต่เมื่อคนประจำเครื่องบินเริ่มเดินเครื่องทีละเครื่องๆ เสียงเครื่องยนต์ดังสนั่นหวั่นไหวกลบเสียงโห่ร้องก้องกังวานของประชาชนที่ดังอยู่หมด พอถึง 12 นาฬิกา เราก็ออกเดินทาง มาบินวนอยู่เหนือพระนครสามรอบ ยังมองเห็นประชาชนแหงนดูเครื่องบินทั่วถนนทุกสายในพระนคร.บ่ายหน้าไปทางทิศตะวันตกมุ่งตรงไปยังเกาะลังกา (ซีลอน) เสียงเครื่องบินสนั่นหนวกหู หากผู้ใดอยากจะพูดก็จะต้องตะโกนออกมาให้สุดเสียง ดังนั้นจึงไม่มีใครพูดเลย ทางที่ดีที่สุดที่พึงทำคือหลับตาเสียแล้วนิ่งคิด... แปลกดีเหมือนกันที่ใจหวนไปคิดว่า เพียงชั่วโมงเดียวที่ผ่านมาเมื่อตะกี้นี้เอง เรายังห้อมล้อมไปด้วยประชาชนชาวไทยแต่เดี๋ยวนี้เล่า เรากำลังเหาะอยู่เหนือท้องทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาล แม้จะมีเสียงเครื่องยนต์ ก็ดูเป็นเหมือนเงียบ และนิ่งอยู่กับที่ เพราะเสียงทุก ๆเสียงจากสิ่งมีชีวิตได้จางหายไปหมดแล้ว และกำลังชินกับเสียงครางกระหึ่มของเครื่องยนต์นั้น หวนกลับไปนึกดูเมื่อ 9 เดือนที่แล้วมาเรากำลังบินไปในทิศทางตรงกันข้าม เพื่อจะเยี่ยมเยียนประเทศหนึ่ง เยี่ยมอาณาประชาชนที่เราต้องพลัดพรากจากมาถึง 7 ปีเต็ม ๆ โดยที่เราเกือบไม่รู้เรื่องและข่าวคราวของบ้านเมืองและประชาชนของเราเลยแม้แต่น้อย... เดี๋ยวนี้เรากำลังบินจากประเทศนั้น จากประชาชนพลเมืองเหล่านั้นไปแล้ว การจากครั้งนี้มิได้เพียงแต่จากมาอย่างเดียวเท่านั้น ข้าพเจ้าได้จากเรื่องที่ล่วงแล้วมาด้วย... สจ๊วต

> เข้ามาขัดจังหวะเสีย ทำให้ความคิดที่กำลังเพลิดเพลินจางไปเสียจากสมอง เขานำอาหารกลางวันที่มีรสกลมกล่อมเข้ามาให้ การเดินทางในระยะต่อมาช่างเปล่าเปลี่ยวเสียจริง ๆ สิ่งที่มองเห็นในเบื้องหน้าไม่มีอะไรเสียเลย นอกจากท้องทะเลเขียวครามอันแสนลึก นาน ๆ จะแลเห็นเกาะบ้างเป็นครั้งคราว...
>
> (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

ข้อความหลายตอนในพระราชนิพนธ์ เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ สะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความผูกพัน และความห่วงใยในพสกนิกรของพระองค์ ผู้อ่านได้ซาบซึ้งถึงความกตัญญูกตเวทีว่าเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นมนุษย์ ทรงเป็นแบบอย่างของความกตัญญูกตเวทีที่ทรงมีต่อพระเชษฐา พระราชบันทึกที่ทรงถ่ายทอด ทำให้ผู้อ่านได้เห็นวิถีความเป็นไทย ความคิดความอ่านของคนไทยและพระราชดำริที่ทรงมีต่อสิ่งต่าง ๆ ผู้อ่านเมื่อได้อ่านบางส่วนของพระราชนิพนธ์เรื่องนี้น่าจะต้องการอ่านต่อจนจบเรื่องว่า พระองค์ได้ถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์ใด ๆ อีกบ้าง ทั้งทรงมีพระราชดำริอย่างไร ได้เข้าใจและเข้าถึงความรักของพสกนิกรที่รักพระองค์อย่างจริงใจ และปลาบปลื้มถึงความรักของพระองค์ที่มีต่อพสกนิกรได้อย่างสุดซึ้ง

3. ด้านการใช้ภาษาและวรรณศิลป์

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีลักษณะร่วมในการใช้ภาษาสามัญเพื่อแสดงความเป็นกันเองกับผู้อ่านโดยไม่แบ่งชั้นวรรณะ หรือไม่แสดงความเป็นเจ้ายศเจ้าอย่าง รวมทั้งภาษาสามัญสื่อสารและเข้าใจง่าย เช่น พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน (King Chulalongkorn, 2018) ว่า

> เมื่อดูประสมกันเข้าหมดทั้งต้นสน ไร่เข้าสาลี ไร่หญ้า แม่น้ำฤาลำธารกับทั้งรูปเรือน ภูมบ้าน รูปคน เครื่องแต่งตัว ปรากฏว่าเปนในตำบลแห่งหนึ่ง ซึ่งไม่เหมือนที่อื่น ก็คือ ที่ตำบลชวาสวัล ถ้าจะแปลก็แบล๊กฟอเรสต์นั้นเอง ดูภูมฐานกระจุ๋กระจี๋ งานเปนคนละอย่างกับสวิทเซอแลนด์ ข้างสวิทเซอแลนด์ ดูเปนที่เปิดเผยโอ่โถง ถ้าจะดูงามก็งามเฉิดฉาย เช่น น้ำพุตกซ่านจากน่าผาสูงตั้งยี่สิบสามสิบเส้น แม้น้ำลำธารมีน้ำลึกไหลเชี่ยว แต่ที่นี่ไม่ใช่เช่นนั้น แม่น้ำก็เล็ก ๆ กว้างจะไม่เท่าคลองผดุงเสียอิก บางแห่งจึงจะกว้าง ถ้ากว้างออกไปกว่านั้นก็มีหาดกรวดสายน้ำกลับเปนที่เสียใจ เห็นว่าเล็กไปกว่าที่แคบแต่น้ำลึกนั้นเสียอิก ลำธารก็เปนลำธาร แลเห็นก้อนศิลาน้ำไหลกระทบ...

พระองค์ทรงยกตัวอย่างเพื่อขยายลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน เช่นทัศนียภาพเมืองชวาสวัส ประเทศเยอรมัน ทรงเห็นว่างามน่ารักหรือกระจุ๋กระจี๋ ก็ทรงดึงลักษณะแม่น้ำมาขยายพระราชดำริส่วนแม่น้ำในประเทศ สวิทเซอแลนด์มีลักษณะงามเฉิดฉาย ทรงบรรยายขยายความและทรงแบ่งช่วง

รายละเอียดเป็นตอน ๆ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพตามที่ทรงถ่ายทอดนั้น กล่าวได้ว่าพระองค์มีพระราชนิยมใช้คำขยายความให้ได้เห็นภาพที่ชัดเจน

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

> ...ตามถนน ผู้คนช่างมากมายเสียจริง ๆ ที่ถนนราชดำเนินกลาง ราษฎรเข้ามาใกล้จนชิดรถที่เรานั่ง กลัวเหลือเกินว่าล้อรถของเราจะไปทับแข้งทับขาใครเข้าบ้างรถแล่นฝ่าฝูงคนไปได้อย่างช้าที่สุด ถึงวัดเบญจมบพิตร รถแล่นเร็วขึ้นได้บ้าง ตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดัง ๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า ถ้าประชาชนไม่ “ทิ้ง” ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ “ละทิ้ง” อย่างไรได้แต่รถวิ่งเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว...เรากลับถึงโลซานแล้ว...ไม่ช้าข้าพเจ้าจะต้องเข้าเรียนต่อไป...

พระองค์ทรงเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงกับน้ำพระราชหฤทัย ทรงถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเหมือนทรงสนทนาหรือพูดคุยกับประชาชนหรือพสกนิกรของพระองค์ ถ้อยภาษาที่ทรงเลือกใช้จึงเป็นภาษาระดับกันเอง เรียบง่าย ในตอนท้ายของแต่ละวัน ส่วนใหญ่จะทรงถ่ายทอดพระอารมณ์ความรู้สึกทิ้งค้างไว้ให้ผู้อ่านคิดต่อเอาเอง กล่าวได้ว่าพระองค์มีพระราชนิยมทิ้งท้ายข้อความไว้ให้คิด

สรุปได้ว่าพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีประเด็นความเหมือนหรือลักษณะร่วม 3 ประการ ได้แก่ ประการแรกทางด้านรูปแบบมีลักษณะเป็นบันทึกประจำวัน ประการที่สองทางด้านเนื้อหาและแนวคิด คือ ความรู้ แนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะเกี่ยวกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของประเทศที่ทรงพบเห็นเชื่อมโยงเข้ากับประเทศไทย ประการที่สามทางด้านการใช้ภาษาและวรรณศิลป์มีการใช้จินตภาพและความเปรียบ คือ มีการเรียบเรียง การสร้าง และการสรรคำ รวมถึงการใช้ประโยคและภาพพจน์เพื่อสื่ออารมณ์ความคิดแก่ผู้อ่าน

ข้อต่าง

1.ขนาดความสั้นยาวของเนื้อหา

พระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ ขึ้นอยู่กับวันเวลาที่ทรงบันทึก ระยะเวลาที่ทรงเดินทาง พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน (King Chulalongkorn, 2018) เป็นหนังสือที่รวบรวมพระราชหัตถเลขาในรัชกาลที่ 5 ที่พระราชทานมายังสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้านิภานภดล คราวเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2450 มีจำนวน 43 ฉบับ ในช่วงเวลา 8 เดือน ระยะเวลา 225 วัน หนังสือมี ความยาวประมาณ 1,000 หน้า ตัวอย่าง การเริ่มต้นพระราชหัตถเลขา “รัชกาลที่ 5 เสด็จลงเรือพระที่นั่งมหาจักรี คืนที่ 1 เรือมหาจักรี วันพุฒ ที่ 27 มีนาคม รัตนโกสินศก 125 ทรงจ่าหน้าถึง ลูกหญิงน้อย...” เปรียบเทียบกับ

ขนาดความสั้นยาวของเนื้อหาในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ พระราชนิพนธ์เรื่องแรกในรัชกาลที่ 9 พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ได้ ตีพิมพ์ครั้งแรกในหนังสือรายเดือน วงวรรณคดีฉบับประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ.2490 เป็นตอนแรกโดยพระบรมราชานุญาตพิเศษเฉพาะหนังสือเล่มนี้เท่านั้น ในขณะนั้นถือได้ว่าหนังสือวงวรรณคดี จัดว่าเป็นหนังสือที่ดีและมีเนื้อหาสาระที่มีคุณค่าอย่างมาก พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามสู่สวิทเซอร์แลนด์ เป็นบันทึกของรัชกาลที่ 9 ที่ได้พระราชนิพนธ์ขึ้นในช่วงเวลาเสด็จพระราชดำเนินเพื่อกลับไปศึกษาต่อที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกครั้ง ทรงบันทึกตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2489 - วันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2489 มีความยาวประมาณ 20 หน้า แต่เป็นบันทึกประจำวันที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และคุณค่าทางวรรณศิลป์อย่างสูงยิ่ง ทรงขึ้นต้นพระราชบันทึกไว้ว่า “วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2489 อีกสามวันเท่านั้น เราก็จะต้องจากไปแล้ว ฉะนั้นจึงตั้งใจจะไปนมัสการพระพุทธชินสีห์ที่วัดบวรนิเวศน์วิหาร รวมทั้งสมเด็จพระสังฆราชด้วยเมื่อไปถึงวัดบวรนิเวศน์วิหารตอนบ่ายวันนี้มีประชาชนผู้รู้ว่าข้าพเจ้าจะมา มายืนรออยู่บ้าง แต่ไม่สู้มากนัก เข้าไปในพระอุโบสถ จุดเทียนนมัสการ ฯลฯ แล้วได้มีโอกาสทูลปฏิสันถารกับสมเด็จพระสังฆราช ทรงนำพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์สูงมาให้รู้จัก...”

2. การขมวดเรื่อง

การขมวดเรื่อง คือ วิธีการนำเสนอมุมต่างของเรื่อง รัชกาลที่ 5 มีพระราชนิยมใช้คำขยายความให้ได้เห็นภาพที่ชัดเจน ส่วนรัชกาลที่ 9 มีพระราชนิยมทิ้งท้ายข้อความไว้ให้คิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน (King Chulalongkorn, 2018)

> ...อาหารนั้นปลาซาดินสด ๆ เป็นพื้น นอกนั้นก็มีอาหารละเอียด ๆ บ้าง เช่น พวกปะการังที่ไหวไปมาไม่ได้ ชั่วแต่กระดิก เมื่อเวลาจะกินอาหาร ฤๅตัวยุ่มย่ามจะเปนปลา ก็ไม่ใช่ หอยก็ไม่ใช่ ซึ่งพวกเรา เรียกกันว่า นกเค้าแมว เพราะเวลานั่งงอมืองอตีนอยู่ในน้ำเหมือนนกเค้าแมว ตัวเช่นนั้นกินปู พื้นที่อยู่นั้นเล่าก็ต่างกัน บางพวกชอบพื้นทรายหยาบ บางพวกชอบทรายละเอียด และบางพวกก็เกาะอยู่ตามปะการัง ที่ชอบอยู่ในภาชนะเช่นพวกเพศปลาไหลก็เอาหม้อแตก ๆ บิ่น ๆ ทิ้งลงไปไว้ให้ขดอยู่ ปลาบางพวกที่ชอบหมกอยู่ใต้ทราย จนกระทั่งว่ายน้ำขึ้นมา ทรายยังเกาะอยู่บนหลังเต็ม ก็หมกอยู่ในทรายจนไม่แลเห็นว่าเปนปลา เมื่อไปถึงที่ห้องใด เขาก็ให้อาหาร ดูอาการที่แย่งชิงอาหารสนุก ปลาบางพวกชอบซุก ๆ นอนซ้อน ๆ กันอยู่ ฤๅนอนอยู่บนต้นปะการังในน้ำ ซึ่งอ่อนเยิ่นกระดิกตัวก็ไหว ดูตัวมันจะเบาเต็มที ซ้อนลงไปสองตัวสามตัว ก็ไม่เห็นว่าไรกัน มีกุ้งทะเลตัวใหญ่ตัวหนึ่ง น่าดูเต็มที สีก็เปนสีน้ำเงินอ่อนงาม เจ้าพวกกุ้งทั้งปวงที่เดินถอยหลังกรูด ๆ ตะกลามมากกว่าเพื่อน...

รัชกาลที่ 5 มีพระราชนิยมใช้คำขยายความให้ได้เห็นภาพที่ชัดเจน ทรงพรรณนาความตอนเสด็จชมอะควาเรียม (ที่เลี้ยงสัตว์น้ำ) เห็นภาพสัตว์น้ำได้อย่างละเอียดชัดเจนในลักษณะการอธิบายขยายความจนเกิดจินตภาพและมีการใช้ความเปรียบให้เกิดภาพพจน์ได้อย่างกระจ่างชัดและหมดจดงดงาม

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

> วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2489 เวลา 8.30 นาฬิกา ก่อนที่จะออกเดินทาง เราไปที่วัดในพระพุทธศาสนาแห่งหนึ่งที่อยู่ในเมือง เข้าไปในโบสถ์แล้วจุดเทียน (เทียนไขเราดี ๆ นี่เอง) เอาดอกไม้ที่ข้าหลวงจัดมาให้บูชาพระสมภาร เจ้าวัดนี้ เป็นคนคนเดียวกันกับที่ได้เคยต้อนรับเราเมื่อคราวมาเที่ยวที่แล้ว ที่วัดนี้เองเมื่อ 8 ปีมาแล้ว พี่ชายของข้าพเจ้าได้มาปลูกต้นจันทน์... บนแท่นที่บูชายังมีรูปถ่ายเป็นรูปพี่ที่เคยมาด้วยกัน กำลังตั้งท่าปลูกอยู่ทีเดียว สมภารได้นำเราไปยังต้นจันทน์ต้นนั้น คาดว่าจะใหญ่โต แต่ดูไม่เจริญงอกงามเสียเลย สูงยังไม่เกินสองฟุต.เมื่อออกมาจากวัด มีประชาชนกลุ่มหนึ่งมาคอยเฝ้า บางคนยกมือขึ้นไหว้อย่างไทย ๆ เรา บางคนตบมือ บางคนตะโกนออกมาด้วยความพอออกพอใจ มาถึงสนามบินเวลาประมาณ ๙.๐๐ นาฬิกา เราลาข้าหลวงและภริยาผู้มีอัธยาศัยสุภาพอ่อนโยน และให้ความเอื้อเฟื้อต่อเราเป็นอย่างดี แล้วขึ้นเครื่องบินจากมา. การเดินทางเป็นไปอย่างปกติสจ๊วตนำอาหารมาให้เรากินตามเวลามิได้ขาด บางที่ก็ได้รับรายงานจากนักบิน แสดงด้วยแผนที่ ให้เห็นว่าเดี๋ยวนี้เราอยู่ตรงไหน บางทีก็รายงานอากาศที่เราจะต้องประสบในเบื้องหน้า ตลอดจนความเร็ว และระยะสูงของเครื่องบิน ฯลฯเป็นการเดินทางที่สะดวกและสบายดี. ในตอนจวนจะถึงอากาศไม่สู้ดีเหมือนที่แล้วมา เพราะมรสุมกำลังตั้งเค้า แต่เรากำลังจะถึงการาจีอยู่แล้ว เพราะเครื่องบินบินเร็วทำเวลา ได้ดีมาก เมื่อบินอยู่เหนือเมือง มองดูรอบ ๆ ลักษณะเป็นทะเลทราย เราดี ๆ นี่เอง ช่างไม่มีชีวิตจิตใจเสียเลย ที่ตั้งเป็นเมืองขึ้นได้ก็เพราะเป็นท่าเรือใหญ่ อยู่ในทำเลที่เหมาะ เครื่องบินลงถึงพื้นดินเมื่อเวลา ๑๗ นาฬิกาบินมาได้ ๘ ชั่วโมง มีพวกข้าราชการมาคอยรับอยู่ขึ้นรถตรงไปศาลาว่าการของรัฐบาลเป็นแขกของข้าหลวงเช่นเดียวกับที่เกาะลังกา.พรุ่งนี้เราจะต้องบินเป็นระยะทางไกล ฉะนั้นจึงอยากจะนอนแต่หัวค่ำสักหน่อย แต่ว่าต้องกินข้าวกับข้าหลวงและคณะ จำต้องสนทนาปราศรัยเรื่องที่ไม่มีเรื่อง เหมือนที่พวกฝรั่งนิยมกัน กว่าจะได้พักผ่อนหลับนอนก็เกือบสองยาม เราเพลียมาก รู้สึกว่าหลับได้อย่างง่ายดาย...เรากลับถึงโลซานแล้ว...ไม่ช้าข้าพเจ้าจะต้องเข้าเรียนต่อไป...

รัชกาลที่ 9 มีพระราชนิยมทิ้งท้ายข้อความไว้ให้คิด การจบความของพระองค์จะทรงจบลงในลักษณะปิดฉาก ผู้อ่านสามารถคิดต่อจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้อ่าน เช่น ...เราลาข้าหลวงและภริยาผู้มีอัธยาศัยสุภาพอ่อนโยน และให้ความเอื้อเฟื้อต่อเราเป็นอย่างดี แล้วขึ้นเครื่องบินจากมา. หรือ...เรากลับถึงโลซานแล้ว...ไม่ช้าข้าพเจ้าจะต้องเข้าเรียนต่อไป...

ผู้อ่านสามารถคิดหรือจินตนาการต่อว่า แล้วจะเป็นอย่างไรต่อไป หรืออยากรู้ว่าเรื่องราวและเหตุการณ์จะเป็นอย่างไรต่อไป เป็นต้น

3. ยุคสมัย

คือ พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน พระราชนิพนธ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2450 และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ พระราชนิพนธ์ในสมัยรัชกาลที่ 9 พ.ศ. 2489 พระราชประวัติในรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 9 รวมถึงบริบทแวดล้อมทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่ สวิทเซอร์แลนด์ มีผลให้เนื้อหาแนวคิดและรายละเอียดในบทพระราชนิพนธ์แตกต่างกัน ดังนี้

รัชกาลที่ 5 มีพระบรมราชสมภพ เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2396 ครองราชย์วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2411 – 23 ตุลาคม พ.ศ. 2453 ราชาภิเษกวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2411 (ครั้งที่ 1) และวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2416 (ครั้งที่ 2) รัชสมัยของพระองค์มีการปฏิรูปประเทศสยามให้ทันสมัย การปฏิรูปการปกครองและสังคม การเสียดินแดนให้แก่อังกฤษและฝรั่งเศส เมื่อสยามถูกล้อมรอบด้วยอาณานิคมของชาติตะวันตก ทรงรักษาเอกราชของสยามด้วยพระบรมราโชบายและพระราชกรณียกิจของพระองค์ การปฏิรูปทั้งหมดของพระองค์ทุ่มเทเพื่อรักษาเอกราชของสยามเนื่องจากการคุกคามของมหาอำนาจตะวันตก จึงได้รับพระสมัญญาเป็นพระปิยมหาราช การที่เสด็จฯ ประเทศในยุโรปครั้งที่ 2 พ.ศ. 2450 เป็นเหตุให้เกิดพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน น่าจะมีนัยทาง การเมือง เพื่อให้ประเทศชาติรอดพ้นจากลัทธิล่าอาณานิคมแฝงอยู่

รัชกาลที่ 5 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่ทรงเดินทางไปถึงทวีปยุโรป การเสด็จฯ เยือนครั้งประวัติศาสตร์ในปี 2440 ถือเป็นทั้งเรื่องใหญ่และใหม่มากในสมัยนั้น การเสียดินแดนให้ฝรั่งเศสครั้งที่ 1 เสียแคว้นเขมร (เขมรส่วนนอก) เนื้อที่ประมาณ 123, 050 ตารางกิโลเมตร และเกาะอีก 6 เกาะ วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2410 ครั้งที่ 2 เสียแคว้นสิบสองจุไท หัวพันห้าทั้งหก เมืองพวน แคว้นหลวงพระบาง แคว้นเวียงจันทน์ คำม่วน และแคว้นจำปาศักดิ์ฝั่งตะวันออก (หัวเมืองลาวทั้งหมด) และไทยเสียดินแดนอีกครั้งทางด้านขวาของแม่น้ำโขง คืออาณาเขต ไชยบุรี และจำปาศักดิ์ตะวันตก ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2450 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2450

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัติกลับพระนคร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเป็นผู้อำนวยการจัดพิมพ์เรื่อง “ไกลบ้าน” เพื่อจำหน่าย ในงานไหว้พระประจำปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม วันที่ 17 ธันวาคม

พ.ศ. 2450 ให้ทันการ แต่ด้วยระยะเวลาไม่เพียงพอ จึงทำให้ต้องพิมพ์เป็นตอน ๆ พิมพ์ต่อเนื่องจนครบ 1,850 หน้า รวมพิมพ์เป็นสมุดใหญ่ 4 เล่ม

ปี พ.ศ. 2537 พิมพ์ครั้งที่ 5 พิมพ์รวม 2 เล่ม จำนวน 3,000 เล่ม พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สำนักราชเลขาธิการจัดพิมพ์พระราชทานในงานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอกสันติภาพ หมู่มิ่ง

ปี พ.ศ. 2551 ไทย พีบีเอส ออกเผยแพร่สารคดี “100 ปี ไกลบ้าน ตามเสด็จพระพุทธเจ้าหลวง” เนื่องในศุภวาระครบรอบ 100 ปีของพระราชนิพนธ์นี้ โดยถ่ายทำสารคดีตามวัน เวลา และสถานที่ทุกแห่ง ตามที่ระบุไว้ในพระราชหัตถเลขาทั้ง 43 ฉบับ ที่ทรงเคยเสด็จพระราชดำเนิน โดยออกฉายเป็นจำนวน 52 ตอน เริ่มออกอากาศเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 (King Chulalongkorn, 2018)

รัชกาลที่ 9 มีพระบรมราชสมภพ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2470 ครองราชย์วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 – 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ราชาภิเษกวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาอานันทมหิดลเสด็จสวรรคตอย่างกระทันหัน ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ภายในพระบรมมหาราชวัง ในวันเดียวกัน รัฐสภาลงมติเป็นเอกฉันท์อัญเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช (พระยศในขณะนั้น) ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ต่อไป จากนั้นทรงเสด็จพระราชดำเนินไปศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยแห่งเดิม แต่เปลี่ยนสาขาจากวิทยาศาสตร์ ไปเป็นสาขาสังคมศาสตร์ นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2489 ซึ่งในช่วงเวลานั้นพระองค์ยังทรงพระเยาว์ และเสด็จพระราชดำเนินศึกษาต่อ เป็นเหตุให้เกิดพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ รัชกาลที่ 9 ทรงเล่าว่า ระหว่างประทับรถพระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนินไปยังท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง เพื่อทรงศึกษาเพิ่มเติมที่สวิตเซอร์แลนด์ ก็ทรงได้ยินเสียงราษฎรคนหนึ่งตะโกนว่า “ในหลวง อย่าทิ้งประชาชน” จึงทรงนึกตอบในพระราชหฤทัยว่า “ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะทิ้งประชาชนอย่างไรได้” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงตระหนักในหน้าที่พระมหากษัตริย์ของพระองค์ ดังที่ได้ตรัสตอบชายคนเดิมนั้นในอีก 20 ปีต่อมา (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

จะเห็นได้ว่ายุคสมัยที่แตกต่างกัน มีส่วนให้พระราชนิพนธ์ 2 เรื่อง ที่ศึกษา มีผลให้เนื้อหา แนวคิด และรายละเอียดในบทพระราชนิพนธ์แตกต่างกันไปตามพระราชประวัติ และบริบทแวดล้อมทางสังคมในแต่ละยุคสมัยพระชนมพรรษาขณะทรงพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 มีพระชนมพรรษา 54 พรรษา รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ความต่างของพระชนมพรรษาส่งผลต่อการสะท้อนโลกทัศน์ในบทพระราชนิพนธ์ที่ต่างกัน กล่าวคือ รัชกาลที่ 5 มีพระชนมพรรษา 54 พรรษา ทรงผ่านประสบการณ์ชีวิตในหลากหลายรูปแบบ ทรงเห็นโลกในแทบทุกแง่มุม โดยเฉพาะทรงอยู่ในสถานภาพและบทบาทที่จะต้องแก้ไขปัญหาอันใหญ่หลวง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากลัทธิล่าอาณานิคม พระองค์ทรงทำทุกวิถีทางให้ประเทศคงความเป็นเอกราชอธิปไตยอยู่ได้อย่างมั่นคง ซึ่งเป็นพระราชภารกิจที่หนักหน่วงยิ่ง ทั้งนี้ประเทศเพื่อนบ้าน ต่างสูญเสียเอกราชและตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศทางแถบตะวันตกโดยถ้วนหน้า

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทรงใช้ถ่ายทอดโลกทัศน์ทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และการทหารได้อย่างครอบคลุมประเด็นปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างรอบด้าน ทั้งนี้รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ทรงเล่าเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ทรงพบเห็น แล้วทรงถ่ายทอดน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงมีต่อประชาชนชาวไทย ซึ่งพระองค์ทรงรัก ผูกพัน และห่วงใย ในพระราชฐานะพระมหากษัตริย์ ทรงตระหนักถึงพระราชภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่ที่ทรงมีต่อประชาชนชาวไทย ด้วยเหตุนี้จึงทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์

สรุปได้ว่าพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีประเด็นความต่างหรือลักษณะที่แตกต่างกันในรายละเอียด 3 ประการ ได้แก่ ประการแรกทางด้านขนาดความสั้นยาวของเนื้อหา พระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ ขึ้นอยู่กับวันเวลาที่ทรงบันทึกขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ทรงเดินทาง ประการที่สองการขมวดเรื่อง คือ วิธีการนำเสนอมุมต่างของเรื่อง รัชกาลที่ 5 มีพระราชนิยมใช้คำขยายความให้ได้เห็นภาพที่ชัดเจน ส่วนรัชกาลที่ 9 มีพระราชนิยมทิ้งท้ายข้อความไว้ให้คิด ประการที่สามทางด้านยุคสมัย คือ พระราชนิพนธ์ไกลบ้านพระราชนิพนธ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2450 และพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ พระราชนิพนธ์ในสมัยรัชกาลที่ 9 พ.ศ. 2489 ซึ่งบริบททางสังคมและวัฒนธรรมส่งผลต่อ ความต่างในบทพระราชนิพนธ์อันเกิดจากช่วงเวลาที่ต่างกัน พระชนมพรรษาขณะทรงพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 มีพระชนมพรรษา 54 พรรษา รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ความต่างของพระชนมพรรษาส่งผลต่อการสะท้อนโลกทัศน์ในบทพระราชนิพนธ์ที่ต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทางด้านรูปแบบ เนื้อหาแนวคิด ภาษาและวรรณศิลป์ ดำเนินการวิจัยโดยการวิเคราะห์สรุป แล้วสังเคราะห์ผล ผลการวิจัยโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า บทพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ มีข้อเหมือนและข้อแตกต่าง ดังต่อไปนี้

1. ข้อเหมือน พบว่าพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะร่วม 3 ประการ คือ 1.1 รูปแบบ มีลักษณะเป็นบันทึกประจำวัน 1.2 การใช้ภาษา มีการใช้จินตภาพและความเปรียบ มีการเรียบเรียงการสร้าง และการสรรคำ รวมถึงการใช้ประโยคและภาพพจน์เพื่อสื่ออารมณ์ความคิดแก่ผู้อ่าน 1.3 เนื้อหา มีความรู้ แนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะเกี่ยวกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของประเทศที่ทรงพบเห็นเชื่อมโยงเข้าสู่บริบทของประเทศไทย

2. ข้อต่าง พบว่า พระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะที่แตกต่างกันในรายละเอียด 3 ประการ คือ 2.1 ความยาวของเนื้อหา คือ วันเวลาที่ทรงบันทึกขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ทรงเดินทาง 2.2 การขมวดเรื่อง คือ วิธีการนำเสนอมุมต่างของเรื่อง พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านมีพระราชนิยมใช้คำขยายความให้

ได้เห็นภาพที่ชัดเจน ส่วนพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีพระราชนิยมทิ้งท้ายข้อความไว้ให้คิด 2.3 ยุคสมัย คือ พระราชนิพนธ์ไกลบ้านทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2450 และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2489 ซึ่งบริบททางสังคมและวัฒนธรรมส่งผลต่อความต่างในบทพระราชนิพนธ์อันเกิดจากช่วงเวลาที่ต่างกัน นอกจากนี้พระชนมพรรษา ขณะทรงพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 มีพระชนมพรรษา 54 พรรษา รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ความต่างของพระชนมพรรษาส่งผลต่อการสะท้อนโลกทัศน์ในบทพระราชนิพนธ์ที่ต่างกัน รัชกาลที่ 5 ทรงถ่ายทอดประสบการณ์และโลกทัศน์ที่มีต่อสังคมในทวีปยุโรปเท่าที่ทรงพบเห็นเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์ที่พระองค์ทรงผ่านมาตลอดพระชนม์ชีพ ส่วนรัชกาลที่ 9 ทรงถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์เกี่ยวกับการเสด็จฯ ไปศึกษาต่อยังประเทศสวิทเซอร์แลนด์ ขณะที่มีพระชนมพรรษาเพียง 19 พรรษา

ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน กับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทางด้านรูปแบบ เนื้อหาแนวคิด ภาษาและวรรณศิลป์ พบว่า บทพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ มีข้อเหมือนและข้อแตกต่าง ดังต่อไปนี้

1.ข้อเหมือน พบว่าพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะร่วม 3 ประการ คือ

1.1 รูปแบบ มีลักษณะเป็นบันทึกประจำวัน ผู้วิจัยเห็นว่า พระมหากษัตริย์ทั้ง 2 พระองค์ทรงจงใจเลือกใช้รูปแบบพระราชนิพนธ์เป็นบันทึกประจำวัน น่าจะเป็นเพราะบันทึกประจำวันเป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้ง่าย ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้ตรงกับความคิด เพราะการบันทึกมีลักษณะใกล้เคียงกับการสนทนาหรือการพูดคุย ทั้งสามารถจดจำสิ่งสำคัญในแต่ละวันได้อย่างละเอียดสอดแทรกและเพิ่มเติมความรู้ ความคิด ความรู้สึกนึกคิดได้อย่างละเอียดลออ ทั้งนี้ก่อนบันทึกย่อมต้องคิดทบทวนข้อมูล มองเห็นปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างมีสติและปัญญา การจดบันทึกย่อมช่วยจัดระเบียบชีวิตให้ง่ายขึ้น เพราะหากไม่หลงลืมเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งสาระสำคัญและรายละเอียดของเรื่อง มีเวลาพินิจพิเคราะห์ ในการถ่ายทอดความคิดและความทรงจำ เป็นเครื่องมือสื่อได้ทั้งอารมณ์และความคิดควบคู่กันไป การบันทึกช่วยให้ได้ปลดปล่อยความคิด การบันทึกความรู้สึก ช่วยให้มองเห็นภาพรวมของความคิด และมีหลายความคิดที่สามารถเชื่อมโยงถึงกัน จนกลายเป็นเรื่องสำคัญ ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์ที่นำมาศึกษาหลายต่อหลายตอน ความคิดเหล่านี้อาจมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในอนาคต เกี่ยวกับเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าพระราชนิพนธ์ 2 เรื่องนี้สามารถใช้เป็นแหล่งสืบค้นได้อย่างดีเยี่ยมตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงพระปรีชาญาณและพระอัจฉริยภาพในภูมิรู้แห่งพระองค์

1.2 การใช้ภาษา มีการใช้จินตภาพและความเปรียบ มีการเรียบเรียง การสร้าง และการสรรคำ รวมถึง การใช้ประโยคและภาพพจน์เพื่อสื่ออารมณ์ความคิดแก่ผู้อ่าน พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ แสดงเห็นถึงพระอัจฉริยภาพ พระปรีชาญาณ และพระราชอุปนิสัยอันชาญฉลาดของพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาจินตภาพและภาษาความเปรียบ ได้แก่ ความเป็นนักปราชญ์ ความเป็นกวีและความเป็นนักวิจารณ์

โดยผ่านสื่อการบันทึกประจำวัน แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Phongpheng (2004) ที่เห็นว่าพระราชบันทึกเรื่องไกลบ้าน สะท้อนความเป็นนักปราชญ์ ความเป็นกวีและความเป็นนักวิจารณ์ของพระองค์ อีกทั้งยังเป็นต้นแบบด้านการใช้ภาษาที่ทำให้นึกเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตาม และเป็นไปในทำนองเดียวกันกับ Cherawanitkun (2017) ที่กล่าวว่า "พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ เป็นบันทึกส่วนพระองค์ที่สะท้อนถึงพระอัจฉริยภาพทางด้านการปกครองและวรรณศิลป์ พระองค์ทรงเป็นผู้นำซึ่งเป็นที่รักและเข้าถึงประชาชน ซึ่ง พระราชบันทึกนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสื่อที่เข้าถึงประชาชน เป็นบันทึกส่วนพระองค์ที่เผยความในใจให้ผู้อื่นได้ทราบ เป็นบันทึกเกี่ยวกับความรักที่ประชาชนมีต่อพระองค์ ประชาชนมาเฝ้าฯ มากมาย เฝ้าแหนเป็นประจำ" ทรงอยากเห็นประชาชนเพราะกว่าจะกลับมาเห็นอีกนานมาก และมีพระอัจฉริยภาพทางด้านวรรณศิลป์ ทรง พระราชนิพนธ์เรื่องนี้เมื่อมีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ถ้อยคำที่ทรงเลือกใช้มีความเป็นกันเอง มีการเปรียบเทียบ และมีการเลือกใช้คำให้เกิดภาพตามได้อย่างชัดเจน เพราะพระองค์ทรงมีประชาชนอยู่ในพระราชหฤทัยตลอดเวลา นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่า พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีลักษณะคล้ายพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน ซึ่งเป็นพระราชหัตถเลขาฯ แต่พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน ทรงเรียบเรียงในลักษณะเป็นบันทึกส่วนพระองค์ เนื้อความบันทึกความรู้สึกและการเสด็จฯ พระราชดำเนินคล้ายกัน มีลักษณะเป็นบันทึกในลักษณะเดียวกัน

1.3 เนื้อหา มีความรู้ แนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะเกี่ยวกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของประเทศที่ทรงพบเห็นเชื่อมโยงเข้าสู่บริบทของประเทศไทย เหตุผลที่ลักษณะเนื้อหาของพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีความรู้ แนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะเกี่ยวกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของประเทศที่ทรงพบเห็นเชื่อมโยงเข้าสู่บริบทของประเทศไทย น่าจะเป็นเพราะน้ำพระราชหฤทัยของทั้ง 2 พระองค์ที่ทรงรักและทรงห่วงใยประชาชนของพระองค์ การถ่ายทอดแนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะล้วนมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของพระองค์

2. ข้อต่าง พบว่า พระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะที่แตกต่างกันในรายละเอียด 3 ประการ คือ

2.1 ความยาวของเนื้อหา คือ วันเวลาที่ทรงบันทึกขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ทรงเดินทาง เหตุผลที่พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน มีความยาวของเนื้อหามากกว่าพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ก็ด้วยรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสทวีปยุโรปเป็นเวลายาวนาน และตั้งพระราชหฤทัยที่จะทรงบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ พระราชทานแก่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้านิภานพดล วิมลประภาวดี กรมขุนอู่ทองเขตขัตติยนารี ผู้ซึ่งสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระบรมชนกนาถในตำแหน่งราชเลขานุการิณี ส่วนรัชกาลที่ 9 เสด็จฯ ไปประเทศสวิทเซอร์แลนด์ เพื่อทรงศึกษาต่อ พระราชบันทึกของพระองค์จึงเริ่มต้นในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2489 ซึ่งเป็นวันที่ทรงเตรียมพระองค์ก่อนเสด็จฯ ไปถึงวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2489 ซึ่งเป็นวันที่เสด็จฯ ถึงจุดหมายปลายทางตามพระราชประสงค์ เนื้อหาในพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่ สวิทเซอร์แลนด์จึงมีเนื้อหาไม่ยาวนัก

2.2 การขมวดเรื่อง คือ วิธีการนำเสนอมุมต่างของเรื่อง พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านมีพระราชนิยมใช้คำขยายความให้ได้เห็นภาพที่ชัดเจน ส่วนพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีพระราชนิยมทิ้งท้ายข้อความไว้ให้คิด น่าจะเป็นเพราะพระราชอัธยาศัยในการถ่ายทอดพระราชนิพนธ์ของทั้ง 2 พระองค์ที่ทรงมีรสนิยมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสังเกตในบทพระราชนิพนธ์เรื่องอื่น ๆ ของทั้ง 2 พระองค์

2.3 ยุคสมัย คือ พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน ทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2450 และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2489 ผู้วิจัยเห็นว่าพระราชนิพนธ์ต่างยุคต่างสมัยที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมต่างกัน รายละเอียดของเนื้อหาแนวคิดในบทพระราชนิพนธ์ย่อมแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคม และวัฒนธรรมในช่วงเวลานั้น และน่าจะเป็นเพราะพระชนมพรรษา ขณะทรงพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 มีพระชนมพรรษา 54 พรรษา รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ความต่างของพระชนมพรรษา จึงน่าจะเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้บทพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีส่วนที่แตกต่างกัน กล่าวคือความต่างของพระชนมพรรษาส่งผลต่อการสะท้อนโลกทัศน์ในบทพระราชนิพนธ์ที่ต่างกัน เหตุด้วยทรงมีประสบการณ์แตกต่างกันเป็นประการสำคัญ

References

Boukurd, W. & Mosikarat, T. (2007). **Textbook on Development of Thai Literature, Units 1-7**. Nontaburi: Sukhothai Thammathirat University Press. (In Thai)

Cherawanitkun, A. (2017, July 29). **Royal duties of King Rama VIII and When I Came from Siam to Switzerland: work of love at the dawn in the reign of King Rama IX**" [Conference Presentation]. Academic Conference on His Majesty the King Bhumibol Adulyadej and Thai Language & Literature**.** Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)

King Bhumibol Adulyadej. (2017). **When I Departed from Siam to Switzerland**. Bangkok: Office of the Royal Secretariat. (In Thai)

King Chulalongkorn. (2018). **Away from Home**. Bangkok: Sripanya. (In Thai)

Phongpheng, V. (2004). **The Language of Imagery in King Chulalongkorn's Klai Ban** (Master's thesis). Chulalongkorn University. (In Thai)

วิกฤตความเป็นชายในรวมเรื่องสั้น สนธยาสโมสร

The Crisis of Masculinity in the Collection of Short Stories Sonthayasamoson

อรวรรณ ฤทธิ์ศรีธร / Orawan Rithisrithorn

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์,
บุรีรัมย์ 31000, ประเทศไทย
Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University
Buri Ram 31000, Thailand

Email: orawan.ri@bru.ac.th

Received: July 2, 2022
Revised: August 16, 2022
Accepted: December 19, 2022

Abstract

This article aimed to study the crisis of masculinity in the collection of short stories Sonthayasamoson. The key framework was the masculinity crisis concept. The paper was divided into two areas: 1) the crisis of masculinity and the female power of binary opposition transgression 2) the crisis of masculinity and binary opposition transgression by animal characters. The results reveled that: on the female power and masculinity crisis fiction showed their power by narrative, the sixth sense, technology, and direction power to criticize males and present the crisis of masculinity. The animal characters and masculinity crises revealed that the animal characters was a tool to critique and diminish the masculine majesty. In summary, this paper would like to point out that Sonthayasamoson presents the crisis of masculinity connected to the other of the patriarchy, women and animals, which returned to criticize males.

Keywords: the masculinity crisis, short stories, Sonthayasamoson, transgression, oppositions

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิกฤตความเป็นชายในรวมเรื่องสั้น *สนธยาสโมสร* โดยใช้แนวคิดวิกฤตความเป็นชายเป็นแนวคิดหลัก แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นได้แก่ 1) วิกฤตความเป็นชาย กับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของอำนาจเพศหญิง 2) วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดคู่ตรงข้ามผ่านตัวละครสัตว์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านอำนาจเพศหญิงกับวิกฤตความเป็นชายนั้น ตัวบทนำเสนออำนาจเพศหญิงผ่านเรื่องเล่า, สัมผัสที่หก, เทคโนโลยี และอำนาจการบงการ มาวิพากษ์เพศชายและเสนอให้เห็นวิกฤตความเป็นชาย ด้านตัวละครสัตว์กับวิกฤตความเป็นชาย พบว่า ตัวละครสัตว์ถูกใช้เป็นเครื่องมือวิพากษ์อำนาจและลดทอนความยิ่งใหญ่ของเพศชาย สรุปแล้ว บทความเรื่องนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่า *สนธยาสโมสร* นำเสนอวิกฤตความเป็นชายที่เชื่อมโยงกับความเป็นอื่นในระบอบปิตาธิปไตย นั่นคือเพศหญิงและสัตว์และความเป็นอื่นดังกล่าวได้หวนกลับมาวิพากษ์เพศชาย

คำสำคัญ: วิกฤตความเป็นชาย, เรื่องสั้น, สนธยาสโมสร, การละเมิด, สถานะคู่ตรงข้าม

บทนำ

The Royal Institute Dictionary (2003, p. 1119) ให้ความหมายของคำว่า ‘สนธยา’ ว่า “เวลาโพล้เพล้พลบค่ำ, บางทีใช้ว่าย่ำสนธยา; ช่วงเวลาที่ต่อระหว่างกลางวันกับกลางคืน คือเวลาที่พระอาทิตย์ขึ้นหรือพระอาทิตย์ตก” จากนิยามดังกล่าว เมื่อมองในแวดวงวรรณกรรมพบว่า คำว่า ‘สนธยา’ ถูกนำมาเชื่อมโยงกับความลึกลับราวกับเวลาพลบค่ำที่มืดสลัว ดังชื่อเรื่องวรรณกรรมหลายเรื่อง เช่น *บ่วงสนธยา* ของ ศักดิ์ภูเบศ ที่ว่าด้วยการเดินทางข้ามเวลา หรือ *เพรงสนธยา* ของ พงศกร เป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับเรื่องวิญญาณ หรือ *พิภพสนธยา* ของ ก่ำฟ้า เฟือนจันทร์ (จินตวีร์ วิวัธน์) เล่าถึงการผจญภัยในป่าลึกลับมหัศจรรย์

Mokmungmueang (หมอกมุงเมือง) เป็นนักประพันธ์อีกท่านหนึ่งที่นำเอาคำว่า ‘สนธยา’ มาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อวรรณกรรม ดังในรวมเรื่องสั้นชื่อ *สนธยาสโมสร* วรรณกรรมเรื่องดังกล่าวประกอบด้วยเรื่องสั้น 13 เรื่อง ได้แก่ *ลางหลอน, ตะเพียนทอง, นิจวัฏ, หนีสุดนรก, รักข้างขึ้น, นัดบอด, ธาตุมนุษย์, อวสานสยอง, วังวนวิญญาณ, ฆาตกรรมสามนาที, หวีทอง, สิทธิของสัตว์ และสัญชีวนีมหามนตรา* ซึ่งหากแปลคำว่า ‘สนธยา’ ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องลึกลับอาจแปลตรงตัวได้ว่า ‘ที่รวมกันของความลึกลับ’ และเมื่อพิจารณาเรื่องสั้นแต่ละเรื่องพบว่า ตัวบทมักมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบเหนือธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม รวมเรื่องสั้นชุดนี้นำเอาตัวบทบางเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับความลึกลับเหนือธรรมชาติมารวมเล่มด้วย เช่น *รักข้างขึ้น* ที่เล่าถึงความรักของสุนัขเพศผู้ที่มีต่อสุนัขเพศเมีย หรือ *สิทธิของสัตว์* ที่เล่าถึงความทุกข์ทรมานจากโรคร้ายของชายผู้หนึ่ง ทำให้ผู้เขียนบทความตั้งคำถามว่า หากตัวบทไม่ได้มีจุดร่วมอยู่ที่ความลึกลับ แล้วมโนทัศน์ใดที่ยึดโยงเรื่องสั้นทั้ง 13 เรื่องเข้าด้วยกัน

เมื่อกลับมาพิจารณาคำว่า ‘สนธยา’ อีกครั้ง พบว่า Mokmungmueang (2020,p. 2) ได้กล่าวถึงภาวะสนธยาไว้ในบทเปิดสโมสรว่า “ห้วงเวลาที่เหลื่อมซ้อนกัน ระหว่างความจริงกับความฝัน ระหว่างวิทยาศาสตร์ที่กระจ่างจ้า กับวิญญาณศาสตร์ที่ซ่อนเร้นอยู่ในเงามืด” จากคำกล่าวนี้ สังเกตได้ว่า ภาวะสนธยาเป็นภาวะของการก้ำกึ่งและการละเมิด (transgression) สถานะคู่ตรงข้าม ซึ่งหมายถึง ภาวะที่เส้นแบ่งของสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกันถูกทำให้พร่าเลือน เช่น ความจริงกับความฝันกลายเป็นสิ่งเดียวกัน หรือภาวะที่วิทยาศาสตร์มีมิติที่เหลื่อมซ้อนกับวิญญาณศาสตร์ เป็นต้น ประเด็นนี้เองที่ชี้ชวนให้กลับมาพิจารณาตัวบททั้งหมดอีกครั้ง และทำให้ได้พบว่า ตัวบททั้ง 13 เรื่อง ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องราวของการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามทั้งสิ้น และนี่แสดงให้เห็นว่า Mokmungmueang นิยามคำว่า ‘สนธยา’ ในวรรณกรรมชุดนี้ในลักษณะของการเชื่อมโยงกับภาวะการละเมิดสถานะคู่ตรงข้าม

นอกจากเรื่องสั้นทั้งหมดจะมีประเด็นร่วมกันอยู่ที่การละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามแล้ว เมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวละครพบว่า การสร้างตัวละครชายมีนัยน่าสนใจ กล่าวคือ ตัวละครชายที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องได้รับการนำเสนอให้อ่อนแอ ไร้อำนาจ ตกอยู่ภายใต้อำนาจเพศหญิง ตลอดจนถูกลดทอนความยิ่งใหญ่ หรือเรียกว่า ตัวละครชายเกิดภาวะ ‘วิกฤตความเป็นชาย’ ประเด็นสำคัญของการนำเสนอวิกฤตความเป็นชายในตัวบทเรื่องนี้คือ การเชื่อมโยงวิกฤตดังกล่าวกับประเด็นการละเมิดสถานะคู่ตรงข้าม ดังนั้นผู้เขียนบทความจึงต้องการศึกษารวมเรื่องสั้นชุด *สนธยาสโมสร* ว่าตัวบทนำเสนอวิกฤตความเป็นชายอย่างไร สัมพันธ์ภาวะการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามอย่างไร และนำไปสู่การนิยามความเป็นชายอย่างไร

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตความเป็นชาย

ในหัวข้อนี้เป็นการสังเขปความหมายและลักษณะของวิกฤตความเป็นชายและการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิกฤตความเป็นชายในวรรณกรรม

ความเป็นชาย (masculinity) ถือกำเนิดมาพร้อมกับการกำหนดบทบาททางเพศของชายและหญิงตามที่สังคมคาดหวัง ดังที่ Panyakeaw (2014, pp. 220-221) เสนอว่า ความเป็นชายหมายถึงอัตลักษณ์ของเพศชายที่ถูกสร้างขึ้นในสังคม ประกอบด้วยชุดคุณค่าที่หลากหลายตามบริบทของสังคมลักษณะต่างๆ โดยรวมแล้วความเป็นชายมีลักษณะที่แสดงถึงความเป็นผู้นำ มีอำนาจควบคุมชะตากรรมของตนและผู้อื่น อย่างไรก็ตาม นิยามความเป็นชายอาจมีหลากหลายรูปแบบ ตามแต่โครงสร้างทางสังคมจะกำหนด เช่น ในชนชั้นล่าง ความเป็นชายนิยามถึงความมีอำนาจที่และความรุนแรง ส่วนในชนชั้นกลางความเป็นชายนิยามถึงการมีความกตัญญู ความรับผิดชอบ ตลอดจนมีหน้าที่การงานมั่นคง

นอกจากนั้นความเป็นชายยังถูกเหมารวมด้วยคุณสมบัติบางประการ ดังที่ Kilmartin (2000, pp. 6-7) อธิบายไว้ว่า แบบฉบับของชายแท้ (real man) ต้องสามารถอธิบายได้ด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

แข็งแรง	อดทน	มีอิสระ
ก้าวร้าว	ประสบความสำเร็จ	เก็บอารมณ์
ขยัน	ร่างกายแบบผู้ชาย	มีอำนาจ
ชอบการแข่งขัน	รักต่างเพศ	เข้มแข็ง

นอกจากนั้นเรายังอธิบายความเป็นชายผ่านบทบาทต่อไปนี้

นักกีฬา	มืออาชีพ	คนทำงาน
พ่อ	ผัว	เพื่อนคู่หู
เจ้าชู้	ผู้นำ	

จากคุณสมบัติที่กล่าวมาเห็นได้ว่า เพศชายที่ดีในสังคมต้องมีลักษณะที่สังคมคาดหวังตามคุณสมบัติข้างต้น อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่เพศชายทุกคนจะสามารถปฏิบัติตนให้มีคุณสมบัติของความเป็นชายในอุดมคติได้ครบถ้วน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางประการ เช่น เศรษฐกิจ ความเจ็บป่วย วัยวุฒิ เป็นต้น หรือแม้ว่าเพศชายอาจพยายามประพฤติตนให้มีคุณสมบัติของความเป็นชายแท้ แต่ในบางสถานการณ์ความเป็นขายอาจถูกสั่นคลอนด้วยอำนาจบางประการในสังคม สภาวะดังกล่าวเรียกว่า วิกฤตความเป็นชาย ดังที่ Thongkampao (2016, p. 10) อธิบายว่า วิกฤตความเป็นชายหมายถึง ภาวะที่เพศชายถูกเพศหญิงหรือเพศอื่นๆ เข้ามามีอำนาจเหนือกว่าทำให้ระบอบชายเป็นใหญ่ถูกสั่นคลอน โดยในบทความนี้ได้นิยามวิกฤตความเป็นชายในความหมายของการนำเสนอภาพเพศชายผู้ถูกสั่นคลอนภาพความเป็นชายที่สังคมคาดหวัง ได้แก่ การถูกลดทอนอำนาจ การสลายความเป็นชายแบบอำนาจนำ ที่หมายถึงความเป็นชายผู้เต็มไปด้วยพลังอำนาจเหนือเพศหญิง ตลอดจนการแสดงให้เห็นการวิพากษ์อำนาจเพศชายผ่านรวมเรื่องสั้นชุด *สนธยาสโมสร* ในลักษณะของการตั้งคำถามกับอำนาจเพศชายและการชี้ให้เห็นวิกฤตความเป็นชายที่นำเสนอผ่านอำนาจเพศหญิงและการเทียบเคียงเพศชายกับสัตว์

ที่ผ่านมามีงานศึกษาในประเด็นวิกฤตความเป็นชายในวรรณกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง *บริโภคนิยมและวิกฤตความเป็นชายในนวนิยายอเมริกันร่วมสมัย* โดย Engsontia (2012) ที่ศึกษานวนิยาย 3 เรื่อง ได้แก่ *เดอะ เดวิลส์ แอดโวเคต (The Devil's Advocate)* ของ Andrew Neiderman, *อเมริกัน ไซโค (American Psyco)* ของ Bret Earton Ellis และ *ไฟต์คลับ (Fight Club)* ของ Chuck Palahniuk ผลการศึกษาพบว่า ตัวบททั้งสามเล่าถึงผลกระทบของอุดมการณ์บริโภคนิยมผ่านตัวละครที่ประสบกับวิกฤตความเป็นชายเมื่อพวกเขารู้สึกไร้อำนาจ ไม่สามารถควบคุมความปรารถนาของตนเอง อย่างไรก็ตามตัวละครชายก็ได้โต้กลับระบบทุนนิยม บริโภคนิยม และวิกฤตความเป็นชายผ่านภาวะวิกลจริตและและการใช้ความรุนแรงแต่ก็ไม่สามารถทำได้โดยง่าย

นอกจากนั้น Pannarat (2016) ได้ทำวิทยานิพนธ์ *ความเป็นชายในนวนิยายของนิโคลัส สปาร์กส์* โดยผลการศึกษาพบว่า ตัวละครเอกชายมีความย้อนแย้งกัน กล่าวคือมีทั้งความเป็นชายแบบ

อำนาจนำและภาวะของการถูกสั่นคลอนความเป็นชาย เรือนร่างของตัวละครชายแม้แสดงถึงอำนาจแต่ก็เป็นวัตถุแห่งการจ้องมองของผู้หญิง อย่างไรก็ตามแม้บทบาทของผู้ชายจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงยังคงอยู่ใต้กรอบแนวคิดปิตาธิปไตย

ประเด็นเกี่ยวกับความเป็นชายที่ถูกสั่นคลอนยังปรากฏในงานของ Thongkampao (2016, pp. 94-122) เขียนบทความ *โอตาคุ หญิงวิปริต และวิกฤตความเป็นชาย* โดยศึกษาตัวละครวัยรุ่นในภาพยนตร์เรื่อง *ใคร...ในห้อง* และ *อวสานโลกสวย* ผลการศึกษาพบว่าวัฒนธรรมเจป๊อบแบบญี่ปุ่นนำมาสู่ความผิดปกติของตัวละครเพศหญิงและเอื้อต่อการเกิดวิกฤตความเป็นชายของตัวละครชายที่มีบุคลิกแบบโอตาคุ คุณสมบัติดังกล่าวสะท้อนถึงความวิตกกังวลที่สังคมไทยมีต่อวัฒนธรรมประชานิยมของญี่ปุ่นที่เข้ามามีบทบาทต่อวัยรุ่นไทย

การเชื่อมโยงวิกฤตความเป็นชายกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมยังปรากฏในงานของ Athitpat (2019, pp. 82-107) ในบทความเรื่อง *วิกฤตความเป็นชายในนวนิยายเรื่อง อกโตสะโพกใหญ่* ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการมีส่วนรวมทางเศรษฐกิจของเพศหญิงก่อให้เกิดวิกฤตความเป็นชายในลักษณะของความอ่อนแอและความไร้ความรับผิดชอบของเพศชาย ซึ่งทำให้ความเป็นชายเกิดการเปลี่ยนแปลง

ประเด็นเกี่ยวกับวิกฤตความเป็นชายที่น่าสนใจคือ การเชื่อมโยงวิกฤตดังกล่าวกับตัวละครผีดังในงานของ Wannapruek & Panyanant (2020, pp. 289-309) ได้เสนอในบทความเรื่อง *ภาพแทนผีผู้ชายในภาพยนตร์ไทย: ความอ่อนแอของความเป็นชายในสังคมปิตาธิปไตยไทย* โดยศึกษาในภาพยนตร์เรื่อง *โรงแรมผี*, *เดอะ เลตเตอร์ เขียนเป็นส่งตาย* และ *ผีไม้จิ้มฟัน* ผลการศึกษาพบว่า เพศชายตกอยู่ในสภาวะกดดันในการต้องปฏิบัติตนเป็นผู้ชายที่สังคมคาดหวัง นั่นคือ การเป็นสุภาพบุรุษ จนกลายเป็นความอ่อนแอและความทุกข์ทรมาน นอกจากนั้นผีผู้ชายยังไม่สามารถไปเกิดได้หากไม่สามารถทวงศักดิ์ศรีของลูกผู้ชายได้สำเร็จ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้ชายที่ดีเป็นบ่วงรั้งไม่ให้เพศชายเป็นอิสระ

ประเด็นตัวละครผีที่เกี่ยวข้องกับภาพความเป็นชายผู้อ่อนแอยังปรากฏในบทความของ Panyanant (2020, pp. 161-195) เรื่อง *อสุรกายรัก: การเมืองเรื่องความรักและความโศกเศร้าอาลัยของผู้ชาย ต่อ (ผี) ผู้หญิงในภาพยนตร์เรื่องนางนาก พี่มากพระโขนง แสงกระสือ และ ส่งต่อ* ผลการศึกษาพบว่า ตัวละครชายตกอยู่ภายใต้อำนาจของความรักที่มีให้ตัวละครหญิง ดังในเรื่อง *แสงกระสือ* ที่รอยจูบของผีผู้หญิงทำให้ผู้ชายที่ตกหลุมรักเธอเจ็บปวด หรือใน *นางนาก* ที่นายมากต้องออกบวชจึงจะหลุดจากความรักของนางนากได้ ต่างกับในเรื่อง *ส่งต่อ* ที่ตัวละครชายวนเวียนอยู่ในห้วงความทุกข์เมื่อสูญเสียคนรัก เช่นเดียวกับเรื่อง *พี่มากพระโขนง* ที่พี่มากเลือกใช้ชีวิตอยู่กับผีแม่นาก ซึ่งทำให้ไม่สามารถก้าวต่อไปข้างหน้าได้

นอกจากนั้น Panyanant (2020, pp.12-26) ยังเขียนบทความ *"บ้าน": ภาพแทนสภาวะหลอกหลอนของ "ความเป็นชาย" ในสังคมทุนนิยมเสรีนิยมใหม่* ในเรื่องสั้น *"ผีอยู่ในบ้าน"* และภาพยนตร์เรื่อง *"ลัดดาแลนด์"* โดยศึกษาความย้อนแย้งของความเป็นชายตามขนบและความเป็นชายแบบใหม่ที่

ถูกประกอบสร้างภายใต้เงื่อนไขของสังคมทุนนิยมเสรีนิยมใหม่ในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่าตัวละครชายประสบปัญหาสภาวะหลอกหลอนภายใต้แรงกดดันจาก "ความเป็นชายแบบใหม่?" ซึ่งเกิดจากการปะทะรวมกันระหว่างความเป็นชายตามขนบและความเป็นชายที่ทุนนิยมสร้างความคาดหวังให้เป็น สภาวะหลอกหลอนดังกล่าวถูกอธิบายผ่านภาพแทนของ "บ้าน" ซึ่งเป็นสถานที่ที่ถูกคาดหวังถึงความสุขและความสมบูรณ์แต่กลับนำมาซึ่งวิกฤตและโศกนาฏกรรม ซึ่งภาวะดังกล่าวนำมาซึ่งการวิพากษ์อำนาจปิตาธิปไตย

วิกฤตความเป็นชายยังปรากฏในงานวรรณกรรมแนวสัจนิยมมหัศจรรย์ ดังที่ Jaturasangpharote (2018, pp.67-78) เขียนไว้ในบทความ *วิกฤตความเป็นชายกับความโดดเดี่ยวในแขนข้างเดียว* ของคะวะบะตะ ยะซุนะริ ผลการศึกษาพบว่า ตัวบทเสนอวิกฤตความเป็นชายผ่านแขนข้างเดียวของหญิงสาวคนหนึ่งที่เพศชายนำมาครอบครอง แสดงให้เห็นความโดดเดี่ยวของตัวละครชายผ่านการเสนอให้แขนดังกล่าวเข้ามาเผยให้เห็นความอ่อนแอของตน

จากการสำรวจแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตความเป็นชายสามารถสรุปได้ว่า วิกฤตความเป็นชายเป็นภาวะที่ความเป็นชายถูกตั้งคำถาม สั่นคลอน และท้าทายอำนาจโดยเพศหญิงหรือสภาพสังคมในยุคต่างๆ ซึ่งวิกฤตความเป็นชายได้รับการนำเสนอในวรรณกรรมในลักษณะหลากหลาย เช่น การเสนอภาพเพศชายที่อยู่ใต้อำนาจเพศหญิง หรือการแสดงให้เห็นว่าเพศชายวิตกกังวลกับอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ที่สังคมคาดหวัง ตลอดจนการเสนอความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับความเป็นชายที่ถูกลดทอนอำนาจ

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่ามีการศึกษาวิกฤตความเป็นชายในวรรณกรรมร่วมสมัยโดยเชื่อมโยงกับประเด็นต่าง ๆ เช่น สังคมบริโภคนิยม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ อำนาจเพศหญิง เป็นต้น แต่ยังไม่มีการศึกษาวิกฤตความเป็นชายที่เชื่อมโยงกับประเด็นการละเมิดสถานะคู่ตรงข้าม ผู้เขียนบทความจึงต้องการศึกษาประเด็นดังกล่าวที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้น *สนธยาสโมสร*

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง วิกฤตความเป็นชายในรวมเรื่องสั้นชุดสนธยาสโมสร กำหนดวัตถุประสงค์ 2 ประเด็นได้แก่

1) วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของอำนาจเพศหญิง

2) วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดคู่ตรงข้ามผ่านตัวละครสัตว์

ผลการศึกษา

1. วิกฤตความเป็นชาย กับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของอำนาจเพศหญิง

ผลการศึกษาพบว่า เพศหญิงถูกทำให้มีอำนาจเหนือเพศชายในลักษณะต่างๆ ได้แก่ 1) วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามผ่านอำนาจการเล่าเรื่องของเพศหญิง 2) วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามผ่าน มนุษย์-เทคโนโลยี 3) วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามผ่านอำนาจสัมผัสที่หกของเพศหญิง 4) วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของเพศหญิงในฐานะผู้บงการ รายละเอียด ดังนี้

1) วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้าม ผ่านอำนาจการเล่าเรื่องของเพศหญิง

การเล่าเรื่อง ต้องมีผู้พูดและผู้ฟัง ผู้พูดย่อมมีอำนาจถ่ายทอดเรื่องราวนั้น ๆ ตามที่ตนต้องการ ในขณะที่ผู้ฟังทำได้แต่เพียงรับสารจากผู้พูด อาจไต่ถามข้อสงสัยจากเรื่องที่ฟังบ้างเป็นครั้งคราว แต่อำนาจในการตอบคำถามก็ตกเป็นของผู้พูดหรือผู้เล่าเรื่อง ดังนั้นผู้เล่าเรื่องจึงมีอำนาจอย่างชัดเจนที่จะสร้างความสมจริงให้เรื่องเล่าของตนเพื่อให้ผู้ฟังเชื่อถือ ซึ่ง Pattarakulvanit (2017, p.15) อธิบายประเด็นนี้ไว้ว่า เรื่องเล่าที่สมจริงไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่ามันจริงเท็จมากน้อยเพียงใด แต่ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยจากข้อเสนอดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้เล่าเรื่องมีอำนาจสร้างความสมจริงหรือความน่าเชื่อถือให้กับเรื่องเล่า ผู้ฟังจะเชื่อว่าเรื่องเล่านั้นเป็นจริงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้เล่าเรื่อง นอกจากนั้นที่สำคัญคือ ผู้เล่าเรื่องยังมีอำนาจเลือกที่จะเล่าหรือไม่เล่าเรื่องราวตอนใดตอนหนึ่ง ตลอดจนการสร้างสรรค์/ดัดแปลง/จินตนาการเรื่องเล่าตามใจตนเอง เพื่อให้เรื่องราวน่าสนใจ

รวมเรื่องสั้นชุด *สนธยาสโมสร* นำเสนอประเด็นอำนาจของเรื่องเล่า ผ่านผู้เล่าเรื่องที่เป็นเพศหญิง และให้ผู้ฟังเป็นเพศชาย ดังนั้นเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้พูด-ผู้ฟัง ตามข้อเสนอเรื่องอำนาจของเรื่องเล่าแล้ว แสดงให้เห็นว่า เพศหญิงมีอำนาจเหนือกว่าเพศชายในฐานะผู้เล่าเรื่องอย่างเห็นได้ชัด ประเด็นสำคัญคือ ตัวบทชี้ให้เห็นว่าเพศชายตกอยู่ภายใต้อำนาจเรื่องเล่าของเพศหญิง กล่าวคือเพศชายถูกทำให้เป็นผู้ที่ต้องพึ่งพาเรื่องเล่าของเพศหญิงเพื่อดำเนินชีวิตหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ นอกจากนั้นตัวบทยังชี้ให้เห็นอำนาจเพศหญิงผ่านการเลือกที่จะเล่าหรือไม่เล่าเรื่อง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเพศหญิงเป็น ‘ผู้ควบคุมเรื่องเล่า’ ดังนั้นการเล่าเรื่องของเพศหญิงจึงมีอำนาจสั่นคลอนความเป็นชายในลักษณะของการทำให้เพศชายอยู่ใต้อำนาจเพศหญิงผ่านการอยู่ในสถานะของผู้ฟัง ที่มีบทบาทเพียงสอบถามสิ่งที่สงสัยและรับฟังสิ่งที่ผู้เล่าซึ่งเป็นเพศหญิงถ่ายทอดเท่านั้น ดังจะเห็นได้จาก เรื่อง *ตะเพียนทอง*, *หวีทอง* และ*วังวนวิญญาณ* ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของความจริง-ความลวง และคู่ตรงข้ามของปัจจุบัน-อดีต ดังรายละเอียดดังนี้

ใน *ตะเพียนทอง* นำเสนอให้เพศหญิงมีอำนาจในการเล่าเรื่องผ่าน ยาย ผู้ชอบเล่านิทานให้หลานชายหรือ ‘ผม’ ฟัง ประเด็นสำคัญคือ ตัวบทเสนอให้เรื่องเล่าของเพศหญิงเป็นเครื่องมือเสนอวิกฤตความเป็นชายผ่านการให้เพศชายยึดติดกับเรื่องเล่าและมองว่าเรื่องเล่ามีอิทธิพลต่อชีวิต ดังที่เมื่อยายเสียชีวิตตัวบทเสนอให้ ‘ผม’ คร่ำครวญและเรียกร้องอยากฟังนิทาน

> *เขายังต้องการจะฟังนิทานของยาย*
> *ยายยังเล่านิทานไม่จบอีกหลายเรื่อง ทำไมยายต้องทิ้งเขาไปเสียก่อนกันเล่า?*
> “ยายจ๋ากลับมาก่อนเถอะ กลับมาเล่านิทานให้ฉันฟังก่อน...”
>
> (Mokmungmueang, 2020,p. 31)

การยึดติดกับเรื่องเล่าของยายถูกตอกย้ำด้วยฉากสำคัญของเรื่องคือ ฉากที่ ‘ผม’ เสียใจจนนอนซมด้วยพิษไข้และฝันว่ายายมาเล่านิทานเรื่อง ‘ตะเพียนทอง’ ให้เขาฟังจนจบ พร้อมกับสอนว่าชีวิตคนเราก็เหมือนกับในนิทานเรื่องนี้ ที่อาจจะไม่จบด้วยความสุขสมหวัง ดังปลาตะเพียนถูกฆ่าตายและไม่ได้อยู่ร่วมกับมารดาในตอนจบ ดังนั้นในชีวิตจริงสิ่งที่เราต้องทำเมื่อเผชิญความทุกข์คือต้องเข้มแข็งและผ่านมันไปให้ได้ ซึ่งเมื่อ ‘ผม’ ตื่นขึ้นมา ตัวบทก็นำเสนอให้เขาทำใจได้และเข้าใจสัจธรรมชีวิตจากเรื่องเล่าของยาย “ตะเพียนทอง นิทานเรื่องสุดท้ายของยาย ได้สอนบทเรียนแห่งชีวิตวัยเยาว์ที่สำคัญที่สุดบทหนึ่งได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ... ยายจะมีความสุขที่สุด ถ้าหากรู้ว่า...นิทานเรื่องสุดท้ายที่ยายเล่านี้ จะสอนให้หลานรักได้เป็นคนดี และมีชีวิตที่เป็นสุข” (Mokmungmueang, 2019,p. 37)

การทำให้เพศชายตกอยู่ใต้อำนาจเรื่องเล่าของเพศหญิงในตัวบทข้างต้น แสดงให้เห็นวิกฤตความเป็นชายในลักษณะที่ว่า เพศชายอ่อนแอเปราะบาง ต้องพึ่งพิงเรื่องเล่าของเพศหญิงเพื่อดำรงชีวิตและไม่สามารถพึ่งพิงตนเองได้เมื่อสูญเสียผู้ปกครองและเรื่องเล่าจากผู้ปกครอง ซึ่งย้อนแย้งกับแบบฉบับของชายแท้ อาจมองว่าตัวละคร ‘ผม’ อยู่ในวัยเยาว์ และเป็นเรื่องปกติที่เด็กชอบฟังนิทานจากผู้ใหญ่ แต่เมื่อพิจารณาการเลือกเพศในการสร้างตัวละครพบว่ามีนัยสำคัญ คือ การเลือกให้ผู้เล่าเรื่องเป็นเพศหญิง และผู้ฟังเป็นเพศชาย การนำเสนอดังกล่าวเป็นการจัดวางให้เพศหญิงมีสถานะเป็น ‘ผู้ปกครองของเพศชาย’ และทำให้เพศชายเป็น ‘ผู้อยู่ใต้การปกครองของเพศหญิง’ แสดงให้เห็นภาพเพศชายที่อ่อนแอ และเมื่อนำวัยของ ‘ผม’ มาพิจารณาอีกครั้งพบว่า การทำให้ตัวละครเพศชายเป็นผู้เยาว์ตอกย้ำนัยของความอ่อนแอและต้องการผู้ดูแล

นอกจากนั้นการเสนอให้ ‘ผม’ ตระหนักถึงสัจธรรมชีวิตเมื่อฟังเรื่องเล่าของยาย สอดคล้องกับแนวคิด เรื่องเล่าเพื่อการเยียวยา (narrative medicine) ที่ Charon (2006, p.8) อธิบายว่าหมายถึง “การรักษาด้วยทักษะความสามารถทางเรื่องเล่าเพื่อที่จะตระหนัก ซึมซับ ตีความ และทุกข์ร้อนอ่อนไหวไปกับเรื่องเล่าแห่งความเจ็บป่วย” ซึ่งหากนำแนวคิดดังกล่าวมาอธิบายร่วมกับอำนาจของเรื่องเล่าเพศหญิงที่นำเสนอผ่านตัวบทนี้ แสดงให้เห็นว่า การเล่าเรื่องของเพศหญิงมีอำนาจเยียวยาเพศชายเพื่อให้หายโศกเศร้า ประเด็นนี้จึงสนับสนุนอำนาจเพศหญิงในลักษณะหนึ่ง

ประเด็นที่น่าสนใจคือ เรื่องเล่าของเพศหญิงถูกนำเสนอในบริบทการละเมิดความจริง-ความลวง ผ่านฉากที่ ‘ผม’ นอนหลับและฝันเห็นยาย แต่เข้าใจว่ายายมาปรากฏตัวต่อหน้าจริงๆ ดังนั้นโลกความฝันของ ‘ผม’ จึงเหลื่อมซ้อนกับโลกความจริง ซึ่งความฝันอยู่ในสถานะความลวงในลักษณะของภาพที่ไม่ใช่เรื่องจริงในชีวิตประจำวัน โดยการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามดังกล่าว ทำให้เพศชายได้ฟังเรื่องเล่าของเพศหญิงซึ่งมีบทบาทนำทางชีวิต นำไปสู่การเผยให้เห็นความอ่อนแอของเพศชายที่ต้องพึ่งพาเพศหญิง

ในเรื่อง *หวีทอง* แสดงให้เห็นอำนาจเพศหญิงในฐานะผู้เล่าเรื่องที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง ผ่านตัวละคร แก้วตา ผู้โศกเศร้าเสียใจกับการจากไปของลูกสาวฝาแฝดสองคนในเวลาเดียวกัน เธอจึงไปรับเอาเด็กคนหนึ่งมาเลี้ยงและอุปโลกน์ว่าเป็น เกตุวรางค์ ลูกสาวคนหนึ่งที่รอดตายมาได้ แก้วตาได้สร้าง ‘เรื่องเล่าลวง’ ตามที่ตนปรารถนาให้เป็น และถ่ายทอดให้ พีรวัส ผู้เป็นจิตแพทย์ฟังว่า เกตุวรางค์เป็นน้องสาวฝาแฝดผู้อ่อนแอ หลังเหตุการณ์อุบัติเหตุเธอความจำเสื่อม และต้องการให้พีรวัสรักษาเธอ และพีรวัสก็เชื่อเรื่องเล่าของแก้วตาอย่างสนิทใจจึงพยายามทำให้ความทรงจำของเกตุวรางค์กลับคืนมา โดยตัวบทเสนอให้เรื่องเล่าของแก้วตา ‘สมจริง’ ในทัศนะของพีรวัส ด้วยว่าเธอเป็นแม่ของคนไข้ พีรวัสจึงไม่ระแคะระคายว่าเธอปั้นเรื่องขึ้นมา

> คุณแก้วตาเล่าว่า เรื่องราวทั้งหมดเกิดขึ้นในคืนวันที่พี่น้องฝาแฝดแอบหนีไปเล่นน้ำด้วยกัน และแฝดผู้พี่ที่แข็งแรงกว่า เกิดจมน้ำตายอย่างเป็นปริศนา ความโศกเศร้าเสียใจต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทำให้มารดาต้องพาเกตุวรางค์มาอาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ แทน และอาการผิดปกติทางจิตของเกตุวรางค์ก็เริ่มขึ้นในตอนนั้น
>
> เด็กหญิงเกิดความสับสน เข้าใจว่าตัวเองเป็นเกตุวรินทร์! ... คุณแก้วตาได้กรุณาเล่ารายละเอียดต่างๆ ตั้งแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคืนวันนั้นให้ผมฟัง
>
> (Mokmungmueang, 2020,pp. 257-258)

เรื่องสั้นเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า เพศหญิงได้สร้างภาวะการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของความจริง-ความลวงผ่านการสร้าง ‘เรื่องเล่าลวง’ ซ้อนทับเรื่องจริง และสถานภาพของผู้เล่าเรื่อง ทำให้พีรวัสเชื่อในเรื่องเล่านั้น นำไปสู่การพยายามหาวิธีรักษาอาการความจำเสื่อมให้กับคนไข้ของเขา โดยยึดเอาตามสิ่งที่แก้วตาเล่าเพื่อใช้ในการรักษา “ผมเชื่อว่าสมุฏฐานของสภาวะเช่นนี้ เกิดขึ้นเพราะผู้ป่วยได้รับความกระทบกระเทือนจิตใจ” (Mokmungmueang, 2020, p. 257) ความเชื่อของพีรวัสที่ว่า คนไข้ของเขาคือเกตุวรางค์ตามที่แก้วตาได้เล่าให้ฟังและการพยายามหาวิธีต่างๆ แสดงให้เห็นว่าเพศชายกำลังตกอยู่ภายใต้อำนาจ ‘เรื่องเล่าลวง’ของเพศหญิง น่าสนใจคือ ในตอนจบตัวบทเสนอให้พีรวัสฟังความจริงจากการบอกเล่าของนางมาลัย เพื่อนบ้านที่รู้ความจริงในอดีตว่าเด็กหญิงฝาแฝดเสียชีวิตไปแล้ว การทราบความจริงดังกล่าวทำให้พีรวัสตกใจมาก

พีรวัสรู้สึกเหมือนโลกทั้งโลกกำลังถล่มลงมาเบื้องหน้าโดยไม่คาดฝัน ... "ก็เห็นบอกว่าเป็นเด็กที่ยายแก้วเขาขอมาเลี้ยงน่ะ ...คุ้นว่าก็ตั้งชื่อให้เหมือนกับลูกสาวที่เสียชีวิตไปทั้งคู่นี่แหละ ..."

> เขาผละจากหญิงชราที่ยังพูดเรื่อยๆ ออกมา พร้อมกับความรู้สึกมึนงงจนจับต้นชนปลายไม่ถูก
>
> (Mokmungmueang, 2020,p. 269)

จากตัวบทที่ยกมาเห็นได้ว่า Mokmungmueang บรรยายความรู้สึกของเพศชายหลังจากทราบว่าเรื่องเล่าของเพศหญิงเป็นเพียงเรื่องลวง และในขณะเดียวกันเพศหญิงก็มีอำนาจในการเล่าความจริง ความรู้สึกของเพศชายที่ได้รับการบรรยายแสดงให้เห็นการพ่ายแพ้ต่อเรื่องเล่าเพศหญิงในฐานะผู้ฟัง เมื่อเขาทราบว่าเขาถูกลวงจากเพศหญิง เขาก็ต้องการหลีกหนีความจริง

> เป็นไปไม่ได้!!
>
> พีรวัสร้องตะโกนกับตัวเองด้วยความตระหนก เขาเร่งฝีเท้าตรงกลับมายังพาหนะส่วนตัว ก่อนจะขับรถตะบึงออกไปจากที่นั้นอย่างรวดเร็ว เหมือนกับต้องการหลีกหนีบางสิ่งบางอย่าง
>
> (Mokmungmueang, 2020,p. 270)

หากมองความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้พูด-ผู้ฟัง เห็นได้ว่า ตัวบทเสนอให้เพศหญิงอยู่ในสถานะของผู้พูดผ่านตัวละครแก้วตาและมาลัย ในขณะที่ผู้ฟังนำเสนอผ่านพีรวัส น่าสนใจคือ อาชีพจิตแพทย์ของเขาไม่ได้เป็นสัญญะของผู้เยียวยาจิตใจผู้ป่วย แต่ถูกทำให้เป็นสัญญะของผู้ฟัง การเสนอให้พีรวัสมีอาการต่างๆ เมื่อได้ฟัง 'เรื่องเล่าจริง' จากเพศหญิงในตอนจบแสดงให้เห็นการสลายภาพของเพศชายผู้เข้มแข็งตามแบบฉบับของชายแท้ กลายเป็นชายผู้ไม่สามารถควบคุมสติตนเองได้เมื่อทราบว่าตนตกอยู่ภายใต้ 'เรื่องเล่าลวง'ของเพศหญิง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การตกอยู่ใต้อำนาจของการละเมิดความจริง-ความลวงที่เพศหญิงเป็นผู้สร้างขึ้น นำมาสู่การเผยให้เห็นภาพชายผู้เปราะบาง

นอกจากอำนาจเพศหญิงในการสร้าง 'เรื่องเล่าลวง' แล้ว รวมเรื่องสั้นชุดนี้ยังเสนอภาพของเพศหญิงผู้'เลือกไม่เล่า' ผ่าน *วังวนวิญญาณ* ตัวบทเสนอตัวละครผู้เล่าเรื่องผ่าน สายสุนีย์ ผู้พลัดมิติไปยังโลกอดีต ซึ่งเป็นการละเมิดสถานะปัจจุบัน-อดีต ประเด็นสำคัญคือ ตัวบทสร้างให้สายสุนีย์มีอำนาจเลือกจะ 'ไม่เล่าเรื่อง' ที่ตนได้ตกอยู่ในสภาวะการละเมิดหรือการเหลื่อมซ้อนระหว่างโลกปัจจุบันและโลกอดีตดังกล่าว ผ่านเงื่อนไขความเจ็บป่วยทางร่างกาย กล่าวคือเมื่อสายสุนีย์ฟื้นขึ้นมา เธอจำอะไรไม่ได้และไม่สามารถเล่าเรื่องที่เธอพลัดมิติได้ ทำให้อาการสูญเสียความทรงจำของเธอไม่สามารถรักษาให้หายได้เพราะกานน จิตแพทย์ ที่รักษาเธออยู่ไม่อาจทราบสาเหตุแท้จริง โดยผู้แต่งจงใจให้จิตแพทย์เป็นเพศชายผู้ไม่สามารถรักษาความเจ็บป่วยของเพศหญิงได้ แสดงให้เห็นว่า เพศชายไม่สามารถจัดการกับปัญหาหากเพศหญิงไม่ 'เล่าเรื่อง' ที่เกิดขึ้นให้ฟัง หรือกล่าวได้ว่า การละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของเพศหญิงนำมาสู่สถานการณ์ที่ตอกย้ำให้เห็นความไร้ความสามารถของเพศชายในฐานะผู้เยียวยา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ตัวบทเสนอให้เรื่องเล่าของเพศหญิงสั่นคลอนภาพความเป็นชายแท้ที่เข้มแข็งและมีอำนาจ ผ่านการให้เพศชายอยู่ในสถานะผู้ฟังที่ตกอยู่ใต้อำนาจเรื่องเล่าของเพศหญิง ซึ่งตัวบทชี้ให้เห็นภาพของเพศชายผู้ไร้อำนาจแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิต หากไม่มีเรื่องเล่าเพศหญิงช่วยนำทาง ประเด็นสำคัญคือ เรื่องเล่าถูกเชื่อมโยงกับประเด็นการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามที่เป็นเครื่องมือก่อให้เกิดวิกฤตความเป็นชาย

2) วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามผ่าน มนุษย์-เทคโนโลยี

จากการศึกษาพบว่า ตัวบทนำเสนอเทคโนโลยีผ่าน แอนดรอยด์, มนุษย์โคลนนิ่ง และรถยนต์ ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวไม่ได้เป็นตัวแทนของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นเครื่องมือสื่อถึงวิกฤตความเป็นชาย ไม่ว่าจะเป็นการเผยให้เห็นด้านอ่อนแอ ไร้อำนาจ ตกเป็นทาสของอารมณ์ ตลอดจนเป็นเครื่องมือทำให้เพศชายมีคุณสมบัติของเพศหญิง โดยนำเสนอผ่านเรื่องสั้น 3 เรื่อง ได้แก่ *นิจวัฏ*, *อวสานสยอง* และ*ธาตุมนุษย์*

นิจวัฏ เสนอภาพเพศชายผู้ไร้อำนาจผ่านตัวละครนักวิทยาศาสตร์ชื่อ ชคัตตรัย ซึ่งถูกแอนดรอยด์สังหารในตอนจบ ตัวบทแสดงให้เห็นว่า แอนดรอยด์เป็นตัวแทนการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของมนุษย์-เทคโนโลยีผ่านการทำให้แอนดรอยด์มีใบหน้าเหมือนกานดาวสี คนรักของชคัตตรัยและสามารถทำพฤติกรรมเหมือนมนุษย์ทุกประการ แอนดรอยด์ตัวดังกล่าวจึงมีสภาวะเหลื่อมซ้อนระหว่างความเป็นมนุษย์และความเป็นเทคโนโลยี น่าสนใจคือตัวบทบรรยายสภาพของชคัตตรัยก่อนจะสิ้นใจด้วย ‘ตัวแทนของการละเมิด’ ดังนี้ “เขายังเอ่ยด้วยความงุนงงขีดสุดและสติที่ใกล้วูบดับเต็มทน ... ร่างของนักวิทยาศาสตร์หนุ่มทรุดฮวบลงไปกับพื้น ก่อนชีวิตจะปลิดปลิวออกไปจากร่าง” (Mokmungmueang, 2020,p. 55) เห็นได้ว่าชคัตตรัยถูกนำเสนอความเขลาผ่านคำว่า “งุนงงขีดสุด” แม้กำลังจะเสียชีวิตเพราะไม่คิดว่ากานดาวสีจะวางแผนฆ่าเขาด้วยการส่งแอนดรอยด์ที่เหมือนมนุษย์มาสังหาร ดังที่เมื่อแอนดรอยด์ตัวดังกล่าวยื่นกาแฟให้เขาก็คิดว่า “พยายามคิดว่าเสียงที่โทรฯ มาเตือนจากอนาคตนั่น มันเป็นเพียงแค่ความฝันเท่านั้น เขาควรจะใส่ใจไปทำไมกันเล่า ในเมื่อเวลานี้มีหญิงสาวที่เขารักอยู่เคียงข้างทั้งคน” (Mokmungmueang, 2020, p. 53) เห็นได้ว่าเทคโนโลยีที่ถูกทำให้เป็นมนุษย์เพศหญิงมีอำนาจทำให้เพศชายตกอยู่ภายใต้อำนาจเพศหญิง และสลายภาพของเพศชายผู้เป็นสัญญะของอำนาจ ดังตัวบทเสนอให้แอนดรอยด์กล่าวว่า “และสำหรับในเกมเกมนี้ ผลลัพธ์ก็คือคุณแพ้แล้ว มิสเตอร์ชคัตตรัย เสียใจด้วย” (Mokmungmueang, 2020,p. 55) ประเด็นนี้ตอกย้ำให้เห็นว่า เพศชายพ่ายแพ้ต่ออำนาจเพศหญิงผู้อยู่ในภาวะการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของมนุษย์-เทคโนโลยี

ในเรื่อง *อวสานสยอง* ตัวบทเสนอเทคโนโลยีผ่านรถยนต์มือสอง เจ้าของเดิมเป็นหญิงสาวที่ฆ่าตัวตายในรถ น่าสนใจคือ Mokmungmueang สร้างให้รถยนต์เป็นเครื่องมือเผยให้เห็นภาพของเพศชายผู้ตกเป็นทาสของอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์เศร้า อารมณ์หวาดกลัว และ อารมณ์โกรธ ซึ่งขออธิบายทีละประเด็นดังนี้

ด้านเทคโนโลยีเผยให้เห็นอารมณ์เศร้าของเพศชาย นำเสนอผ่าน เคน พ่อของตั้ว เขาเป็นผู้ซื้อรถยนต์มือสองนี้มาแทนคันเดิมที่ขายไป เมื่อภาวินี ภรรยาของเขาทราบประวัติของคนคันนี้ก็เกิดความกลัว เพราะเชื่อว่า “เมื่อมันเปลี่ยนมือไปอยู่กับครอบครัวไหน ก็จะทำให้ครอบครัวนั้นมีอันเป็นไป” (Mokmungmueang, 2020,p. 180) ทำให้เคนไม่พอใจและมีปากเสียงกับภาวินี นั่นทำให้เธอต้องแยกตัวออกจากสามี เมื่อเคนทราบเขาก็เสียใจและไปปรับทุกข์กับรถคันดังกล่าว

> มือทั้งสองข้างโอบรอบรถเต่าทองคันนั้นเอาไว้แนบแน่น พร้อมแนบใบหน้าลงราวกับเป็นหญิงสาวคนรักที่กำลังพิศวาสนักหนา ...
> “คงจะมีแต่เธอเธอเท่านั้นแหละที่เข้าใจฉันมากที่สุด”
> เสียงงึมงำอย่างคนเมามายไม่ได้สติดังขึ้น
>
> (Mokmungmueang, 2020,p. 183)

ตัวบททำให้รถมีสถานะคลุมเครือระหว่างความเป็นเทคโนโลยีและมนุษย์ผ่านการอุปมา “ราวกับเป็นหญิงสาวคนรัก” นี่เป็นการทำให้พรมแดนของมนุษย์-เทคโนโลยีให้พร่าเลือน นำมาสู่การเผยให้เห็นว่าเพศชายใช้เทคโนโลยีเป็นเพื่อนราวกับมนุษย์ในยามที่ไม่เหลือใคร และเมื่อพิจารณาสภาพของเคนที่กำลังไร้สติสัมปชัญญะจากการดื่มสุรา เป็นการนำเสนอเทคโนโลยีในฐานะเพศหญิงผู้เป็นที่พึ่งทางใจของเพศชายยามอ่อนแอ แสดงให้เห็นว่าเพศชายไร้อำนาจประคับประคองจิตใจตนเองและสลายภาพชายผู้เข้มแข็ง

ด้านเทคโนโลยีเผยให้เห็นอารมณ์หวาดกลัวของเพศชาย นำเสนอผ่าน ตั้ว ผู้หวาดกลัวรถคันนี้มาก Mokmungmueang ถ่ายทอดอารมณ์หวาดกลัวของเขาผ่านการให้เขาอุปมารถกับสิ่งลึกลับ

> “อะไรก็ไม่รู้ที่ทำให้ฉันรู้สึก ‘กลัว’ รถคันนั้นขึ้นมาอย่างไม่มีสาเหตุ? ... ฉันไม่เคยรู้สึกเช่นนี้มาก่อนเลย ให้ตายเถอะ! คล้ายมีกระแสอะไรบางอย่างที่แฝงความโหดเหี้ยมอำมหิต เวียนวนอยู่ภายในรถคันนี้ อาจจะเป็นกลิ่นแอร์อับชื้น เหมือนกับกลิ่นหญ้าเน่าๆ ที่ขังค้างหมักหมมอยู่ในคูน้ำ หรือเสียงครางกระหึ่มของเครื่องยนต์คล้ายเสียงหัวเราะของตัวตลกในบ้านผีสิง ... สีเหลืองอร่ามสดใสแต่กลับให้ความรู้สึกทึบทะมึนประหลาด รูปทรงโค้งมนบิดเป็นตัวถังรถ แทนที่จะให้ความรู้สึกน่ารักน่าเอ็นดูเหมือนการ์ตูนตัวตลกในนิทาน ฉันกลับนึกไปถึงสัตว์ร้ายในเทพนิยายที่กำลังนอนหมอบนิ่ง พลางจ้องดวงตาปูดโปนของมันออกมาอย่างเยียบเย็น เพื่อรอตะครุบเหยื่อที่ประมาทเผลอตัว”
>
> (Mokmungmueang, 2020,pp. 171-172)

เห็นได้ว่า ตัวบทบรรยายความรู้สึกความกลัวของเพศชายที่มีต่อรถมือสอง ข้อสังเกตคือ ตัวบทเสนอให้มีตัวละครทีมีทัศนคติด้านลบต่อรถคันนี้สองคนคือ ภาวินีและตั้ว เห็นได้ว่าแม้ภาวินีหวาดกลัวอาถรรพณ์ของรถมือสองคันดังกล่าว แต่ตัวบทกลับเน้นให้เห็นความหวาดกลัวของเพศชายมากกว่าเพศหญิง เป็นการตอกย้ำภาพของเพศชายผู้อ่อนแอ

ด้านเทคโนโลยีเผยให้เห็นอารมณ์โกรธของเพศชาย เมื่อตั้วทราบว่ารถเป็นสาเหตุให้พ่อกับแม่เขาทะเลาะกัน เขาจึงโกรธแค้นและต้องการกำจัดรถคันนี้ อารมณ์ดังกล่าวปะทุขึ้นเมื่อเขาเกิดอุปาทานได้ยินเสียงเยาะเย้ยดังมาจากรถ “คงจะต้องทำอะไรสักอย่าง เพื่อกำจัดให้มันออกไปจากชีวิตของเรา!!” (Mokmungmueang, 2019,p. 184) โดยในฉากจบ ตั้วกำจัดรถคันนี้ได้ด้วยการขับให้ชนเสาคอนกรีต ทว่าอุบัติเหตุในครั้งนี้กลับพรากเอาชีวิตของเขาและพ่อไปด้วย

> เสียงโครม! ดังขึ้นเพียงครั้งเดียว เปลวไฟลุกโชติช่วงขับสีเหลืองทองของรถมรณะให้สุกปลั่ง
> ฉันรับรู้ในวาระสุดท้าย ว่าเสียงหัวเราะนั้นหยุดลงไปแล้ว
> ฉันทำสำเร็จแล้ว...
>
> (Mokmungmueang, 2020,p. 188)

เห็นได้ว่า รถถูกนำเสนอให้มีภาวะการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของมนุษย์และเทคโนโลยี นอกจากนั้นยังถูกทำให้เป็นเพศหญิงผ่านจินตนาการของเพศชาย คุณสมบัติของรถดังกล่าวเผยให้เห็นวิกฤตความเป็นชายในลักษณะของเพศชายผู้มีจิตใจอ่อนแอ อ่อนไหว และเปราะบาง

เรื่องสั้นที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งคือ *ธาตุมนุษย์* ตัวบทนี้ไม่ได้แสดงให้เห็นอำนาจของเทคโนโลยีที่ถูกทำให้เป็นเพศหญิง แต่ความน่าสนใจคือ การนำเสนอภาพของเพศชายผู้ ‘ถูกทำให้เป็นเพศหญิงโดยเทคโนโลยี’ ผ่านตัวละคร เวทางค์ ผู้สร้างภาวะการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของมนุษย์-เทคโนโลยีผ่านการพยายามสร้าง ‘มนุษย์โคลนนิ่ง’ 3 แบบ ในธาตุที่แตกต่างกันเพื่อทดสอบว่ามนุษย์ประเภทใดจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุข และเขาก็ทำสำเร็จในตอนจบ เมื่อมองอย่างผิวเผินอาจเห็นว่า เป็นการนำเสนออำนาจเพศชายผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมาโดยไม่ต้องพึ่งพาเพศหญิง และเป็นการอุปลักษณ์เพศชายกับพระเจ้าในฐานะผู้ที่สร้างมนุษย์ขึ้นมาได้สำเร็จ แต่เมื่อพิจารณากระบวนการผลิตมนุษย์โคลนนิ่งเห็นได้ว่า ตัวบทแสดงให้เห็นภาพเวทางค์ได้ฟูมฟักเลี้ยงดูมนุษย์โคลนนิ่งทั้งสามคนอย่างน่าสนใจ เช่น “แฝดสามที่เกิดจากกระบวนการโคลนนิ่งเซลล์ตัวอ่อนให้แบ่งตัวเป็นสามก้อนและถูกเลี้ยงเอาไว้ในอาหารเลี้ยงเซลล์โดยเฉพาะ” (Mokmungmueang, 2020,p. 161) หรือ “ถูกปรับให้อยู่ในอุณหภูมิครรภ์มารดาและสภาพแวดล้อมของมนุษย์” (Mokmungmueang, 2020,p. 162) “เข้าสู่ตู้อบเพาะเลี้ยง” (Mokmungmueang, 2020,p. 163) เห็นได้ว่ากระบวนการของเวทางค์ถูกทำให้เป็นเสมือนแม่ในลักษณะของการเฝ้าเลี้ยงดู การให้อาหาร การทำให้มนุษย์โคลนนิ่งอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม ซึ่งประเด็นนี้เป็นการทำให้เพศชายมีคุณสมบัติของผู้กล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดู (Naturant caregiver) ซึ่ง Laungaramsri (2021 ,p. 56)

กล่าวว่า ตามแนวคิดไพรเวตวิทยา (Primatology) เพศหญิงเป็นเพศที่มีบทบาทฟูมฟักเลี้ยงดูลูก ต่างจากเพศชายผู้ล่า (Aggressive hunter) ดังนั้นการนำเสนอให้เวทางค์ทำพฤติกรรมที่เป็นการเลี้ยงดูตัวอ่อนของมนุษย์โคลนนิ่งจึงเป็นการทำให้เพศชายมีคุณสมบัติของเพศหญิง ลดทอนบทบาทของเพศชายในฐานะผู้ล่า

สรุปแล้ว เทคโนโลยีถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิพากษ์เพศชายและแสดงให้เห็นวิกฤตความเป็นชาย ผ่านการเสนอให้เทคโนโลยีเป็นตัวแทนของเพศหญิงที่เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตเพศชาย หรือนำมาสู่การการสลับบทบาทให้เพศชายมีคุณสมบัติเพศหญิง โดยเทคโนโลยีในรวมเรื่องสั้นชุดนี้เป็นตัวแทนของการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของมนุษย์-เทคโนโลยี ซึ่งการละเมิดดังกล่าวเชื่อมโยงกับวิกฤตความเป็นชายในลักษณะของการทำให้เพศชายถูกลดทอนอำนาจ

3) วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามผ่านอำนาจสัมผัสที่หกของเพศหญิง

จากการศึกษาพบว่า ตัวบทนำเสนอวิกฤตความเป็นชายผ่านอำนาจสัมผัสที่หกของเพศหญิงที่น่าสนใจ โดยสามารถแบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ เพศชายกับการพึ่งพาสัมผัสที่หกของเพศหญิง และเพศชายกับความหวาดกลัวสัมผัสที่หกของเพศหญิง

ประเด็นแรก เพศชายกับการพึ่งพาสัมผัสที่หกของเพศหญิง ตัวบทนำเสนอวิกฤตความเป็นชายผ่านการสร้างให้ตัวละครชายเป็นผู้พึ่งพาสัมผัสที่หกของเพศหญิงผ่านเรื่องสั้น *ลางหลอน* ที่เล่าถึงวิกฤตความเป็นชายผ่านตัวละคร อานนท์ ตำรวจที่รับผิดชอบคดีฆาตกรรมในหอพักเดียวกับที่ขวัญข้าวพักอยู่ ขวัญข้าวมองเห็นภาพการฆาตกรรมผ่านความฝันก่อนคืนเกิดเหตุ ซึ่งเป็นลางสังหรณ์ที่เคยเกิดขึ้นกับเธอ ดังนั้นสัมผัสที่หกของเพศหญิงในเรื่องนี้จึงอยู่ในบริบทของการละเมิดความจริง-ความลวง ผ่านการให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในฝันซ้อนทับกับเหตุการณ์จริง และเมื่อขวัญข้าวเล่าเรื่องราวนี้ให้อานนท์ฟัง เขาก็รับฟังอย่างสนใจ

> อานนท์เป็นฝ่ายนั่งฟัง โดยไม่ได้มีท่าทีคัดค้านหรือมองว่าเป็นสิ่งผิดปกติใด ๆ ตรงกันข้าม เขาซักถามด้วยความสนใจตลอดเวลาของการรับฟัง
>
> “บางที มันก็เป็นเรื่องของสัมผัสที่หก ที่อยู่นอกเหนือการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์นะครับคุณขวัญข้าว ข้อมูลของคุณอาจจะช่วยผมในการสืบหาตัวฆาตกรด้วยก็ได้”
>
> (Mokmungmueang, 2020, pp. 14-15)

น่าสนใจคือ แม้อานนท์จะเป็นตำรวจ แต่เขาก็เห็นว่าสัมผัสที่หกที่ได้ละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของความจริง-ความลวงของเพศหญิงมีประโยชน์ต่อคดี การเชื่อเรื่องสัมผัสที่หกของเพศหญิงซึ่งเป็นเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้ในทางวิทยาศาสตร์อย่าง “ไม่ได้มีท่าทีคัดค้านหรือมองว่าเป็นสิ่งผิดปกติ” แสดงให้

เห็นภาพของเพศชายที่ย้อนแย้งกับวิธีคิดแบบเหตุผลนิยม นอกจากนั้นในตอนจบตัวบทยังเสนอให้ฆาตกรถูกฆ่าเพราะเขาหวาดกลัวสัมผัสที่หกของขวัญข้าวจนต้องมาฆ่าเธอปิดปากและก็ถูกฆ่าตอบ ดังนั้นเครื่องมือที่กำจัดคนร้ายที่แท้จริงคือ สัมผัสที่หกของเพศหญิง ที่ทำให้คดีปิดลงในที่สุด หาใช่อานนท์ผู้เป็นตำรวจซึ่งไม่สามารถกำจัดคนร้ายได้เอง

ประเด็นที่สอง เพศชายกับความหวาดกลัวสัมผัสที่หกของเพศหญิง จากการศึกษาพบว่าตัวบทนำเสนอวิกฤตความเป็นชายผ่านตัวละครชายผู้หวาดกลัวสัมผัสที่หกของเพศหญิง ผ่านเรื่องสั้น 2 เรื่อง ได้แก่ *ลางหลอน* และ *นัดบอด*

ในเรื่อง *ลางหลอน* ตัวบทนำเสนอภาพของเพศชายผู้หวาดกลัวสัมผัสที่หกของเพศหญิงผ่านตัวละคร พิชิต ซึ่งเป็นฆาตกรตัวจริง เขาเกรงว่าสัมผัสที่หกของขวัญข้าวจะสาวมาถึงตัวเขาได้จึงตั้งใจมาฆ่าขวัญข้าวปิดปาก “เขาแอบฟังเราคุยกัน เลยรู้ว่าคุณมีลางสังหรณ์ประหลาด การกำจัดคุณไป ก็จะได้ผลลัพธ์เหมือนยิงนกด้วยกระสุนนัดเดียว กำจัดพยานปากเอกและป้ายความผิดให้ผมไปพร้อม ๆ กัน” (Mokmungmueang, 2020,p. 23) แต่ก็พลาดท่าถูกเพื่อนของขวัญข้าวฆ่าจนเสียชีวิต แสดงให้เห็นว่าพิชิต ‘อ่าน’ สัมผัสที่หกของเพศหญิงซึ่งละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามความจริง-ความลวงในฐานะอำนาจบางประการที่จะทำให้เขาเดือดร้อน นำมาสู่การพยายามกำจัดขวัญข้าว แต่ก็ไม่สำเร็จเนื่องจากถูกเพื่อนของขวัญข้าวสังหาร ตอกย้ำภาพของเพศชายผู้อ่อนแอ ไร้อำนาจปกป้องตนเอง แสดงวิกฤตความเป็นชายในลักษณะของเพศชายที่อยู่ใต้อำนาจเพศหญิง

เช่นเดียวกับในเรื่อง *นัดบอด* ที่นำเสนอให้เพศชายหวาดกลัวสัมผัสที่หกของเพศหญิงผ่านตัวละครกำพล เมื่อราตรี เพื่อนของคนรักของเขานั่งทางในแล้วพบว่าเขากำลังจะมีเคราะห์ ซึ่งสัมผัสที่หกของราตรีมีประเด็นการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของความจริง-ความลวง ผ่านการให้เธอมองเห็นภาพจากนิมิต (ความลวง) ที่ซ้อนทับเรื่องจริงในที่สุด และก่อนที่เคราะห์ร้ายของกำพลจะปรากฏจริง ตัวบทได้เสนออารมณ์หวาดกลัวของเขา ดังนี้

> “และบอกว่า อีกไม่นานอุบัติเหตุนั้นจะมาถึงเร็วๆนี้อย่างแน่นอน และสาหัสกว่าที่เขาเคยเตือนผมมาก่อนอีกด้วยนะเขม ผมกลัวยังไงก็ไม่รู้สิ”
>
> เสียงของกำพลสั่นขึ้นมา อย่างที่ฉันไม่เคยเห็นมาก่อน
>
> “อย่าไปสนใจเลยกำพล มันเพ้อเจ้อน่ะ พูดพล่อยๆไปงั้นเอง”
>
> “ถ้าเป็นอย่างนั้นก็ดีน่ะสิ เพราะผมไม่อยากให้มันเกิดขึ้นทั้งสองอย่าง ผมคงจะรับมันไม่ได้แน่ๆ”
>
> กำพลยังเอ่ยต่อด้วยเสียงสั่นๆ อย่างคนขาดความมั่นใจ
>
> (Mokmungmueang, 2020,p. 135)

เห็นได้ว่าตัวบทบรรยายการแสดงออกถึงความกลัวว่าตนจะมีเคราะห์ตามที่เพศหญิงรับรู้ได้จากสัมผัสที่หก ดังที่ว่า “เสียงสั่นๆ” และ “ขาดความมั่นใจ” แสดงให้เห็นการสั่นคลอนภาพของเพศชายผู้เข้มแข็ง นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาคุณสมบัติความเป็นชายแท้ที่ว่าเพศชายอยู่ในฐานะผู้ควบคุมชะตาของตนเอง แสดงให้เห็นว่า ตัวละครกำพล เป็นตัวแทนของเพศชายผู้ถูกสั่นคลอนคุณสมบัติดังกล่าว ให้กลายเป็นเพศชายผู้ตระหนักว่าตนไม่สามารถควบคุมชะตากรรมตนเองได้ ซึ่งความหวาดกลัวดังกล่าวมีที่มาจากสัมผัสที่หกของเพศหญิง

จากการศึกษาสรุปได้ว่า สัมผัสที่หกถูกทำให้เป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ ละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของความจริง-ความลวง และเป็นคุณสมบัติของตัวละครเพศหญิง อย่างไรก็ตามตัวบทแสดงให้เห็นสัมผัสที่หกในฐานะอำนาจเพศหญิงที่มีบทบาทให้เพศชายแสดงความอ่อนแอออกมาหรือไร้ความสามารถจัดการปัญหา เมื่อมองประเด็นการละเมิด ภาพที่เพศหญิงรับรู้จากสัมผัสที่หกเป็นการทำให้สถานะความลวงซ้อนทับความจริง การละเมิดนี้เองทำให้เพศชายเกิดความหวาดกลัวหรือต้องการใช้เป็นเครื่องมือแก้ปัญหาที่ตนไม่อาจแก้ได้

4) วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของเพศหญิงในฐานะผู้บงการ

ประเด็นนี้เป็นการศึกษาการนำเสนออำนาจเพศหญิงที่เข้ามาบงการการกระทำหรือพฤติกรรมของเพศชาย ผ่านเรื่อง *ฆาตกรรมสามนาที* และ *สัญชีวนีมหามนตรา*

ในเรื่อง *ฆาตกรรมสามนาที* เป็นเรื่องราวการลักลอบอัตถกามกริยาของอ๊อด ซึ่งก่อนจะสำเร็จความใคร่ แม่ของเขามาเคาะประตู ทำให้เขาต้องเร่งปฏิบัติกิจ จากการศึกษาพบว่า ตัวบทนำเสนอประเด็นการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของอำนาจ-ไร้อำนาจ ผ่านตัวละครอ๊อด ในตอนแรกอ๊อดถูกทำให้มีอำนาจผ่านการอุปลักษณ์ว่าเป็น ‘ฆาตกร’ แต่เมื่อแม่ของเขาปรากฏตัว ความมีอำนาจของอ๊อดก็ถูกซ้อนทับด้วยความไร้อำนาจ ผ่านการบรรยายว่า “ประตูเปิดออก พร้อมกับร่างของฆาตกรก้าวออกมาด้วยใบหน้าขาวซีด และร่างสูงตระหง่านเบื้องหน้าก็กำลังยืนเท้าสะเอวรออยู่แล้ว ด้วยใบหน้าถมึงทึง” (Mokmungmueang, 2020,p. 207) เห็นได้ว่าร่างสูงใหญ่ของแม่และการเท้าสะเอวพร้อมกับใบหน้าที่ดุดันเป็นสัญญะของอำนาจ และอ๊อดถูกบรรยายว่ามี “ใบหน้าขาวซีด” ทำให้เห็นความย้อนแย้งผ่านคำว่า “ฆาตกร” และ “ใบหน้าขาวซีด” เป็นการแสดงให้เห็นการละเมิดสถานะของอำนาจ-ไร้อำนาจ

ประเด็นที่น่าสนใจคือ ตัวบทเสนอให้แม่ของเขากล่าวว่า “เดี๋ยวก็ตื่นสายอีก พ่อเอ็งเขายิ่งบ่นๆอยู่” (Mokmungmueang, 2020,p. 208) นั่นหมายถึงในบ้านของเขามีพ่อเป็นสมาชิกอยู่ด้วย แต่ตัวบทกลับเลือกให้ผู้ที่มาปรากฏตัวหน้าห้องน้ำเป็นแม่ซึ่งเป็นเพศหญิง แสดงให้เห็นการตอกย้ำการตกอยู่ภายใต้อำนาจเพศหญิงของเพศชาย แสดงความสัมพันธ์เชิงอำนาจผู้ปกครอง-ผู้ถูกปกครอง กล่าวได้ว่าภาวะการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามที่นำเสนอผ่านอ๊อด ตอกย้ำความอ่อนแอของเพศชายในลักษณะที่สถานะของอำนาจสามารถถูกซ้อนทับด้วยสถานะตรงข้ามเมื่อเพศหญิงปรากฏตัวในฐานะผู้ปกครอง

ในเรื่อง *สัญชีวนีมหามนตรา* นำเสนอวิกฤตความเป็นชายผ่านตัวละคร คันธรรพ ผู้ยอมทำพิธีชุบชีวิตมนุษย์ตามคัมภีร์สัญชีวนีตามคำบงการของวิญญาณที่เขาเชื่อว่าสิงอยู่ในรูปปั้นเทพีทุรคา แต่แท้จริงแล้วกลับเป็นเพียงวิญญาณของคุณยายตลับเพชร ทำให้เขาเสียใจมากที่ถูกลวงให้ฆ่าคนเพื่อบูชาวิญญาณของมนุษย์ธรรมดา เขาจึงฆ่าตัวตายในตอนจบ

ตัวบทแสดงให้เห็นว่า คุณยายตลับเพชร เป็นดวงวิญญาณเพศหญิง ผู้สามารถบงการคันธรรพให้ทำในสิ่งที่เธอต้องการได้ ตามคำบอกเล่าเชื่อว่า “การบูชาคัมภีร์เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ แกจะต้องยอมสละเลือดเนื้อ บูชาพระเม่ทุรคาขณะที่อ่านมนตราบทนี้ไปด้วย” (Mokmungmueang, 2020,p. 296) ทำให้คันธรรพต้องทำตาม “เป็นโลหิตสดๆ ที่เขาต้องกรีดจากร่างกายตนเองเพื่อนำมาบวงสรวงพลีกรรมองค์เทวรูปมิให้เหือดแห้ง ธำรงความศักดิ์สิทธิ์นั้นไว้ตลอดทุกวัน ณ เบื้องหน้ามหาคัมภีร์ที่วางจรดบูชา” (Mokmungmueang, 2020,p. 314) การกรีดโลหิตของคันธรรพแสดงให้เห็นว่าเพศชายต้องสละเลือดเนื้อของตนเพื่อบูชาเทวรูปเพศหญิง

เห็นได้ว่าคุณยายตลับเพชรเป็นสัญญะของอำนาจเพศหญิงที่เผยให้เห็นวิกฤตความเป็นชายในลักษณะของเพศชายผู้อ่อนแอและพ่ายแพ้ต่อกิเลสของตน ดังในการบรรยายฉากที่คันธรรพฆ่าตัวตาย

> เขาอยู่ในสภาพหมดสิ้นแล้วทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่เหลือแม้แต่ความหวังความภาคภูมิใจใดๆในชีวิต ใบหน้าที่เคยสดใส เปล่งประกายด้วยความรักยามทอดมองเธอ บัดนี้แดงก่ำและคลอคลองด้วยหยาดน้ำนองใบหน้า บนหน้าท้องของเขาเสื้อเชิ้ตสีขาวสะอาดชุ่มไปด้วยดวงเลือด แผ่ซึมออกมาไม่ขาดสายราวกับการผลิบานของกลีบดอกไม้แห่งความตาย
>
> (Mokmungmueang, 2020,p. 398)

นอกจากนั้น ตัวบทได้นำเสนอภาพของเพศชายผู้พ่ายแพ้ต่ออำนาจผีผู้หญิงและถูกตอกย้ำในตอนที่เขาสิ้นใจ

> ร่างนั้นสั่นสะท้านอยู่เพียงขณะ ก่อนจะแน่นิ่ง นัยน์ตาเบิกโพลง พร้อมกับการเผาไหม้คัมภีร์ส่วนสุดท้ายสิ้นสุดลง ควันสีเทาเบาบางลอยขึ้นจากศีรษะของชายหนุ่มอย่างน่าอัศจรรย์ มันม้วนตลบขึ้น ก่อนจะถูกดูดกลืนผ่านเข้าไปในเศษคัมภีร์นั้นจนหมดสิ้น
>
> ติดตามไปพร้อมกับดวงวิญญาณปิศาจร้ายของคุณตลับเพชรที่เป็นฝ่ายลวงเขามาตั้งแต่แรกนั่นเอง
>
> (Mokmungmueang, 2020 ,p. 400)

หากคัมภีร์เป็นสัญญะของผีผู้หญิงหรือดวงวิญญาณคุณยายตลับเพชร การนำเสนอให้ดวงวิญญาณของเพศชาย "ถูกดูดกลืนผ่านเข้าไปในเศษคัมภีร์" ก็เป็นการแสดงให้เห็นการติดอยู่ในบ่วงกรรมกับอำนาจเพศหญิง ซึ่งคุณยายตลับเพชร เป็นตัวแทนการละเมิดความเป็น-ความตาย ในลักษณะของคนที่ตายไปแล้วแต่มีอำนาจบงการผู้อื่นราวกับยังมีชีวิตอยู่ การละเมิดนี้เองที่นำไปสู่การบงการเพศชายและก่อให้เกิดวิกฤตความเป็นชาย

สรุปประเด็นอำนาจเพศหญิงในฐานะผู้บงการเพศชายได้ว่า ตัวบทเสนอให้เพศหญิงเป็นเครื่องมือเผยวิกฤตความเป็นชายผ่านการใช้อำนาจบงการให้เพศชายทำหรือไม่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อเชื่อมโยงกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้าม อำนาจบงการของเพศหญิงเป็นอำนาจที่มีนัยของการสลายพรมแดนคู่ตรงข้าม ได้แก่ อำนาจ-ไร้อำนาจ และความเป็น-ความตาย

จากการศึกษาประเด็นอำนาจเพศหญิงกับวิกฤตความเป็นชายพบว่า อำนาจเพศหญิงเป็นอำนาจที่สัมพันธ์กับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้าม อันนำไปสู่การสั่นคลอนภาพความเป็นชายผู้เข้มแข็งให้เป็นชายผู้อ่อนแอ ไร้ความสามารถ ไม่สามารถจัดการปัญหาได้โดยลำพัง

2. วิกฤตความเป็นชายกับการละเมิดคู่ตรงข้ามผ่านตัวละครสัตว์

ประเด็นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเสนอวิกฤตความเป็นชายผ่านตัวละครสัตว์ โดยมี 2 ประเด็นได้แก่ 1) การอุปลักษณ์สัตว์เพศผู้เป็นมนุษย์เพศชาย และการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของมนุษย์-สัตว์ 2) และการทำให้เพศชายมีสถานะต่ำกว่าสัตว์และการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของความจริง-ความลวง

1) การอุปลักษณ์สัตว์เพศผู้เป็นมนุษย์เพศชาย และการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของมนุษย์-สัตว์

ประเด็นนี้นำเสนอผ่าน *หนีสุดนรก* และ *รักข้างขึ้น* ในเรื่องแรก *หนีสุดนรก* เป็นเรื่องราวของหนอนจากต่างดาวที่อพยพเผ่าพันธุ์มาอยู่บนโลกมนุษย์ มันจำเป็นต้องใช้แม่พันธุ์มนุษย์เพศหญิงเพื่อให้กำเนิดทายาทที่แข็งแรงและเหมาะสมกับบรรยากาศของโลก ตัวบทแสดงวิกฤตความเป็นชายผ่านตัวละครสัตว์คือ หนอนเพศผู้ ซึ่งหนอนเพศผู้มีคุณสมบัติพิเศษคือ สามารถแปรรูปกายเป็นมนุษย์ได้ "เขาสามารถ 'แปรรูป' จากสภาพดั้งเดิมของเรา ให้เป็นเหมือนมนุษย์พวกนั้น" (Mokmungmueang, 2020,p. 92) การแปรรูปกายของมัน ทำให้หนอนตัวดังกล่าวมีคุณสมบัติเหมือนมนุษย์เพศชายทุกประการ

> ร่างสูงเพรียวแข็งแกร่ง แววตากระด้างแข็ง และนัยน์ตาเหลือบสีอำพันไม่ต่างกับสีเหลืองบน อัญมณีที่จ้องมองมา นั่นเป็นสิ่งที่สะดุดตาโยธิกาในครั้งแรกที่ได้พบกัน มันสร้างความหวาดหวั่นยำเกรงให้เกิดขึ้นอย่างประหลาด ราวกับพลังอำนาจที่ร้อนระอุ ซ่อนเอาไว้ภายใต้ท่าทีเคร่งขรึม เย็นชาเหมือนน้ำแข็ง ... โยธิกามองมือแข็งแรงที่มีเส้นขนขึ้นประปรายที่หลังมือและต้นแขน มันดูแกร่งด้วยผิวเนื้อและเส้นเลือด ... ลำคอใหญ่หนา หล่อนเห็นแผงอกกว้างภายใต้เสื้อเชิ้ตตัวบางแนบเนื้อ มันปรากฏเป็นมัดกล้ามแข็งแรงราวกับนักกีฬา เมื่อยามที่เขาหายใจเข้าออกตามจังหวะ น้ำเสียงนั้นเปล่งกังวานในลำคออย่างทรงอำนาจ ห้าวห้วน
>
> (Mokmungmueang, 2020,pp. 70-71)

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า หนอนจากต่างดาวมีคุณสมบัติการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของมนุษย์-สัตว์ ผ่านการให้สัตว์เพศผู้สามารถแปรเรือนร่างเป็นมนุษย์เพศชายได้ เป็นการลดทอนความยิ่งใหญ่ของเรือนร่างมนุษย์เพศชายในลักษณะของการ ‘สามารถลอกเลียนได้’ และเป็นการทำให้สัตว์เพศผู้และมนุษย์เพศชายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ในเรื่อง *รักข้างขึ้น* เล่าถึงความรักของสุนัขเพศผู้ชื่อ ‘เข้ม’ ผู้ต่อสู้เพื่อความรักที่มีต่อ ‘สีนวล’ สุนัขเพศ เมีย ความน่าสนใจของเรื่องนี้คือ การเล่าเรื่องราวผ่านมุมมองของสัตว์เพศผู้ด้วยกลวิธีทำให้สัตว์เป็นมนุษย์ ซึ่งนี่เป็นการเสนอให้ ‘เข้ม’ เป็นตัวละครที่ละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของมนุษย์-สัตว์ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจในตอนเริ่มเรื่องว่า เข้ม คือ ผู้ชายคนหนึ่งที่มีความรักต่อผู้หญิง “หัวใจของไอ้หนุ่มหนองตะเคียนระรัวลั่นยิ่งกว่าตอนหลวงตาพรหมท่านมาตีกลองเพล” (Mokmungmueang, 2020,p. 103)

สังเกตว่า ผู้เขียนจงใจใช้ภาษาเรียกสุนัขเพศผู้ให้เหมือนกับเรียกมนุษย์เพศชายผ่านคำว่า “ไอ้หนุ่ม” หรือในบทพูดของ เพชร คู่อริของ เข้ม “ยังริอ่านจะมีเมียกะเขาอีก” (Mokmungmueang, 2020,p. 105) ที่ใช้เรียกคู่ของเข้มให้เหมือนกับมนุษย์ หรือ “น้ำตาลูกผู้ชายไหลอาบนองหน้า” (Mokmungmueang, 2020,p. 108) ก่อนจะมาเฉลยแบบหักมุมในตอนจบว่า เข้มคือสุนัขเพศผู้ “ส่วนไอ้เข้มหมาจรจัดตัวที่ถูกน้ำร้อนราดทับรอยแผลเดิมจนร้องไม่ออก มันค่อยๆ คลานกะโผลกกะเผลกกลับยังชายตลิ่งด้วยหัวใจและความฝันที่แตกสลายไม่มีชิ้นดี” (Mokmungmueang, 2020,p. 115) เมื่อพิจารณาการใช้คำว่า “ไอ้หนุ่ม” “มีเมีย” “ลูกผู้ชาย” แสดงให้เห็นว่า การมีสถานะเป็น ไอ้หนุ่ม/ลูกผู้ชาย และการมีเมีย ไม่ได้ถูกจำกัดให้เป็นคุณสมบัติของมนุษย์เพศชายเพียงเผ่าพันธุ์เดียว แต่สถานะดังกล่าวสามารถเป็นของสัตว์เพศผู้ได้ด้วย เห็นได้ว่าตัวบทเสนอวิกฤตความเป็นชายผ่านตัวละครสุนัขชื่อเข้ม ในลักษณะของการทำให้คุณสมบัติของสัตว์เพศผู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับมนุษย์เพศชายผ่านกลวิธีเล่าเรื่องแบบหักมุม ซึ่งเมื่อมองในระดับพื้นผิวอาจเห็นว่าเป็นการทำให้เรื่องน่าสนใจ แต่เมื่อมองในประเด็นวิกฤตความเป็นชาย พบว่า การเล่าเรื่องแบบหักมุมเอื้อต่อการนำเสนอวิกฤตความเป็นชายให้เด่นชัดขึ้น ผ่านการใช้ภาษาที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าสุนัขเพศผู้คือมนุษย์เพศชาย

สรุปประเด็นการอุปลักษณ์สัตว์เพศผู้เป็นมนุษย์เพศชาย ตัวบทนำเสนอวิกฤตความเป็นชายผ่านการทำให้เพศชายและสัตว์เป็นอันหนึ่งอันเดียว ซึ่งหากมองประเด็นการละเมิด นี่แสดงให้เห็นการละเมิดพรมแดนมนุษย์-สัตว์ โดยการละเมิดดังกล่าวเป็นการสั่นคลอนความยิ่งใหญ่ของร่างกายและจิตใจเพศชาย

2) การทำให้เพศชายมีสถานะต่ำกว่าสัตว์และการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามของความจริง-ความลวง

ประเด็นการทำให้เพศชายมีสถานะต่ำกว่าสัตว์นำเสนอผ่านตัวละคร ชม ใน *สิทธิของสัตว์* ชมคือชายชราผู้ป่วยวิกฤตผู้ไม่ต้องการมีชีวิตอยู่อีกต่อไปเนื่องจากความทรมานที่ได้รับ การบรรยายเรือนร่างของชมแสดงถึงภาวะอ่อนแอของเพศชาย

> ผู้ป่วยชายวัยชรา ร่างผอมบอบบางจนเห็นถึงริ้วรอยซีดแห้งไม่ต่างจากซากศพที่มีชีวิต กำลังนอนส่งเสียงคร่ำครวญอยู่บนเตียงเก่าๆ ในแผนกผู้ป่วยรวมของโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง
>
> น้ำเสียงเครือสั่นพร่า ทั้งด้วยความชรา ความเหนื่อยอ่อน และความเจ็บปวดสั่นสะท้าน จนทำให้หลายคนในห้องต่างมองมาด้วยความเวทนาสงสาร ... เรือนร่างที่เคยแกร่งกำยำของคนกรำงานหนักอย่างสามีนาง บัดนี้ผอมแห้งจนเห็นแต่ซี่โครงโดยมีผิวเนื้อหยาบคล้ำห่อหุ้มเอาไว้ ดวงตาทั้งสองข้างที่เคยสดใสก็ลึกโหลเป็นรอยหมอง แก้มตอบและเส้นผมบนศีรษะก็หลุดร่วงเป็นกระจุกอยู่บนหมอนจากการทำคีโม จะมีเพียงแต่บริเวณชายโครงเท่านั้นที่บวมโป่งขึ้นมาจนผิดรูปเหมือนกับคนเป็นท้องมาน กลิ่นเหม็นเน่าบางอย่าง คลุ้งตลบอบอวลอยู่รอบบริเวณ
>
> (Mokmungmueang, 2020,pp. 274,279)

จากตัวบทที่กล่าวมาเห็นได้ว่าภาพของชม ถูกทำให้เป็นภาพของชายผู้มีเรือนร่างทรุดโทรมด้วยโรคภัย ความน่าสนใจคือ การจงใจเลือกให้ตัวละครที่ป่วยหนักเป็นเพศชาย เป็นการตั้งใจนำเสนอวิกฤตความเป็นชายผ่านตัวละคร จากตัวบทเห็นได้ว่า ตัวบทบรรจุสัญญะของเพศชายที่ย้อนแย้งกับผู้มีอำนาจผ่าน "น้ำเสียงเครือสั่นพร่า" มี 'ความชรา' 'ความเหนื่อยอ่อน' และ 'ความเจ็บปวด' 'ผอมแห้ง' 'แก้มตอบ' หรือดวงตาที่ลึกโหล ผมร่วง ร่างกายมีกลิ่นเหม็น แม้ร่างกายของชมจะทรุดหนัก แต่ทีมแพทย์กลับยื้อชีวิตเขาไว้แม้เขาจะไม่ต้องการ แต่ก็ไม่มีสิทธิบอกความต้องการของตน ขณะที่แพทย์กำลังให้ยาบรรเทาความเจ็บปวด ชมฝันเห็นสัตว์ป่ากลุ่มใหญ่ที่มีอิสระในการเลือกจะอยู่หรือตาย

บัดนั้น ในความรู้สึกอันรางเลือนและเชื่อมต่อระหว่างการคงอยู่หรือแตกดับ ระหว่างภาพความจริงและนิมิตฝัน นายชมกลับมองเห็นภาพสัตว์ป่าหลายตัวต่างกำลังวิ่งกรูเกรียวอย่างคึกคะนอง

ในพงพี เสือโคร่งตัวโตโลดแล่นบนรวงคลื่นเขียวขจีของผืนหญ้ากลางท้องพนาอันกว้างใหญ่สุดสายตา ในระยะไกลออกไปเบื้องหน้า หมู่กวางหลายสิบตัวกำลังวิ่งกระโจนข้ามผ่านแนวทุ่งหญ้าเพื่อหนีภยันตรายอย่างเป็นอิสระ พวกมันโผนทะยานไปข้างหน้าโดยปราศจากพันธนาการจากบ่วงเชือกหรือสิ่งร้อยรัดใดๆ ที่โยงรั้งเอาไว้

> ทุกตัวตนต่างมีสิทธิ์เต็มที่ที่จะยืนนิ่งรอคอยความตายจากฝูงพยัคฆ์ที่กวดไล่มาจากเบื้องหลังของมัน ในขณะที่พญาเสือเองก็มีสิทธิของมันเช่นกัน ที่เลือกว่าจะเป็นฝ่ายไล่ล่าหรือยุติ
>
> (Mokmungmueang, 2020,p. 284)

เห็นได้ว่าความฝันของชมถูกทำให้อยู่ในบริบทของการละเมิดสถานะคู่ตรงข้าม ดังที่ว่า “การคงอยู่หรือแตกดับ” และ “ภาพความจริงและนิมิตฝัน” ตัวบทเปรียบเทียบอิสรภาพของมนุษย์เพศชายกับสัตว์ป่าผ่านความฝันของชม ตัวบทตอกย้ำว่านายชมไม่มีสิทธิเรียกร้องความตาย “เขาอยากจะอ้าปากกรีดร้อง ทวงสิทธิสุดท้ายของความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ สิทธิอันพึงได้ในการตาย ตายอย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วยความยินดียิ่ง ... แต่เขาก็ไม่มีสิทธิ์ แม้แต่จะกระชากสายออกซิเจนออกไป แล้วปล่อยให้ตัวเองเลื่อนไหลไปสู่ห้วงทวารแห่งมฤตยูที่อ้าแขนรอรับอย่างเยือกเย็นและปีติ” (Mokmungmueang, 2020,p. 285) ข้อเสนอดังกล่าวถูกตอกย้ำผ่านการนำเสนอฉากฝันของเขาที่บรรยายให้เห็นความแตกต่างของเสรีภาพระหว่างสัตว์กับมนุษย์

> ภาพสัตว์หลายร้อยชนิด กำลังวิ่งพล่านในป่าแห่งความฝัน สิงโต เก้งกวางหรือช้างป่า พวกมันต่างวิ่งทะยานไปข้างหน้าอย่างมีอิสรเสรีแห่งชีวิต หากหนึ่งในบรรดาสรรพสัตว์เหล่านั้น เขามองเห็นว่ามีสัตว์อีกชนิดหนึ่ง ถูกพันธนาการด้วยเชือกล่ารอบตัว กำลังวิ่งเซซังอย่างไร้จุดหมายปะปนมากับกลุ่มสัตว์เดรัจฉานเหล่านั้น
>
> มันคือสัตว์มนุษย์ ! !
>
> (Mokmungmueang, 2020,p. 286)

เห็นได้ว่าตัวบทแสดงให้เห็นสถานะอิสรภาพของมนุษย์เพศชายที่ต่ำกว่าสัตว์ผ่านความฝันของเพศชายในลักษณะที่ว่า สัตว์เดรัจฉานมีอิสระในการเลือกว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตมากกว่ามนุษย์เพศชาย การเลือกให้เพศชายฝันเห็นอิสรภาพของสัตว์แล้วเทียบเคียงกับตนเองมีนัยของการทำให้เพศชายมีสถานะทางเสรีภาพที่น้อยกว่าสัตว์ ตอกย้ำวิกฤตความเป็นชายในลักษณะของเพศชายผู้ไร้อำนาจ เมื่อพิจารณาประเด็นการละเมิด เห็นได้ว่า ความฝันของเพศชายเป็นความฝันที่กึ่งจริง-กึ่งฝัน หรือการละเมิดความจริง-ความลวงนั่นเอง ภาวะเช่นนี้เองนำไปสู่การนำเสนอให้เพศชายตระหนักว่าตนมีสถานะที่ต่ำกว่าสัตว์

กล่าวโดยสรุป การเชื่อมโยงวิกฤตความเป็นชายกับการนำเสนอตัวละครสัตว์ แสดงให้เห็นการนำตัวละครสัตว์มาเทียบเคียงกับมนุษย์เพศชาย ซึ่งชี้ให้เห็นวิกฤตความเป็นชายในลักษณะของการลดทอนความยิ่งใหญ่ของมนุษย์เพศชายที่มีสถานะเท่ากับหรือด้อยกว่าสัตว์

สรุป

บทความเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิกฤตความเป็นชายในรวมเรื่องสั้น *สนธยาสโมสร* บทประพันธ์ของ Mokmungmueang ใน 2 ประเด็นได้แก่ อำนาจเพศหญิงและตัวละครสัตว์ ซึ่งเชื่อมโยงกับประเด็นการละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามในสองลักษณะดังนี้ ลักษณะแรก การละเมิดสถานะคู่ตรงข้ามสนับสนุนวิกฤตความเป็นชาย นำเสนอผ่านเรื่อง *ลางหลอน*, *นิจวัฏ*, *หนีสุดนรก*, *รักข้างขึ้น*, *นัดบอด*, *ธาตุมนุษย์*, *วังวนวิญญาณ*, *ฆาตกรรมสามนาที*, *หวีทอง* และ *และสัญชีวนีมหามนตรา* เรื่องสั้นเหล่านี้เผยให้เห็นว่า เมื่อเกิดการละเมิดสถานะคู่ตรงข้าม ความยิ่งใหญ่ของเพศชายก็ได้ถูกสั่นคลอน และลักษณะที่สองวิกฤตความเป็นชายนำไปสู่การละเมิดสถานะคู่ตรงข้าม นำเสนอผ่านเรื่อง *ตะเพียนทอง*, *อวสานสยอง* และ *สิทธิของสัตว์* เรื่องสั้นดังกล่าวแสดงภาพของเพศชายผู้อ่อนแอไร้อำนาจ ตกเป็นทาสของอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวนำไปสู่การเอื้อให้เกิดภาวะการละเมิด

ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานของ Engsontia (2012) เรื่อง *บริโภคนิยมและวิกฤตความเป็นชายในนวนิยายอเมริกันร่วมสมัย* และ งานของ Panyanant (2020, pp.12-26) เรื่อง *"บ้าน": ภาพแทนสภาวะหลอกหลอนของ "ความเป็นชาย" ในสังคมทุนนิยมเสรีนิยมใหม่ ในเรื่องสั้น "ผีอยู่ในบ้าน" และภาพยนตร์เรื่อง "ลัดดาแลนด์"* ในประเด็นเรื่องเทคโนโลยีที่เข้ามาพร้อมกับภาวะบริโภคนิยมและนำมาสู่วิกฤตความเป็นชาย กล่าวคือ โลกของบริโภคนิยมมุ่งให้ความสำคัญกับวัตถุที่เป็นสัญญะของความก้าวหน้าและความสำเร็จในชีวิต เช่น เรื่อง *อวสานสยอง* ที่มีรถเป็นสัญญะของบริโภคนิยม โดยรถคันดังกล่าวเผยให้เห็นความอ่อนแอทางจิตใจของเพศชาย

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานเรื่อง*ความเป็นชายในนวนิยายของนิโคลัส สปาร์กส์* ของ Pannarat (2016) ในประเด็นภาพของตัวละครชายที่มีความย้อนแย้งระหว่างอำนาจและไร้อำนาจ โดยนำเสนอผ่านอาชีพที่แสดงถึงอำนาจ เช่น แพทย์ซึ่งมีอำนาจรักษาคนไข้ หรือนักวิทยาศาสตร์ที่มีอำนาจสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ แต่กลับตกอยู่ภายใต้อำนาจเพศหญิง

ประเด็นผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตความเป็นชายและอำนาจเพศหญิงในบทความนี้ยังสอดคล้องกับงานเรื่อง *ภาพแทนผีผู้ชายในภาพยนตร์ไทย: ความอ่อนแอของความเป็นชายในสังคมปิตาธิปไตยไทย* ของ Wannapruek & Panyanant (2020, pp. 289-309) และงานเรื่อง *อสุรกายรัก: การเมืองเรื่องความรักและความโศกเศร้าอาลัยของผู้ชาย ต่อ (ผี) ผู้หญิงในภาพยนตร์เรื่องนางนาก พี่มากพระโขนง แสงกระสือ และ ส่งต่อ* โดย Panyanant (2020, pp. 161-195) ในประเด็นการเชื่อมโยงเพศชายผู้อ่อนแอให้ตกอยู่ใต้อำนาจของผีเพศหญิง

โดยสรุปแล้วบทความเรื่องนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่า *สนธยาสโมสร* แสดงให้เห็นว่า เพศหญิงและสัตว์ซึ่งถูกทำให้เป็นอื่นในสังคมชายเป็นใหญ่เข้ามาสั่นคลอนภาพเพศชายผู้มีอำนาจ โดย Mokmungmueang เสนอประเด็นดังกล่าวให้เชื่อมโยงกับการละเมิดสถานะคู่ตรงข้าม น่าสนใจคือ มโนทัศน์การจัดวางสรรพสิ่งแบบคู่ตรงข้ามนั้นเป็นวิธีคิดแบบระบอบปิตาธิปไตย ซึ่งเมื่อภาวะคู่ตรงข้ามถูกทำให้สลายไป อำนาจแบบปิตาธิไตยก็ย่อมถูกสั่นคลอนและนำมาสู่วิกฤตความเป็นชายในที่สุด

References

Athitpat, N. (2019). The Crisis of Masculinity in the Novel Big Breasts and Wide Hips. **Chinese Studies Journal Kasetsart University, 13** (1), 82-107. (In Thai)

Engsontia, T. (2012). **Consumerism and the Crisis of Masculinity in Contemporary American Novels** (Master’s thesis). Chulalongkhorn University, Bangkok. (In Thai)

Jaturasangpharote, M. (2018). The Crisis of Masculinity and Solitude in Yanasuri Kawabata’s Kataude. **Humanities Journal (Graduate School), Ramkhamhaeng University, 7** (1), 67-78. (In Thai)

Kilmartin, C, T. (2000). **The Masculinity Self**. (2nd ed.) Boston: Mass: McGraw- Hill Higher Education.

Laungaramsri. (2021). Sex, Gender, and Primatology. In s. Wisudthiluck & W. Boonthai, (Eds.), **Primate Studies** (pp. 46-79). Bangkok: Thammasat Museum of Anthropology, Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University. (In Thai)

Mokmungmueang. (2020). **Sonthayasamoson**. Bangkok: Nabanwannakam. (In Thai)

Pannarat, K. (2016). **Masculinity in Nichilas Sparks’ Novels** (Master’s thesis). Chulalongkhorn University, Bangkok. (In Thai)

Panyakeaw, W. (2014). Football betting, Power and Masculinity. In W. Panyakeaw (Eds.),**Thai Football, History, Power, Politic, and Masculinity (pp. 211-241).** Bangkok: Center for Gambling Studies, Faculty of Economics, Chulalongkorn University. (In Thai)

Panyanant, T. (2020). “H-O-M-E”: The Representation of Haunted “Masculinity” in the Capitalist and Neoliberal Society in “Phee Yoo Nai Ban”. **Journal of Communication Arts, 38** (1), 12-26. (In Thai)

Panyanant, T. (2020). Phantom Love: The Politic of Love and Grief of Males to (ghostly) female in Nang Nak, Pee Mark Phra Khanong, Sang Krasue [In human Kiss] and Songtor. **Journal of Mass Communication, 8** (1), 161-195. (In Thai)

Pattarakulvanit, C. (2017). The Power of Narrative. In Prasannam, N. (eds.), **Tell-Tales: Essays in Honor of Sorranat Tailanga (pp. 14-30).** Bangkok: Faculty of Humanities, Kasetsart University. (In Thai)

The Royal Institute. (2003). **The Royal Institute Dictionary 1999**. Bangkok: Nanmeebooks Publication. (In Thai)

Thongkampao, W. (2016). Otaku, Women Gone Crazy and a Crisis of Masculinity. **Humanities Journal, 23** (2), 94-107. (In Thai)

Wannapruek, T. & Panyanant, T. (2020). The Representations of Male Ghosts in Thai Films: The Weakness of Masculinity in Patriarchal Thailand. In C. Ankhaphanitkit, (Eds.), **The Annual National Conference of Liberal Art (ANCLA 2020) (pp.289-309).** Bangkok: Faculty of Liberal Arts, Thammasat University. (In Thai)

แนะนำผู้เขียน
Contributor

กุสุมา สุ่มมาตร์	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Kusuma Soommat	Doctor of Philosophy (Thai) Lecturer in Teaching Thai Program Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus
จิรวรรณ สิทธิศักดิ์	รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Chirawan Sitthisak	Doctor of Philosophy (Political Science) Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Maha Sarakham University Guest Lecturer Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

นารีรัตน์ บุญช่วย
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ)
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Nareerut Boonchuay
Master of Arts (English)
Faculty of Arts,
Chulalongkorn University
Lecturer in English Program
Liberal Arts College, Rangsit University

นิศานาจ โสภาพล
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
(วัฒนธรรมศาสตร์)
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Nisanart Sopapol
Doctor of Philosophy
(Cultural Science)
Mahasarakham University
Associate Professor of Thai Language
Faculty of Humanities and Social Sciences
Ubon Ratchathani Rajabhat University

ปิยาภรณ์ พิชญาภิรัตน์	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Piyaporn Pitchayapirat	Doctor of Education (Research & Curriculum Development Srinakharinthawirot University Assistant Professor of Education Faculty of Education Ubon Ratchathani Rajabhat University
พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง)	รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อาจารย์ประจำ สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Phra Silasak Sumato (Boontong)	Doctor of Philosophy (Political Science) Faculty of Political Science & Public Administration Rajabhat Maha Sarakham University Lecturer in Political Science Program Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

พอนไช นันทะลังสี

นักศึกษาปริญญาโท
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตร
และการเรียนการสอน
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Phonexay Nanthalangsy

Post Graduate Student
Master of Education Program
Curriculum Development
and Instruction
Faculty of Education
Ubon Ratchathani Rajabhat University

รุ่งภัสสรณ์ ศรัทธาธนพัฒน์

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Rungbhassorn Satthathanabhat

Doctor of Philosophy (Thai)
Faculty of Humanities,
Kasetsart University
Assistant Professor in
Thai Language Program
Faculty of Humanities
Ramkhamhaeng University

วาสนา บุญสม

การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การอุดมศึกษา)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Watsana Boonsom

Doctor of Education (Higher Education)
Srinakharinwirot University
Assistant Professor of Thai Program
Faculty of Humanities and Social Sciences
Phra Nakhon Si Ayutthaya
Rajabhat University

สุทธินันท์ ศรีอ่อน

ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ประจำ
สาขาวิชาภาษาไทยและการสื่อสาร
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Suddhinan Sri-On

Doctor of Philosophy (Thai)
Faculty of Humanities and Social Sciences
Mahasarakham University
Lecturer in Thai Language &
Communication Program
Faculty of Liberal Arts
Ubon Ratchathani University

อรวรรณ ฤทธิ์ศรีธร

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Orawan Rithisrithorn

Doctor of Philosophy (Thai)
Faculty of Humanities and Social Sciences
Mahasarakham University
Lecturer in Thai Language Program
Faculty of Humanities
and Social Sciences
Buriram Rajabhat University

อุน จันนารี

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก
คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Un Channary

Department of Thai
and Oriental language
Faculty of Humanities and Social Sciences
Mahasarakham University

อุภาวัณณ์ นามหิรัญ

อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Uphawan Namhirun

Master of Arts (Thai)
Faculty of Arts, Silpakorn University
Lecturer in Thai Language Program
Faculty of Humanities and Social Sciences
Buriram Rajabhat University

รูปแบบของบทความในวิวิธวรรณสาร

ระยะขอบบน
2.54 cm

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK 20 point, Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

Title in English

(TH SarabunPSK 20 point, Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

เว้น 15 pt.

ระยะขอบซ้าย
2.54 cm

ระยะขอบขวา
2.54 cm

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนคนที่1[1*] / ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนคนที่2[2]

(ชื่อภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point., Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)
กรณีมากกว่า 3 คนให้ใส่ชื่อผู้เขียนคนแรกและคณะ

เว้น 15 pt.

Author Name – Lastname1[1*] / Author Name – Lastname2[2]

(ชื่อภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point., Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ) กรณีมากกว่า 3 คนให้ใส่ชื่อผู้เขียนคนแรกและคณะ

[1]สาขาวิชา คณะ มหาวิทยาลัย จังหวัด รหัสไปรษณีย์, ประเทศ

(ชื่อหน่วยงานภาษาไทย TH SarabunPSK 13 point, normal, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

[1]Department, Faculty, University, Province, Country Postal code

(ชื่อหน่วยงานภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 13 point, normal, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)
(กรณีต่างสังกัดให้ใส่หมายเลขกำกับหน้าชื่อสถาบัน)

*Corresponding author: ....@...........

(อีเมลล์ติดต่อผู้เขียนบทความ TH SarabunPSK 12 point, normal, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

เว้น 15 pt.

วันที่ Received/ Revised/ Accepted (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 12 point, normal, ชิดขวา) ดังตัวอย่าง

Received: June 18, 2021
Revised: November 1, 2021
Accepted: December 19, 2021

Abstract (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) เนื้อความบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal)...........................
....
....

เว้น 8 / 10 pt.

Keywords: //aa,//bb,//cc//,//dd,//ee (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal, ชิดขอบซ้าย) 3-5 คำ

ระยะขอบล่าง
2.54 cm

เว้น 15 pt.

บทคัดย่อ (ภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) เนื้อความบทคัดย่อภาษาไทย (ภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point, normal

....

....

เว้น 8 / 10 pt.

คำสำคัญ: //กก//ขข//คค//งง//จจ (ภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point, normal, ชิดขอบซ้าย) 3-5 คำ

เว้น 15 pt.

บทนำ (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) **เนื้อหา** (TH SarabunPSK 16 point, normal) ....

....

....

....

เว้น 15 pt.

วัตถุประสงค์ (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) 1. (TH SarabunPSK 16 point, normal)..

2. ....

3. ....

เว้น 15 pt.

ทบทวนวรรณกรรม (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

2 cm) **เนื้อหา** (TH SarabunPSK 16 point, normal) ....

....

....

เว้น 15 pt.

วิธีดำเนินการวิจัย (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) 1. (TH SarabunPSK 16 point, normal)..

2. ....

3. ....

(บทความทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้ใช้ "วิธีดำเนินการวิจัย" บทความทางหมวดด้านวิทยาศาสตร์ให้ใช้ "อุปกรณ์และวิธีการ")

เว้น 15 pt.

ผลการวิจัย (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) **เนื้อหา** (TH SarabunPSK 16 point, normal) ....
....
....

เว้น 15 pt.

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) **เนื้อหา** (TH SarabunPSK 16 point, normal) ....
....
....
....

เว้น 15 pt.

References (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

เนื้อหา (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal บรรทัดแรกชิดขอบซ้าย)..
(เคาะ 7 ตัวอักษร)..

เนื้อหา (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal บรรทัดแรกชิดขอบซ้าย)..
(เคาะ 7 ตัวอักษร)..

เนื้อหา (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal บรรทัดแรกชิดขอบซ้าย)..
(เคาะ 7 ตัวอักษร)..

การนำเสนอตาราง และ รูปภาพ

(ตารางที่ x TH SarabunPSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย ไม่ใส่เส้นแนวตั้ง
(ชื่อตาราง TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

ตารางที่ 2 ตัวอย่างตารางสรุปบัญชีรายชื่อคัมภีร์ใบลาน

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หมวด	ตัวอักษร	จำนวนผูก	ลักษณะเอกสาร	ลักษณะชุด/สภาพ
1	ปกิณกะพระวินัย	01 พระวินัย	ธรรมอีสาน	5	ใบลานยาว	ต่างชุด/ดีมาก
2	คิริมานันทสูตร	02 พระสุตตันตปิฎก	ธรรมอีสาน	7	ใบลานยาว	ไม่ครบชุด/ดีมาก
3	ปกิณกะมูลนิพพาน	02 พระสุตตันตปิฎก	ธรรมอีสาน	9	ใบลานยาว	ต่างชุด/ดี

(ชื่อรูปภาพ แผนภูมิ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา จัดกึ่งกลาง ตั้งค่าเป็น 1 คอลัมน์)
ที่มา: (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา จัดกึ่งกลาง)

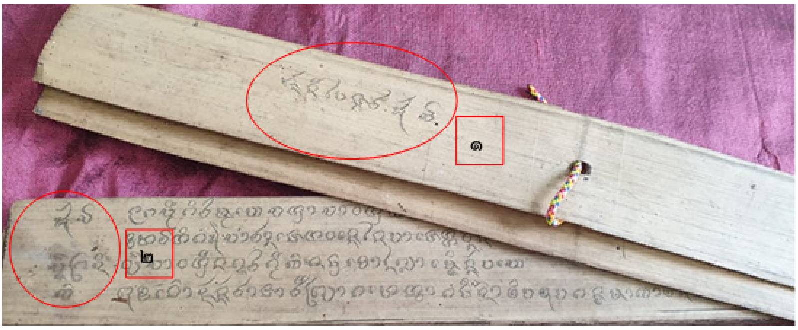

ภาพที่ 3 ตัวอย่างใบปกหน้าคัมภีร์ใบลาน
ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

ข้อกำหนดของวารสาร

วิวิธวรรณสาร กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับแรกระหว่างเดือน มกราคม- เมษายน ฉบับที่สองระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่สามระหว่างเดือน กันยายน-ธันวาคม วารสารเปิดรับบทความวิจัย (research article) บทความวิชาการ (academic article) บทวิจารณ์หนังสือ (book review) เพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ตามที่เห็นสมควร และบทความที่จะตีพิมพ์ต้องเป็นผลงานที่ยังไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อลงพิมพ์ในวารสารอื่นใดมาก่อน โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมสาขาย่อยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ดังต่อไปนี้ ภาษาไทย วรรณคดีไทย คติชนวิทยา ชาติพันธุ์วิทยา ภาษาศาสตร์ การสอนภาษา และภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งกองบรรณาธิการจะพิจารณาต้นฉบับ (manuscript) ตามข้อกำหนดของวารสารและส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (peer reviewer) จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้อ่าน หากผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม บทความนั้นอาจถูกให้ปรับแก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื้อหา รูปแบบและสำนวน ตามที่กองบรรณาธิการวารสารเห็นสมควร กองบรรณาธิการจะส่งข้อเสนอแนะผู้ทรงคุณวุฒิให้แก่ผู้เขียนเพื่อดำเนินการแก้ไข หากผู้เขียนมีเหตุผลตามหลักวิชาการที่ไม่สามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะได้ ให้ผู้เขียนชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อกองบรรณาธิการจะได้พิจารณาในการตีพิมพ์ต่อไปและเพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1. ความยาวของบทความ 12 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว (อาจอนุโลมให้เกิน 12 หน้าได้ แต่ไม่เกิน 20 หน้า)
2. รูปแบบตัวอักษร ให้จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น
3. ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 20 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
4. ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
5. ชื่อผู้เขียนทุกคน ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา)
6. ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ขนาดตัวอักษร 13 พอยนต์ (ตัวอักษรปกติ)
7. อีเมลของผู้ประสานงาน ขนาดตัวอักษร 12 พอยนต์
8. วันที่ส่ง วันที่แก้ไข วันที่รับบทความ ขนาดตัวอักษร 12 พอยนต์ (ตัวอักษรปกติ)
9. เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ จัดชิดซ้ายขวา พิมพ์ 1 คอลัมน์
10. คำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
11. เนื้อหาคำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ วรรค 2 เคาะระหว่างคำ

12. ชื่อหัวเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ไม่ใส่เลขลำดับที่

13. เนื้อหาบทความ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์

14. เนื้อหาบทความ ย่อหน้า 2 ซม.

15. ชื่อตาราง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) ให้ระบุไว้บนตารางจัดชิดซ้าย ใต้ตารางให้บอกแหล่งที่มา จัดชิดซ้าย ส่วนรายละเอียดตัวอักษรปกติ

16. ชื่อรูปภาพ ชื่อแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้รูปภาพ แผนภูมิ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปภาพ แผนภูมิให้บอกแหล่งที่มาเป็นภาษาอังกฤษ จัดกึ่งกลาง

17. ระยะขอบกระดาษ 1 นิ้ว (2.54 ซม.) เท่ากันทุกด้าน

18. หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านล่างขวาตั้งแต่ต้นจนจบบทความ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์

19. ชื่อเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

20. เนื้อหาเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ พิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ จัดชิดซ้าย บรรทัดที่สองจัดเยื้องมาทางขวา ½ นิ้ว หรือ 7 ตัวอักษรเคาะ

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
2. ชื่อผู้เขียนทุกคน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ความยาวไม่เกิน 300 คำ
4. คำสำคัญ 3-5 คำ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
5. เนื้อเรื่อง

    1) บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และบทสรุป

    2) บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ ทบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

    3) บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหาวิจารณ์ และ บทสรุป

6. เอกสารอ้างอิงในตัวเนื้อหา (ภาษาอังกฤษ)

7. ตารางประกอบ รูปภาพ แผนภูมิ หรืออื่น ๆ ต้องใส่หมายเลขกำกับในบทความและอ้างอิงแหล่งที่มาของตารางรูปภาพและแผนภูมิให้ถูกต้อง โดยไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น ใช้รูปภาพสีหรือขาว-ดำ ที่มีความคมชัด และส่งภาพถ่ายต้นฉบับหรือไฟล์รูปภาพแยกต่างหาก แนบมาพร้อมกับบทความด้วย

8. เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (ภาษาอังกฤษ) ให้แนบเอกสารอ้างอิงภาษาไทยมาด้วย

คำแนะนำในการเขียนอ้างอิง

การเขียนอ้างอิงตามรูปแบบของวารสาร วิวิธวรรณสาร กองบรรณาธิการวารสาร ได้ยึดรูปแบบการเขียนอ้างอิงตาม Publication Manual of the American Psychological Association ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 โดยปรับรูปแบบบางรายการให้เข้ากับบริบทของวารสารไทยของวิวิธวรรณสาร รูปแบบการเขียนอ้างอิงในบทความในวารสารจะประกอบการอ้างอิง 2 ส่วน คือ 1) การอ้างอิงในตัวเนื้อหา 2) รายการอ้างอิงท้ายบทความ

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation)

การอ้างอิงในเนื้อหาเป็นการอ้างอิงในระบบนามปี โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ เพื่อเป็นการแนะผู้อ่านไปยังแหล่งข้อมูลที่อ้างอิงท้ายเล่มเอกสารวิชาการ ที่มีการจัดเรียงตามลำดับตัวอักษร การอ้างอิงในเนื้อหา จะมี 2 ลักษณะ คือ การอ้างอิงต้นข้อความ (Narrative Citation) การอ้างอิงท้ายข้อความ (Parenthetical Citation)

การอ้างอิงชื่อผู้แต่ง ต้นข้อความ

ในกรณีที่ชื่อของผู้แต่งที่เป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติให้ปรับเป็นชื่อภาษาอังกฤษแบบถ่ายเสียง โดยใช้นามสกุลผู้แต่ง ตามด้วยปีที่พิมพ์เป็นปีคริสต์ศักราช ในวงเล็บ ในกรณีที่อ้างแบบสรุปใจความ หรือ ใส่ตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (p.) ในกรณีที่มีจำนวนหน้าเดียว หรือตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (pp.) ในกรณีมีจำนวนตั้งแต่สองหน้าขึ้นไป ก่อนเลขหน้าในวงเล็บในกรณีที่อ้างแบบระบุเลขหน้า ตัวอย่างเช่น

Triwiset (2018) พบว่า.................. หรือ Triwiset (2018, p. 4) พบว่า.............. หรือ
Triwiset (2021, pp. 4-5) พบว่า..................

การอ้างอิงชื่อผู้แต่ง ท้ายข้อความ

ในกรณีที่ชื่อของผู้แต่งที่เป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติให้ปรับเป็นชื่อภาษาอังกฤษแบบถ่ายเสียง โดยใช้นามสกุลผู้แต่งตามด้วยปีที่พิมพ์เป็นปีคริสต์ศักราช ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาคหลังชื่อผู้แต่งในวงเล็บ หรือตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (p.) ในกรณีที่มีจำนวนหน้าเดียว หรือ ตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (pp.) ในกรณีที่มีจำนวนตั้งแต่สองหน้าขึ้นไป ก่อนเลขหน้าในวงเล็บ ตัวอย่างเช่น

การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นในประเทศไทย.................(Triwiset, 2018) หรือ
การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นในประเทศไทย.................(Triwiset, 2018, p. 4) หรือ
(Triwiset, 2021, pp. 4-5)

การอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ในกรณีที่ผู้เขียนใช้แหล่งข้อมูลชั้นต้นที่ไม่มีการพิมพ์เผยแพร่หรือค้นหาไม่ได้ การอ้างแหล่งข้อมูลชั้นรองหรือการอ้างตามบุคคลอื่น ให้ใช้คำภาษาอังกฤษว่า 'as cited in' ในวงเล็บ เช่น ผู้เขียนอ่านบทความที่แต่งโดย Knipe & Horowitz (2018) ที่อ้าง Truslow (2009) โดยที่ผู้เขียนไม่สามารถอ่านงานเขียนต้นฉบับของ Truslow ด้วยตนเอง ในรายการอ้างอิงจะใส่เฉพาะแหล่งข้อมูลชั้นรองที่เขียนโดย Knipe & Horowitz (2018) เท่านั้น การอ้างอิงในตัวเนื้อหาจะใช้รูปแบบ ดังตัวอย่าง

(Truslow, 2009, as cited in Knipe & Horowitz, 2018)

ถ้าผู้เขียนไม่ทราบปีที่พิมพ์เผยแพร่ของแหล่งข้อมูลชั้นต้น ก็ให้ละปีที่พิมพ์ไว้ในการอ้างอิงตัวในตัวเนื้อหาโดยไม่ต้องใส่ ดังตัวอย่าง

Newton’s diary (as cited in Hale, 1912)

การอ้างอิงการสัมภาษณ์

งานเขียนบางประเภทที่ไม่สามารถสามารถสืบค้นโดยผู้อ่านทั่วไปได้ เช่น งานที่ไม่มีแหล่งอ้างอิง จะถูกอ้างเป็นการสื่อสารส่วนบุคคล (personal communication) ซึ่งการสื่อสารส่วนบุคคลรวมถึง อีเมล ข้อความ การสนทนาออนไลน์หรือ ข้อความส่วนบุคคล การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การบรรยายในชั้นเรียนที่ไม่ได้บันทึกไว้ บันทึกข้อความ จดหมาย ข้อความจากการอภิปรายกลุ่มที่ไม่สามารถค้นได้ เนื่องจากว่าผู้อ่านไม่สามารถสืบค้นข้อมูลการสื่อสารส่วนบุคคลเหล่านี้ได้ การอ้างอิงการสื่อสารส่วนบุคลในบทความจึงไม่ใส่ไว้ในรายการอ้างอิงท้ายบทความ แต่ให้ใส่ข้อมูลเท่าที่เป็นไปได้ในตัวเนื้อหาเท่านั้น โดยใช้รูปแบบต่อไปนี้ ชื่อตัวผู้ที่สัมภาษณ์เป็นอักษรย่อในกรณีชาวต่างชาติและตัวเต็มในกรณีคนไทย และนามสกุลเต็มเป็นภาษาอังกฤษใส่คำว่า ‘personal communication’ ตามด้วย เดือน วันที่ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค ตามด้วย ปีเป็นปีคริสต์ศักราช และ ใช้ตัวเลขอารบิค ดังตัวอย่าง

ในการอ้างอิง ต้นข้อความ J. T. Lewis (personal communication, May 14, 2018) หรือ
ในการอ้างอิง ท้ายข้อความ (K. Taylor, personal communication, March 17, 2019)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

1. การอ้างอิงท้ายบทความในรูปแบบที่กำหนดของวิวิธวรรณสาร ในกรณีที่รายการอ้างอิงต้นฉบับเขียนเป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ให้แปลเอกสารอ้างอิงทั้งหมดเป็นภาษาอังกฤษและใส่คำภาษาอังกฤษที่บอกว่าอยู่ภาษาไทย (In Thai) หรือว่าในภาษาต่างประเทศอื่น ๆ (In ‘Language’) กำกับต่อท้ายเอกสารอ้างอิงที่แปลเป็นภาษาอังกฤษจากต้นฉบับเดิมที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาอื่น ๆ ดังตัวอย่าง

Suklarpkit, S. (2018). **Monogamy: Family colonial in Siam**. Bangkok: Matichon. (In Thai)

Kruawitchayachan, J. (1994). **The Way of Life of the Mon People**. Bangkok: Dan Suttha Printing. (In Chinese)

2. การอ้างอิงผู้แต่งชื่อเดียวกันแต่ปีที่พิมพ์ต่างกันให้เรียงลำดับโดยใช้ปีที่พิมพ์ก่อนเป็นเกณฑ์ ส่วนการอ้างอิงผู้แต่งคนเดียวกันที่ตีพิมพ์ภายในปีเดียวกัน ให้ใช้ตัวอักษรในภาษาอังกฤษว่า a หรือ b เป็นต้น กำกับหลังจากปีที่พิมพ์ภายในวงเล็บ ดังตัวอย่าง

Bednarik, R. G. (2003a). Concerns in rock art science. **Aura Newsletter, 20** (1), 1-4.

Bednarik, R. G. (2003b). A figurine from the African Acheulian. **Current Anthropology, 44** (3), 405-413.

References Samples (ตัวอย่างการอ้างอิง)

Journal article (บทความในวารสาร)

McCauley, S. M., & Christiansen, M. H. (2019). Language learning as language use: A cross-linguistic model of child language development. **Psychological Review**, **126** (1), 1–51.

Magazine article (บทความในนิตยสาร)

Bergeson, S. (2019, January 4). Really cool neutral plasmas. **Science, 363** (6422), 33–34.

Newspaper article (บทความในหนังสือพิมพ์)

Guarino, B. (2017, December 4). **How will humanity react to alien life? Psychologists have some predictions.** The Washington Post.

Book republished in translation (หนังสือแปล)

Piaget, J., & Inhelder, B. (1969). **The psychology of the child** (H. Weaver, Trans.; 2nd ed.). Basic Books.

Book in a series (หนังสือที่มีพิมพ์หลายครั้ง)

Madigan, S. (2019). **Narrative therapy** (2nd ed.). American Psychological Association.

Anthology (หนังสือรวมเล่ม)

Gold, M. (Ed.). (1999). **The complete social scientist: A Kurt Lewin reader**. American Psychological Association.

Religious work (คัมภีร์ทางศาสนา)

The Qur'an (M. A. S. Abdel Haleem, Trans.). (2004). Oxford University Press.

Ancient Greek or Roman work (หนังสือกรีกหรือโรมันโบราณ)

Aristotle. (1994). **Poetics** (S. H. Butcher, Trans.). The Internet Classics Archive.

Shakespeare (หนังสือของเช็คสเปียร์)

Shakespeare, W. (1995**). Much ado about nothing** (B. A. Mowat & P. Werstine, Eds.). Washington Square Press.

Chapter in an edited book (บทในหนังสือที่มีบรรณาธิการ)

Weinstock, R., Leong, G. B., & Silva, J. A. (2003). Defining forensic psychiatry: Roles and responsibilities. In R. Rosner (Ed.), **Principles and practice of forensic psychiatry** (2nd ed., pp. 7–13). CRC Press.

Grant (รายงานวิจัยที่ได้รับทุนจากหน่วยงาน)

Blair, C. B. (Principal Investigator). (2015–2020). **Stress, self-regulation and psycho-pathology in middle childhood** (Project No. 5R01HD081252-04) [Grant]. Eunice Kennedy Shriver National Institute of Child Health & Human Development.

Conference session (การประชุมสัมมนาวิชาการ)

Fistek, A., Jester, E., & Sonnenberg, K. (2017, July 12–15). **Everybody's got a little music in them: Using music therapy to connect, engage, and motivate** [Conference session]. Autism Society National Conference, Milwaukee, WI, United States.

Unpublished dissertation or thesis (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหรือโท)

Harris, L. (2014). **Instructional leadership perceptions and practices of elementary school leaders** [Doctoral dissertation]. University of Virginia.

Dissertation or thesis published online (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหรือโทที่เผยแพร่ออนไลน์)

Hutcheson, V. H. (2012). **Dealing with dual differences: Social coping strategies of gifted and lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer adolescents** [Master's thesis, The College of William & Mary]. William & Mary Digital Archive. https://digitalarchive.wm.edu/bitstream/handle/10288/16594/ HutchesonVirginia2012.pdf

Unpublished manuscript (เอกสารที่ยังไม่ตีพิมพ์)

Yoo, J., Miyamoto, Y., Rigotti, A., & Ryff, C. (2016). **Linking positive affect to blood lipids: A cultural perspective** [Unpublished manuscript]. Department of Psychology, University of Wisconsin–Madison.

Film or video (ภาพยนตร์หรือวีดิโอ)

Forman, M. (Director). (1975). **One flew over the cuckoo's nest** [Film]. United Artists.

TV series (ซีรีส์ในโทรทัศน์)

Simon, D., Colesberry, R. F., & Kostroff Noble, N. (Executive Producers). (2002–2008). **The wire** [TV series]. Blown Deadline Productions; HBO.

YouTube video or other streaming video (ทูบวีดิโอหรือสตรีมมิ่งวีดิโอ)

Cutts, S. (2017, November 24). **Happiness** [Video]. Vimeo. https://vimeo.com/244405542

Single song or track (เพลงเดี่ยว)

Beyoncé. (2016). **Formation** [Song]. On Lemonade. Parkwood; Columbia.

Tweet (ทวีตในทวิตเตอร์)

White, B. [@BettyMWhite]. (2018, June 21). **I treasure every minute we spent together #koko** [Image attached] [Tweet].Twitter. https://twitter.com/BettyMWhite/status/100995189284622745

Facebook post (โพสต์ในเฟซบุ๊ก)

Gaiman, N. (2018, March 22). **100,000+ Rohingya refugees could be at serious risk during Bangladesh's monsoon season. My fellow UNHCR Goodwill Ambassador Cate Blanchett is** [Image attached] [Status update]. Facebook. http://bit.ly/2JQxPAD

Webpage on a news website (เว็บเพจในข่าวเว็บไซต์)

Avramova, N. (2019, January 3). **The secret to a long, happy, healthy life? Think age-positive**. CNN. https://www.cnn.com/2019/01/03/health/respect-toward elderly-leads-to-long-life-ntl/index.html

WIWITWANNASAN

• An Analysis of Personification as a Rhetorical Device in the US Presidents' Speeches in Four Decades

• Toponym in Khmer Folktales: An Eco-critical Discourse Analysis

• The Development of Learning Activity Package Based on KWL Plus Concept to Enhance Analytical Reading Ability for Grade 8 Students in Lao PDR

• The Imaginative Ghost Masks in the Buddhist Cultures on Both Sides of Mekong

• The Cultural Tourism in New Normal Tourism of Bangkok Metropolitan Floating Market Communities

• LGBTQ Equality of Humanity And SOGIE Discourse in Thai Society

• Representation and Construction of Animal in Collection of Short Stories 'That Night of the Year of the Tiger and Other Animal Stories' of Jadet Kamjorndet

• A Comparative Study of Royal Writings of King Chulalongkorn's "Away from Home" and King Bhumibol's "When I Departed from Siam to Switzerland"

• The Crisis of Masculinity in the Collection of Short Stories Sonthayasamoson